

Олеся Лазер-Паньків

ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ

**Давньогрецькі прислів'я
та приказки**

Київ
2015

УДК 811.14'02:398.91(038)
ББК 81.2Грец-4:82.3(0)я2
Л17

Рецензенти:

д-р філол. наук, проф. І. О. Голубовська,
д-р філол. наук, проф. Л. Л. Звонська,
д-р пед. наук, проф. В. М. Шовковий,
канд. філол. наук, доц. В. М. Михайленко
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол №2 від 30 вересня 2014 року)*

Лазер-Паньків О. В.

Л17 ПΑΡΟΙΜΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ : Давньогрецькі прислів'я та приказки :
словник-довідник / О. Лазер-Паньків. – К. : Видавничо-поліграфічний
центр “Київський університет”, 2015. – 447 с.

ISBN 978-966-439-821-0

Словник містить понад чотири тисячі паремій (прислів'їв та приказок), розташованих в алфавітному порядку, із вказівкою на джерела, де вони зустрічаються. Для кожної паремії наводиться її переклад, пояснення смислового навантаження, а також, за потреби, етимологічна та культурологічна довідка. Для висловів, уживання яких засвідчене також у латинському перекладі, подано їх латинський відповідник.

Словник призначено для студентів гуманітарних спеціальностей (філологічних, філософських, історичних), які вивчають давньогрецьку мову або працюють безпосередньо з оригінальними давньогрецькими текстами, викладачів курсів з давньоелліністики, а також для всіх зацікавлених у вивченні давньогрецької мови.

УДК 811.14'02:398.91(038)
ББК 81.2Грец-4:82.3(0)я2

ISBN 978-966-439-821-0
2015

© Лазер-Паньків О. В.,

© Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ВПЦ “Київський університет”, 2015

ПЕРЕДМОВА

Словник містить понад чотири тисячі паремій (прислів'їв та приказок), розташованих в алфавітному порядку, із вказівкою на джерела, де вони зустрічаються. Словникова стаття побудована за такими принципами:

I. Реєстровий вислів:

1. У заголовку словникової статті реєстровий вислів подано напівжирним шрифтом:

Ἐν ἄλλοτρίῳ χορῷ πόδα τίθεσθαι

2. У ламаних дужках напівжирним шрифтом наведені факультативні елементи вислову (вони враховуються при розташуванні висловів в алфавітному порядку):

Δεῖ ἐν <τῷ> Καρὶ κινδυνεύειν

3. У квадратних дужках – фонетичні, морфологічні, лексичні, словотвірні, синтаксичні та діалектні варіанти всього вислову чи його компонентів, засвідчені в різних пареміологічних джерелах (вони не враховуються при розташуванні висловів в алфавітному порядку).

Κορυδέως [Κορυθέως] εἰδεχθέστερος

4. Іменні відмінювані фразеологізми подано у формі називного відмінка однини.

Συβαριτικὴ συμφορά

5. Дієслівні фразеологізми наведено в заголовку словникової статті у формі інфінітива, однак в оригінальних джерелах вони можуть уживатися в інших граматичних формах (часі, способі, особі, числі, у формі дісприкметника тощо).

Ἰππόλυτον μιμήσασθαι

6. Якщо дієслівний фразеологізм подано в заголовку не у формі інфінітива, а в одній із особових форм, це означає, що вислів використовується лише або переважно в цій формі.

Πάσα ἀρχὴ δύσκολος

7. Ад'єктивні фразеологізми наведені у формі називного відмінка однини чоловічого роду.

Τυφῶνος πολυπλοκώτερος

II. Після реєстрового вислову та його варіантів подано список авторів і пареміографічних джерел, у яких вони засвідчені (див. “Список умовних скорочень”).

III. Для кожного вислову подано його переклад.

IV. У разі, якщо семантичне навантаження фразеологізму не зрозуміле з його перекладу, подається пояснення його смислового навантаження та особливостей вживання.

V. При потребі (де це необхідно для більш повного розкриття внутрішньої форми фразеологічної одиниці) подається культурологічний коментар, який реконструює культурні образи фразеологічних одиниць, і, де необхідно, етимологія мовних зворотів.

VI. Для висловів, уживання яких засвідчене також у латинському перекладі, подано їх латинський відповідник.

Наприкінці словника наведено алфавітний покажчик латинського й українського перекладів паремій, використання яких сприятиме полегшенню орієнтації у матеріалі.

Словник буде корисним тим, хто лише починає вивчати давньогрецьку мову, і тим, хто долучається до класичної філології через читання оригінальних творів давньогрецьких авторів, адже істинне розуміння мови неможливе без адекватного сприйняття та тлумачення фразеологічних одиниць цієї мови. Знайомство з вихідною мотивацією давньогрецьких фразеологічних одиниць та історією їх виникнення сприятиме значно кращому їх розумінню у контексті давньогрецьких оригінальних текстів.

Матеріали, наведені у словнику, дозволять досягнути етноспецифіку різних аспектів життя давніх еллінів, розширити межі знайомства з історією та культурою Давньої Греції.

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

1. *Вейсман А. Д.* Греческо-русский словарь / А. Д. Вейсман. – М. : Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 1991. – 1370 с.
2. *Дворецкий И. Х.* Древнегреческо-русский словарь : В 2 т. / И. Х. Дворецкий. – М. : Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1958. – 1904 с.
3. *Михельсон М. И.* Русская мысль и речь. Свое и чужое. Опыт русской фразеологии : Сборник образных слов и иносказаний. – Т. 1–2 / М. И. Михельсон. – СПб. : Тип. АН, 1896–1912. – 2208 с.
4. *Apostolii* Bisantii Paroemiae / Ed. Johannes Herwagen, Johannes Erasmus Froben. – Basel, 1538.
5. *Apostolii* Michaelis Paroemiae: Nunc demum, post Epitomen Basiliensem, integrae, cum Petri Pantini versione, ejusque et Doctorum Notis, in lucem editae. – Lugduni Batavorum, Ex Officina Elzeviriana, 1619.
6. *Bestiaria* Latina [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://schoolhousewidgets.blogspot.com/2011/12/greek-proverbs-reference-page.html>.
7. *Bibliotheca* augustana [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : http://www.hs-augsburg.de/~harsch/graeca/Chronologia/S_post15/Apostolios/apo_pa01.html
8. *Corpus* paroemiographorum graecorum / ed. E.L. a Leutsch, F.G.Schneidewin. – Т. I. – Gottingae, 1839. – 541 p.
9. *Corpus* paroemiographorum graecorum / ed. E.L. a Leutsch. – Т. II. – Gottingae, 1851. – 866 p.
10. *Houghton H.P.* Moral significance of Animals as Indicated in Greek Proverbs. – Stanford : Carpenter & Morehouse, 1915. – 66 p.
11. *I proverbi greci* : Le raccolte di Zenobio e Diogeniano. – Roma : Rubbettino, 2006. – 564 p.
12. *Index* adagiorum Graecorum [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://jvpoll.home.xs4all.nl/back/Web/erasmus.htm>

13. *Lettres Inedites de Michel Apostolis: Publiees D'Apres Les Manuscrits Du Vatican, Avec Des Opuscles Inedites Du Meme Auteur.* –Nabu Press, 2013. – 208 p.

14. *Liddell H. G., Scott R. A Greek-English lexicon* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.tlg.uci.edu/ljsj/#eid=1&context=ljsj>

15. *Liste griechischer Phrasen* [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://de.wikipedia.org/wiki/Liste_griechischer_Phrasen.

16. *Πελέκης Μ. Π. Λεξικό περιφράσεων, φράσεων και εκφράσεων της αρχαίας ελληνικής.* – Αθήνα : Σαββάλα, 1997. – 336 σ.

17. *Schottus A. ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ. Adagia sive proverbialia Graecorum ex Zenobio seu Zenodoto Diogeniano et Suidae collectaneis partim edita nunc primum, partim Latine reddita scholiisque parallelis illustrata.* – Antverpiano: apud Viduam et Filios Ioannis Moreti, 1612.

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

Aes.	Езоп (Aesopus) // CPG II, P. 228-230.
Apost.	Апостолій (Apostolius) // CPG II, P. 231-744.
App.	Апендикс (Appendix) // CPG I, P. 379-467.
B.	Bestiaria Latina.
CPG I	Corpus paroemiographorum graecorum. – Т. I.
CPG II	Corpus paroemiographorum graecorum. – Т. II.
D.	Діогеніан (Diogenianus) // CPG I, P. 177-320; CPG II, P. 1-52.
Gr.	Грегорій (Gregorius) // CPG I, P. 349-378; CPG II, P. 53-134.
Houg.	Н.Р. Houghton.
Ind.	Index adagiorum Graecorum.
L.	Liste griechischer Phrasen.
Mac.	Макарій (Macarius) // CPG II, P. 135-227
Man.	Mantissa proverbiorum // CPG II, P. 745-779.
Pl.	Плутарх (Plutarchus) // CPG I, P. 321-348.
Z.	Зенобій (Zenobius) // CPG II, P. 1-175.
Вейс.	А. Д. Вейсман.
Дв.	И. Х. Дворецкий.
Мих.	М. И. Михельсон.

Α α

1. <Α δὴ> Χεῖρ <τὴν> χεῖρα νίξει [νίπτει] (Μιχ., Β., L.). *Рука руку мие. Manus manum lavat.*
2. Ἄ κισσὸς μετ' Ἀνθεστήρια (Ind.). *Плющ після Антестерії.* Про невчасні або недоречні дії. Антестерії – свято в місяці антестеріон (восьмий місяць аттичного календаря), під час якого традиційно коронували плющем. Hedera post Anthisteria.
3. Ἄ Κορινθία ξοικας χοιροπωλήσειν. Див. Ἀκροκορινθία ξοικας χοιροπωλήσειν.
4. Ἄ μὴ κατέθου, μὴ ἀνέλη (App., Ind.). *Що не клав, не чіпай.* Quae non posuisti, ne tollas.
5. Ἄ τῇ λεοντῇ μὴ σθένεις, τὴν ἀλωπεκῇν πρόσαψον. Див. Ἄν ἡ λεοντῇ μὴ ἐξίκεται, τὴν ἀλωπεκῇν πρόσαψον.
6. Ἄ [H] φιλοχρηματία Σπάρταν ἔλοι, ἄλλο δὲ οὐδέν (Apost., Ind.). *Спарту може згубити жадібність до грошей, більше нічого.* Про надмірно користолюбних. Колись спартанцям було дане віщування, що їх знищать лише тоді, коли вони цінуватимуть срібло та золото. Pecuniarum cupiditas Spartam capiet, praeterea nihil.
7. Ἀβασάνιστος ἄνθρωπος (Apost., Ind.). *Неперевірена каменем людина.* Невивчений, неперевірений. Пробний камінь (ἢ βάσανος) використовували для перевірки істинності золота. Inexploratus homo.
8. Ἀβδῆρα καλὴ Τηίων ἀποικία (Ind.). *Абдера – прекрасне поселення мешканців Теоса.* Коли 540 р. до н. е. полководець Кіра Гарпаг захопив Теос (місто на іонійському узбережжі Малої Азії), його мешканці відпливли на човнах до Фракії та поселилися в Абдері. Abdera pulchra Teiorum colonia.
9. Ἀβδηριτικός (Дв.). *Абдерський.* Не дуже розумний, простакуватий.
10. Ἀβρωνος βίος (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Життя Габрона.* Про багатих. Габрон був дуже багатий і вів вишуканий спосіб життя (пор. τὸ ἀβρόν – *розкіш*). Habronis vita.

11. Ἀβυδοῦς εἶναι (Apost.). *Бути з міста Абідос*. Про наклепників, оскільки вважалося, що мешканці Абідосу були такими.
12. Ἀγαθὰ Κιλίκων [Κυλίκων] (Apost., D., Gr., Ind.). *Багатства кілікійців*. Кілікійці (за іншою версією, мілетець Кілліконт) розбагатіли, зрадивши Мілет мешканцям Прієни. Bona Cylicum.
13. Ἀγαθὰ Κιλίκων <ἔχει> (Ind., Mac., Z.). *Кілліконт <має> багатства*. Мілетець Кілліконт (за іншою версією, загалом кілікійці) розбагатів, зрадивши своє місто мешканцям Прієни. Cilicon bona <habet>.
14. Ἀγαθὴ δὲ παραίφασίς ἐστὶν ἐταίρου (Ind.). *Хорошим є підбадьорювання друга*. Bonus est affatus amici.
15. Ἀγαθὴ ἐκ τῆς φαρέτρας ἡμέρα (Ind.). *Сприятливий день із сагайдака*. Про тих, хто гарно провів день. В афінян (Ind., Mac.) був звичай за сніданком брати сагайдак і, якщо гарно почувалися, кидати в нього білий камінець, якщо ж погано – чорний. За версією Філарха, у скіфів був звичай те саме робити перед сном. Коли ж скіф помирав, брали його сагайдак і рахували камінці: якщо було більше чорних, то вважали, що прожив життя в стражданнях, а якщо білих – щасливо. Bonus e pharetra dies.
16. Ἀγαθὴ καὶ μᾶζα μετ’ ἄρτον (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Без пшеничного хліба й перепічка хороша*. Про тих, хто за відсутності кращого приймає й гірше. Перепічку випікали з борошна та молока й використовували в сільській місцевості. Et post panes bona maza est.
17. Ἀγαθὴ τύχη! [Τύχη ἀγαθῇ!] [Τυχᾶγαθῇ!] (Дв., Мих.). *Із доброю долею!* Стандартна формула, яку використовували перед початком якоїсь справи (“Хай щастить!”). Bonae fortunae.
18. Ἀγαθοὶ δ’ ἀριδάκρυες ἄνδρες (D., Ind., Mac., Z.). *Благородні чоловіки слізливі*. Про надто жалісливих. Boni viri lacrimabiles [in lacrimas faciles].
19. Ἀγαθὸς ψάλτης, ἀγαθὸς ζῳμποποιός (Apost., Ind.). *Хороший псалт – хороши́й кухар*. Хороший псалт (музика, що грає на

струнному інструменті) приносить таке саме задоволення, як і хороший кухар. Bonus cantor bonus cupediarius.

20. Ἀγαθοῦ Δαίμονος (Apost., Ind.). *За прихильне божество.* Був звичай після трапези пити за прихильність божества, тричі надпиваючи залишок. Boni genii.

21. Ἀγαθῶν ἀγαθά [ἀγαθίδες] (Apost., Gr., Ind., Mac.). *Блага благ.* Про дуже щасливих, хто має великий успіх і надзвичайні блага. Bona bonorum.

22. Ἀγαθῶν θάλασσα [πόντος] (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Море благ.* Про надзвичайні блага. Bonorum pelagus [mare].

23. Ἀγαθῶν θησαυρός (D., Gr.). *Купа благ.*

24. Ἀγαθῶν μυρμηκία (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Мурашник благ.* Про велике щастя. Bonorum myrmecia [formicarium].

25. Ἀγαθῶν πόντος. Див. Ἀγαθῶν θάλασσα.

26. Ἀγαθῶν σωρός (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Купа благ.* Про велике щастя. Bonorum cumulus.

27. Ἀγαθῶν<ε>ιος αὔλησις (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Гра Агафонія.* Про в'ялу та розманіжену гру на авлосі, як у авлета Агафонія, якого через спосіб гри та жіночність часто висміювали в комедіях. Agathonia cantio.

28. Ἀγάλματα Ἑκάτης (App., Mac.). *Статуї [Гордість] Гекати.* Так називали собак, а також тих, хто вихваляється чим-небудь. Геката – дочка Зевса та Деметри, богиня підземного світу, пізніше – богиня місяця. Вважалося, що Гекату можуть бачити лише собаки та її жерці. Якщо вночі собаки виють біля старих доріг, значить, іде Геката в оточенні зграї червонооких пекельних псів і неприкаяних душ.

29. Ἀγαμέμνονεια φρέατα (Gr., Ind., Z.). *Криниці Агамемнона.* Про великі та визначні справи. Цар Мікен Агамемнон, головнокомандувач усіх грецьких військ у війні проти Трої, на території Авліді та в багатьох інших місцях Еллади викопав численні криниці. Agamemnonii putei.

30. Ἀγαμέμνονος θυσία (D., Gr., Ind., Z.). *Жертвоприношення Агамемнона.* Про норовистих і незламних. Коли Агамемнон

здійснював у Трої жертвоприношення, утік жертвний бик, якого насилу ввіймали. Agamemnonis victima.

31. **Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτήσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν** (Apost.). *Цінуй із існуючих благ не надмірне майно, а помірне використання.*

32. **Ἀγγεῖου δίκην** (Ind.). *Подібно до глечика.* Про тих, хто через свою недосвідченість сам не може нічого сказати, а лише передає те, що чув від інших. Vasis instar.

33. **Ἄγγελον ἐσθλὸν τιμὰν μεγίσταν πράγματι παντὶ φέρειν** (Ind.). *Хороший вісник у будь-якій справі має найбільшу славу.* Nuntium bonum honorem maximum in omni negotio ferre.

34. **Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος** (Apost.). *Час виводить істину на світло.*

35. **Ἀγέλαστος πέτρα** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Печальна скеля.* Про дуже сумних. Персефону, дочку Деметри, викрав закоханий у неї Плутон. Деметра залишила небо та у вигляді жінки прийшла в місто Елевсин, що на північному заході від Афін, і там стояла біля скелі, що тепер має назву Ἀγέλαστος. Елевсин згодом став головним центром культу Деметри та Персефони. Lapis irrisibilis.

36. **Ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος** Див. <Τῷ> Ἀγκῶνι ἀπομυσσόμενος.

37. **Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος** [βάτου αὖου] (D., Ind., Mac., Z.). *Незламна суха колючка [Твердіший за суху колючку].* Про невблаганних і зарозумілих. Rigidissimus rubus aridus [Rubo arefacto praefactor].

38. **Ἀγνή γάμων** (Apost., D., Ind., Mac.). *Недосвідчена у шлюбах.* Про розважливих жінок. Іронічно також про нерозважливих жінок. Inexperta nuptiarum.

39. **Ἀγνοεῖ δ' ἀράχνη παῖδα ἕως [ὥς] παιδεύει [παιδεύεται], θρέψασα γὰρ τέθνηκε<v> <πρὸς τοῦ φιλάτου [τῶν φιλάτων]>** (App., D., Mac.). *Не знає павук дітей, поки виховує, а, вигодувавши, <за наймилішого [наймиліших]> помирає.* Про тих, хто через власних дітей наражається на небезпеку.

40. **Ἀγνότερος πηδαλίου** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Невинніший за кормило.* Про праведних. Мореплавці вважали, що кормило завжди невинне. Purior clavo.

41. <Ἀγόμενος> Διὰ φρατέρων [φρατέρων] κύων (Apost., App., D., Ind., Mac., Z.). Собака <якого ведуть> через членів фратрії. Члени фратрії, знайшовши собаку, били його батогами або одразу вбивали. Canis per phratores <ductus>.
42. Ἀγορὰ Κερκώπων (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). Зібрання керкопів. Про нищих, підлих і злостивих або про пройдисвітів і шахраїв. Керкопи (мавпоподібні пустотливі карлики) були брехунами, які хотіли обдурити Зевса. В Афінах існувала Κερκώπων ἀγορά – Площа керкопів. Cercorum forum [coetus].
43. Ἄγουσιν ἐορτὴν οἱ κλέπτει (Apost.). Крадії святкують. Про тих, хто без боязні, відкрито займається крадіжкою. Fures festum agunt.
44. Ἄγραφος νόμος (L.). Неписаний закон. Термін уперше зустрічається в законах Солона.
45. Ἀγρία μέλιττα (Mac.). Дика бджола. Про дуже злих і жорстоких.
46. Ἀγρίου βεβρωκέναι (Ind., Z.). Хрону з'їсти. Стояти, роззявивши рота, або часто позіхати. Ferinam gustare [comedere].
47. Ἀγροίκου μὴ καταφρόνει ῥήτορος (D., Gr., Ind., Mac.). Не зневажай сільського ритора. Нічим незначним не слід нехтувати. Rusticanum [Agrestem] oratorem ne contemnas.
48. Ἀγρὸς ἢ πόλις (Apost., D., Ind., Mac.). Місто – село. Про тих, хто не дотримується законів. Rus civitas.
49. Ἀγροῦ πύγῃ (App., Ind., Mac.). Сільський зад. Про тих, хто наполегливо та вперто береться до будь-якої справи, або гіперболізовано про дуже грубих. Ruris fons.
50. Ἀγυρριὸς Προνόμου πώγων' ἔχων (Apost.). Агірій, який має бороду Прогона. Агірія, полководця з Лемносу, висміювали в комедіях через розпусне життя. Проном – авлет, який мав велику бороду.
51. Ἀγούρης [Μητραγούρης] εἶναι (Дв., Apost.). Бути жрецем <Кібели>. Бути шарлатаном. Жерці-жебраки збирали подаяння для богині Кібели.
52. Ἀγὼν οὐ δέχεται σκήψεις (Ind.). Боротьба не допускає виправдання. Certamen non admittit excusationes.

53. Ἀγὼν πρόφασιν οὐκ ἐπιδέχεται [ἀναμένει] <οὐδὲ φιλία> (Gr., Mac.). *Боротьба <і дружба> не допускає відмовки.*
54. Ἄδακρυς πόλεμος (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Pl., Z.). *Безслізна війна.* Про тих, хто за будь-якої небезпеки легко та всупереч сподіванням вдало завершує справи. Спартанцям отримали віщування в Додоні, що вони у війні з аркадцями переможуть у безслізній битві: жоден із них тоді не загинув. Non lacrimosum bellum.
55. Ἀδ<δ>ηφάγον ἄρμα (Apost., D., Ind.). *Ненажерлива колісниця.* Про ненажер або марнотратників. Найкращі коні, які брали участь у змаганнях, зазвичай багато їли. Edax cingus.
56. Ἀδ<δ>ηφάγον πεντηκόντορον (Apost.). *Ненажерливий [Марнотратний] пентеконтор.* Пентеконтор – давньогрецький одноярусний корабель, який мав п'ятдесят весел.
57. Ἀδ<δ>ηφάγος λίχνος (Apost.). *Ненажерливий [Марнотратний] ласун.*
58. Ἀδ<δ>ηφάγος τριήρης (Apost., Ind.). *Ненажерлива [Марнотратна] трієра.* Трієра – античний бойовий корабель, який мав три ряди весел. Edax triremis.
59. Ἀδεῆς δέος <δεδιέναι> (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Нестрашним страхом <боятися>.* Безпідставно боятися. Inanem <metuere> metum.
60. Ἀδελφὸς <ἀνδρὶ> παρείη (Apost., D., Ind., Mac.). *Нехай <чоловікові> допомагає брат.* У допомозі слід надавати перевагу рідним. Frater viro adsit.
61. Ἀδικεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ὁ φειδόμενος τῶν κακῶν (Apost.). *Хто щадить лихих, шкодить добрим.* Iniuria probos afficit, qui malis parcit.
62. Ἀδικεῖτω πλούσιος, καὶ μὴ πένης (Apost.). *Нехай зневажається багатий, але не бідний.*
63. Ἄδικος δικαστὴς μεμολυσμένη συνείδησις (Apost.). *Несправедливий суддя – заплямоване сумління.*
64. Ἀδμήτου μέλος (Ind., Z.). *Пісня Адмета.* Про сумне. У царя Фер Адмета за наказом Зевса цілий рік служив пастухом Аполлон. Оскільки Адмет був дуже прихильним до нього, Аполлон попросив мойр, щоб, коли буде призначено Адмету

померти, замість нього міг померти хтось інший. Коли ж прийшов час, ані батько, ані мати не захотіли померти замість Адмета, а його дружина Алкестида погодилася на це. Відтоді в домі Адмета співали лише сумних пісень, аж поки Персефона не повернула Алкестиду знову на землю (або, за іншою версією, її привів Геракл після битви з Аїдом). *Admeti naenia*.

65. **Ἀδράστεια Νέμεσις** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Адрастова [Невідворотна] помста [Адрастова Немесида]*. Про тих, хто після щасливого життя зазнав великих нещасть. Адраст, цар Аргосу, ставши вигнанцем, утік у Сикіон до свого діда Поліба. Після походу Сімох проти Фів, він єдиний урятувався завдяки чарівному коню Аріону. Через десять років узяв участь у поході епігонів (спадкоємців загиблих у першому поході) проти Фів, під час якого загинув його син Егіалей. Від такого горя Адраст помер. Ἀδράστειος – *адрастів* і Ἀδράστεια – *Невідворотна* (епітет і синонім Немесиди); ἡ Νέμεσις – *Немесиди* (дочка Ночі, богиня справедливої відплати, кари) і ἡ νέμεσις – *покарання, помста, відплата*. *Adrastia Nemesis*.

66. **Ἀδύνατα θηρᾶν** [θηρεῖν] (Ind., Mac., Man., Z.). *Прагнути неможливого [Полювати на неможливе]*. Братися за нездійсненну справу. *Impossibilia sectari [venari] [captare]*.

67. **Ἀδώνιδος κῆποι** (Apost., D., Gr., Ind.). *Сади Адоніса*. Про немічне, ненадійне, швидкоплинне й те, що дає лише тимчасове задоволення. У кошики або горщики, наповнені землею, висаджували пшеницю, ячмінь, салат-латук, солодкий кріп і різноманітні види квітів. У різний час їх висадка присвячувалася різним подіям: в Афінах – містеріям Адоніса, які відбувалися в середині літа, в елліністичному Єгипті – сезонним змінам природи (“сади” висаджувалися пізньої весни або ранньої осені). Протягом восьми днів жінки турботливо доглядали їх. Рослини швидко виростали, але швидко в’янули, що символізувало смерть і воскресіння Адоніса. Після закінчення восьмиденного терміну їх разом із зображенням Адоніса викидали в море або в джерело. *Adonidis horti*.

68. **Ἀεὶ <γὰρ> εὔ [τρίς ἔξ] πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Гральні кості Зевса завжди падають добре*

[*τρῶμα* *uistkami*]. Про тих, кому постійно щастить. *Semper cadunt feliciter tali [taxilli] Iovis.*

69. **Ἀεὶ γεωμόρος** [γεωργός] **εἰς νέωτα πλούσιος** (Apost., App., Gr., Ind., Mac.). *Геомор [Землероб] завжди багатий наступного року.* Про тих, хто завжди живе надією на краще. *Agricola semper dives annum in proximum.*

70. **Ἀεὶ** [Aiei] **<δὲ> γέροντι νέα<v> ἐπιβάλλειν** [ποτιβάλλειν] [προσβάλλειν] **κόρη<v>** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Завжди став<ути> біля старого молоду дівчину.* Про старих, які мають (або прагнуть мати) стосунки з молодими. *Semper puellam virginem subiice seni.*

71. **Ἀεὶ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.** Див. **Ἀεὶ <γὰρ> εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.**

72. **Ἀεὶ Ἰλίῳ κακά** (Ind.). *В Іліоні завжди лиха.* Про постійні або тривалі нещастя. Війна ахейців на чолі з правителем Мікен Агамемноном проти Трої [Іліона] тривала протягом десяти років. *Semper Ilio mala.*

73. **Ἀεὶ κολοιδὸς πρὸς κολοιδόν** [παρὰ κολοιδῶ] [παρὰ κολοιδόν] [ποτὶ κολοιδόν] **<ἰζάνει>** (Mих., Apost., D., Gr., Ind., L., Mac., Pl., Z.). *Галка завжди сидить біля галки.* *Semper graculus [monedula] assidet graculo [monedulae].*

74. **Ἀεὶ Λεόντιοι περὶ τοὺς κρατῆρας** (Apost., D., Ind., Mac.). *Леонтинці завжди біля кратерів.* Про тих, хто постійно зайнятий тим самим. *ὁ κρατήρ* – чаша для вина і жерло вулкану. Леонтинці, які мешкали в Сицилії, у вільний час завжди пили; Фаларид, підкоривши їх, усіх полонених кинув у жерло вулкану. *Semper Leontini iuxta crateres.*

75. **Ἀεὶ Λιβύη φέρει τι καινόν.** Див. **Ἀεὶ φέρει τι Λιβύη καινόν <κακόν>.**

76. **Ἀεὶ με τοιοῦτοι πόλεμοι** [πολέμιοι] **διώκοιεν** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Мене завжди переслідують такі війни [вороги].* Про боязких і нічого не вартих. *Me bella semper insequantur talia.*

77. **Ἀεὶ ὁ πόρνος λέγει τὸν σῶφρονα πόρνον** (Gr.). *Гультінака завжди називає розважливого гультінакою.*

78. **Ἀεὶ παρθένοι Ἑρινῶς** (Ind.). *Еринії завжди дівчата.* Еринії – богині помсти, народжені Геєю: Алекті, Тисифона та Мегера.

Давні греки уявляли ериній як страшних старих жінок із волоссям, у якому заплетені отруйні змії. У руках вони тримають палаючі смолоскипи або знаряддя катування. Зі страшної пащі вивалюється язик і капає кров. Їхні голоси нагадують ревіння тварини та собачий гавкіт. Коли вони знаходять злочинця, переслідують його невідступно та карають за непомірність, погорду тощо. Місце перебування ериній – підземне царство Аїда та Персефони, де вони прислужують богам підземного царства й звідки приходять у світ людей, щоб посіяти серед них помсту, безумство та злість. *Semper virgines Furiae.*

79. **Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.** Див. <Ἄμμες ποτ' ἤμεν <ἄλκιμοι νεανίαι>?> Ἀεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.

80. **Ἀεὶ τις ἐν Κύδωνος** (Ind., Mac., Pl., Z.). *Завжди хтось у Кідона.* Про гостинних і завжди готових до зустрічі гостей. Коринфянин Кідон був дуже гостинним. *Semper aliquis in Cydonis domo.*

81. **Ἀεὶ τοιοῦτοί με πόλεμοι** [πολέμιοι] **διώκοιεν.** Див. Ἀεὶ με τοιοῦτοί πόλεμοι διώκοιεν.

82. **Ἀεὶ τοῖς μικροῖς μικρὰ διδοῦσι θεοί** (B.). *Малим боги завжди дають мале.* *Semper pusilla Dii pusillis conferunt.*

83. **Ἀεὶ τρίς ἕξ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.** Див. Ἀεὶ <γὰρ> εὔ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι.

84. **Ἀεὶ φέρει τι Λιβύη <καινὸν> κακόν** (Apost., D., Gr., Ind., L., Mac., Z.). *Лівія завжди приносить якесь <нове> лихо.* У Лівії надзвичайно розмаїтий тваринний світ. *Semper affert Libya <mali> novi quippiam [aliquid].*

85. **Ἀεῖδεν τὰ [τοὺς] Τέλληνος** [Τέλληδος] (Apost., D., Ind., Mac., Pl., Z.). *Співати <нісні> Телліна.* Любити пожартувати. Теллін – авлет і поет, який славився дуже вишуканими жартами. *Canere quae Tellen [cantiones Tellenis].*

86. **Ἀεργοῖς αἰὲν ἑορτά** (Mih., Ind.). *Лінивим завжди свято.* *Ignavis [Inertibus] semper feriae <sunt>.*

87. **Ἀετὸν γλαυκὶ συγκρίνειν** (Ind.). *Порівнювати орла з совою.* Порівнювати непорівнюване. *Aquilam noctuae comparare.*

88. **Ἀετὸν ἵπτασθαι διδάσκειν** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Навчати орла літати*. Повчати когось розумнішого за себе. Aquilam volare docere.
89. **Ἀετὸν κορώνῃ ἐρεσχελεῖ** (Apost., Ind.). *Ворона насміхається над орлом*. Aquilam cornix provocat [laccessit].
90. **Ἀετὸν <τίκτοντα> <ὁ> κάνθαρος μαιεύεται** (Дв., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Man., Z.). *Жук допомагає орлиці відкладати яйця*. У байці Езопа жук помстився орлиці, викинувши всі її яйця з гнізда. Scarabeus aquilae obstetricatur.
91. **Ἀετὸς εἰς θήραν** (Pl.). *Орел на полювання <вирушає>*.
92. **Ἀετὸς ἐν κοπρίᾳ οὐ ἵπταται** (Mac.). *Орел не літає над гнойовою купою*. Про тих, хто не приділяє уваги незначним справам.
93. **Ἀετὸς ἐν νεφέλαις** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Орел у хмарах*. Про невловиме, недосяжне. Aquila in nubibus.
94. **Ἀετὸς θρίπας ὀρών** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Орел, який дивиться на шашеля*. Про тих, хто зневажає дрібниці. Aquila thripas aspiciens.
95. **Ἀετὸς <τὰς> μυίας οὐ θηρεύει** (Мих., Apost., Ind.). *Орел не ловить мух*. Aquila non captat [venatur] muscas.
96. **Ἀετοῦ γῆρας <κορύδου νεότης>** (Apost., D., Gr., Ind., L., Mac., Z.). *Старість орла < – молодість жайворонка>*. Орел, навіть старий, сильніший за молодого жайворонка. Aquilae senecta <corydi iuventa>.
97. **Ἀετῶδες βλέπειν** (Дв.). *Дивитися по-орлиному*. Дивитися з погордою.
98. **Ἀζανία κακά** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Азанійські лиха*. Про постійні лиха. В Азанії – регіоні в північній Аркадії – неродюча та суха земля, тому землероби, навіть тяжко працюючи, отримують дуже погані врожаї. Azanea mala.
99. **Ἄζηλος πλοῦτος** (Ind.). *Багатство, яке не гідне заздрощів [захоплення]*.
100. **Ἀηδόνες λέσχει ἐγκαθήμεναι** (Apost., D., Ind., Mac.). *Солов'ї, що розпочали розмову*. Про дуже балакучих. Lusciniae nugis insidentes.

101. **Ἀθηνᾶ τὸν αἴλουρον <παραβάλλειν>** (Apost., D., Ind., Mac., Pl., Z.). *Кота з Афіною <порівнювати>. Порівнювати сильніших зі слабшими. Palladi felem <comparare>.*
102. **Ἀθηναίων δυσβουλία.** Див. <Ἡ τῶν> Ἀθηναίων δυσβουλία.
103. **Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐπω τρόπαιον ἔστησαν.** Див. <Ἄλλὰ <οἱ> γὰρ> Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐπω τροπαῖον ἔστησαν.
104. **Ἀθύρωτον στόμα** (Apost.). *Рот, який не закривається. Про балакучу людину.*
105. **Ἄθος καλύπτει πλευρὰ Λημνίας βοός** (Apost., Gr., Ind., Mac.). *Афон закриває бік лемноської корови. Про тих, хто шкодить сусідам. Афон – гора в південній частині півострова Акта в Халкідіці – кидає тінь на велику білу мармурову корову на острові Лемнос. Athos celat [obumbrat] latera Lemniae bovis.*
106. **Αἱ γερανοὶ λίθους καταπεπτοκυῖαι** (Ind.). *Лелеки, що тримають <у дзьобі> каміння. Про дуже завбачливих. Лелеки, оскільки літають дуже високо й на великі відстані, мають звичку носити в дзьобі камінці та викидати їх, коли вже втомилися летіти, але не можуть побачити місцевість унизу. Так вони за звуком визначають, чи летять над морем, чи над землею. Якщо камінець падає в море, вони продовжують летіти, а якщо на землю – зупиняються на відпочинок. Grues lapidem deglutientes.*
107. **Αἱ δεύτεραι πῶς φροντίδες σοφώτεραι** (Мих., Apost.). *Другі думки мудріші. Posteriores cogitationes sapientiores solent esse.*
108. **Αἱ ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς βροτῶν** (App.). *Надії утримують нужденних смертних.*
109. **Αἱ ἐν Ἄδου <τριακαδες>** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). <Τί> <Тридцять днів> <що> В Αἰδί. Про надмірно клопітких, які хочуть дізнатися приховане. Тридцять днів тривали містерії Гекати, богині підземного царства. Qui sunt apud inferos <terniones>.
110. **Αἱ ἐν τῇ φαρέτρᾳ ψηφίδες** (Mac., Z.). *Камінці в сагайдаку. Про тих, хто гарно провів день. Див. Ἀγαθὴ ἐκ τῆς φαρέτρας ἡμέρα.*
111. **<Αἱ> Ἡράκλειαι στήλαι** [Ἡράκλειοι ὄροι] (Дв., Ind., L.). *Стовпи [Межі] Геракла. Про дуже віддалене місце, край світу;*

“дійти до стовпів Геракла” означає “дійти до межі”. Так в античності називали дві скелі, які стоять обабіч входу в Гібралтарську протоку. Північна скеля (із боку Європи) – це Κάλη (тепер Гібралтар), розташована у володіннях Великобританії, а південний стовп (із боку північної Африки) – або гора Джебель-Муса в Марокко, або гора Ἀβύλη (тепер Сеута). Грецькі міфи пов’язують стовпи з Гераклом, який, здійснюючи свої подвиги, позначив під час мандрівки найдалішу точку свого маршруту: ця точка й стала межею для мореплавців в античну епоху. Деякі джерела стверджують, що Геракл, дійшовши до Атлаських гір, не перейшов їх, а прорубав собі прохід через них, таким чином створивши Гібралтарську протоку, яка з’єднала Середземне море з Атлантичним океаном. За Платоном, саме за Геркулесовими стовпами розташовувалась Атлантида. Columnae Herculis.

112. Αἱ Ἰβύκου ἑράνοι (Мих., Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Івікові журавлі*. Про тих, хто неочікувано покараний за здійснений злочин. Івік – давньогрецький лірик середини VI ст. до н. е. За легендою, Івік був захисником слабких і знедолених, чим викликав сильне незадоволення влади. Побоюючись повстання, правителі винайняли зграю злочинців, щоб позбутися поета-заступника, чий вплив на народ був дуже значним. Підловивши Івіка в лісі, злочинці жорстоко вбили його, ретельно прослідкувавши за тим, щоб не було свідків злочину. Останнім, що бачив Івік, була зграя журавлів. Він вигукнув, що вони донесуть людям правду, і помер. Наступного дня на головній площі міста відбулося розслідування вбивства поета. У той момент, коли з’ясовували обставини смерті Івіка, над юрбою пролітала зграя тих самих журавлів. Один із убивць голосно вигукнув: “Дивись, це ж Івікові журавлі!” Виправдати вбивць після цього було неможливо. Вони були покарані, а Івікові журавлі стали символом правди. Ibyci grues.

113. Αἱ κύνες τὴν δέσποιναν [τὰς δεσποίνας] μιμούμεναι (Apost., D., Ind.). *Собаки, що наслідують господиню [господинь]*. Про підлеглих, які в усьому, навіть у поганому, погоджуються з правителями. Dominas suas canes imitantur.

114. **Αἱ λαχάνων προσθήκαι** (Apost., D., Ind.). *Допомога овочів*. Про погану та неефективну допомогу.

115. **<Αἱ> Οἰδίποδος ἀραί** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Едипові бідиди*. Про численні нещастя. Едип, цар Фів, від народження й до самої смерті зазнавав нещастя. На третій день після народження мати Іокаста викинула його в горах із проколотими ногами, оскільки його батько, Лай, отримав віщування, що загине від руки сина. Хлопчика виростив коринфський цар Поліб. Коли Едип виріс, вирушив у Фіви, щоб уникнути здійснення дельфійського пророцтва, за яким він мав убити свого батька (яким він вважав Поліба) та одружитися з матір'ю. Зустрівши по дорозі Лая, свого справжнього батька, він у суперечці вбив його. У Фівах Едип одружився з Іокастою, не знаючи, що вона його справжня мати. Коли ж стало відомо про його походження, Едип осліпив себе та в супроводі своєї доньки Антигони пішов із Фів. Oedipī imprecationes.

116. **Αἱ ὑπὸ μάλῃς πράξεις** (Ind.). *Справи за пазухою*. Таємні справи, діяння. Facta subalaria.

117. **<Αἱ> Χάρητος ὑποσχέσεις** (App., D., Ind., Mac., Man., Pl., Z.). *Харетові обіцянки*. Про тих, хто безпідставно обіцяє дуже багато, як це робив Харет – афінський полководець IV ст. до н. е. Charetis promissa [pollicitationes].

118. **Αἱ Χάριτες γυμναί** (Apost., D., Gr., Ind., Man., Z.). *Оголені харити*. Про неприховану радість і насолоду. Харити в давньогрецькій міфології – богині вроди, радості, уособлення вишуканості та привабливості. За Гесіодом, харит було три: Евфросина (“Добродумна”), Талія (“Квітуча”) й Аглая (“Блискуча”); їх народила від Зевса океаніда Евринома. Харити жили разом із музами на Олімпі й часто супроводжували Аполлона, Афродиту, Афіну, Діоніса й інших богів. Завдяки їм виникає все миле й привабливе. Юнаки й дівчата завдячують їм своєю вродою, а в найкращих струмках вода чиста й прозора, оскільки в ній колись викупалися харити. Харити опікувалися бенкетами й розвагами. Найкращі твори мистецтва греки називали витвором харит. У давньогрецькому мистецтві пізніших часів харити постають оголеними вродливими дівчатами, що обіймаються або тримаються за руки.

Атрибути харит були троянди, миртові галузки, яблука, колоски, маківки, а також музичні інструменти.

119. Αἱ Χάριτες οὐκ ἐν οὐρανῷ (Apost.). *Харити не на небі*. Про тих, хто надмірно робить благодіяння. Див. Αἱ Χάριτες γυμναί.

120. Αἰάντειος γέλως (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Сміх Еанта [Аякса]*. Про надмірний, божевільний сміх. Аякс Великий після загибелі Ахілла боровся з Одиссеєм за право заволодіти його зброєю. Після того, як Одиссей переміг за допомогою Афіни, Аякса охопило безумство. Під впливом Афіни він перебив стадо баранів, які належали ахейцям, оскільки думав, що це їхні вожді. Двох найбільших баранів, яких він вважав за Агамемнона та Менелая, схопив і бив батоном, безумно сміючись. Пізніше, коли прийшов до тям, убив себе мечем, який отримав від Гектора. Aiacis [Aiantis] risus.

121. Αἰγαία ἐμβολή (App.). *Егейське вторгнення*. Про дешевий товар.

122. Αἰγιαλὸν ἀροῦν (Ind.). *Обробляти узбережжя*. Робити марну справу. Arare litus.

123. Αἰγιαλῷ λαλεῖν (Apost., D., Ind., Z.). *Говорити на узбережжі*. Про тих, кого не чують. Litori loqui.

124. Αἰγιθάλου τολμηρότερος (Apost.). *Нахабніший [Сміливіший] за синицю*.

125. Αἰγὶς ἔρχεται (Ind.). *Козяча шкіра йде*. Про тих, хто поводить розбещено та непристойно.

126. ἄδειν ἔχων (Apost., Ind.). *Співати*. Говорити дурниці. Canere.

127. Αἰγὸς τρόπος (Apost.). *Поведінка кози*. Про тих, хто сам собі завдає шкоди. Коли мешканці Коринфу здійснювали жертвоприношення Гері Аскрійській, з'ясувалося, що зник жертвний ніж. Коза ж, яка мала стати жертвою, сама ногами його відкопала.

128. Αἰγύπτιος πλινθοφόρος (Ind.). *Єгиптянин, який підносить цеглу*. Про нищих людей або про тих, у кого недостойне заняття. Aegyptius laterifer [laterum gestator].

129. Αἰγυπτιστί (Дв.). *По-єгипетськи*. Хитро, підступно.

130. **Αἰγύπτου γάμος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Шлюб Єгипта*. Про тих, хто без користі одружується. 50 синів Єгипта захотіли одружитися з 50 доньками Даная, але данаїди відмовили їм. Сини Єгипта зібрали велике військо й пішли війною на Даная. Данай мусив одружити своїх доньок із синами Єгипта, розподіливши наречених між нареченими за жеребом, щоб уникнути війни. У першу ж ніч після весілля Данаїди, за наказом батька, вбили своїх чоловіків кинджалами. Урятувався лише Лінкей, якого його дружина Гіпермнестра потай вивела з міста. Пізніше Лінкей убив Даная та його доньок, помстившись за братів. Данаїди після смерті спокутують здійснене вбивство: в Аїді вони змушені наповнювати водою величезний піфос без дна, черпаючи воду в підземній річці. *Aegypti nuptiae*.

131. **Αἰγῶν ὀνόματα** (App.). *Козячі імена*. Про непотрібні справи.

132. **Ἄδειν πρὸς μυρρίνην** (Apost., App., Ind., Z.). *Співати до миртової гілки*. Про неосвічених, які не можуть гарно та правильно серед освічених говорити. Був звичай, що той, хто не може співати на бенкетах, брав гілку лаврового або миртового дерева й до неї співав. *Ad myrtum canere*.

133. **Ἄδειν τὰ Τελαμῶνος** (Ind.). *Співати пісні Теламона*. Про жалісливу промову. Теламон – учасник походу аргонавтів, походу Геракла проти амазонок й облоги Трої. Разом із Пелеєм (за намовою матері) вбив свого брата Фока, через що мусив утікати на Саламін до Кенхрея, який очистив його від злочину та зробив спадкоємцем Саламінського царства. Однак його батько Еак заборонив йому ступати на землю Егіни. Тоді Теламон побудував у морі неподалік від берега дамбу, із якої виголосив промову на свій захист. Його докази Еак не прийняв: він наказав Теламону повертатися на Саламін. *Canere cansionem Telamonis*.

134. **Ἄδειν ὡς<περ> εἰς Δῆλον πλέων** (Apost., D., Gr., Ind.). *Співати, ніби плывучи у Делос*. Безтурботно та із задоволенням жити. Можливо, приказка пов'язана з “теорією” – релігійним посольством із однієї грецької держави до іншої для участі у святах та іграх. Щороку особливий корабель із таким священним посольством відпливав із Афін до берегів Делосу.

До повернення корабля заборонялося виконувати смертні вироки; саме через це 399 року до н. е. було відкладено страту Сократа. *Canere tanquam in Delum navigans.*

135. **Ἄιδης εἴσοδον μὲν ἔχει, ἔξοδον δὲ οὐκ ἔχει** (Мих.). *Аїд має вхід, та не має виходу.*

136. **Ἄϊδος κυνῆ** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Шолом Аїда.* Про тих, хто ховається. У різноманітних переказах згадується чарівний шолом Аїда, який мав здатність робити невидимим того, хто його одягав. Шолом подарували Аїду кіклопи за те, що він (за наказом Зевса) звільнив їх. Цим шоломом користувалися також Зевс (у боротьбі з титанами), Персей (коли вбивав горгону Медусу), Афіна (коли допомагала Діомеду проти Арея, щоб останній її не впізнав), Гермес (під час гігантомахії). *Orci galea.*

137. **ἄδων τὴν σπιθαμὴν τοῦ βίου πρὸς ἄνηθον** (Ind.). *Співаючи п'ядь життя до кропу.* Про скупих, які провадять бідне життя, але вважають, що вони пристойно живуть. Був такий звичай: коли не було нічого, що можна покласти на стіл для їжі, щоб гості не почувалися зовсім голодними, розповідали різноманітні байки або пісеньки, аби таким чином гості забули про їжу. *Canens vitae palmum ad anethum.*

138. **Αἰδῶς γὰρ ἐν κακοῖσιν οὐδὲν ὠφελεῖ** (Man.). *Від сорому в нещастях ніякої користі.*

139. **Αἰδῶς ἐν ὀφθαλμοῖς.** Див. <H> Αἰδῶς ἐν ὀφθαλμοῖς.

140. **Αἰεὶ γέροντι νέα προσβάλλειν κόρην.** Див. Αεὶ <δὲ> γέροντι νέα<v> ἐπιβάλλειν κόρη<v>.

141. **Αἰεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.** Див. <Ἄμμες ποτ' ἤμεν <ἄλκιμοι νεανίαι>> Αεὶ τὰ πέρυσι βελτίω.

142. **Αἰέτιον χάριν ἐκτίσειν** (Apost.). *Відплатити орлиною дякою.* Швидко та гідно віддячувати.

143. **Αἴθειν πέπλον** [ἐν πέπλῳ] (Apost., D., Ind., Z.). *Запалювати неплос [Палати у неплосі].* Потай підбурювати, розпалювати ворожнечу та створювати сварки. Одного разу Геракл прийшов зі своєю дружиною Деянірою до річки Евен, через яку перевозив мандрівників кентавр Несс. Щоб переправитися на інший берег, Геракл посадив свою дружину на спину Нессу, а сам поплив

поруч. Коли ж Геракл вийшов на берег, почув крики Деяніри: Несс хотів її викрасти, полонений її красою. Геракл смертельно поранив Несса стрілою, змоченою кров'ю вбитої ним лернейської гідри. Несс, помираючи, захотів помститися Гераклу, тому порадив Деянірі зібрати його кров, оскільки, за його словами, вона допоможе їй зберегти любов Геракла. Пізніше, коли Геракл зібрався одружитися на полоненій ним в Ехалії принцесі Іолі, Деяніра змочила в крові Несса одяг і надіслала його Гераклу. Обпалений цією кров'ю, Геракл помер у страшних муках. Дізнавшись про те, що стала причиною смерті чоловіка, Деяніра заколола себе мечем. *Ardens vestis [tunica]*.

144. Αἰθέρα νήνεμον ἐρέσσειν [αἰρήσειν] (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Ловити тихий вітер*. Робити марну роботу. *Tranquillo remigare aere*.

145. Αἰθίοπα λευκαίνειν [σμήχειν] (Мих., Apost., D., Ind., L., Mac., Pl., Z.). *Відбілювати [Муту] ефіона*. Робити марну роботу. *Aethiopem dealbare [lavare]*.

146. Αἰθίοπι ἡ ὄψις (Apost.). *Εφίονα вигляд <виявляє>*.

147. Αἰθίοψ οὐ λευκαίνεται (Apost., Ind.). *Εφίον не відбілюється*. Про марну справу.

148. Αἷματι κλαίειν (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Плакати кров'ю*. Гірко плакати. *Sanguine flere*.

149. Αἷξ δοῦσα τὴν μάχαιραν (Apost.). *Коза, яка дає ніж*. Про тих, хто сам собі завдає шкоди. Див. Αἶγος τρόπος.

150. Αἷξ <εἰς> <τὴν> θάλασσαν [τῇ θαλάσῃ] (Apost., D.). *Коза в море <дивиться> [у морі]*. Про тих, хто отримує насолоду від чогось.

151. Αἷξ εἰς τὴν ἑορτήν (Ind.). *Коза на свято <приходить>*. Про тих, хто сам себе наражає на загибель, або про тих, хто приходить вчасно на якусь справу. Кіз часто, особливо під час свят Бакха, приносили в жертву. *Capra ad festum*.

152. Αἷξ θάλασσαν. Див. Αἷξ <εἰς> <τὴν> θάλασσαν.

153. Αἷξ οὐπὼ τέτοκεν, ἔριφος δ' ἐπὶ δώματος παίζει (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Коза не народжувала, а на подвір'ї грається козенятко*. Про тих, хто вихваляється ще не здобутими результатами. *Nondum enixa capra, at iam ludit in aedibus hoedus*.

154. Αἶξ οὐρανία (Z.). *Небесна коза*. Про хабарників. Вони настільки щедро приймають дарунки, що, як і ріг Амалфеї, можуть мати все, що хочуть, коли забажають. Див. <Τὸ τῆς> Ἀμαλθείας κέρας. Capra caelestis.
155. Αἶξ Σκυρία (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Коза зі Скіроса*. Про тих, хто зводить нанівець благодіяння, добрі справи, оскільки коза, хоча й дає багато молока, часто перевертає посуд, коли її доять. Також про тих, хто приносить користь, оскільки кози зі Скіроса давали багато молока. Capra Scyria [Syra].
156. Αἶξ τῇ θαλάσσει. Див. Αἶξ <εἰς> <τὴν> θάλασσαν.
157. Αἶξ τὴν θάλασσαν. Див. Αἶξ <εἰς> <τὴν> θάλασσαν.
158. Αἶξ τὴν μάχαιραν <ἐπεσκάλευσεν> (D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Коза ніж <відкопала>*. Про тих, хто сам собі завдає шкоди. Див. Αἶγος τρόπος. Capra gladium [machaeram].
159. Αἶολος ἀνὴρ εἰς βόθρον ἐμπεσεῖται (Apost.). *Лукавий чоловік у яму потрапить*. Vir subdolus in foveam incidet.
160. Αἰπόλος ἐν καύματι (Ind.). *Пастух під час спеки*. Про розбещеність. Козопаси в той час, коли кози паслися, сиділи в тіні та писали жартівливі або безсоромні, сороміцькі твори. Caprarius in aestu.
161. Αἶρειν δάκτυλον (Apost., Ind.). *Піднімати палець*. Про переможців. Символом перемоги була піднята рука. Tollere digitum.
162. Αἶρειν ἔξω πόδα πηλοῦ [αἰτίας] (Apost.). *Забирати ноги з багна [від причини]*. Відмовлятися брати участь у справі.
163. Αἶρειν μασχάλην (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Піднімати пахву*. Танцювати по-сільському або жадібно пити й напиватися. Maschalam tollere.
164. Αἶρετώτερον καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου (Apost.). *Краще гарна смерть, аніж ганебне життя*.
165. Αἰρήσω τάχα (Apost.). *Я швидко схоплю*. Зазвичай ті, хто намагається швидко зрозуміти суть чийсь справи, так говорять.
166. Αἰροῦντες ἡρήμεθα (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Захоплюючи, ми самі є схоплені*. Про тих, хто, сподіваючись отримати владу над кимось, сам потрапляє в полон. Captantes capti sumus.

167. **Αἰσχὺνὴ πόλεως πολίτου ἁμαρτία** (Apost.). *Ганьба міста – провиня громадянина*. Dedecus urbis, civis delictum.
168. **Αἰσώπου** [Αἰσώπειον] **αἶμα**. Див. <Τὸ> Αἰσώπου αἶμα.
169. **Αἰσώπου γελοῖα** (App.). *Езопові жарти*. Так називали Езопові байки.
170. **Αἰτεῖν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφита** (Apost., Ind.). *Вимагати й від статуї борошно*. Про нечутливих. Exigere et a statuis farinas.
171. **Αἰτναῖος κάνθαρος** (Apost., D., Ind.). *Етнейський жук*. Про великих тілом. Етна – вулканічна гора на північному сході Сицилії. Aetnaeus scarabeus.
172. **Ἀκαδημίθεν ἦκειν** (Apost., Ind., L.). *Іти з Академії*. Про мудрих і порядних. Академія – сад Академа поблизу Афін, на березі Кефісу, де навчав Платон. Ex Academia venire.
173. **Ἄκαιρος εὖνοι’<α> οὐδὲν ἔχθρας διαφέρει** (Apost., D., Gr., Mac., Z.). *Невчасна прихильність нічим не відрізняється від ненависті*. Так Іполіт сказав Федрі, яка стверджувала, що любить його більше за всіх людей. Федра, друга дружина Тесея, звела на Іполіта наклеп, оскільки він не відповів взаємністю на її кохання. Тесей прокляв свого сина Іполіта, і Посейдон, якого в гніві закликав Тесей, раптово послав хвилю на берег, де проїжджав Іполіт. Коні понесли юнака, і він загинув, розбившись об скелі. За іншою версією, із моря з’явився бик, якого послав Посейдон, тому коні злякалися та розірвали Іполіта. Importuna benevolentia nihil ab odio differt.
174. **Ἀκάνθιος κύων** (App.). *Акантіїський собака*. Про тих, хто поспіхом щось робить, як собака, що народжує сліпих. Також про швидких і спритних.
175. **Ἀκάνθιος τέττιξ** (Apost., D., Ind., Z.). *Акантіїська цикада*. Про німих і тих, хто не має хисту до мистецтв, оскільки акантіїські цикади не співають. Acanthia cicada.
176. **Ἀκαρπότερος ἀγρίππου** (D., Ind., Mac., Z.). *Мени родючий, аніж агріпп*. Про некорисних або про тих, хто багато, але марно трудиться. Спартанці дике оливкове дерево, яке не приносило плодів, називали ἄγριπος. Infructuosior [Sterilior] oleastro [agrippa].

177. **Ἀκαρπότερος εἶναι Ἀδώνιδος κήπων** (Mac., Z.). *Бути менш родючим, аніж сади Адоніса*. Про тих, хто не може створити нічого видатного. Див. Ἀδώνιδος κῆποι. Adonidis hortis infructuosior.
178. **Ἀκεσέως [Ἀκεσαίου] καὶ Ἑλικῶνος ἔργα** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Справи Акесея та Гелікона*. Про гідне подиву. Акесей із міста Патари та Гелікон із міста Карист створили новий пеплос для сатуї Афіні (східний фронтон Парфенона), який було презентовано на Панафінейських іграх. Acesei et Heliconis opera.
179. **Ἀκεσίας ἰάσατο** (Apost., D., Ind., Pl., Z.). *Акесій лікує*. Про погіршення справ. Акесій, дуже поганий і недосвідчений лікар, так лікував, що ставало ще гірше. Acesias medicatus est.
180. **Ἀκεσ<σ>αίου σελήνη**. Див. <H> Ἀκεσ<σ>αίου σελήνη.
181. **Ἀκέφαλος μῦθος** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Оповідь без голови*. Про тих, хто безкінечно говорить. Sine capite fabula.
182. **Ἀκίνητα κινεῖν** (Apost., D., Gr., Ind., L., Mac., Z.). *Торкатися недоторканного [забороненого]*. Переступати межу. Non movenda movere.
183. **Ἰκίς ποταμός** (Apost., D.). *Річка Акіда*. Про щось дуже холодне, як ця річка в Сицилії.
184. **Ἀκίχητα διώκειν** (Pl.). *Прагнути недосяжного*.
185. **Ἀκκίξεσθαι** (D., Ind., Pl., Z.). *Поводитися, як Акко*. Бути дурним і манірним. Афінянка Акко була відома своєю глупотою та манірністю. Коли вона бачила своє відображення в дзеркалі або свою тінь, говорила з ними, як із іншою людиною. Accissare.
186. **<Ἀκκίζόμενος> Σκύθης τὸν ὄνον** (App., Ind.). *Скіф <який поводить, як Акко біля [удає, ніби не знає]> осла*. Про тих, хто на словах відмовляється від того, чого насправді дуже хоче. Один чоловік, побачивши скіфа, який випадково стояв біля трупа осла, сказав: “Ось і пообідаєш”; скіф почав заперечувати та відмовлятися, але потім приготував осла та з’їв. Accissans Scythia asinum.
187. **Ἀκκώ** (D., Ind., Pl., Z.) *Акко*. Про дурних і манірних. Див. Ἀκκίξεσθαι. Ассо.

188. **Ἀκλήτῃ** [Αὐτόκλητοι] **κωμάζουσιν εἰς φίλων** [εἰς φίλους] [παρὰ τοῖς φίλοις] **φίλοι** (Apost., D., Gr., Mac., Man., Z.). *Друзі до друзів приходять без запрошення.*

189. **Ἀκόλλητα χεῖλη οὐ σύκῳ βῦσαι** (App.). *Розтулені вуста не наповнити фігою. Слід ретельно, старанно справами займатися.*

190. **Ἀκόλῳ τὰ χεῖλη, οὐ σύκῳ βῦσαι** (Ind.). *Шматочком хліба, а не смоквою, наповнювати вуста. Заклик до простого життя. Acolo, non ficui immergere labra.*

191. **Ἀκόνην σιτίζειν** (D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Годувати брусок [точильний камінь].* Багато їсти, не набираючи при цьому ваги. Cotem faginare [alere].

192. **Ἀκούειν τ'ἀπὸ καρδίας** (Apost., D., Ind.). *Слухати те, що від серця. Відкрито говорити те, що думаєш. Audire, quae dicuntur ex animo.*

193. **Ἀκούειν τετραώτου** [τοῦ τὰ τέσσερα ὦτα ἔχοντος] (Apost., D., Ind., Z.). *Слухати того, хто має чотири вуха. Не слухатися, не підкорятися. Колись критянину Ентиму та родосцю Антифему було дане віщування остерігатися того, хто має чотири вуха. Вони ж знехтували віщуванням і загинули від рук фінікійського розбійника, який мав чотири вуха. Також про тих, хто багато знає та багато чує (Z., Apost.). Інші (Z., D., Apost.) тлумачать так: слід слухати того, хто говорить правду, адже немає нікого більш правдивого, ніж Аполлон, якого спартанці зображували з чотирма руками та з чотирма вухами. Auscultare [Audire] eum cui quattuor sunt aures.*

194. **Ἀκούσατε νέοι γέροντος, οὗ νέου γέροντες ἤκουον** (Apost.). *Послухайте старого, молоді, якого старі молодим слухали.*

195. **Ἀκρις δυσκίνητος χλωρά** (Apost.). *Жовтувато-зелена нерухома сарана. Про поганих провісників. За рухами сарани спостерігали землероби та відповідно до цього робили якісь віщування. Оскільки сарана залишалася, як правило, нерухомою, віщування проголошувалися навмання.*

196. **Ἀκροθίνια τῶν Πυγμαίων Κολόσσω ἐφαρμόζειν** (Ind.). *Кращу частину здобичі пігмеїв прилаштовувати Колоссу. Робити беззмістовну та нерозумну роботу; прилаштовувати*

щось дуже незначне до чогось надзвичайно величного; про дуже незначну справу, яку супроводжують надзвичайними похвалами. Пігмеї – міфічне карликове плем'я, яке мешкало на березі Океану (або ж в Ефіопії). Колосс – статуя, розміри якої значно перевищують натуральну величину. Acrothinia Pygmaeorum Colosso accommodare.

197. Ἄκροις χρῆσθαι τοῖς ἰστίοις (Ind.). Використовувати найвищі вітрила. Із найбільшими зусиллями братися до справи або використовувати кожну можливість. Щоб корабель швидше рухався, моряки якомога вище підіймали вітрила. Summis uti velis.

198. Ἀκροκορινθία [Ἀ Κορινθία] ἔουκας χοιροπώλῃσιν (Ind., Pl.). Тобі личить продавати свиней в Акрокоринфі. Про жінок, які невчасно маніжаться, хизуються, бундючаться. Corinthia videris corpore quaestum factura.

199. Ἄκρον λαβὲ καὶ μέσον ἔξεις (Apost., D., Ind., Z.). Прагни найбільшого – і матимеш середину. Мешканці Егіни, яких під час війни вигнали з країни, звернулися за віщуванням до бога, і, отримавши таке віщування, переселилися з вершин у низини. Summa [Summum] cape et medio potieris [ut obtineas medium].

200. Ἄκρον χεῖλος (Ind.). Краєм губи. Поверхово ознайомитися з чимось. Summis [Primoribus] <de>gustare [attingere] labiis [labris].

201. Ἄκρῳ <ἄψασθαι τῷ> δακτύλῳ (Apost., D., Gr., Mac., Z.). <Торкнутися> Кінчиком пальця. Не дуже старанно щось робити. Summo digito <contingere [attingere]>.

202. Ἄκρῳ ποδί (Ind.). Краєчком ноги. Про тих, хто надто повільно, зі значними зусиллями вивчає якийсь предмет. Summo pede.

203. Ἄκων μὲν ὁ Ζεὺς οἶδεν (Ind.). Зевс знає, кого змусили. Про тих, хто незумисне або невільно щось робить. Invitus quidem Iuppiter novit.

204. Ἄκων μὲν, ὥς Ζεὺς οἶδεν (Apost., D.). Наскільки знає Зевс, незумисне. Про тих, хто незумисне або невільно щось робить.

205. Ἄλλα καὶ κύαμον (Mих., Apost., D., Gr., Ind., Z.). Сіль і боби. Про тих, хто вдає, ніби щось знає, але насправді не знає або

обманює балачками, як при звичайному ворожінні на бобах. Провидці зазвичай клали сіль і боби перед тими, хто прийшов за віщуванням. Salem et fabam.

206. Ἄλα λείχειν (Ind.). *Лизати сіль*. Погано харчуватися. Salem lingere.

207. Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη (Ind.) *Алабанда* – найщасливіше з карійських <міст>. Про щасливе життя. Alabanda Carum fortunatissima.

208. Ἄλας ἄγων καθεύδειν (D., Ind., Z.). *Спати, везучи сіль*. Залишатися бездіяльним і безтурботним під час великої небезпеки. Один торговець, наповнивши корабель сіллю, заснув; у трюм корабля набралася вода й розчинила сіль. Salem vehens [portans] <in>dormire.

209. Ἄλας καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν (D., Ind., Mac., Z.). *Не порушувати сіль і стіл*. Не слід нехтувати звичаями друзів, щоб не зашкодити дружбі. Salem et mensam ne praetereas.

210. Ἄλασιν ὕει (Ind.). *Ide дощ із солі*. Про надзвичайно велику кількість речей.

211. Ἀλεκτρυόνος κοιλίαν ἔχειν (Дв.). *Мати півнячий шлунок*. Перетравлювати все, що завгодно.

212. Ἀλεκτρυόνος μὴ ἄπτεσθαι λευκοῦ (Ind.). *Не торкатися білого півня*. Білого півня вважали священним, оскільки оголошував години. Albo gallo ne manum admoliaris.

213. Ἀλεκτρυόνων μέμφεσθαι κοιλίαν (Ind., Z.). *Докоряти за півнячий шлунок*. Про ненажер і тих, хто втрачає багато можливостей, живучи розкішно, марнотратно та вишукано. Gallorum incusare ventrem.

214. Ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ (Apost., Ind.). *Півень вистрибує*. Про тих, хто, однин раз зазнавши поразки, повертається до суперечки, змагання. Вислів запозичено з півнячих боїв. Gallus insilit.

215. Ἄλευ' [Ἄνευ] ἀπὸ μείζονος ἀνδρός (Apost., B., D., Gr., Ind.). *Остерігайся могутнішого чоловіка*. Іонійська приказка. Maiorem vitato virum.

216. Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ Σάγρα (Apost., Ind., Mac., Z.). *Правдивіше [Достовірніше], ніж те, що на Сагри*. Про тих, хто

говорить правду, але їм не вірять. Епізефірійські локри (розташовані поблизу рогу Зефірія в Брутії) вели війну поблизу річки Сагра на південно-східному узбережжі Брутія з мешканцями Кротону, міста на східному узбережжі Брутія, і вирушили в Лакедемон, просячи військової підтримки. Спартанці ж відповіли, що війська не дадуть, а дадуть їм Діоскурів, оскільки мали знамення. Локри перемогли кротонців за допомогою Діоскурів. Чутка про перемогу дійшла до спартанців ще до прибуття вісника. Veriora iis quae apud Sagram gesta [acciderunt].

217. Ἀλλεσμένος βίος (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Man., Z.). *Перемелене життя*. Про готове, сповнене рішучості, невтомне (Apost., D., Mac., Z.) або безтурботне (Gr.). Vita permolita.

218. Ἀλιεύς πληγείς νόον [νοῦν] οἴσει [ἔξει] [φύσει]. Див. <O> Ἀλιεύς πληγείς νόον [νοῦν] οἴσει [ἔξει] [φύσει].

219. Ἄλις δὲ δρυόχων (App.). *Досить лісів*. Про тих, хто починає говорити й не закінчує.

220. Ἄλις δρυός (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Досить дуба*. Про тих, хто бідне життя змінив на краще, оскільки в давнину люди харчувалися жолудями, а пізніше почали харчуватися хлібними злаками та вином. Sat<is> quercus [de quercu].

221. Ἀλιτῆριος εἶναι (Apost., Ind.). *Бути грішником [нечестивцем]*. Робити щось ганебне через нестачу хліба. В Афінах після Етолійської війни був голод; продавці борошна користувалися цим, зловживаючи становищем. Через це злодіїв почали називати ἀλιτῆριος – злочинний, нечестивий; грішний (<ἀλέω молоти; τηρέω охороняти, виконувати¹>).

222. Ἀλκήστιδος ἀναβίωσις (Apost.). *Воскресіння Алкестиди*. Про щось неможливе та неймовірне. Алкестиди – дочка Пелія, дружина Адмета, царя міста Фери у Фессалії. Коли її чоловік, приречений на ранню смерть, отримує можливість відкласти її, якщо хтось із рідних погодиться померти замість нього, Алкестиди погоджується зійти в Аїд. Геракл, який неочікувано відвідав будинок Адмета в цей час, помітив, що всі в будинку

¹ Frisk H. Griechisches Etymologisches Woerterbuch / H. Frisk. – Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1960. – 2428 p.

дуже засмучені. Він дізнається причину їхнього смутку, відвойовує Алкестиду в Танатоса, який прийшов по неї, і повертає Адмету. За іншою версією, Персефона, богиня підземного світу, вражена силою подружнього кохання Алкестиди, повертає її чоловікові ще прекраснішою, ніж вона була.

223. **Ἀλκήστιδος ἀνδρεία** (Apost.). *Мужність Алкестиди*. Про сильних, мужніх. Див. Ἀλκήστιδος ἀναβίωσις.

224. **Ἀλκινόου τράπεζα** (Ind.). *Трапеза Алкіноя*. Про дуже розкішну їжу. Алкіной, цар феаків, у своєму палаці на острові Схерія, оточеному вічнозеленим садом, щедро приймав Одиссея, якого на острів закинула буря. Він улаштував на честь гостя бенкет, на якому Одиссей розповів про свої мандри. Alcinoi mensa.

225. **Ἀλκυονίδες ἡμέρες** [Ἀλκυονίδας ἡμέρας <ἄγειν>] (Apost., Ind., L.). <Проживати> *Морозюкові дні*. Про спокійне та безтурботне життя. За міфом, у гіганта Алкіонея були доньки – алкіоніди Алкіпа, Анта, Астерія, Дрімо, Метона, Палена, Фостонія. Після загибелі батька вони кинулися в море. Амфітріта перетворила їх на морозюків. Морозюкові дні – чотирнадцять тихих зимових днів (сім до сонцестояння та сім після нього), коли морозюки, за легендою, мостять гнізда та відкладають яйця. Halcyonios <agere> dies.

226. **Ἄλλ' ἀντέπεσσε τὴν ἐπ' ἄγκυραν θεός** (Ind.). *Але бог завадив викинути якір*. Про випадки, коли щось трапляється всупереч сподіванням. Якось моряки, будучи вже в порту, збиралися кинути якір, але їх знову викинуло поривом вітру в море, у саму бурю. Sed anteventit ancorae iactum Deus.

227. **Ἄλλ' [Ἄλλη] <εἶναι> τορέλλη** (Apost., D.). *Бути старою розвалюхою*. Жартома про пристаркуватих (< ἡ τορός [ἡ σορός] – поховальна урна, домовина).

228. **Ἄλλ' ἔπου χώρας τρόποις** (App., Mac.). *Наслідуй звичаї країни*. Слід дотримуватися звичаїв і традицій тієї країни, де перебуваєш.

229. Ἄλλ' ἢ λύκος καλεῖν [αἰκάλλειν] τὰς αἴγας μολών (App., Mac.). *Але, як вовк, ідучи, кликати [ластитися до] кіз.* Про тих, хто лицемірить і намагається обдурити.
230. <Ἄλλ'> Ὅνος λύρας ἀκούων [ἀκούει] [ἀκροατής] <κινεῖ τὰ ὄτα> (Apost., Мих., D., Gr., Ind.). <Але> *Осел, <який> слухає ліру [слухач ліри] <і ворухить вухами>.* Про неосвічених і нерозумних. Asinus lyrae auscultator.
231. Ἄλλ' οὐ λαχοῦσ' πίνειν ἐν τῷ γράμματι (Apost.). *Випити, ще не отримавши літеру за жеребом.* Про п'яниць. В Афінах було десять філ, кожна з яких отримувала за жеребом назву за літерою – від альфи та капи. Десять було й судів: судили першого того, у кого була альфа, а потім усіх інших.
232. Ἄλλ' οὐ τὸ μέγα εὖ ἐστι, τὸ δὲ εὖ μέγα (B.). *Не те, що велике, є хорошим, а хороше – великим.* Non id quod magnum est, pulchrum est; sed id quod pulchrum, magnum.
233. Ἄλλ' οὐδεὶς οἶδεν ὅπου με θλίβει ποῦς (Мих.). *Ніхто не знає, де мені тисне в ногу.* Nemo scit praeter me, ubi me soccus premit.
234. Ἄλλ' οὐδὲν δεῖ περὶ τὸν βωμόν [παρὰ τὸν βωμόν] τάς ἐπινοίας [σε βουλευεῖν] (Apost., D., Ind., Z.). *Але не повинно бути ніяких розмірковувань [ніхто не повинен радитися] перед вівтарем.* Слід не під час справи радитися, а до її виконання. Ті, хто підводив жертвних тварин до вівтаря, радилися до процедури жертвоприношення. Atqui nihil opus iuxta aram cogitare.
235. <Ἄλλ'> Οὐκ <ἄν> αὐθις ἀλώπηξ <διαφυγοῦσα πάγας> <πάγαις> <ἀλώσεται> (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Лисиця <яка уникла пастки> вдруге не <ловиться> <пасткою>.* At non iterum vulpes <laqueis>.
236. <Ἄλλ'> Οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος <φάρμακον> (Apost., App., Ind.). *Немає <ліків> від укусу сикофанта.* Сикофант – людина, яка повідомляла судову владу про випадки незаконного вивезення з Аттики смокви або про те, що хтось зриває плоди зі священних смокв; у переносному значенні – наклепник. Adversus ictum sycophantae non inest <remedium>.

237. <Ἄλλ’> Ὡς<περ> ἦρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Гостинно прийняти зі щитом, як герой*. Робити добро, благодіяння друзям. У давнину герої приймали гостей у повному військовому спорядженні. Imo tanquam heros in clureo hospitio accipere.

238. Ἀλλὰ γὰρ ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐποτε τροπαῖον ἐστήσαντο. Див. <Ἀλλὰ <οἱ> γὰρ> Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐπω τροπαῖον ἔστησαν.

239. Ἄλλα λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιρίδιον (Ind.). *Менеклей говорить одне, а поросся – інше*. Про тих, хто дуже багато говорить речей, які не стосуються справи. Alia Meneclēs, alia porcellus loquitur.

240. Ἄλλα μαρτυρεῖν τρία καὶ ἄλλα λήψειν τρία (App.). *Про одні три стверджувати, а інші три взяти*. Робити все для отримання зиску, зокрема, вимагати більшої платні, ніж було домовлено.

241. Ἄλλα μὲν Λεύκων [Λάκων] <λέγει>, ἄλλα δὲ Λεύκωνος [Λάκωνος] ὄνος [υἱός] <φέρει> (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Левкон [Спартанець] <говорить> одне, а осел [син] Левкона [спартанця] <несе> інше*. Про тих, у кого слова не збігаються зі справами. Землероб Левкон [спартанець], коли вирушив до Афін, поклавши мед у кошик, засипав його ячменем, оскільки за ячмінь брали значно менший податок, аніж за мед. Коли осел упав, податківці, бажаючи допомогти землеробу, виявили, що в кошику мед. Alia <quidem> Leucon [Lacon] <dicit>, alia Leuconis [Laconis] asinus portat.

242. <Ἀλλὰ <οἱ> γὰρ> Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐπω [οὐποτε] τροπαῖον ἔστησαν [ἐστήσαντο] (App., Ind., Mac., Man.). *Чоловіки, які занепали духом, ніяк не встановили трофей*. Трофей – пам’ятник навернення ворогів до втечі, пам’ятник перемоги, який споруджувався зазвичай із ворожих обладунків у місці, звідки ворог починав тікати. At enim trophaeum nobile haud unquam viri statuere pavidī.

243. Ἄλλεται ὀφθαλμός μου ὁ δεξιός (Мих., Ind.). *Свербить у мене праве око*. За прикметою, якщо свербить праве око, невдовзі побачиш когось милого та приємного. Salit mihi oculus dexter.

244. Ἄλλη τορέλλη. Див. Ἄλλ' <εἶναι> τορέλλη.
245. Ἄλλην δρὺν βαλανίζειν (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Збирати жолуді з іншого дуба. Звернутися зі своїм проханням до когось іншого. Про тих, хто безперестанку просить або бере в борг в одного й того самого. Aliam quercum colligere [excutere].*
246. Ἄλλην μὲν ἐξηντλοῦμεν, ἡ δ' ἐπεισρέει (Мих., Apost., D., Gr., Z.). *Одну вичерпуємо, інша ж натікає. Про тих, хто зазнає якихось страждань, але нічого не може зробити, щоб їх уникнути (D., Z.), або ж про тих, хто марно трудиться (Apost., Gr.), як моряки, які вичерпували воду з пробитого човна.*
247. Ἄλλο [Ἄλλως] ᾄδειν (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Інше [Марно] співати. Марно щось робити. Frustra canere.*
248. Ἄλλο γένος κόπης (Apost., D., Ind.). *Інший рід весла. Про тих, хто змінює звичаї або поведінку. Aliud genus remi.*
249. Ἄλλο γλαῦξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Сова по-одному, а ворона – по-іншому звучить. Про неспіввідносні речі. Aliud noctua, aliud cornix sonat.*
250. Ἄλλοι κάμουν, ἄλλοι δ' ὄναντο (Apost., D., Gr., Mac., Z.). *Одні працювали, а інші отримали зиск. Alii laborabant, alii autem fruebantur.*
251. Ἄλλοι μὲν σπείρουσι, ἄλλοι δ' ἀμήσονται (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Одні сіяли, а інші пожнуть. Alii <quidem> serunt [sementem faciunt], alii <vero> metent.*
252. Ἄλλοισι μὲν γλῶσσα, ἄλλοισι δὲ γομφίοι (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *В одних язык, а в інших зуби. Одні говорять, а інші їдять. His [Aliis] lingua, at illis [aliis] <vero> sunt molares invicem.*
253. Ἄλλος βίος, ἄλλη δίαίτα (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Інше життя – інший і побут. Про тих, у кого життя змінилося, а отже, змінилися і звичаї, і спосіб життя. Alia vita, alia vivendi ratio.*
254. Ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Інший Геракл. Про сильних і непереможних (Apost., D., Gr.) або про тих, хто робить щось силою (Mac.). Hic alter Hercules.*
255. Ἄλλοτε δ' ἄλλοῖον τελέθειν καὶ χώρα ἔπεσθαι (Apost., D., Gr., Z.). *Деколи <потрібно> ставати іншим і відповідати*

місцю. Треба прилаштовуватися до звичаїв тих міст і країн, де опинишся.

256. Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὄγε κύρεσθαι, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ (Μαν.).
Іноді потрапляти в погану ситуацію, іноді в чудову.

257. Ἄλλοτε μητρυιῇ πέλει ἡμέρα, ἄλλοτε μήτηρ (Μιχ., Αποστ., D., Gr., Μασ.).
Інколи день – мачуха, а інколи – мати. Інколи день минає дуже погано, а інколи – чудово. Ipsa dies quandoque parens, quandoque poverca.

258. Ἀλλότρια βάλλειν (Αποστ., D., Ind.).
Кидати чуже. Програвати у грі в кості або в чомусь іншому. Aliena iacere.

259. Ἀλλοτρίαν ἄρουραν ἀροῦν (Ind.).
Обробляти чуже поле. Мати зиск із чужої роботи або мати справи з чужими жінками. Alienum arvum arare.

260. Ἀλλότριον ἄλγος ὄνειρος (Μιχ.).
Чужий біль – сон.

261. Ἀλλότριον ἀμᾶν θέρος (Дв., Μιχ., Αποστ., D., Ind., Μασ.).
Збирати чужий врожай. Зневажати чуже (Αποστ., D.) або збирати плоди чужої праці (Дв., Αποστ., D., Μασ.). Alienam metere messem.

262. Ἄλλων ἰατρός, αὐτὸς ἔλκεσι βρύων (Μιχ., Αποστ., Ind.).
Інших лікує, а сам весь у виразках. Aliorum medicus, ipse ulceribus scates.

263. Ἄλλως ᾄδειν. Див. Ἄλλο ᾄδειν.

264. Ἄλλως ἀναλίσκειν ὕδωρ (Αποστ., D., Ind., Μασ.).
Марно витрачати воду. Забагато та / або беззмістовно говорити. У суді ставили водяний годинник (клепсидру) для визначення часу, регламенту, відведеного оратору. Inaniter aquam consumere.

265. Ἄλμη ἰχθύων, κρεῶν δὲ ζωμός (App.).
Маринад – до риби, соус – до м'яса. Про безлад, адже зазвичай рибу споживали з соусом, а м'ясо – з маринадом.

266. Ἄλμη οὐκ ἔνεστ' [ἔστιν ἐν] αὐτῷ (Αποστ., D., Gr., Ind., Μασ., Z.).
У ньому немає солі [маринаду]. Іронічно про нерозумних і грубих. Сіль вважали найпершою і найбільш уживаною приправою. Salsi huic [illi] nihil [non] inest.

267. Ἄλμην τί κυκᾷς, πρὶν τοὺς ἰχθύας ἔλῃς; (D.).
Навіщо ти готуєш маринад, перш ніж зловити рибу? Про тих, хто робить

щось у зворотному порядку, навпаки, або готується дуже завчасно.

268. Ἀλμυρὰν ἀκοὴν ἀπεκλύσατο ποτίμῳ λόγῳ (Apost., Ind.). Солений поголос очистився придатним до пиття словом. Про тих, хто у промові від чогось неприємного переходить до чогось хорошого. Salsuginosum sermonem potabili diluit oratione.

269. Ἀλμυρὸν γειτόνημα (Ind.). Солене сусідство. Про злих, нелюдських сусідів. Salsuginosa vicinia.

270. Ἀλῶν δὲ φόρτος ἔνθεν ἦλθεν, ἔνθ' ἔβη (D., Gr., Ind., Man., Z.). Вантаж солі туди відійшов, звідки прибув. Один торговець вирушив у плавання, навантаживши корабель сіллю. Коли моряки заснули, до вантажу потрапила морська вода, таким чином сіль повернулася туди, звідки її взяли. Sal abiit illuc, unde demanaverat.

271. Ἀλῶν μέδιμνον ἀποφαγεῖν [συγκατεδηδοκέναι] (Дв., Мих., Apost., Gr., Mac.). З'їсти медимн солі. Про невдячних (Apost., Gr.) і про тих, хто забуває друзів (Mac.).

272. Ἀλῶνητον ἀνδράποδον (Apost., D., Ind., Z.). Куплений за сіль раб. Про варварського, грубого або дешевого. Торговці, везучи сіль, вирушили в глибину країни; за цю сіль вони заволоділи мешканцями. Mancipium sale emptum.

273. Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). Бути лисицею [Хитрувати] з іншою лисицею. Намагатися обхитрити таких самих хитрих. Vulpinari [Vulpizare] cum vulpe [adversus vulpem] [contra vulpem].

274. Ἀλώπεκος ἵχνεσι βαίνειν (Дв.). Іти слідами лисиці. Хитрувати, обманювати.

275. Ἀλώπηξ διαφυγοῦσα πάγας, αὖθις οὐχ ἀλίσκεται. Див. <Ἄλλ'> Οὐκ <ἀν> αὖθις ἀλώπηξ <διαφυγοῦσα πάγας> <πάγαις> <ἀλώσεται>.

276. Ἀλώπηξ <οὐ> δωροδοκεῖται (Apost., D., Gr., Ind., Z.). Лисиця <не> підкуповується. Про тих, хто <не> бере легковажно подарунки, або кого складно спіймати. Vulpes <non> corrumpitur muneribus.

277. Ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλάυνει (Apost., D., Gr., Ind.). Лисиця поганяє бика. Про малих і хитрих, які, тим не менше,

перемагають великих і нерозумних, або про те, що відбувається всупереч логіці (Apost., D.). *Vulpes bovem ducit.*

278. Ἄμ' [Ἄμα] ἔπος, ἅμ' [ἅμα] ἔργον (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Зі словом – і діло.* Про тих, у кого слова відповідають справам, а справи – словам. <Simul> Dictum, <simul et> factum.

279. Ἄμ' ἡλέηται καὶ τέθνηκεν ἡ χάρις (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Як тільки поспівчуваєш – так і помирає вдячність.* Про невдячних, які дуже швидко забувають благодійників. Simul et misertum est interiitque gratia.

280. Ἄμα δίδου καὶ λάμβανε (Мих., Apost., Gr., Ind., Mac.). *Одночасно давай і бери.* Про ситуації, коли маємо справу з ненадійними, не вартими довіри. Simul da et accipe.

281. Ἄμα ἔπος, ἅμα ἔργον. Див. Ἄμ' ἔπος, ἅμ' ἔργον.

282. Ἄμα κνέφας ἅμ' ὄρθρος (App.). *Де морок, там і світанок.*

283. Ἀμαζόνων ᾠσμα (Ind.). *Пісня амазонок.* Про веселих і ніжних. Amazonum cantilena.

284. Ἀμαθὴς ἀναξυρίδα περιθέμενος πᾶσι ταύτην ἐδείκνυ (Apost., Ind.). *Нерозумний, одягнувши анаксириди, усім їх показував.* Про тих, хто випадково знаходить щось таке, чого він не гідний. Анаксириди – брюки в персів, скіфів, мідійців і галів. Imperitus subligaculum [brachas] indutus passim eas ostendit.

285. Ἀμαῖα τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν. Див. <H> Ἀμαῖα τὴν Ἀζησίαν μετῆλθεν.

286. Ἀμαλθείας κέρας. Див. <Τὸ τῆς> Ἀμαλθείας κέρας.

287. Ἀμαξα τὸν βοῦν <πολλάκις> <ἔλκει [ἐλαύνει] [ἐκφέρει]>. Див. <H> Ἀμαξα τὸν βοῦν <πολλάκις> <ἔλκει>.

288. Ἀμαξιαῖα ῥήματα (Apost., D., Gr.). *Слова завбільшки з віз.* Про надмірне вихваляння (D.) або довгі промови (Apost., Gr.).

289. Ἀμαρτεῖν [Ἀμαρτάνειν] οὐκ ἔνεστι [ἔστι] δις ἐν πολέμῳ (Apost., Ind.). *Під час війни не можна помилитися двічі.* In bello non licet bis errare [peccare].

290. Ἄμας ἀπήτουν <οἱ δ' ἀπηρνοῦντο σκάφας> (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Я просив заступу <а вони відмовляють у коритах>.*

291. Ἀμεινόνων οἰωνῶν τυχεῖν (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Отримати кращі віщування*. Про тих, у кого покращилися справи. Meliores nancisci aves.
292. Ἀμελοῦς [Ἀμελῆς] γωνία (Apost., D., Ind., Pl., Z.). *Закуток безтурботності [безтурботний]*. Про тих, хто бездіяльно та безтурботно сидить. У Лівії є також місце, яке зветься Ἀμελοῦς γωνία. Ignavi [Neglectus] angulus.
293. Ἄμματα πλέκειν (Apost.). *В'язати вузли*. Поводитися несправедливо, підступно. Пов'язують із мешканцями Пелусія, які від народження майстерно в'язали вузли та були дуже підступними.
294. <Ἄμμες ποτ' ἤμεν <ἄλκιμοι νεανίαι>·> Ἀεὶ [Αἰεὶ] τὰ πέρυσι βελτίω (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). <І ми колись були <відважними юнаками>·> *Попередній рік завжди кращий*. Спартанська приказка. Про тих, хто спочатку жив щасливо, а потім зазнав нещастя (Apost.). У Спарті існувало три види танців. Старійшини, влаштовуючи хороше танці, говорили: Ἄμμες ποτ' ἤμεν. – *І ми колись були*. Молоді, які були в розквіті сил, говорили: Ἄμμες δὲ γ' εἰμὲς· αἱ δὲ λῆς, αὐγάσδεο. – *Ми є, якщо хочеш, дивись*. А малі, які ще не досягли розквіту, говорили: Ἄμμες δὲ γ' ἐσσόμεσθα πολλῶ κάρρονες (D.). – *Ми будемо набагато сильнішими*. Nos quondam fuimus: superior annus semper melior.
295. Ἄμμον μετρεῖν (Apost., D., Ind., Mac., Man., Z.). *Вимірювати пісок*. Робити неможливу, нездійсненну або марну роботу. Arenam metiri [numerare].
296. Ἄμμος θαλάσσης κοφίνῳ ζητεῖν μετρεῖν (Pl.). *Хотіти виміряти морський пісок кошиком*. Про марну та нерозумну роботу.
297. Ἀμνία θερίζειν (Apost., D., Ind.). *Зрізати зародок*. Раніше часу використовувати щось ніжне та недозріле, не даючи дозріти. Muscum demetere.
298. Ἀμυνσότερος [Ἀμυνσότερα] Λειβηθρίων (Apost., D., Ind., Z.). *Неосвіченіший [Неосвіченіше] за лібетрійців*. Про неосвічених, грубих, невихованих. Мешканці давнього фракійського міста Лібетри, що на схилі Олімпу, не мали

жодного уявлення ані про пісні, ані про поеми, ані загалом про мистецтво. Indoctior Libethriis.

299. **Ἀμύνει, ὥς ἔουκεν, ἡ πάγη** (App., Ind.). *Захищає, здається, і пастка*. Деколи й підступний може допомогти. Laqueus, ita ut videtur, et bono fuit.

300. **Ἄμυρις μαίνεται**. Див. <Θ>Ἄμυρις μαίνεται.

301. **Ἀμυστὶ πίνειν** (Apost., Ind.). *Пити не закриваючи рота*. Не зупиняючись, не переводячи дихання.

302. **Ἀμφιθαλὴς Ἔρως ἐστὶν ἐν ὑμῖν** (Apost., Ind.). *У вас є блаженний [“який процвітає з обох боків”] Ерот*. Про тих, кого люблять і друзі, і родичі. Utrunque florens amor.

303. **Ἀμφιθέτω πίνειν** (Apost., Ind.). *Випити подвійну чашу*. Пити нерозбавлене вино. Ex amphitheto bibere.

304. **Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον** (Apost., Ind.). *Амфіктіонове зібрання*. Амфіктіонія – союз грецьких держав, створений для спільного здійснення культу в спільному святилищі й для мирного вирішення суперечок. Найважливішим амфіктіоніями були дельфійська, яка об'єднувала 12 держав і збиралася навесні в Дельфах, а восени – в Антелі, та делоська. Називалася так від імені Амфіктіона, сина Девкаліона та Пірри, який за часів свого правління заснував зібрання еллінських племен у Дельфах. Amphictyonicus consessus.

305. **Ἀμφοῖν ποδοῖν** (Дв.). *Обома ногами*. Дуже швидко.

306. **Ἀμφοῖν χερσῖν** [Ἀμφω τῷ χεῖρει] (D., Mac., Man.). *Обома руками*. Щедро.

307. **Ἀμφοτέραις <χερσίν> ἀντλεῖν** (Apost., D., Ind., Mac., Man., Z.). *Черпати обома <руками>*. Старанно та ретельно робити. Ambabus <manibus> haurire.

308. **Ἀμφοτέροι κλέπες καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας** (Мих.). *Обидва крадії: і той, хто приймає, і той, хто краде*.

309. **Ἀμφω τῷ χεῖρει**. Див. Ἀμφοῖν χερσῖν.

310. **Ἄν ἔχῃς τύχην, τί τρέχεις, καὶ οὐκ ἔχῃς, τί τρέχεις;** (Мих.). *Якщо в тебе щастя, чому біжиш? Якщо немає щастя, чому біжиш?*

311. **Ἄν [᾽Οπου] ἡ λεοντὴ μὴ ἐξίκηται [ἐφικνεῖται] [Ἄ τῇ λεοντῇ μὴ σθένεις], τὴν ἀλωπεκὴν πρόσαπον** [πρόσαπτέον] (Мих., Apost.,

D., Gr., Ind., Z.). *Якщо [Де] лев'яча шкіра не підходить [Те, що не можеш зробити у лев'ячій шкірі], одягай [слід одягати] лисячу.* Якщо силою не можеш вирішити справу, слід вдатися до хитрощів. Si [Ubi] leonina [leonis] pellis [exuvium] deficit [non sufficit], vulpinam adsume [adde] [induendam esse].

312. Ἄν [Ἦν] μὴ καθάρης καὶ ἀλέσης, οὐ <μὴ> φάγῃς (Apost., D., Ind.). *Якщо не очистиш і не перемелеш, то не з'їси.* Про тих, хто важкою працею добуває необхідну їжу. Nisi et repurges et molas, haud unquam edes.

313. Ἄν μὴ παρῇ κρέα<ς>, τάριχον [<τῷ> ταρίχῳ] στερκτέον [τάριχος στέργεται] (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Якщо немає м'яса, мусиш любити солону рибу.* Слід вдовольнятися тим, що є. Si caro non adsit, salsamentum adhibendum [taricho contentos esse oportet].

314. Ἄν οἶνον αἰτῇ, κόνδυλον αὐτῷ δίδου (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Якщо просить вина, бий його кулаком.* Про тих, хто просить хорошого, а отримує погане. Вислів пов'язують із міфом про Одиссея. Після зруйнування Трої Одиссей потрапив на острів Сицилію, де кіклоп Поліфем тримав його разом із товаришами у своїй печері, вхід до якої був загороджений величезним каменем. Хитрий Одиссей вигадав план порятунку: напоїв Поліфема вином, яке мав при собі, і коли той заснув, разом із товаришами осліпив його, устроївши в єдине око велетня заточену палицю. Si vina poscat ille, pugnos porrigere.

315. Ἄν σπεύδῃς κάθισον (Мих.). *Якщо поспішаєш, то сядь.*

316. Ἄν τοὺς φίλους μισῶμεν, τί ποιήσομεν τοὺς μισοῦντας; (Apost.). *Якщо друзів ненавидітимемо, то що ж робити з тими, хто <нас> ненавидить?* Si amicos oderimus, quod faciemus iis, qui <nos> oderunt?

317. Ἄν χολῷ παροικήσης, ὑποσκάζειν μαθήσης (Дв., Apost., Ind.). *Якщо житимеш із кульгавим, навчишся кульгати.* Si iuxta claudum [cum claudio] <co>habitaris, disces subclaudicare.

318. Ἀνὰ ῥοὺν χωρεῖν (Ман.). *Рухатися вгору за течією.* Після успіхів зазнати невдачі.

319. Ἀναβάδην ἀναπαύεσθαι (Apost.). *Відпочивати на підвищенні.* Про безтурботних.

320. **Ἀναβάλλεσθαι εἰς τὸν Μέτωνος ἐνιαυτόν** (App.). *Відкладати на рік Метона*. Надовго. Афі́нський астроном Метон увів разом із Евктемоном цикл із 19 сонячних років.
321. **Ἀναγκαῖον κακόν** (Мих., Ind., L.). *Необхідне зло*. Про те, без чого неможливо жити, хоча воно й лихе. Часто про дружину. *Malum necessarium*.
322. **Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος** (Ind.). *Друг необхідніший за вогонь і воду*. *Amicus magis necessarius quam ignis et aqua*.
323. **Ἀνάγκη** [Ἀνάγκη] <δ'> **οὐδὲ θεοὶ μάχονται** (Apost., Мих., Gr., Ind., L., Z.). *Із необхідністю навіть боги не борються*. *Necessitati nec dii repugnant*.
324. **Ἀναγυράσιος δαίμων** (Apost., D.). *Анагірасійський дух*. Про дуже жорстоких і сердитих людей. Герой Анагір був дуже жорстокий і невблаганний. Коли він сердився, знищував усе навколо себе, тому його часто намагалися вмилювати жертвоприношеннями. Існує легенда, що Анагір покарав старого чоловіка, який зрубав дерево в його священному гаю, присвяченому Деметрі: він зробив так, що наложниця чоловіка шалено закохалася в його сина й обмовила його перед батьком як звабника, оскільки не могла звабити сина. Батько осліпив сина й замурував його в будинку. Згодом батько повісився, а наложниця втопилася в криниці². За іншою версією, батько покалічив свого сина, посадив на човен і залишив на нещасному острівці³; після цього чоловік і його дружина настільки

² *Encyclopedia of Religion and Ethics* / J. Hastings. – P. – Kessinger Publishing, 2003 – 468 p. – p. 655; *Fontenrose J. The Hero as athlete* / J. Fontenrose // *California studies in classical antiquity*. – V. I. – University of California Press. – P. 73–125. – P. 90; *Rohde E. Psyche: the cult of souls and the belief in immortality among the Greeks* / E. Rohde. – V. 6. – Routledge, 2000. – 644p. – p. 133; http://hellas.teipir.gr/Thesis/LekanopedioAttikhs/notia_proastia/Vari/english/history/history2.html

³ *Rohde E. Psyche: the cult of souls and the belief in immortality among the Greeks* / E. Rohde. – V. 6. – Routledge, 2000. – 644p. – P. 133; *Hansen W. F. Ariadne's thread: a guide to international tales found in classical literature* / W. F. Hansen. – Cornell University Press, 2002. – 548 p. – P. 340.

страждали від докорів мешканців міста, що чоловік закрився в будинку та підпалив його, а дружина втопилася в криниці⁴.

325. **Ἀνάγυρον κινεῖν**. Див. <Τὸν> Ἀνάγυρον κινεῖν.

326. **Ἀναίμακτον στήναι τρόπαιον** (Apost.). *Спорудити безкровний трофей*. Доводити до завершення величну справу без значних зусиль і небезпек. Трофей – пам'ятник на честь перемоги. Див. <Ἀλλὰ <οἱ> γὰρ> Ἀθυμοῦντες ἄνδρες οὐπω τρόπαιον ἔστησαν.

327. **Ἀναίσχυντος καὶ σιδηροῦς ἄνθρωπος** (Apost.). *Безсоромна та залізна людина*. Про людей, обличчя яких залишається незворушним незалежно від почуттів.

328. **Ἀνακυβαλιάζειν τοὺς δίφρους** (Apost.). *Перекидати колісниці*. Хвилюватися та сердитися.

329. **Ἀναρχίας δὲ μείζον οὐκ ἔστιν κακόν** (B.). *Немає більшого лиха за безвладдя*. Nullum rebellione maius est malum.

330. **Ἀνδραποδώδη τρίχα ἐπιδεικνύειν** (Ind.). *Рабське волосся показувати*. Брутально та невиховано поводитися. В Афінах була традиція голити голови відпущеним на волю рабам. Servilem capillum prae se ferre.

331. **Ἀνδραποδώδης θρίξ** (Apost., D.). *Рабський волосок*. Про дурних або щось некорисне, марне, нікчемне. В Афінах була традиція голити голови відпущеним на волю рабам. Mancipii [Servilis] capillus.

332. **Ἀνδρὶ Λυδῷ πράγματα οὐκ ἦν, ἀλλ' αὐτὸς ἐλθὼν ἐπρίατο** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Майно не належало лідійцю, а він прийшов і купив*. Про тих, хто сам собі лиха здобуває. Viro Lydo negotium non erat, at ipse foras profectus paravit.

333. **<Ἀνδρὶ> Πεινῶντι κλέπτειν ἔστ' ἀναγκαίως ἔχον** (Ind., Mac., Man.). *Голодна людина змушена красти*. Про тих, хто щось робить лише через крайню необхідність. Famelicus vir esse furax cogitur.

⁴ Hansen W. F. Ariadne's thread: a guide to international tales found in classical literature / W. F. Hansen. – Cornell University Press, 2002. – 548 p. – P. 340.

334. Ἀνδρὶ σοφῷ πᾶσα γῆ βατή (Apost.). *Розумна людина всю землю може пройти.* Для благородної душі весь всесвіт є батьківщиною. Viro sapienti omnis terra est calcabilis.
335. Ἀνδριάντα γαργαλίζειν (Apost., Ind., Pl.). *Лоскотати статую.* Про неможливе. Statuam colare gutture.
336. Ἀνδριᾶς σφυρήλατος (App., Gr.). *Статуя незворушина.* Про бездушних, нечутливих.
337. Ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *У старої людини голова, як родзинка.* Про тих, хто вже ні до чого не придатний, оскільки в старих людей усе тіло безсиле. Viri senis astaphis calvaria.
338. Ἀνδρὸς γέροντος μήποτ' ἐς πυγὴν ὀρᾷ (Apost., D., Ind., Z.). *Коли чоловік старий, уже не дивиться на зад.* Про некорисних, не придатних до чогось. Ne utri unquam inspicito podicem senis.
339. Ἀνδρὸς γέροντος οἱ γνάθοι βακτηρία (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Для старої людини щелепи є посохом.* Про тих, хто в старості багато їсть. Maxilla senibus scipionis est vice.
340. Ἀνδρὸς δ'οῖνος ἔδειξε νοον (Мих.). *Вино показало розум людини.*
341. Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἔγγιστα φίλοι (Gr.). *Коли людині погано, друзі найближче.*
342. Ἀνδρὸς κακῶς πράσσοντος ἐκποδὼν φίλοι (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Коли людині погано, друзі далеко.* Про тих, хто, перебуваючи у складній ситуації, не має ніякої підтримки чи допомоги від друзів, оскільки ті тікають. Viri siti in malis amici sunt procul.
343. Ἀνδρὸς μείζονος μὴ κοινώνει (В.). *Із могутнішим чоловіком не спілкуйся.* Cum viro potentiore ne communica.
344. Ἀνδρὸς ὑπ' ἐσθλοῦ καὶ τυραννεῖσθαι καλόν (В.). *Щасливому чоловіку добре й тиранію зносити.* Viri probi tyrannidem pulchrum est pati.
345. Ἀνδρὸς χαρακτήρ ἐκ λόγου γνωρίζεται (Мих.). *Характер людини пізнається за словом.*
346. Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πῆματα (Ind.). *У героїчних людей діти – нещастя.* Vironum heroum filii noxae.

347. **Ἀνέλπιστον βίον ζῆν** (Ind.). *Жити життям, якого навіть не сподіваються*. Про дивовижне й омріяне життя. *Inesperatam vitam agere*.
348. **Ἄνεμον [Ἀέμους] δικτύω [ἐν δικτύοις] θηρᾶν** (Apost., B., D., Ind., Z.). *Ловити вітер [вітру] сімтю [тенетами]*. Про неможливе, марне або нерозумне. *Reti ventum [ventos] captare [venari]*.
349. **Ἄνεμον διώκειν** (Pl.). *Доганяти вітер*. Про неможливе.
350. **Ἀνέμου πεδίων [παιδίων]** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Поле [Дитя] вітру*. Про мінливих і легковажних. *Venti campus*.
351. **Ἀνέμους γεωργεῖν** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Man., Z.). *Обробляти [Орати] вітру*. Важко трудиться, не отримуючи ніяких результатів. *Ventos <ex>colere*.
352. **Ἀνέμους θηρᾶν ἐν δικτύοις**. Див. **Ἄνεμον δικτύω θηρᾶν**.
353. **Ἀνέμων στάσεις <γινώσκουσιν οἱ ἐγγώριοι>** (Ind.). *Зупинки вітрів <знають місцеві жителі>*. Люди найбільше обізнані в тих речах, із якими часто мають справи. У греків кожен регіон мав свої назви вітрів, які мешканці сусідніх регіонів могли і не знати. *Ventorum stationes norunt indigenae*.
354. **Ἀνενδεῆς ὁ θεός** (Apost., Ind., Z.). *Бог нічого не потребує*. *Nullius egens deus*.
355. **Ἀνεπαρίασαι** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Перепароситися*. Змінити рішення, як паросці. Паросці, коли на них напали афіняни, попросили перемир'я та пообіцяли віддати місто. Коли ж з'явилася можливість залучити союзників проти афінян, розірвали всі домовленості. *Repariazare*.
356. **Ἀνερίναστος εἶναι** (Ind., Z.). *Бути недозрілою фігою*. Про м'яких, ніжних, сумирних або про тих, хто не доводить до кінця жодної справи, за яку б не взявся. За аналогією до ἡ ἀνερίναστος συκῆ — смоква, яка не дозріває внаслідок каприфікації — прививання дикої смокви на культурну. *Incaprificatus esse*.
357. **Ἄνευ ἀπὸ μείζονος ἀνδρός**. Див. **Ἄλεу' ἀπὸ μείζονος ἀνδρός**.
358. **Ἄνευ ξύλου μὴ βάδιζε** (Apost., Ind.). *Без палиці не ходи*. Слід завжди бути озброєним, щоб завжди щось було в руці, чим можна було б відігнати того, хто насмілиться насміхатися. Клеоменом, цар Спарти, коли втратив глузд, під час прогулянки

завжди тримає палицю, щоб бити тих, хто йому дорікає або насміхався над ним. Absque ligno ne ingredia.

359. Ἄνευ πτερῶν ζητεῖν ἵπτασθαι (Pl.). *Намагатися літати без крил.*

360. Ἀνεωγμέναι Μουσῶν θύραι (Ind., Z.). *Відчинені двері муз.* Apertae Musarum ianuae.

361. Ἄνὴρ ἀτεχνῆς τοῖς πᾶσιν ἐστὶ δοῦλος (Apost.). *Невмілий чоловік – усім раб.*

362. Ἄνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται (Мих., Apost., Ind.). *Утікач знову битиметься.* Не слід радіти, якщо справи йдуть досить успішно, адже й переможець може бути переможений. Vir fugiens et denuo pugnabit.

363. Ἄνὴρ <ὁ> φεύγων οὐ μένει κτύπον λύρας (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Людина, яка втікає, не чекає звуку ліри.* Про тих, хто швидко все робить, не чекаючи сигналу. Hunc, qui fugit, strepitus lyrae haud remorabitur.

364. Ἄνὴρ τρισκαίδεκάπηγος (Ind.). *Людина на тринадцять ліктів.* Дуже високих людей вважали нерозумними та некорисними. Vir tredecim cubitorum.

365. Ἄνὴρ ὑπνώδης εὐρετῆς ὀνειράτων (Apost.). *Сонна людина – винахідник снів.* Сон сповнений містичних видінь, а не реалій.

366. Ἄνὴρ φεύγων οὐ μένει κτύπον λύρας. Див. Ἄνὴρ <ὁ> φεύγων οὐ μένει κτύπον λύρας.

367. Ἄνθ' Ἑρμιόνης (Z.). *Замість Герміони.* Про тих, хто рятує та дає прихисток тому, хто потребує. У місті Герміона на Пелопоннесі є храм Персефони та Деметри, де втікачі могли знайти собі прихисток. Pro Hermione.

368. Ἀνθρακες ὁ θησαυρὸς <πέφηνεν [πέφυκεν] [γέγονεν]> (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Скарб <перетворився на> вугілля.* Про тих, хто був обманутий у своїх сподіваннях. Carbones thesaurus <erant>.

369. Ἀνθρωπίσκος ἐκ τῆς Καρίας (Ind.). *Людинка з Карії.* Про когось незначного. Homunculus ex Caria.

370. Ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον (Apost., Gr., Ind.). *Людина людині божество.* Про тих, кого неочікувано рятує інша людина. Homo homini deus.

371. ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος (Ind.). *Людина людині вовк.* Слід остерігатися незнайомців, як остерігаються вовків. Homo homini lupus.

372. ἄνθρωπος Εὐρίπος <καὶ ψυχὴ καὶ διάνοια καὶ τρόπος> (D., Gr., Ind.). *Людина-Еврип, <і душа, і думка, і характер>.* Про дуже мінливих і ненадійних. Еврип – бурхлива протока між Евбесію та беотійсько-аттичним узбережжям; її вічне хвилювання пояснювалося тим, що вона сім разів на день змінювала напрямок течії. Homo Euripus.

373. ἄνθρωπος εὐρίπος, τύχη εὐρίπος, διάνοια εὐρίπος (Apost.). *Людина-<бурхлива> протока, доля-<бурхлива> протока, думки-<бурхлива> протока.* Про дуже мінливих і ненадійних. Див. ἄνθρωπος Εὐρίπος.

374. ἄνθρωπος Θαλῆς (Ind.). *Людина Фалес.* Іронічно про нерозумних. Фалес – наймудріший із семи мудреців. Homo Thales.

375. Ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν <ἐπὶ τὸ στέγος> (Мих., Apost., App., D., Gr., Ind., Z.). *Увійти немитими ногами в дім.* Неочікувано, раптово та грубо братися до якоїсь справи. Illotis pedibus tectum subire [ingredi].

376. Ἀνίπτοις χερσίν (Мих., Apost., App., D., Gr., Ind.). *Немитими руками.* Про тих, хто неосвяченими руками береться за священне. Illotis manibus.

377. Ἄννας [Ἄννος] κρίβανος [κρίβανον] (App., Ind.). *Пічку Анн <винайшов>.* Єгиптянин Анн винайшов духову пічку для смаження хліба. Annas [Annus] clibanum <repperit>.

378. Ἀνόητος νεοττὸς ἐκὼν δείκνυσι τὴν ἑαυτοῦ νοσσιάν (Apost.). *Нерозумне пташеня охоче показує своє гніздо.* Insipiens pullus ultro suum nidum ostendit.

379. Ἀνοητότερος Ἰβύκου, Κοροΐβου, Μελιτίδου (D.). *Дурніший за Івіка, Кореба, Мелітида.* Івік – давньогрецький лірик середини VI ст. до н. е. Дурень Кореб, син Мігдона, хотів порахувати хвилі в морі. Мелітид – чоловік, якого висміювали в комедіях через його глупоту, синонім дурня.

380. Ἀνοίγειν τὴν θύραν (Ind.). *Відчиняти двері.* Розпочавши якусь справу, відкрити до неї шлях іншим. Fores aperire.

381. **Ἀνοίκειον ἐν τῷ πένθει γεωμετρία** (Apost.). *Коли людина в печалі, їй не до геометрії.* Про тих, хто робить щось не відповідне ситуації.
382. **Ἄντ' εὐεργεσίας** [εὐεργεσίας] **Ἀγαμέμνονα δῆσαν** [τίσαν] **Ἀχαιοί** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *За благодіяння відплатили Агамемнону ахейці.* Про невдячних. Pro benefactis [meritis] vinxerunt [male tractarunt] Agamemnona Graeci.
383. **Ἄντ' ἰσχάδος** (App.). *За сушений інжир [смокву].* Про щось нічого не варте, оскільки інжир дуже дешевий.
384. **Ἀντὶ Δήλου τὴν Κалаυρίαν** (Ind.). *Замість Делосу – Калаврію.* Отримувати щось набагато менше від того, що очікував. Посейдон віддав Лето Калаврію (невеличкий острів неподалік Криту) замість острова Делосу. Pro Delo Calauriam.
385. **Ἀντὶ κακοῦ** [κακῆς] **κυνὸς ὅν ἀπαιτεῖν** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Замість поганого собаки просити свиню.* Просити або давати щось хороше та цінне замість поганого (Apost., D., Z.) або погане за погане (Gr.). Pro malo cane suem postulare [reposcere].
386. **Ἀντὶ πέρκης σκόρπιον** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Замість окуня – скорпіона.* Отримувати гірше замість кращого. Pro perca scorpionum.
387. **Ἀντὶ χαρίεντος ἱατροῦ κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖν** (Apost., Ind.). *Замість освіченого лікаря хотіти називатися поганим поетом.* Не займатися своїм власним ремеслом, а братися робити те, у чому не маєш навичок. Періандр був відомий своєю лікарською майстерністю, але писав надзвичайно погані поеми. Pro venusto medico malus poeta dici cupere.
388. **Ἀντιόπης θρήνος** (Apost., Ind.). *Плач Антиопи.* Про тих, хто незаслужено страждає. Антиопа, дочка Ніктея, втекла з дому під час Діонісій і зустрілась із Зевсом, який, перетворившись на сатира, став батьком її майбутньої дитини. Боячись, що її таємницю буде викрито й що батько покарає її, Антиопа з Фів утікає в сусіднє місто Сикіон, де одружується з царем Епопеем. Ніктей із горя вбиває себе, а перед смертю просить свого брата Ліка, ліванського царя, помститись Епопею, а Антиопу повернути у Фіви. Лік вирушає походом на Сикіон, захоплює

місто, убиває Епопея, а Антіопу бере в полон. По дорозі до Фів Антіопа біля підніжжя гори Кіферон народжує близнят – Амфіона та Зета, яких, за наказом Ліка, змушена залишити на дорозі. У Фівах Лік наказав свої дружині Дірці охороняти Антіопу. Багато років Дірка знушалася з Антіопи. Одного разу Антіопі удалось втекти та знайти своїх синів, яких виховав пастух. Почувши про страждання матері, брати пішли походом на Фіви, скинули Ліка, а Дірку стратили, прив'язавши її до рогів бика. Згодом Амфіон і майже всі його діти були вбиті, а Антіопі довелося оплакувати і сина, й онуків. Antiopeae luctus.

389. **Ἀντιπελარγεῖν** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Лелечити навзаєм*. Люб'язністю відповідати на люб'язність. Antipelargin [Ciconias imitari].

390. **Ἀντιπελάργωσις** (Apost.). *Взаємна лелечність*. Про тих, хто люб'язністю відповідає на люб'язність. Також про тих, хто доглядає, утримує батьків.

391. **Ἀντλεῖν ἀμφοτέραις <χερσίν>**. Див. Ἀμφοτέραις ἀντλεῖν.

392. **Ἀντρώνιος ὄνος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Антронійський осел*. Про великих, диких і бездіяльних. У фессалійському місті Антрон були великі віслиюки. Antronius asinus.

393. **Ἄνω ποταμῶν <ιερών> χωροῦσι πηγαί** (Apost., D., Gr., Mac., Man., Z.). *Угору по <священних> річках течуть джерела*. Коли говорять або роблять щось усупереч логіці.

394. **Ἀνώνητον ἀνδράποδον** (Ind.). *Некуплений раб*. Про нікчемних і нічого не вартих. Inemptum mancipium.

395. **Ἀξία ἢ κύων θρόνου** (Apost., D., Ind.). *Гідний собака трону*. Про тих, хто щось отримує по заслугі. Canis digna sede.

396. **Ἀξία ἢ κύων τοῦ βρώματος** (Ind.). *Гідний собака їжі*. Про тих, хто щось отримує по заслугі. Digna canis pabulo.

397. **Ἄξιος <ἀπὸ> ὀβελίσκου** (Apost., App., Ind.). *Вартий обеліску*. Dignus obelisco.

398. **Ἄξιος εἶναι τῆς ἐν Ἀργεὶ ἀσπίδος** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Бути гідним щита, який в Аргосі*. Про поважних і благородних. В Аргосі чисті та невинні діти за звичаєм і давнім особливим правом несли золоті щити під час урочистої процесії. Argivo dignus esse clypeo.

399. Ἄξιος ἑνός (Ind.). *Гідний одиниці*. Про недостойних і нищих. У грі в кості вважалося найгіршим, коли випадала одиниця. Uno dignus.
400. Ἄξιος λαβεῖν ὁ μισθός (Apost.). *Платня варта того, щоб її брати*.
401. Ἄξιος ὀβελίσκου. Див. Ἄξιος <ἀπὸ> ὀβελίσκου.
402. Ἄξιος ὀβολοῦ (Ind.). *Гідний обола*. Про тих, хто прагне бути серед найкращих. В Афінах деяких громадян за рішенням ради зараховували до δόκιμοι; вони отримували щоденно по одному оболу з державної скарбниці. Obolo dignus.
403. Ἄξιος οὐδὲ μόνου (Ind.). *Не гідний і одиниці*. Про недостойних і нищих. У грі в кості вважалося найгіршим, коли випадала одиниця. Ne uno quidem dignus.
404. Ἄξιος τοῦ παντός (Apost., App., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Вартий усього*. Про дуже цінне. Dignus re quavis.
405. Ἄξιος τριχός (Дв., Apost., D., Ind., Z.). *Вартий волосини*. Про щось нічого не варте, про дрібницю. Pilo dignus.
406. Ἄπ' ἀκροφυσίων (Ind.). *Із ковальського міху*. Про тих, хто зовсім нещодавно досяг певних успіхів у роботі, ніби щойно з ковальського міху та мідної печі.
407. Ἄп' οἰνοχοέως σπάσων (Apost.). *Спита́й у виночерпія*. П'яні говорять правду.
408. Ἄп' ὄνου καταπεσεῖν (Apost., Ind., Z.). *Упасти з віслюка*. Ab asino delabi.
409. Ἄп' [Ἀπὸ] ὄνων ἐφ' ἵππους (Apost., D., Mac.). *Із ослів на коней*. Про тих, чиє життя із незначного перетворюється на величне.
410. Ἄп' οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχειν (Ind.). *Тримати вугра за хвіст*. Мати справу з ненадійними людьми або займатися недовготривалою справою. Cauda tenere anguillam.
411. Ἄπαγ' εἰς [ἐς] Μακαρίαν [μακαρίαν]! Див. Βάλλ' εἰς Μακαρίαν!
412. Ἀπάγ' ἐς κόρακας. Див. <Φεῦγ'> Ἐς κόρακας!
413. <Ἀπαγέ με> Εἰς <τὰς> λατομίας (Apost., App., Ind., Man.). <Відведи мене> У каменоломні. Про тих, хто не може спокійне зносити щось негідне, натомість готовий піти навіть у

каменоломні. Сиракузький тиран Діонісій вважав себе талановитим поетом, тому час від часу влаштовував при дворі публічні прослуховування своїх творів. Одного разу один зі слухачів дозволив собі висловитися досить негативно про твори Діонісія, за що був відправлений до в'язниці. Через кілька місяців тиран викликав ув'язненого до себе, щоб, виголосивши черговий свій твір, усе-таки довести, що має талант до поезії. Натомість слухач, почувши лише перші рядки нового твору, попросив викликати охорону та відвести його в каменоломні, оскільки з двох лих обирає менше. In lapicidinas.

414. **Ἀπαγε μόθων' ἀπὸ κόπης** (Apost., D., Ind.). *Забери нахабу від весла*. Про тих, хто завдає додаткового клопоту. ὁ μόθων – вихований у хазяйському будинку раб; нахаба. Aufer mothonem a remo.

415. **Ἀπαγε ξένον ἐν χειμῶνι** (Apost., Ind.). *Відведи чужинця в зиму*. Про тих, хто невчасно та недоречно приходить. Apage hospitem in tempestate.

416. **Ἀπαιδευτότερος Φιλωνίδου <τοῦ Μελιτέως>** (Apost., Ind.). *Менш освічений, аніж Філонід <з дему Меліта>*. Філонід був неосвіченим і брутальним. За Аристофаном, мав багато нахлібників і мав стосунки з коринфською гетерою Лаїдою. Indoctior Philonide.

417. **Ἀπαλοὶ θερμολουσίαις** (Apost., App., Ind.). *Розніжені в гарячих ваннах*. Про розніжених і тих, хто живе в розкошах. Teneri calidis lavacris.

418. **Ἄπανθ' [Ἄπαντα] ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ <πενία γάρ ἐστιν ἡ τρόπων διδάσκαλος>** (Apost., B.). *Голод робить усе приємним, крім себе самого <бідність є вчителем звичок>*. Suavia cuncta, praeter se ipsam, facit fames.

419. **<Ἀ>Πάνθ' ὅμοια, καὶ Ῥοδόπις ἡ καλή** (Apost., App., Ind.). *Усе однакове, і красива Родопіс*. Родопіс – гетера Навкрата з Єгипту, яку згадає і Сапфо, і Геродот. Таке вона сказала іншим жінкам, заробивши велику кількість срібла. Similia cuncta, Rhodopis ipsa etiam decens.

420. **Ἄπαντ' [Πάντα] ὁκτώ** (Apost., Ind., Z.). *Усе по вісім*. Про дуже схожі речі. Поет Стесихор у місті Катана спорудив

поховальний монумент, який складався із суцільних вісімок: вісім колон, вісім сходинок, вісім кутів. За іншою версією, вислів пов'язаний з тим, що було вісім видів змагань на Олімпійських іграх. Omnia octo.

421. Ἄπαντα βρωτὰ τοῖς πολιορκουμένοις (Apost., Ind.). *Для тих, хто в облозі, усе їжа.* Cinctis ab hoste vesca sunt et quaelibet.

422. Ἄπαντα σοφοῖς εὐκόλα. Див. Ἄπαντα <τοῖς> σοφοῖς ῥᾶστα.

423. Ἄπαντα τοῖς καλοῖσιν [καλοῖς] ἀνδράσι πρέπει (Apost., D., Ind., Mac.). *Хорошим людям усе личить.* Bonis omnia congruunt.

424. Ἄπαντα <τοῖς> σοφοῖς ῥᾶστα [εὐκόλα] (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Розумним усе легко.* Facillima cuncta [omnia] sunt viris sapientibus.

425. Ἄπαντα τόλμης καὶ ἀναισχυντίας (App.). *Усе зухвалістю та безсоромністю.* Багато чого у житті можна досягнути таким чином.

426. Ἄπαντα τῷ πλουτεῖν ἔσθ' ὑπήκοα (Apost.). *Усе підкорюється збагаченню.*

427. Ἀπαντῆσαι κεραυνοῦ βολὴν πρὸς ὑπέρτατον ἄτην (D., Z.). *Потрапити під удар грому за найбільший злочин.* Мати справедливе покарання за злочин.

428. Ἄπαξ πυρρὸς καὶ δέκατον χλωρός (Ind.). *Один раз червоний і десять разів зелений.* Про тих, хто мовчки та терпляче все зносить: то червоніє від сорому, то зеленіє від страху. Semel rubidus et decies pallidus.

429. Ἄπας ἐχῖνος τραχύς (D., Gr., Ind.). *Кожен їжак колючий.* Про впертих і злих. Totus [Omnis] echinus asper <est>.

430. Ἄπας μὲν ἀὴρ ἀετῷ περάσιμος· ἅπανα δὲ χθὼν ἀνδρὶ γενναίῳ πατρίς (Apost.). *Для орла будь-які простори досяжні; для благородного чоловіка будь-яка земля – батьківщина.* Omnis aer aquilae pervius: omnis vero regio viro ingenuo patria.

431. Ἄπασαν τὴν οὐσίαν ἀμφίεσασθαι (Apost., Ind.). *Усе майно одягнути.* Про бідних. Universam substantiam indutus est.

432. Ἀπελθόντων τῶν ὁμμαίων τὰ τῆς μνήμης ἄξια ἐκ τοῦ νοῦ ῥάδιως ἐκφεύγει (Apost., Мих.). *Зникнувши з очей, гідне пам'яті легко йде з розуму.*

433. Ἄπερ οἱ γῦπες <ποιεῖν> (Apost., D.). Як шуліки <робити>. Сидіти, очікуючи зиску, як шуліки сидять поряд із падлом.
434. Ἄπερ τὴν γλαῦκα θηρᾶν (App., D.). Як полювати на сову. Прагнути чогось незначного, простого, оскільки сова – маленька та незначна пташка.
435. Ἀπίδων πανδαισία (Apost.). Бенкет Апідів. Про дуже розкішне. Апіди – народжені від світла місяця божества, яких ушановували єгиптяни. На їх честь влаштовували величезний бенкет із освяченням бика.
436. Ἀπιέναι πρὸ τῶν μυστηρίων (Ind.). Піти до <початку> містерій. Іти, коли справу ще не завершено. Під час містерій не дозволялося йти, допоки священнодійства не завершилися і священнослужителі не дали на це дозвіл. Ante mysteria discedere.
437. Ἀπίου πεπαίτερος (Ind.). М'якший за грушу. Apio mitior.
438. Ἀπίων εἰς Ἀπατούρια, ἐπανάκειν Θαρρηλιῶνα (Apost., Ind.). Вирушивши під час Апатурій, повернутися в таргеліоні. Про надто повільних. Апатурії – триденне свято в Афінах, яке проводили в місяці піанепсіоні (середина жовтня – середина листопада). Таргеліон – одинадцятий місяць аттичного року (від середини травня до середини червня). Profectus ad Apaturia rediit Maio.
439. Ἀπληστον τὸ διὰ παντὸς κέρδος (B.). Невситима вигода з кожної речі. Insatiabile est ex omni re lucrum.
440. Ἀπληστος πίθος. Див. <O> Ἀπληστος πίθος.
441. Ἀπλοῦν θύλακον πάτει (App.). Зневажай звичайний мішок. Про незначних і нікчемних, які викликають зневагу.
442. Ἀπλοῦς ὁ μύθος τῆς ἀληθείας (D., Ind.). Мова істини проста. Veritatis simplex oratio [sermo].
443. Ἀπλοτον πώγων' ἔχειν (Apost.). Мати немиту бороду. Уживається жартома про брутальних та невихованих.
444. Ἀπνοια ἐχίνου (Apost.). Бездиханність їжака. Про вдавану смерть. Їжак лежить нерухомо, удаючи мертвого, коли його хочуть спіймати.
445. Ἀπὸ βαλβίδος [βαλβίδων] (Дв., Gr., Ind., Мас., Z.). Від бар'єра [бар'єрів]. Від початку. ἡ βαλβίς – бар'єр, від якого

починалися та біля якого закінчувалися перегони. A carcere [carceribus] [repagulo] [repagulis].

446. Ἀπὸ γλώττης φίλος (Apost., Ind.). *Друг на словах*. Lingua amicus.

447. Ἀπὸ γραμμῆς <αὐτῆς> <ἄρχεσθαι> (Apost., D., Ind., Mac.). *Від <самої> лінії <починати>*. Із початку. Вислів пов'язаний зі стартово-фінішною лінією в бігунів, яку ще називають ἄφρεσις та βαλβίς. A linea incipere.

448. Ἀπὸ δις ἐπτά κυμάτων (Ind.). *Із двічі по сім хвиль*. Про тих, хто очищається від якоїсь провини, оскільки в давнину був звичай заплямований убивством одяг промивати у хвилях двічі по сім разів. A bis septem undis.

449. Ἀπὸ Δωρίου ἐπὶ Φρύγιον (Ind.). *Від дорійця до фригійця*. Про тих, хто розмірене життя змінив на розкішне. A Dorio ad Phrygium.

450. Ἀπὸ ἱερᾶς <γραμμῆς> <κινεῖν> <λίθον>. Див. <Καὶ> <Τὸν> Ἀφ' ἱερᾶς <γραμμῆς> <κινεῖν> <λίθον>.

451. Ἀπὸ κακοῦ δανειστοῦ, κ' ἂν σακκίον ἀχύρου (Мих.). *Від поганого боржника хоч мішок глевтяка*.

452. Ἀπὸ καλοῦ ξύλου [Ἐξ ἀξίου τοῦ ξύλου] κἂν ἀπάγξασθαι (Apost., App., Ind.). *На хорошому [гідному] дереві можна було б і повіситися*. Якщо доводиться зносити якісь страждання, краще робити це заради добра, а не заради чогось негідного. De pulchro ligno etiam strangulari convenit.

453. Ἀπὸ καταδυομένης <λαβεῖν κέρδος> (Ind., Mac.). *І з потопельника <мати прибуток>*. A subeunte.

454. Ἀπὸ κόπης ἐπὶ [ἐς τὸ] βῆμα (Apost., D., Gr., Ind.). *Від весла до трибуни*. Від гіршого до кращого (D., Apost.). Також про тих, хто одразу, без належної підготовки, береться за величну справу (Gr., D., Apost.). A remo ad tribunal.

455. Ἀπὸ λύκου θύρας [θήρας]. Див. <Μὴ ὥσπερ> Ἀπὸ λύκου θύρας.

456. Ἀπὸ μείζονος ἀνδρὸς ἄλευ. Див. Ἄλευ' ἀπὸ μείζονος ἀνδρὸς.

457. Ἀπὸ μηχανῆς θεὸς <ἐπιφανεῖν> (Apost., D., Ind., L.). <З'являється як> Бог із машини. Про тих, хто неочікувано з'являється комусь на допомогу. У трагедіях боги за допомогою

механічних пристроїв з'являлися на сцені з якогось таємного місця і сприяли швидкому вирішенню проблем. Ex machina <apparere> deus.

458. **Ἀπὸ Ναννάκου** (Ind., Mac.). *Від Наннака*. Про щось дуже давнє. Див. Τὰ <ἀπὸ> <Τ>Ναννάκου <ταῦτα> <κλαύσειν>. A Nannaso.

459. **Ἀπὸ νεκρῶν** [νεκροῦ] **φορολογεῖν** (Apost., D., Gr., Ind.). *Збирати податки з померлих [померлого]*. Из усього намагатися мати вигоду. A mortuo tributum petere [exigere].

460. **Ἀπὸ οἰκείων ἄρχεσθαι** (D.). *Починати з близьких*. Почавши з близьких, шкодити й іншим.

461. **Ἀπὸ ὄνου πόκος** (Ind.). *Из осла шерсть*. Про щось нереальне, оскільки в осла немає шерсті. Ab asino lanam.

462. **Ἀπὸ ὄνων ἐφ' ἵππους**. Див. Ἀπ' ὄνων ἐφ' ἵππους.

463. **Ἀπὸ οὐρανοῦ μεχρὶ γῆς** (Ind.). *Від неба до землі*. Від початку до кінця. A coelo ad terram.

464. **Ἀπὸ πέντε ἄλλεσθαι πετρῶν** [πετρῶν] **εἰς σκυτάλην** [ἐς κῦμα] (D., Ind.). *Потрапити з п'яти скель під булаву [у хвилю]*. Страждаючи, на ще гірші й важчі страждання наражатися. A quinque desilire rupibus in undam.

465. **Ἀπὸ πρώτης ἀφετηρίας** (Apost., D., Mac.). *Від першої статуї*. Від початку. На ристалищі ставили ἀφετήριον ἔρμα – бюст Гермеса, який був покровителем змагань.

466. **Ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις**. Див. <Η> <ἀπὸ> Σκυθῶν ῥῆσις.

467. **<Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς> Μέχρι τῆς κορωνίδος** (Дв., Ind.). *<Від початку> До короніди*. Від початку до кінця. Короніда – криволінійний орнамент наприкінці рукопису. Usque ad coronidem.

468. **Ἀπὸ [Εκ] τῆς καλᾶμης τεκμαίρεσθαι** [γινώσκειν] (Дв., Ind.). *Судити за соломою <про врожай>*. Ex stipula iudicare.

469. **Ἀπὸ [Επὶ] [Εκ] τριχὸς** [λεπτῆς κρόκης] [λεπτοῦ μίτου] **ἢ<ε>ρτῆσθαι** [κρέμασθαι] (Дв., Мих., Apost., D., Gr., Ind., Man., Z.). *На волосині [тонкій нитці] висіти*. Дуже ризикувати. Натяк на Парку, яка пряде нитку життя людини. De [Ex] [A] capillo [tenui filo] <de>pendere.

470. **Ἀπὸ τῶν ἀπαλῶν ὀνύχων** (Мих., Ind.). *Від м'яких нігтів.* Змолоду. A [De] teneris unguiculis.
471. **Ἀπὸ τῶν ἐξήκοντα ἔρχεσθαι** (Ind.). *Из шістдесяти йти.* Жартувати. Афінян дуже тішило, коли хтось міг словом чи справою викликати сміх; таких у храмі Геракла в демі Діомеї нараховували шістдесят. A sexaginta viris venire.
472. **Ἀπὸ χοέως σπάσον** (D.). *Після <випитого> хоя дізнавайся.* П'яні говорять правду. Хой – міра рідини, яка дорівнює 3.28 л.
473. **Ἀποκείμενος ἰχθύς** (Ind.). *Відкладена риба.* Про розумних і передбачливих, які завжди відкладали частину їжі (зокрема, рибу) на випадок, якщо прийде неочікуваний гість.
474. **Ἀποκρύπτειν καὶ ὑπὸ κόλπου φυλάττειν** (Мих.). *Ховати та оберігати на грудях.* Про дуже особисте, потаємне. Sub tunica et sinu.
475. **Ἀπόλεμος <πολέμιος>** (Apost., Ind.). *<Ворог> Який не має приводу до війни.* Про тих, хто, не маючи жодного приводу воювати, здійснює певні військові дії. Citra bellum hostis.
476. **Ἀπολλύναι τὸν οἶνον, ἐπιχέας ὕδωρ** (Apost., D., Z.). *Псувати вино, наливаючи воду.* До хорошого додавати погане.
477. **Ἀπόλογος Ἀλκινόου** [Ἀλκίνου] (Apost., D., Ind., Mac.). *Розповідь Алкіноя.* Про безкінечну розповідь. Алкіной – цар феаків. Див. Ἀλκινόου τράπεζα. Apologus Alcynoi.
478. **Ἀπόλωλεν <ή> ὕς καὶ <τὸ> τάλαντον καὶ <ή> γνάθος** [γάμος] (Apost., Gr., Ind.). *Пропали і свиня, і талант, і щелепа [шлюб].* Про тих, хто не отримав те, на що сподівався, натомість втратив і річ, і гроші. Periit mihi sus et talentum et nuptiae.
479. **Ἀπονέμου τῆς σῆς ἀμάξης, τῶν δ' ὄνων οὐδὲν μέλει** (Ind.). *Бери свій віз, не піклуйся про ослів.* Слід піклуватися про свої речі, не звертаючи уваги на інших. Utere plaustris tuis asinosque ne curaveris.
480. **Ἀπόπληκτος ἄνθρωπος** (Apost.). *Людина, розбита паралічем.* Про недоумкуватих, тупих (<ή ἀποπληξία – параліч).
481. **Ἀπορία ψάλτου, βήξ** (Apost., Ind.). *Складнощі псалта – кашель.* Про тих, хто через неспроможність зробити справу вдає, ніби має якісь перешкоди, як псалт (музика, який грає на

струнному інструменті) зумисне починає кашляти. Haesitantia cantoris tussis.

482. **Ἀπορραγήσεται τεινόμενον τὸ καλώδιον** (Apost., D., Ind.). *Обривається натягнута мотузка*. Про тих, хто через необхідність робить щось силою. <Ab>Rumpetur tensus funiculus.

483. **Ἀπορρώξ Ἑρινύων** (Apost.). *Нащадок ериній*. Про дуже мстивих. Див. Ἀεὶ παρθένοι Ἑρινύς.

484. **Ἀποτεθρυωμένος ἀνὴρ** (Apost.). *Чоловік-тетріон*. Про здичавілих (від назви дикого безплідного овоча τεθρίων).

485. **Ἀποτίσεις χοῖρε <τὰ> γίγαρτα** (Apost., D., Gr., Ind.). *Ти заплатиш, свине, за виноградні кісточки*. За те, що ти з'їв, віддаси ще більше. Acinos sus improba pendes.

486. **Ἀποφράδες ἡμέραι** (Apost., Ind.). *Нечестиві дні*. Несприятливі для праці дні, коли здійснювали лише возливання покійникам. Nefasti dies.

487. **Ἀπραγμόνως ζῆν ἡδύ** (Apost.). *Жити безтурботно приємно*.

488. **Ἀπωτέρω ἢ γόνυ κνάμα** [Γόνυ κνήμης ἔγγιον] (Дв., Мих., D., Gr., Ind., Z.). *Коліно ближче, ніж литка*. Про тих, хто близьких і рідних любить більше, аніж чужих. Genu sura propius.

489. **Ἀράβιος ἄγγελος** (Мас., Z.). *Аравійський вісник*. Про балакунів. Arabius nuntius.

490. **Ἀράβιος αὐλητής** (D., Gr., Ind., Мас., Z.). *Аравійський авлет [флейтист]*. Про тих, хто залюбки починає говорити чи робити й неохоче закінчує або безперестанку говорить (D., Мас.). Аравійські авлети грають за драхму, а припиняють – за чотири (D., Gr.). Arabius tibicen.

491. **Ἀρὰς ἐπισπείραι** (Ind.). *Возливати прокльони*. Кіпрська форма прокльону, коли поливали водою ячмінь. Execrationes serere.

492. **Ἀρὰς ἱερόν** (Apost., D., Ind., Мас.). *Храм молитви*. Про тих, хто багато молиться, чи про хороше, чи про погане. Execrationis templum.

493. **Ἀργαλέον φρονέοντα παρ' ἄφροσι πόλλ' ἀγορεύειν** (Apost., Ind., Z.). *Важко розумному при нерозумних багато говорити*. Dicere multa grave est sapientem apud insipientes.

494. **Ἀργεῖα φορά** (Apost., D., Ind.). *Аргівський внесок*. Про наклепників і крутіїв. Аргів'яни були схильні до сутяжництва. Argiva insectatio [calumnia].
495. **Ἀργεῖοι φῶρες** (Ind., Mac.). *Аргівські крадії*. Про нечестивих, нищих і підлих. Аргів'ян висміювали через злодійкуватість. Argivi fures.
496. **Ἀργείους ὀρᾶν** (Ind., Mac.). *Бачити мешканців Аргоса*. Дивитися перелякано або з великим здивуванням; також підозрювати когось у крадіжці, оскільки аргів'ян висміювали через злодійкуватість. Argivos videre.
497. **Ἀργούντων χορός** (Apost., D., Gr., Ind.). *Хор [Танець] нероб*. Про тих, хто недоладно, безглуздо щось робить. Feriatorum chorus.
498. **Ἄργου<ς> λόχος** [λόφος] (D., Ind.). *Аргоський загін [пагорб]*. Про дуже обтяжених нещасними випадками. Вислів пов'язують із поразкою 300 спартанців при Фермопілах під час Греко-перських воєн. Argi collis.
499. **Ἀργυράγχην πάσχειν** (Ind.). *Хворіти на срібну ангіну*. Про відмову підкупленого оратора від виступу під приводом хвороби горла. Коли до Афін прибули мілетські посланці з проханням про допомогу, Демосфен різко виступив проти них. Наступного дня, коли вже здавалося, що їх прохання будуть узагалі відхилені, посланці прийшли до Демосфена з великою сумою грошей, щоб він не виступав проти них. Під час наступного розгляду справи Демосфен прийшов із обмотаним шерстю горлом і казав, що в нього ангіна, через що дуже мало говорив. Тоді хтось із народу, запідозривши симуляцію, вигукнув, що в Демосфена не ангіна, а “срібна ангіна”. Argentanginam pati.
500. **Ἀργυρὸς [Ἀργυρὰ] λιμός** (Apost., App.). *Срібний голод*. Тим, хто не корився, Аполлон часто погрожував наслати “срібний голод”: будуть змушені хліб купувати за срібло через голод і нестачу продовольства.
501. **Ἀργύρου κρῆναι λαλοῦσιν** [καλοῦσιν] (Apost., D., Gr., Ind.). *Срібні джерела говорять [кличуть]*. Про невихованих, хто надмірно говорить про великі багатства. Argenti fontes loquuntur.

502. **Ἀρεοπαγίτης <εἶναι>** (Apost., D., Ind., Mac.). *Ареопагітом <бути>*. Про похмурих, мовчазних і гордовитих. Ареопагітами називали членів Ареопагу – давнього карного судилища в Афінах, яке отримало назву за назвою пагорба Ареса, де відбувалися засідання. Areopagita <esse>.
503. **Ἀρεοπαγίτου στεγανώτερος** (Ind.). *Мовчазніший за ареопагіта*. Див. Ἀρεοπαγίτης <εἶναι>. Areopagita taciturnior.
504. **Ἀρετὴν εἰ μὲν ἔχοις πάνθ' ἔξεις** (Apost.). *Якщо маєш добродесність, матимеш усе*.
505. **Ἄρεως [Ἄρεος] νεοττός [νεοττόν] [παιδίον] [πεδίον]** (Apost., Ind., Mac.). *Дитя [Рівнина] Ареса*. Про сміливих і войовничих, хто силою, а не за справедливістю все вирішує. Martis pullum [campus].
506. **Ἄρης τὰ αὐτοῦ ὄπλα οὐ σαλεύει** (Ind., Man.). *Арес своєю зброєю не трясє*. Mars sua ipsius arma non iactat.
507. **Ἄρης τύραννος** (Ind., Mac.). *Арес-правитель*. Про тих, хто силою щось робить. Mars rex.
508. **<Ἀρίγνωτος σμάραγδος> Ἐν <μὲν> τῷ φάει σκοτεινός, <ἐν <δὲ> τῷ σκότει φωτεινός>** (Apost., Gr., Ind., Mac.). *<Яскравий смарагд> На світлі темний, <а в темряві світлий>*. Про тих, хто ховається навіть тоді, коли не потрібно. Insignis smaragdus in luce quidem obscurus.
509. **Ἀριστᾶν μὲν πολὺ, δειπνεῖν δὲ ὀλίγον** (Apost.). *Снідати багато, обідати мало*.
510. **Ἄριστον ὑγιαίνειν, δεύτερον δὲ κάλλος, τρίτον δὲ πλοῦτος** (Ind.). *Найважливіше – бути здоровим, на другому місці краса, на третьому – багатство*. Optimum esse bonam valetudinem, proximum formam, tertium divitias.
511. **Ἀρκάδας μιμεῖσθαι** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Наслідувати аркадійців*. Щось робити або зносити за інших. Аркадійці, мешканці гірської території в центрі Пелопоннесу, ніколи не билися за себе, натомість дуже часто воювали за певну платню за інших. Arcadem imitare.
512. **Ἀркаδίην αἰτεῖν** (Apost., D., Ind.). *Просити Аркадію*. Просити щось велике та невідповідне. Аркадія – гірська область у центрі Пелопоннесу. Arcadium postulare.

513. **Ἀρκάδιον βλάστημα <κατεσπάρη>** (Apost., D., Ind.). *Аркадійське дитя <народилося>*. Про боязких, полохливих. Arcadicum germen.

514. **Ἀρκεῖ ἐν μεγάλοις καὶ τὸ θέλημα μόνον** (Мих.). *У великих справах і саме бажання корисне*.

515. **Ἄρκτου παρούσης ἵχνη ζητεῖν** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Pl.). *Шукати сліди, коли ведмедиця поряд*. Про боязких мисливців (D., Pl.), про щось абсолютно зрозуміле, очевидне (Gr., Mac.) або про щось таємне, невідоме (Apost.). *Ursa praesente vestigia insequi [quaerere]*.

516. **Ἀρμодиῦ μέλος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Пісня Гармодія*. Про брехливе, неправдиве. За афінськими розповідями, Гармодій і Аристокітон були коханнями; Гіппарх, брат тирана Гіпія, почав залицятися до Гармодія, але отримав відмову, та ще й образив його сестру. Після цього Гармодій вирішив убити Гіпія, щоб помститися за сестру. Аристокітон же хотів помститися Гіппарху через свою любов до Гармодія. Тому Гармодій та Аристокітон 514 р. до н. е. організували змову проти Гіпія, але вбити змогли лише його брата Гіппарха. Після повалення тиранії Гармодія й Аристокітона ушановували як найвеличніших героїв-тираноборців. Їм було встановлено мідну статую на Акрополі, а їхні нащадки були звільнені від більшості державних податків і мали численні пільги. На честь тирановбивць було створено сколій "Гармодій", що був чимось на кшталт неофіційного гімну афінян. *Harmodii cantio*.

517. **Ἄρνα προβάλλειν** (Apost., D., Ind.). *Випускати вперед ягня*. Мати войовничі наміри та думки. За звичаєм, той, хто збирався йти війною, посилав вісника з ягням. Він випускав ягня, натякаючи таким чином, що місто незабаром стане пасовиськом. *Arietem obiiicere*.

518. **Ἀρουραία μάντις** (App.). *Сільська провидиця*. Про поганих провісників. Див. *Ἀκρις δυσκίνητος χλωρά*.

519. **Ἀρπαγὴ Κωτυτίοις** (Ind., Pl.). *Викрадення на святі Котиттії*. Котиттії – сицилійське свято, під час якого декому зв'язували руки й примушували красти горіхи та жертвні коржі. *Rapina Cotytiis*.

520. **Ἀρπαγὴ** [Ἀρπαγή] τὰ [τῶν] **Κιννάρου** (Ind., Z.). *Викрадення в Кінара*. Кінар мав у Селінунті притон. Ставши найбагатшим, оголосив, що залишить усе майно Афродиті, однак після його смерті все його багатство розграбували. *Direptio* [Rapina] bonorum Cinnari.
521. **Ἀρπακτικώτερος γαλῶν** (Apost.). *Більш хижий, аніж кунії*.
522. <Ἄρτι> <Ὁ> **Μὺς πίττης** [πίσσης] **γεύεται** (Дв., Apost., D., Ind., Mac.). *Миша <щойно> скуштувала смоли*. Про тих, хто пережив якісь лиха. *Mus <nunc> picem gustat*.
523. **Ἄρτι τὴν ἀρετὴν ζητεῖν** (Apost.). *Саме зараз шукати доброчесності*. Невчасно страждати через щось або трудитися над чимось.
524. **Ἄρτον οὐκ εἶχεν ὁ πτωχὸς καὶ τυρὸν ἠγόραζεν** (Man.). *Бідний не мав хліба, а купив сиру*.
525. **Ἀρχαῖκὰ φρονεῖν** (Apost., D., Gr.). *Думати по-старовинному*. Бути простосердим, наївним і нерозумним. *Antiqua sapere*.
526. **Ἀρχαιότερα <τῆς> διφθέρας λέγειν** [λαλεῖν] (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Розповідати щось старовинніше за пергамент*. Розповідати щось давнє, безмістовне та дурне. На пергаменті Зевс записував усе, що відбувається.
527. **Ἀρχαιότερος Ἰβύκου** (Apost., D.). *Старовинніший [Наївніший] за Івіка*. Про добросердих і наївних. Див. Αἱ Ἰβύκου γέραναι.
528. **Ἀρχαιότερος Κόδρου** (Мих., Mac.). *Старовинніший за Кодра*. Про давнє та благородне. Див. Εὐγενέστερος Κόδρου.
529. **Ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσιν**. Див. *Ἀρχὴ <τὸν> ἄνδρα δείκνυσιν*.
530. **Ἀρχὴ δήπου παντὸς ἔργου χαλεπώτερόν ἐστιν** (Мих.). *Найважче в кожній справі – початок*. *Omnium quidem rerum primordia sunt dura*.
531. **Ἀρχὴ ἡμῖς παντός**. Див. <Н> *Ἀρχὴ ἡμῖς παντός*.
532. **Ἀρχὴ πολέμου** [πολέμων] (Apost., D., Ind.). *Початок війни [війн]*. Про тих, хто збирається чинити несправедливо або нападе ще до появи приводу. Вислів пов'язують із традицією,

поширеною серед історіографів, викладати в першу чергу причини війни. *Origo belli [bellorum]*.

533. **Ἀρχὴ Σκυρία** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Скіроська влада*. Про щось незначне, із чого немає ніякої вигоди, оскільки острів Скірос скелястий і бідний. *Scyrius principatus [Imperium Scyrium]*.

534. **Ἀρχὴ <τὸν> ἄνδρα δείκνυσιν** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Влада показує людину*. *Imperia demonstrant virum*.

535. **Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῶϊον ἢ τελευτήν** (Apost., Ind.). *На початку набагато краще лікувати, аніж наприкінці*. Чомусь поганому краще завадити на самому початку, а не тоді, коли воно в самому розпалі чи вже здійснилося. *Multo quam finem [fini] medicari [mederi] initia [principio] praestat*.

536. **Ἀρχῆς κακῆς τέλος κακόν** (Ind.). *У поганого початку поганий кінець*. *Orsus mali finis malus*.

537. **Ἀρχῆς καλῆς κάλλιστον εἶναι καὶ τέλος** (Мих.). *Від хорошого початку ще краще завершення*.

538. **Ἀρχιδάμιος πόλεμος** (Apost., Ind.). *Війна Архідама*. Про дуже важку та жорстоку війну. Перший період Пелопоннеської війни називають “Архідамовою війною” за іменем спартанського царя Архідама II (468–426 рр. до н. е.), який очолював війська Пелопоннеського союзу на початку війни. Архідамова війна тривала з початку квітня 431 р. до н. е. до перемир’я, укладеного між Афінами та Спартою в 421 р. до н. е. *Archidamicum bellum*.

539. **Ἀρχίλοχον πατεῖν** (D., Ind.). *Ганьбити Архілоха*. Сваритися, брутально лаятися, як Архілох – видатний представник давньоіонійської лірики середини VII ст. до н. е. *Archilochum terere [calcare]*.

540. **Ἀρχιλόχου μέλος** (Ind.). *Архілохова пісня*. Про гімн, який може бути присвячений багатьом, як гімни Архілоха. *Archilochi cantio*.

541. **Ἀρχιλόχου πατρίς** (Apost., Ind.). *Батьківщина Архілоха*. Про тих, хто свариться, брутально лається. Див. *Ἀρχιλόχου πατεῖν*. *Archilochi patria*.

542. **Ἀρχύτου πλαταγή** (Apost., D.). *Тарахкалка Archita*. Про тих, хто не може мовчати. Архіт-тесляр вигадав тарахкалки, які роздавав дітям, аби вони тільки не чіпали нічого в будинку. Archytae crepitaculum.
543. **Ἄσβεστος γέλως** (Мих., L.). *Незгасимий сміх*. Гомеричний, нестримний сміх.
544. **Ἀσελγέστερος ὄνου** (Apost.). *Нахабніший за віслиюка*.
545. **Ἀσκὸν βαπτίζειν πνεύματος πλήρη** (Apost., Ind.). *Топити мішок, повний повітря*. Про неможливе. Urem mergere vento plenum.
546. **Ἀσκὸν [Θύλακον] δέρειν [δαίρειν] <τινά>** (Дв., Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Здирає <з когось> шкіру*. Робити щось нерозумне або надто погано з кимось поводитися. Urem verberare [caedere] [excoriare].
547. **Ἀσκὸν τίλλειν** (Ind.). *Обципувати бурдюк*. Про нечутливих або про тих, хто не має волосся. Urem vellere.
548. **Ἀσκοπα τοξεύειν** (Ind.). *Стріляти без мішені*. Absque scopo iaculari.
549. **Ἀσκὸς καὶ θύλακος** (Ind.). *Бурдюк і мішок*. Про тих, хто насолоджується їжею та питвом. ὁ ἄσκός – мішок для вина, а ὁ θύλακος – мішок для борошна. Uter et thylacus.
550. **Ἀσκοῦ τὸν προύχοντα μὴ λῦσαι πόδα** (Дв.). *Не позбавляти ногу, яка крокує, шкіри*. Не вступати ні з ким у зв'язок, не затримуватися на своєму шляху.
551. **Ἀσκῶ μорм<ολ>ύττεσθαι**. Див. <Τῶ> Ἀσκῶ μормύττειν.
552. **Ἀσκῶ φλαυρίζειν** (D.). *Шкірою зневажати*.
553. **Ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα** (Apost., D., Ind.). *Незасіяне та незоране*. Про безтурботних, які нічим не переймаються. Citra arationem citraque sementem.
554. **Ἀσπένδιος κιθαριστής** (Ind., Pl., Z.). *Аспендійський кіфарист*. Про жадібних до грошей і тих, хто все робить лише для себе. У місті Аспенд, що в Памфілії, була статуя кіфариста, який інструмент розвернув до себе, а не до слухачів, ніби збирався сам собі грати. Aspendius citharoedus [citharista].

555. **Ἀσπίδος δῆγμα** (Apost., Ind.). *Укус аспіда*. Про невиправне зло або про дуже отруйну мову. Аспід – отруйна змія. Morsus aspidis.
556. **Ἀσπίς παρ' ἐχίδνης φάρμακον δανείζεται** (Ind.). *Аспід у змії позичає отруту*. Аспід – отруйна змія. Sumit venenum a vipera aspis.
557. **Ἄσπονδος πόλεμος** (Ind.). *Неосвячена війна*. Про тривалу, жорстоку та непримиренну війну.
558. **Ἀστέρας ἀριθμεῖν** (D.). *Рахувати зорі*. Про марну, безмістовну роботу.
559. **Ἄστρα τοξεύειν** (Pl.). *Стріляти з лука в зорі*.
560. **Ἀστράγαλος Κῶος** (Дв.). *Коський кидок*. Коський кидок – найкращий кидок у грі в кості, при якому кожна з костей дає шість очок, на відміну від хіоського, найбільш невдалого, коли кожна з костей показує по одному очку.
561. **Ἀστραγάλους Χίους βαλεῖν** (Дв.). *Зробити хіоські кидки*. Див. Ἀστράγαλος Κῶος.
562. **Ἀστραπή ἐκ πυελίου** (Мих., Apost., D., Ind.). *Блискавка з корита*. Про щось неможливе або незначне та нікчемне. Fulgur ex pelvi [vitro].
563. **Ἄστροις σημαίνεσθαι** [σημειοῦσθαι] [τεκμαίρεσθαι] <τὴν ὁδόν> (Apost., D., Ind., Mac.). *За зорями визначати <шлях>*. Заздалегідь передбачити або запідозрити якесь лихо (Apost., D.). Також вирушати в довгу та самотню подорож (Ind., Mac.). Stellis notare [signare] <viam>.
564. **Ἀσφαλέστερον τοῦ λέγειν τὸ σιγᾶν** (B.). *Безпечніше мовчати, аніж говорити*. Tutius est tacere quam loqui.
565. **Ἀσφαλὴς πᾶς τόπος τῷ ζῶντι μετὰ δικαιοσύνης** (Apost.). *Для того, хто живе по справедливості, безпечно будь-яке місце*.
566. **Ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν ἀχύρων τετρυγηκέναι σῖτον** (Apost., D., Ind.). *Із чистої полови збирати хліб*. Брати участь у чомусь поганому. Atqui e puris paleis trituram frumenti facere.
567. **Ἀτὰρ [Αὐτὰρ] ἡ πάγη ἔοικε λήψεσθαι πάγην** (Apost., Gr., Ind.). *Усе ж пастка, здається, зловить пастку*. Laqueum laqueus, ita ut videtur, cepit.

568. Ἄτεκτος ἄνθρωπος παρηγορήμασιν. Див. Ἄτηκτος ἄνθρωπος προσηγορήμασιν.
569. Ἀτενὲς ὄρᾶν (Apost., D., Ind., Mac.). *Наполегливо визирати [вишукувати]*. Нетерпляче вичікувати. Defixis oculis obtueri.
570. Ἀτεχνῶς εἶναι στάθμη λευκή (Mac.). *Бути абсолютно білим шнурком*. Сповідувати чесну, істинну дружбу.
571. Ἄτηκτος [Ἀτεκτος] ἄνθρωπος προσηγορήμασιν [παρηγορήμασιν] (Apost., Ind.). *Нерозтоплена благаннями людина*. Про нечутливу, непохитну людину. Immobiles [Inflexilis] alloquii.
572. Ἄτης λόφος (D., Mac.). *Пагорб Ати*. Про тих, хто зазнає дуже великих нещасть, як мешканці Трої, заснованої на пагорбі Ати. Ата (богиня злої долі, нещасть і помсти, утілення раптового безумства, що знаходить на богів і людей) затуманила розум Зевса і він віддав свого улюбленого сина Геракла в рабство до Еврисфея. Розгніваний Зевс скинув Ату з Олімпа і заборонив їй туди повертатися. Ата впала на верхівку гори у Фригії. Саме на цьому пагорбі зупинилася строката корова, яку Іл, син Троя, отримав за перемогу в змаганнях та яка, за віщуванням оракула, мала вказати місце для заснування величного та славетного міста. Тому тут Іл заснував місто, назване Троєю.
573. Ἀτλας τὸν οὐρανόν <ὑπεδέξω [ὑπεδέξατο]> (Apost., D., Ind., Mac.). <Як> Атлант небо <прийму [прийняв]>. Про тих, на кого навалилися якісь великі справи або лиха. Atlas coelum <suscepit>.
574. Ἄτοπόν ἐστι διώκοντα τὰς τιμὰς φεύγειν τοὺς πόνους (Apost.). *Рідко уникає клопотів той, хто женеться за пошаною*.
575. Ἀτρέμας βοῦς (Apost., D., Ind.). Повільний [Неквапливий] бик. Про повільних. Lente bos.
576. Ἀτρέως ὄμματα (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Очі Атрея*. Про пронизливі та неблаганні, які все бачать (Apost., D., Z.), або ж про безсоромні та дуже несправедливі (Mac.). Атрей – син Пелопса та Гіподамії. Atrei oculi.
577. Ἄτρωτος ὑπάρχειν, ὡς ὁ Καينهὺς (Apost., Ind.). *Бути невразливим, як Кеней*. Кеней – велетень, лапіф (міфічне плем'я,

яке живе в північній Фессалії). Посейдон закохався у Кеніду і пообіцяв їй виконати будь-яке бажання. Вона забажала перетворитися на чоловіка, якого неможливо поранити. Кеней брав участь у поході аргонавтів, у Калідонському полюванні, у Троянській війні й у битві лапіфів із кентаврами. Лапіф Кеней був настільки зухвалим, що наказав поклонятися його спису. Кентаври, не маючи змоги вбити невразливого Кенея, поховали його живим, удавивши в землю величезними стовбурами сосен. В Аїді Кеней знову перетворився на дівчину. Invulnerabilis esse ut Caeneus.

578. Ἀτταγᾶς νουμηνία (Ind.). *Молодик рябка*. Про нищих людей. Часто рабів, спина яких була посмугована від биття, називали рябками. На молодий місяць (на початку місяця) здійснювався розпродаж рабів. Attagenae novilunium.

579. Ἀτταγᾶς Νουμηνίῳ συνῆλθε (D.). *Аттагас підійшов Нуменію*. Про дружбу двох лиходіїв. Відомі зlodії фессалієць Аттагас і коринфянин Нуменій були друзями.

580. Ἀττική Μοῦσα (Ind.). *Аттична муза*. Про красиву та вишукану промову. Attica Musa.

581. Ἀττική πίστις (Apost., D., Ind., Mac.). *Аттична віра [вірність]*. Про переконливих, відданих, вірних присягам. Attica fides.

582. Ἀττικοὶ τὰ Ἐλευσίνια <καθ' ἑαυτούς> (Apost., D., Ind., Mac., Pl., Z.). *Мешканці Аттики Елевсинії <кожен сам по собі>*. Про тих, хто посвячується в щось таємне і робить сам по собі. Елевсинії – обряди ініціації в культах богинь родючості Деметри та Персефони, які проводилися щорічно в місті Елевсин поблизу Афін. Із усіх давньогрецьких обрядів цей вважався найважливішим. Віровчення, обряди, культові дії трималися в таємниці від непосвячених. Attici Eleusinia.

583. Ἀττικὸν βλέπος (Apost., Ind.). *Аттичний погляд*. Про мудрих і благопристойних. Мешканці Аттики мають дуже розумний і благочестивий погляд. Atticus aspectus.

584. <Ἀττικός> Εἰς <τὸν> λιμένα (Apost., D., Ind., Mac., Z.). <Мешканець Аттики> В порту. Про тих, хто більш старанно

щось робить у присутності інших. Афіняни старанніше гребли біля порту, коли на них дивилися з берега. <Atticus> In portum.

585. Ἀττικὸς μάρτυς [μάρτυρ] (Apost., D., Ind., Mac.). *Аттичний свідок*. Про правдивих, якими вважали афінян. Іронічно – про брехунів. Atticus testis [martyr].

586. Ἀττικὸς πάροικος (Ind., Mac., Pl., Z.). *Аттичний сусіда*. Про поганих сусідів. Мешканці Аттики, яких було вислано з Афін на Самос, витіснили місцевих мешканців. Atticus advena.

587. Ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα <κ>ἀποθνήσκων (Apost., D., Ind.). *Мешканець Аттики простягатиме руку навіть помираючи*. Про дуже користолюбних, як мешканці Аттики. Atticus porrigit manum, etiam cum moritur.

588. Αὐγείου βουστασία (Ind.). *Авгієва стайня*. Про надзвичайно забруднене місце, велике безладдя або вкрай занедбані й заплутані справи. Стайні Авгія, царя Еліді, не чистили протягом тридцяти років. Геракл очистив їх за один день, пустивши через них воду річок Алфей та Пеней. Augiae bubile.

589. Αὐθαίρετος λύπη ἔστιν ἡ τέκνων спорά (Ind.). *Народження дітей – добровільне страждання*. Ultroneus dolor est parare liberos.

590. Αὐθις <αὐ> Πυθῶδε <όδος> (Apost., D., Ind.). *Знову в Піфю [в Дельфі] <шлях>*. Про тих, хто часто робить або випитус одне й те саме. Також про тих, хто постійно повертається до початку. Iterum atque iterum Pythum versus via.

591. Αὐλητοῦ βίον ζῆν (Apost., D., Gr., Ind.). *Жити життям авлета*. Жити за рахунок інших. Tibicinis vitam vivere.

592. Αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίνειν (Apost., D., Ind.). *Порівнювати авл із сальпінгою [флейту з трубою]*. Порівнювати непорівнюване. Fistulam [Tibiam] tubae comparare.

593. Αὐτὰ δι' αὐτῶν (Apost., D., Ind.). *Одне за іншим*. Одне й те саме говорити. Eadem per eadem.

594. Αὐταῖς ἀμάλαις (Ind.). *Самими пучечками*. Коли все втрачено, не залишилося й шолухи. Cum ipsis manipulis.

595. Αὐτὰρ ἡ πάγη ἔοικε λήψεσθαι πάγην. Див. Ἀτὰρ ἡ πάγη ἔοικε λήψεσθαι πάγην.

596. **Αὕτη μὲν ἡ μύρινθος οὐδὲν ἔσπακεν** [ἔσπασεν] (Дв., Apost., D., Gr.). *Мотузка нічого не витягла*. Про тих, кому не вдалося здійснити задумане. За аналогією до рибалок.
597. **Αὕτη νῦν ἀνθεῖ ἡ Μοῦσα** (Ind.). *Тут процвітає сама муза*. Про приємну, красиву та вишукану мову. Також іронічно в протилежному значенні. Nunc ipsa floret Musa.
598. **Αὕτη νῦν σοφία ζῇ** (Apost., Ind.). *Тут живе сама мудрість*. Про майстерно та розумно зроблене або сказане. Також іронічно в протилежному значенні. Nunc ipsa vivit sapientia.
599. **Αὐτίκ' ἔπειθ' ἅμα μῦθος ἔην, τετέλεστο δὲ ἔργον** (Apost.). *Коли б одразу зі словом виконувалася й справа*. Про тих, у кого слова відповідають справам і навпаки, а сказане одразу й виконується.
600. **Αὐτίκα καὶ φυτὰ δῆλα ἃ μέλλει κάρπιμ' ἔσεσθαι** (Ind.). *Рослини, які даватимуть плоди, видно одразу*. Protinus apparet quae fructum planta datura est.
601. **Αὐτὸ δείξει** (Ind., Mac.). *Саме <діло [справа]> покаже*. Про тих, хто не вірить у можливість здійснення якоїсь справи. Ipsa res monet.
602. **Αὐτοδίκη** (Apost.). *Самосуд*. Про тих, хто сам собі встановлює межі справедливого.
603. **Αὐτοδικεῖν** (Apost.). *Здійснювати самосуд*. Самому встановлювати межі справедливого.
604. **Αὐτοὶ χελώνας ἐσθίετε** [ἔσθιεθ'] <οἵπερ [εἵπερ] εἴλετε [ἔχετε]> (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Самі їжте черепах, <яких [якщо] зловили [маєте]>*. Про тих, хто необдуманно щось робить, а потім потребує допомоги. Колись рибалки, витягнувши з тенет черепах, розподілили їх між присутніми, тому їм таке сказали (Z.). За іншою версією, Гермес так відповів рибалкам, які закликали його до трапези (Apost., D., Gr.). Ipsi testudines <com>edite, qui cepistis [prendidistis].
605. **Αὐτοῖς ἀρέσκει** (Ind.). *Їм подобається*. Про справу, яка ніяким чином нас не стосується або не важлива для нас. Ipsi placet.
606. **Αὐτόκλητοι κωμάζουσιν φίλοι παρὰ τοῖς φίλοις**. Див. Ἀκλητὶ κωμάζουσιν εἰς φίλων φίλοι.

607. **Αὐτόματα** [Αὐτομάτως] **ὁ θεὸς ἀνίησι τὰ ἀγαθὰ** (Apost., D., Ind.). *Бог із власної волі роздає блага*. Ultro [Sponte] deus subiicit [emittit] bona.
608. **Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαίτας ἔνται** (Ind., Z.). *Доброчесні до доброчесних приходять на обід без запрошення*. Sponte bonis mos est convivium adire bonorum.
609. **Αὐτομάτως ὁ θεὸς ἀνίησι τὰ ἀγαθὰ**. Див. Αὐτόματα ὁ θεὸς ἀνίησι τὰ ἀγαθὰ.
610. **Αὐτὸν κεκρουκέναι** [Ἐπ' αὐτὸν ἤκειν] **τὸν βατήρα τῆς θύρας** (Apost., D., Ind., Man.). *Торкнутися [Дійти до] самого порогу дверей*. Дійти до самої суті справи (D.), до самих дверей (Apost.) або до самої істини (Man.). Ipsum attingi limen ostii pede.
611. **Αὐτὸν [Ἐαυτὸν] οὐ τρέφων κύνας τρέφειν** (Apost., D., Gr., Ind.). *Не годуючи себе, годувати собак*. Про тих, хто сам потребує, але обіцяє інших нагодувати. Seipsum non alens, canes alere.
612. **Αὐτὸς αὐτὸν αὐλεῖ** (Apost., D., Ind., Mac.). *Сам собі авлет*. Про тих, за кого говорять йогоє прави. Ipse suimet tibicen est.
613. **Αὐτός τι νῦν δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς κάλει** (Мих., Man.). *Спочатку сам щось зроби, а потім уже закликай богів*.
614. **Αὐτοῦ [Ἰδοὺ] Ῥόδος, αὐτοῦ [ἰδοὺ] <καὶ> πῆδημα** (Apost., B., Gr., Ind., Mac.). *Тут Родос, тут стрибок*. У байці Езопа “Хвалько” п’ятиборець, якому громадяни раз у раз закидали, що він боягуз, вихвалявся численними подвигами, зокрема своїм стрибком на Родосі, якого не зробив би жоден із олімпійських переможців. Це, за його словами, могли б засвідчити всі, хто там був, якби вони прибули сюди. Хтось із присутніх сказав у відповідь: “Але який же бо ти! Коли це правда, то ніяких тобі свідків не потрібно! Тут Родос, тут і стрибай!”. Hic [Ecce] Rhodus, hic [ecce] <et> saltus.
615. **Αὐτῷ κανῶ** (Apost., D., Ind., Z.). *Тим самим кошиком*. Про тих, хто дуже голодує. Дідім говорить, що трапези приносили в кошиках. Дехто викрадав їжу, принесену в кошику, разом із цим же кошиком. Una cum ipso canistro.

616. **Αὐτῷ κρητήρι γίνη κακά** (Apost., D., Ind.). *У тому самому кратері з'являються лиха.* Про того, хто зазнає лих, щодо яких іншим давав поради. Ipso cratere contingant mala.
617. **Αὐτῷ μελητέον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν οἶκον** (Ind., Z.). *Йому є про що попіклуватися, але <в першу чергу> про будинок.* Про тих, хто здавав свій дім в оренду для бенкетів. Ipsi curandum est, sed in domum.
618. **Αὐτῷ πήχει** (Ind.). *Тим самим ліктем.* Тією самою міркою. Eodem cubito.
619. **Ἄφ' Ἑστίας <ἄρχεσθαι>** (Apost., App., Gr., Ind., Mac., Z.). *<Починати> з Гестії.* Від самого початку. Був звичай перше жертвоприношення здійснювати Гестії, богині-хоронительці домашнього вогнища. A Vesta [Lare] <incipere>.
620. **Ἄφ' ἱερᾶς <γραμμῆς> <κινεῖν> <λίθον>.** Див. <Καὶ> <Τὸν> Ἄφ' ἱερᾶς <γραμμῆς> <κινεῖν> <λίθον>.
621. **Ἄφ' [Ἀπὸ] ἵππων ἐπ' ὄνους** (Мих., Apost., App., D., Ind., Z.). *Із коней на ослив.* Про тих, чие становище значно погіршилося, стало менш шанованим. Ab equis ad asinos.
622. **Ἄφ' ὑψηλοῦ καταγελᾶν** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Звисока висміювати.* Зі зневагою, зверхньо. E sublimi deridere.
623. **Ἀφαιρεῖν κροκόδας** (App.). *Збирати пушинки.* Надмірно догоджати, підлещуватися до когось.
624. **Ἀφείς τὴν ὑπέραν τὸν πόδα διώκειν** (D., Ind.). *Відпустивши верхній канат, прагнути нижнього.* Утрачати необхідне, надаючи перевагу чомусь зайвому або непотрібному. Omissa hypera pedem sectari.
625. **Ἀφθᾶς λελάληκεν** (Apost., Ind.). *Гефест сказав.* Про тих, хто вірить у правдивість якоїсь речі, судячи лише з почутого. Vulcanus vaticinatus est.
626. **Ἀφθονοὶ Μουσῶν θύραι** (Apost., D., Ind.). *Привітні двері муз.* Про дуже доброзичливих на словах. Candidae [Invidiae expertes] Musarum ianuae [fores].
627. **Ἀφροδισία ἄγρα** (Mac.). *Здобич Афродити.* Про закоханих.

628. Ἀφροδίσιος ὄρκος οὐκ ἐμποίνιμος (Apost., Gr., Ind., Mac.). *Порушення любовної клятви не карається.* Venereum iusiurandum non punitur.
629. Ἀφροδίτη καὶ Διόνυσος μετ' ἀλλήλων εἰσί (Apost.). *Афродита та Діоніс – одне з одним.* Любов і вино часто поряд. Афродита – богиня краси та любові; Діоніс – бог виноградарства та виноробства. Venus et Bacchus una sunt.
630. Ἀφροδίτη ἦν τεθυκέναι (Apost., D., Ind.). *Афродити приносити в жертву свиню.* Про невдячних. Афродита – богиня любові та жіночої краси. Veneri suem immolare [mactare].
631. Ἀφύα πῦρ. Див. <H> Ἀφύα <εἰς> πῦρ.
632. Ἀφύων τιμή (Apost., D.). *Невідповідна повага.* Шана за щось незначне.
633. Ἄφωνος Ἱππαρχίων (Ind., Z.). *Німий Гіппархіон.* Під час одного зі змагань у Геліополі видатний кіфаред Гіппархіон настільки хвилювався, що стояв у театрі мовчки, розкривши рота. Mutus Hipparchion.
634. Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων (Ind.). *Німіший за риб.* Magis mutus ipsis piscibus.
635. Ἀχάλινον στόμα (Ind.). *Розгнузданий рот.* Про тих, хто дуже багато і погано говорить, за аналогією до поведінки коней, які не мають вузди. Os infrene.
636. Ἀχάριστον εὐεργετεῖν καὶ νεκρὸν μυρίζειν ἐνὶ σύγκειται (Apost.). *Невдячному робити добро та натирати пахощами померлого – одне й те саме.* Ingrato benefacere, et mortuum ungere, paria sunt.
637. Ἀχαρνικοὶ ἵπποι (Apost., D.). *Ахарнійські коні.* Про великих і лінових.
638. Ἀχαρνικοὶ ὄνοι (D.). *Ахарнійські віслюки.* Про великих і лінових.
639. Ἄχειρ νιφθῆναι βούλεται (Apost.). *Безрукий хоче вмитися.* Про неможливе. Manus non habens, lavari cupit.
640. Ἄχθος νεῶς (Ind.). *Тягар корабля.* Про некорисне. Onus navis.
641. Ἀχίλλειος πτέρνα (Дв.). *Ахіллова п'ята.* Слабке місце людини. Героя Ахілла його мати, морська богиня Фетіда,

скупала у священних водах річки Стікс, тримаючи за п'яту, щоб зробити безсмертним, оскільки отримала віщування оракула, що її син загине під стінами Трої. Таким чином, п'ята лишилася єдиним вразливим місцем Ахілла. Саме туди потрапила стріла Париса, спрямована Аполлоном, коли Ахілл брав участь у Троянській війні, що й стало причиною загибелі героя.

642. Ἀχιλλείων ἀπομάττεσθαι (Дв.). *Витиратися Ахілловим <хлібом>.* Їсти вишукані страви.

643. Ἀχνυμένη σκυτάλη (Apost., D., Ind.). *Сумна скітала.* Про сумну звістку. Скітала – рід шифрованого послання у спартанців, яке писалося на реміні, обмотаному спіраллю навколо палиці; прочитати його можна було лише обернувши цей ремінь навколо палиці такої самої товщини та форми. Tristis scytale.

644. Ἀχρεϊόγελως ἄνθρωπος (Apost., Ind.). *Людина-дурносмій.* Про тих, хто без потреби та без причини сміється або радіє.

645. Ἄχρι εἰς τὸ βάραθρον (Apost.). *Аж до баратра.* До самої смерті. Баратр – безодня, у яку скидали засуджених на смерть в Афінах.

646. Ἄχρι κόρου [Ἐς κόρον] [Πρὸς κόρον] (Дв., Apost., App., Ind., Z.). *Удосталь [До насичення].* Ad fatietatem.

647. Ἀψυχότερος λαγῶοῦ φεύγοντος (Apost.). *Більш переляканий, аніж заєць, який утікає.* Про дуже лякливих.

В β

648. **Βαβαὶ Μύζος** (Apost., D., Ind.). *Що за [Ох і] Мікс!* Про дуже хвалькуватих, яким був Мікс, жрець Артеміди. Ραρε Μyxus.
649. **Βάβυος χορός** (App.). *Пісня Бабія.* Про поганих музик.
650. **Βάγας ἐστήκέναι** (Ind.). *Стояти, як Багас.* Про дурних і недорікуватих або про несміливих, боязких і слабких, як євнух Багас. Ut Bagas stare.
651. **Βαδίζειν εἰς Τροιζῆνα** (Apost., App., Gr., Ind.). *Іти у Трезен.* Про тих, у кого погано росте борода. Погон – порт Трезена, головного міста Арголіди, а ὁ πώγων – борода. Navigare Troezenem.
652. **Βαδίζειν Ἡραῖον ἐμπειληγμένον** (Ind.). *Іти, як зруйнований храм Гери.* Повільно та погордливо йти. Incidere complicatum Iunonis sacrum.
653. **Βαθεῖα αὐλάξ** (Apost., Ind.). *Глибока борозна.* Про глибоко приховані, таємні думки. Profundum sulcum.
654. **Βαθυκλέους κύλιξ** (Ind.). *Кілік Батиклея.* Про тих, хто сам своїм багатством користується, ні з ким його не розділяючи. Bathyclis calix.
655. **Βαίτη κὰν θέρει καὶ ἐν χειμῶνι ἀγαθόν** (Ind.). *Кожух хороший і влітку, і взимку.* Про речі, які мають широке застосування. Baeta tum in aestate tum hyeme bona.
656. **Βάκηλος εἶναι.** Див. <Ἴκελος Βακήλω καὶ> Βάκηλος εἶναι.
657. **Βακτηρία καὶ σχῆμα καὶ τριβώνιον** [τριώβολον] (App., Mac.). *Суддівський жезл, постава та потертий плащ [три оболу].* Афінських суддів висміювали, приписуючи їм зазначені атрибути.
658. **Βάκχης τρόπον** (Apost., D., Ind.). *Як вакханка.* Про завжди сумних і мовчазних. Bacchae more.
659. **Βαλανείων διὰ τέτταρας αἰτίας χρώμεθα, διὰ καθαριότητα, ἀλέας χάριν, ὑγείας, ἡδονῆς** (Apost.). *Лазнями ми користуємося з чотирьох причин: заради чистоти, тепла, здоров'я та насолоди.*

660. **Βαλανεύς εἶναι** [Βαλανεύσιν εὐικέναι] (Apost., D., Gr., Ind., Man.). *Бути служником [схожим на служників] у лазні.* Метушливо робити багато справ та всюди сунути свого носа. Balneator [Balnei] saupo.

661. **Βαλάντιον ἐρώντων φυλλῷ** [φύλλῳ] **πράσου δέδεται** (Apost., App., D., Ind., Mac.). *Гаманець закоханих зав'язаний листком puriо.* Закохані витрачають багато грошей. Porri folio amorum vincta est crumena.

662. **Βάλλ' εἰς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην** (Apost., D., Ind., Mac.). *Іди до того, хто має досвід [знання].* Про тих, хто докоряє іншим, хоча робить таку саму справу. Iaculare in eum, qui novit artem.

663. **Βάλλ' [Ἄπαγ'] εἰς [ἐς] Μακαρίαν** [μακαρίαν]! (Дв., Apost., D., Ind., Z.). *Іди до Макарії [блаженства]!* Форма прокльону. Макарія – єдина дочка Геракла від Деяніри. Рятуючись після смерті батьків від переслідування Еврисфея, разом із братами втекла до Афін. Еврисфей, тримаючи місто в облозі, вимагав від мешканців видати дітей Геракла. Заради перемоги своїх братів Гераклідів над Еврисфеем Макарія пішла на добровільну смерть, оскільки, за віщуванням оракула, перемога буде можлива лише тоді, коли хтось із дітей принесе себе в жертву Персефоні. Ibi [Aufer te] in Macariam [beatam].

664. **Βάλλ' εἰς ὄλεθρον** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Згинь! [Іди на погибель!]* Формула прокльону.

665. **Βάλλ' ἐς κόρακας.** Див. <Φεῦγ'> Ἐς κόρακας!

666. **Βάλλ' ἐς κόρον!** (Дв.). *Забирайся до сміття [нечистот]!* Іди геть.

667. **Βάλλ' ἐς ὕδωρ** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Іди ти у воду!* Про тих, хто заслуговує на загибель. Mitte in aquam.

668. **Βάλλ' ἐς φθοράν** (App.). *Згинь!* Формула прокльону.

669. **Βάλλειν μήλοις** [μήλῳ] (Apost., D., Gr., Ind., Man.). *Кидати яблуками [яблуком].* Прагнути побачитися з коханою людиною. Аталанта була знаменита своєю красою та швидким бігом. Кожному, хто домагався її руки, вона пропонувала позмагатися з нею у спритності. Чоловік повинен був бігти попереду, а вона – позаду нього з мечем. Якщо вона не наздоганяла претендента, то визнавала його своїм нареченим. Багато чоловіків загинули

від її руки, аж поки Гіпомен не переміг її за допомогою Афродити: богиня дала Гіпомену золоті яблука, які він кидав по одному під час бігу. Піднімаючи їх, Аталанта відстала, і Гіпомен таким чином добився свого. *Malis percutere* [petere].

670. **Βάλων** [Βάλλων] **φεύξεσθαι** [φεύξεσθαι] **οἶεiv** (Apost., D., Ind., Z.). *Кинувши [Кидаючи] <списа>, хотіти втекти*. Намагатися втекти, зробивши щось погане. *Iaculo immisso fugitutum putare*.

671. **Βάμμα Κυζικηνόν** (Apost., Ind.). *Кізікський колір*. Мешканці Аттики так називали вираз обличчя переляканої людини. Мешканці Кізіка були дуже боязливі та м'які. *Tinctura Cyzicena*.

672. **Βάμμα Σαρδιανικόν <βάψαι>** (Apost., Ind.). *Сардською фарбою <пофарбувати>*. Побити до крові. У Сардах робили червону фарбу. *Tinctura Sardonica*.

673. **Βάρβαρος ἐκ τριόδου** (Ind.). *Варвар із перехрестя*. Про дуже сумирних і нічого не вартих людей, якими вважали рабів, куплених на перехрестях, а не народжених у домі чи подарованих. *Barbarus ex trivio*.

674. **Βάσανος λίθος** (Apost., Gr.). *Пробний камінь*. Засіб, який дозволяє виявити істину, або ж певний зразок, приклад, порівняно з яким оцінюють усе інше. Лідійську чорну тверду породу (очевидно, базальт) використовували для перевірки істинності золота чи срібла: проводячи по ній цим металом, дивилися на слід.

675. **Βασίλειος ὀφθαλμός** (Apost., App., Gr.). *Царське око*. Так називали тих, кого призначали на певну посаду.

676. **Βασιλεὺς ἢ ὄνος** (Ind., Man.). *Цар або осел*. Переможець або переможений. *Rex aut asinus*.

677. **Βασιλικόν βοϊδίον**. Див. <Τὸ> Βασιλικόν βοϊδίον.

678. **Βασιλικὸς μόλιβδος οὐ καταδύεται** (Мих., Apost.). *Царський свинець не тоне*.

679. **Βάτα Κάρας** [Βατακάρας] (Apost., Ind.). *Карас, син Батта*. Про товстих і неповоротких.

680. **Βάτου σίλφιον**. Див. Βάτ<τ>ου σίλφιον.

681. **Βατράχοις** [Βατράχῳ] **οἶνοχοεῖν** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Наливати вино жабам [жабі]*. Пропонувати щось непотрібне. *Ranis vinum fundere [ministrare]*.
682. **Βάτραχος Σερίφιος** [ἐκ Σερίφου] (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Жаба з острова Серифос*. Про німих, оскільки жаби на острові Серифос не співають. *Rana Seriphia*.
683. **Βατράχῳ οἶνοχοεῖν**. Див. Βατράχοις οἶνοχοεῖν.
684. **<Βατράχῳ ὕδωρ> Στέαρ γαλῆ** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *<Жабі вода і> Сало ласці*. Про тих, хто отримує щось приємне та потрібне. *<Ranae aquam>, <ut> Mustelae pingue [sebum] [faevum]*.
685. **Βατταρίζειν** (Apost., D., Ind.). *Затинатися*. Від імені Батта I (бл. 631–599 рр. до н. е.). – лівійського царя, тирана, який затинався та шепелявив. Він вирушив у Дельфі спитати, як йому позбавитися затинання. Оракул відповів йому: "Виведи поселення в Лівію". Батт здивувався, оскільки запитував зовсім не про це, однак послухався оракула. Коли Батт зійшов на лівійському березі й збирався виголосити молитву Аполлону, перед ним з'явився лев. Батт із переляку без затинання виголосив молитву Аполлону з проханням про порятунок. Так він вилікувався, а в Лівії була заснована Кірена. За різними версіями, ім'я Батт було або прізвиськом ("який затинається"), або місцевим лівійським словом зі значенням "цар"⁵.
686. **Βάτ<τ>ου σίλφιον** (Apost., App., Ind., Mac.). *Сильфій Батта*. Про величне й дорогоцінне. Кіренці, маючи великий і відбірний сильфій, який був дуже цінною рослиною, віддали Батту – засновнику та царю Кірени. Зображення сильфію було викарбувано з одного боку монети Батта (App., Mac.). Приказку використовують і на позначення тих, хто шукає надмірної шани⁶. *Batti silphium*.

⁵ Гаспаров М. Л. Занимательная Греция / М. Л. Гаспаров. – М.: Новое литературное обозрение, 2004. – 428 с.; Шубин В. И. Батт-Аристотель – основатель Кирены / В. И. Шубин [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://centant.spbu.ru/centrum/publik/confcent/2001-10/shubin.htm>

⁶ <http://el.wikisource.org>

687. **Βεκεσέληνε** (Apost.). *Як хліб і місяць*. По-старому та по-простому (< τὸ βέκ<κ>ος – хліб (слово фригійського, лідійського або кіпрського походження) та ἡ σελήνη – місяць).

688. **Βελλεροφόντης <τὰ> γράμματα <διεκόμισεν>** (Ind., Man.). *Беллерофонт лист <привіз>*. Беллерофонт – буквально ”вбивця Беллера” – прізвисько Гіпоноя, сина Главка й Евримеди. Гіпоной випадково вбив коринфянина Беллера та втік у Тірінф, до царя Прета, який дружньо прийняв і вибачив свого родича. Дружина Прета Алтея закохалася в Беллерофонта, однак, не отримавши взаємності, звинуватила Беллерофонта в замаху на її честь. Тоді Прет відправив Беллерофонта до свого зятя Іобата в Лікію з листом, у якому було викладено прохання вбити Беллерофонта. Однак Іобат не наважився на це й почав посилати Беллерофонта в різні небезпечні походи: вбити трилику химеру, що вивергала полум’я (її Беллерофонт убив, б’ючись із нею на крилатому коні Пегасі), на війну з амазонками тощо. Іобат віддав Беллерофонту в дружини свою дочку Філоною, яка народила Ісандра, Гіполоха, Лаодамею. Дізнавшись від тестя про лист Прета, Беллерофонт вирушив у Тірінф, щоб помститися. Удавши з себе закоханого, він умовив Алтею, яка звела на нього наклеп, тікати з ним на Пегасі, але, піднявшись у повітря, кинув її в море. Bellerophontes litteras.

689. **Βέλτερος ἀλκίεντος ἔφω σεσοφισμένος ἀνὴρ** (Apost.). *Мудрий чоловік кращий за сильного*.

690. **Βέμβικος δίκη** (App., Ind.). *Звичай [Поведінка] дзиги*. Про дуже рухливих і мінливих. Trochi mos.

691. **Βήξ ἀντὶ πορδῆς** (Apost., D., Gr., Ind.). *Кашель замість газів*. Про тих, хто через безвихідь намагається зробити щось таке, що відвертає увагу від проблеми. Так ті, хто має гази, робить вигляд, наче кашляє або сміється, щоб це приховати. Tussis pro crepitu.

692. **Βησαῖς ἐστηκέναι** (Apost., App.). *Стояти, як Бесас*. Роззявивши рота.

693. **Βία πενήτων, πλουσίων παράκλησις** (Apost.). *Сила – бідних, прохання – багатих*.

694. **Βίαντος Приηνέως δίκη**. Див. Приήνη δίκη.

695. **Βίος ἀκανθώδης** (Apost., Ind.). *Життя, поросле терном*. Про важке, суворе та сповнене негараздів життя. Vita spinosa.
696. **Βίος ἀνεόρταστος, μακρὴ ὁδὸς ἀπανδόκευτος** (Apost.). *Життя без свят, як довга дорога без постійних дворів*. Vita expers festi, longa via sine hospitio.
697. **Βίος βίου δεόμενος οὐκ ἔστι βίος** (Apost.). *Життя, у якому немає життя, – це не життя*.
698. **Βίος ἐξηυλημένος** (D., Z.). *Життя під звуки сопілки*. Про тих, хто не приносить ніякої користі. Vita extibata.
699. **Βίος μεμαγμένος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Замішане життя*. Про тих, хто живе щасливо й безтурботно, маючи все готове. Пор. σῖτος μεμαγμένος – *хліб у вигляді готового тіста*. Пор. Μεμαγμένη μᾶζα. Vita macerata.
700. **Βλακὸς ἀχρηστότερος** (Apost., Ind.). *Непомірноший за блака*. Блак – некорисна та смердюча риба, яку навіть собаки не хочуть їсти. Назва її походить від назви місцевості Блакії поблизу Кум, яку згадує Аристотель. Blace inutilior [nequior].
701. **Βλέπειν σκότον** (Дв.). *Бачити темряву*. Бути сліпим.
702. **Βλίτυρι καὶ σκινδαψός** (App.). *Дзенькання та скіндапс*. Про надмірність слів. Скіндапс – чотириструнний музичний інструмент.
703. **Βόεια ῥήματα** (Дв.). *Бичачі слова*. Про довгі слова.
704. **Βοή λαοῦ, βοή Θεοῦ** (Мих.). *Голос народу – голос Бога*. Vox populi, vox Dei.
705. **Βοῦδιον Μολοττικόν** (App.). *Молоське телятко*. Про найкраще. Молоссія – область у центральному Епірі. Корови, яких там вирощували, особливо високо цінувалися.
706. **Βοιώτια αἰνίγματα** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Беотійські загадки*. Про щось незрозуміле, незбагненне, як загадки Сфінкса, який був із Беотії. Сфінкс (чудовисько з тілом собаки, крилами птаха та жіночим обличчям) був насланий на Фіви Герою за злочини фіванського царя Лая проти Хрисипа. Він сидів на Фікейській горі, чатував на мандрівників, задавав їм загадки й убивав усіх, хто не міг відповісти на них. Загадка звучала приблизно так: “Хто зранку на чотирьох ногах, удень – на двох, ввечері – на трьох, і буває найбільш слабким, коли має

найбільшу кількість ніг?”. Після того, як Едип розгадав загадку, чудовисько кинулося в безодню. Boeotica aenigmata.

707. **Βοιωτία ὤς** (Див. <H> Βοιωτία ὤς.

708. **Βοιώτιον οὖς** (D., Ind., L.). *Беотійське вухо*. Про нерозумних і невихованих. Auris Boeotica.

709. **Βοιότιος νόμος** (Apost., Gr., Ind., Mac., Pl., Z.). *Беотійська мелодія*. Про того, хто на початку дуже повільний, а потім дуже поспішає. Boeotica cantio.

710. **Βοιώτιος νοῦς** (Apost., Gr., Ind.). *Беотійський розум*. Про невихованих, брутальних.

711. **Βοιωτοῖς μαντεύσαιο** (Ind., Pl., Z.). *Щоб ти віщував беотійцям*. Форма прокльону. Віщуна Міртила, який сповістив беотійців про їх нечестиву перемогу у війні, один із беотійців укинув у казан з окропом. За іншою версією, беотійці вбили віщуна Бомба, який напроорокував, що вони переможуть лише після принесення в жертву одного з полководців. Boeotis vaticinare.

712. **Βόκχορις** (Z.). *Бокхорид*. Про мудрих і справедливих, як Бокхорид, єгипетський цар-законодавець 24-ї династії (VIII ст. до н. е.).

713. **Βολίτου δίκη** (App., Ind.). *Покарання за гнй*. Про тих, хто вимагає покарання й за незначну провину. Серед законів Солона є закон про покарання викрадачів гною. Boliti roenam.

714. **Βομβύλιος ἄνθρωπος** (Ind., Z.). *Людина-джміль*. Про тих, хто не приносить ніякої користі. Bombylius homo.

715. **Βορβόρω ὕδωρ λαμπρὸν <μυαίνων>, οὐποθ' εὐρήσεις <ποτόν>** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Чисту воду брудом <забруднивши>, ніколи не знайдеш <напитися>*. Caeno puram [limpidam] aquam turbans numquam potum [quod bibas] invenies.

716. **Βότρυς πρὸς βότρον πελαίνεται** (Apost., App., Ind.). *Гроно біля грона дозріває*. Про взаємні послуги або прагнення бути рівними. Botrus iuxta botrum maturescit.

717. **Βουδόρω νόμῳ** (Apost., D., Ind.). *За законом ножа для здирання бичачих шкур*. Про тих, із кого варто здерти шкіру, як із биків. Budororum more [lege].

718. **Βουζύγης** (Arr.). *Бузиг [Запряжений бик]*. Про тих, хто багато працює. Бузиг був родом із Елевсина. Йому приписували введення численних аграрних звичаїв і релігійних ритуалів на честь Персефони та Деметри. Першим одягнув винайдене ним ярмо на бика та почав обробляти поле.
719. **Βούθος περιφοιτᾷ** (Ind., Mac., Pl., Z.). *Бут блукає*. Про нерозумних і наївних, яким був атлет Бут, переможець Піфійських ігор. Buthus oberrat [obambulat].
720. **Βουλ<ε>ίας** [Βούνας] **δικάζει** (Apost., Ind., Mac., Pl., Z.). *Булій [Бунас] судить*. Про тих, хто завжди відкладає рішення. Від імені афінського судді, який так довго відкладав суд, що помер, так і не здійснивши його. Bunas iudicat.
721. **Βοὺν ἐν [ἐπὶ] γνάθοις φέρειν** (Ind., Man.). *Тримати бика за щоками*. Багато їсти. In faucibus portare bovem.
722. **Βοὺν ἐπὶ γλώττης φέρειν**. Див. Βοῦς ἐπὶ γλώττης <μέγας βέβηκεν>.
723. **Βούνας δικάζει**. Див. Βουλευίας δικάζει.
724. **Βοῦς ἄμητον** [εἰς ἄμητόν] <ἐπιτηροῦντες> (Apost., D., Ind., Z.). *Бики <які вичікують> врожаю [на жатві]*. Про тих, хто після важкої справи очікує значного прибутку або вигоди. Boves messem <observantes> [Boves in messem].
725. **Βοῦς ἀνάλιος** (Ind.). *Морський бик*. Про великих, нерозумних та ні до чого не придатних. Bos maritimus.
726. **Βοῦς ἔβδομος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Сьомий бик*. Дурний, позбавлений почуттів, брутальний. Сьомий, оскільки афіняни завжди шість порід тварин приносили в жертву. Бідні люди, не маючи можливості принести в жертву живу тварину, ліпили бика з тіста. Оскільки ця тварина вважалася нечутливою та недалекою, жартома нерозумних називали сьомим биком⁷. Septimus bos.
727. **Βοῦς εἰς ἄμητόν <ἐπιτηροῦντες>**. Див. Βοῦς ἄμητον <ἐπιτηροῦντες>.

⁷ Корж Н. Г. Из скарбниці античної мудрості / Н.Г. Корж, Ф.Й. Луцька. – К.: Вища школа, 1994. – 350 с.

728. **Βοῦς ἐν [ἐπὶ] αὐλίῳ <γέρων>** (Мих., Apost., D., Ind.). <Старий> Бик у стійлі. Про тих, хто, проживши сповнене роботи життя, стає непотрібним і некорисним, коли вже не може працювати. Bos in stabulo [ad praesepe].
729. **Βοῦς ἐν πόλει** (Apost., D., Gr., Ind.). Бик у місті. Про щось гідне подиву, оскільки перебуває в нехарактерному для нього місці. Bos in civitate.
730. **Βοῦς ἐναύλιος** (App., Mac.). Бик у стійлі. Про некорисних.
731. **Βοῦς ἐπέβη**. Див. Βοῦς ἐπὶ γλώττης.
732. **Βοῦς ἐπὶ αὐλίῳ**. Див. Βοῦς ἐν αὐλίῳ <γέρων>.
733. **Βοῦς ἐπὶ γλώττης** [γλώσση] [γλώσσης] <μέγας βέβηκεν [ἐπέβη]> [Βοῦν ἐπὶ γλώττης φέρειν](Мих., Apost., B., D., Gr., Ind., Mac., Z.). <Великий> Бик <став [увійшов]> на язик [Мати бика на язiku]. Про тих, хто мовчить через підкуп. Зображення бика карбували на монетах у Лідії в часи Креза, а також у багатьох регіонах античної Греції та її колоніях: Кампанії, Кілікії, Іонії, Луканії, Македонії, Місії, Фессалії, Фракії та на Сицилії⁸. Можливо, вислів пов'язаний із уявленням про бика як про мовчазну тварину. Bos in lingua [Bovem in lingua ferre].
734. **Βοῦς ἐπὶ σῳρῶ** (Apost., D., Ind., Z.). Бик біля купи. Про тих, хто живе в розкошах. Bos ad aservum.
735. **Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ** [φάτνη] (App., Ind., Mac.). Бик біля сіна. Про тих, хто досягає чогось звичного, бажаного та приємного. Bos ad praesepe.
736. **Βοῦς ἐφ' ἑαυτῷ κονιεῖται** (Ind., Z.). Бик сам себе запорошує. Про тих, хто сам собі заподіює якесь лихо. Bos adversus seipsum pulverem movet [festinat].
737. **Βοῦς Κύπριος** (Apost., D., Ind., L.). Кіпрський бик. Про нерозумних і впертих, як бики на Кіпрі. Bos Cyprius.
738. **Βοῦς ὁ Μολοττῶν** [Ὀμολοττῶν] (Apost., D., Ind., Z.). Молосський бик. Про тих, хто речі на багато частинок розподіляє та розламає. Мешканці Молоссії в центральному

⁸ Латыш В. Эмблематика монет Древней Греции / В. Латыш [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://coins.msk.ru/articles/11/117/>

Епірі на горкомосіях (місцях укладання й оформлення урочистих угод) розрубували бика на маленькі частинки.

739. **Βοῦς ὑπὸ [ἐπὶ] ζυγόν** (Apost., D., Ind.). *Бик під ярмом*. Про тих, хто завжди важко працює. *Bos sub iugum*.

740. **Βούτης μὲν ἔλεγεν, νῦν δ' αἰπόλῳ ἀνδρὶ ἔοικας** (Man.). *Говорив як волопас, а тепер схожий на козопаса*. Про тих, хто спочатку був тихий і спокійний, а потім став сердитим.

741. **Βοῶν ὥτα ἔχειν** (Apost.). *Мати вуха бика*. Не чути.

742. **Βρασίδας μὲν ἀνὴρ ἀγαθός, ἃ δὲ Λακεδαιμόνων πολλοὺς ἔχει κάρρυνας** (Apost., Ind.). *Брасид – добродесний чоловік, однак Лакедемон має багатьох кращих*. Про тих, хто вважає себе кращим за інших. *Brasidas vir bonus quidem ille, sed Lacedaemon multos habet praestantiores*.

743. **Βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς τίκτει λύπην** (Man.). *Швидкоплинне задоволення від приємного породжує сум*. *Brevis voluptas mox doloris est parens*.

744. **Βραχὺς ὁ βίος ἀνθρώπῳ εὖ πράττοντι, δυστυχοῦντι δὲ μακρός** (Mih., Apost.). *Для щасливої людини життя коротке, а для нещасної – довге*. *Vita misero longa, felici brevis*.

745. **Βύαι ὀφθῆναι** (App.). *Сичів побачити*. Це було поганою прикметою, оскільки віщувало якесь нещастя.

746. **Βύβλου δὲ καρπὸς οὐ κρατεῖ μέγαν στάχυν** (Ind., Z.). *Плід папіруса не втримає великого колоса*. Про тих, хто не може скористатися власними благами. *Fructus papyri haud sustinet spicam gravem*.

747. **Βυζίνη παρρησία** (D., Ind., Z.). *Відвертість Бізина*. Про занадто відвертих, як Бізин, син Посейдона. *Byzina <loquendi> libertas*.

748. **Βῶλος [Βώλοις] ἄρουραν** (Apost., D., Ind., Z.). *Грудка [Грудками] землі поле*. Про тих, хто чимось дуже малим і незначним намагається допомогти в якійсь великій справі. *Gleba argum*.

749. **Βώμαξ εἶναι καὶ Βομολόχος** (Apost.). *Бути вівтариком і тим, хто стоїть біля вівтаря*. Про малодушних, хто забирає жертвні речі з вівтарів раніше, ніж вони принесуть користь.

Г γ

750. **Γαλῆ κροκωτόν.** Див. <Οὐ πρόκειται> Γαλῆ κροκωτόν <οὔτε πορφύρα>.
751. **Γαλῆ στέαρ.** Див. <Βατράχῳ ὕδωρ,> Στέαρ γαλῆ.
752. **Γαλῆ Ταρτησ<σ>ία** (Apost., D., Ind.). *Тартеська кунія.* Про дуже великих. Тартес – місто I тис. до н. е. в південній Іспанії (суч. Гвадалківір). Feles Tartessia.
753. **Γαλῆ χιτῶν<ιον>** (Apost., D., Pl., Z.). *Ласці хітон<чик>.* Одягати чужу оболонку, удавати з себе когось. Feli tuniculam.
754. **Γαλῆν ἔχειν** (Apost., D., Ind.). *Мати ласку.* Зазнавати невдач, оскільки поява ласки була прикметою нещастя. Галантида перешкодила Гері завадити народженню Геракла, оскільки сказала Гері про передчасне народження в Алкмени сина Зевса. Розгнівана Гера перетворила Галантиду на ласку. Пізніше вона стала помічницею Гекати, богині чорної магії. Тому ласки асоціювалися з відьмами та хитрістю. Є давньогрецькі страшні оповідання, у яких ідеться про відьом, які перетворюються на ласок і відкушують вуха та носи у сплячих людей. В Афінах могли закрити збори, якщо на Пніксі знаходили ласку. Поганою прикметою була також ласка, яка перебігала дорогу – запобігти нещастю можна було лише кинувши три камені через дорогу⁹. Mustelam habere.
755. **Γαλλιστὶ** [Γάλλους] **τεμεῖν** (App., Ind.). *Обрізати <як> євнухів.* Про непотрібну або нездійсненну роботу. Гали з власної волі ставали євнухами-жертвами Кібели. За іншою версією, євнухів називали галами від назви річки Гал, яка була дуже спокійною. Gallos execare.
756. **Γάμος Αἰγύπτου.** Див. Αἰγύπτου γάμος.
757. **Γαμπώνυχας μὴ τρέφειν** (Apost.). *Не годувати тих, хто з кривими кізтями.* Уникати хижаків.
758. **Γαστέρα μοι προφέρεις, κάλλιστον ὄνειδος πάντων. Ἦ πλήρης μὲν ἐλαφροτέρη, κενεὴ** [κενεὰ] **δὲ βαρεῖα** (Apost., D., Gr., Ind.). *Шлунком мені дорікаєш, але це найкращий з усіх докорів:*

⁹ <http://www.ferretclub.ru/page-id-77.html>

повний він є досить легкий, а порожній – важкий. Ventrem mi obiectas, quo probrum haud pulchrius ullum. Plenus is est levior, gravis idem, ubi pendet inanis.

759. Γαστήρ οὐκ ἔχει ὦτα (Μιχ., Ind.). Шлунок не має вух. Venter non habet aures.

760. Γαστήρ παχέα λεπτόν οὐ τίκει νοῦν [νόον] (Μιχ., Apost., Ind., L.). Товсте черево не породжує тонкого розуму. Pinguis venter non gignit sensum tenuem.

761. Γεγηθέναι μᾶλλον ἢ τὸ γήρας ἐκδύς (Ind.). Зрадіти більше, ніж знявши стару шкіру. Дуже радіти. Змії та цикади відроджуються, скинувши стару шкіру. Gaudet magis quam qui senectam exuit.

762. Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κἄν τι μὴ γελοῖον ᾔν (Apost.). Дурень сміється, навіть якщо немає нічого смішного. Per risum multum cognoscimus stultum.

763. Γελᾷν χεῖλεσιν (Дв.). Сміятися <лише самими> губами. Вимушено.

764. Γελλῶ παιδοφιλωτέρα (Ind., Z.). Із більшою любов'ю до дітей, аніж Гелло. Дівчина на ім'я Гелло передчасно померла, а її привид, як розповідають мешканці Лесбосу, приходять до дітей, через що діти помирають. Puerorum amans Gello.

765. <Γελοῖτερον ἀπηρεργάζει τῶν> Τὰς κέγχρους ἀποτορεύειν <ἐπιχειροῦντων> (App., Ind.). <Смішніше робить за тих, хто намагається> Вирізьблювати просо.

766. Γελοῖότερος Μελιτίδου (Apost.). Смішніший за Мелітида. Про тих, хто через дурість кричить. Див. Ἀνοητότερος Ἰβύκου, Κοροΐβου, Μελιτίδου.

767. Γέλω ἐκθανεῖν [Ἐκθνήσκειν γέλωτι] (Μιχ.). Помирати від сміху. Emori risu.

768. Γέλως βάραθρον καὶ γέρουσι καὶ νέοις (D.). Сміх – згибле місце і для старих, і для молодих.

769. Γέλως Ἰωνικός (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). Іонійське посміховисько. Про розпусників, оскільки такими вважалися іонійці. Risus Ionicus.

770. **Γέλως Μεγαρικός** (Apost., D., Ind., L.). *Мегарське посміховисько*. Про тих, хто передчасно чваниться. Risus Megaricus.

771. **Γέλως Σαρδόνιος** [Σαρδόνιος] [Σαρδάνιος] (Дв., Мих., Apost., D., Gr., Ind., L., Mac., Z.). *Сардонічний сміх*. Про тих, хто не від радості сміється. Це сміх жертви, утрати, сміх людей у момент їхньої загибелі. За Павсанієм, на острові Сардинія біля джерел росла дика петрушка (herba sardonica), з'ївши яку, людина помирала, маючи вираз обличчя, схожий на посмішку. За іншим переказом, у давніх мешканців Сардинії був звичай приносити в жертву старців: їм давали сік цієї рослини. Ця церемонія проходила під загальний сміх, причому сміялися навіть ті, кого приносили в жертву. Існує також міф, що острів Крит охороняв Талос – бикоголовий мідний сторож, якого викував у Сардинії Гефест; коли мешканці Сардинії намагалися напасти на Крит, Талос накалив себе і, злісно сміючись, знищив усіх нападників у вогняних обіймах. Risus Sardonicus.

772. **Γέλως συγκρούσιος** (Apost., D., Ind., Mac.). *Бутий сміх*. Про тих, хто безладно та невпорядковано живе (D., Mac.) або сміється (Apost.). Дехто, сміючись, плескає в долоні (συγκρούω) (D., Mac.). Risus effusior.

773. **Γέλως Χίος** (Ind.). *Хіоський сміх*. Про легкий і грайливий сміх. Risus Chius.

774. **Γένεια** [Γένειον τε] **καὶ κέρατα**. Див. <Τὰ θύματα οὐδὲν ἐστὶν πλήν> Γένεια καὶ κέρατα.

775. **Γενείου λαβεῖν** (Дв.). *Торкатися підборіддя*. Благати.

776. **Γενναῖος εἶναι ἐκ βαλαντίου** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Бути благородним через гаманець*. Вважатися благородним лише завдяки своєму багатству. Generosus esse ex crumena.

777. **Γεννητὸς γεγονὼς τήρει τὴν τάξιν** (Apost., Ind.). *Ставши генетом, оберігай порядок*. Генет – голова сімейства. Tribulis factus serva ordinem.

778. **Γηρᾶ** [Γέρων] <ὁ> **βοῦς, τὰ δ' ἔργα πολλὰ τῷ βοί** [τοῦ βοός] (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Старіє [Старий] бик, але справ багато в бика*. Про старих, які вже нічим не корисні. Vos consenescit, at opera multa sunt bovis.

779. **Γέραίρε σαυτόν** (App., Ind., Man.). *Поважай себе*. Honesta teipsum.
780. **Γεράνδρουν μεταφυτεύειν** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Старе дерево пересаджувати*. Про неможливу або марну роботу. Також про тих, хто щось старе намагається прилаштувати до нового або старих долучати до справ молодих. Veterem [Annosam] arborem transplantare.
781. **Γέρανοι λίθους φέρουσιν** [καταπεπτωκυῖαι] (Apost., App.). *Журавлі несуть [які кидають] камінці*. Про тих, хто розсудливо, обережно й уважно щось робить. Журавлі, коли летять на далеку відстань, беруть у дзьоб каміння. Коли вже втомлюються, кидають із височини камінець, щоб за звуком визначити, над морем чи над землею вони пролітають. Якщо над морем – летять далі, якщо над землею – зупиняються на відпочинок.
782. **Γέροντα δ' ὀρθοῦν φλαῦρον, ὃς νέος πέσοι** [πέση] (Apost., Gr., Ind.). *Важко піднімати старця, який упав ще замолоду*. Erigere durum est, qui cadat iuvenis, senem.
783. **Γέροντες εἰς ἄχυρον ἀποδεδρακότες** (App.). *Старі, що змагаються за глевтяк*. Про тих, хто сам себе забезпечує.
784. **Γέροντι μηδέ ποτε μηδὲν χρηστὸν ποιεῖν** (Apost., D., Ind.). *Старому ніколи нічого хорошого не робиться*. Усі благодіяння слід робити вчасно. Ne quid unquam beneficii collocaris in senem.
785. **Γέρων** [Γραῦς] **ἀλώπηξ οὐχ ἀλίσκεται** <πάγη> (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Стару лисицю не ловлять <пасткою>*. Одного разу уникнувши пастки, лисиця вдруге у неї не потрапляє.
786. **Γέρων βοῦς ἀπένθητος δόμοισιν** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Старого бика не оплакують*. Про тих, хто своєчасно помер. Bos senex vacat luctu [non lugetur] in domibus.
787. **Γέρων ἐρινὸς εὐφραίνει** [εὐφρανεῖ] **τοὺς γείτονας** (App., Mac.). *Стара смоква тішить сусідів*. Про тих, хто не може скористатися власними благами.
788. **Γέρων ὁ βοῦς, τὰ δ' ἔργα πολλὰ τῷ βοί.** Див. Γηρᾶ <ὁ> βοῦς, τὰ δ' ἔργα πολλὰ τῷ βοί.

789. **Γέρων ὀλίγα φοβεῖται** (Apost.). *Старий мало чого боїться.* Senex pauca timet.

790. **Γέρων πίθηκος ἀλίσκεται μέν, μετὰ χρόνον δ' ἀλίσκεται** (Apost., Ind.). *Стара мавпа ловиться, але через певний час ловиться.* Anus simia sero quidem capitur, sed tamen aliquando capitur.

791. **Γέρων πίθηκος οὐχ ἀλίσκεται πάγη** [βρόχῳ]. Див. <Ο> <Γέρων> Πίθηκος οὐχ ἀλίσκεται πάγη.

792. **Γεύεται πίσης ὁ μῦς.** Див. Ἄρτι μῦς πίττης γεύεται.

793. **Γεῦμα τὴν ὦνὴν καλεῖ** (Дв.). *Проба спричиняє купівлю.*

794. **Гῇ θάλατταν** [θάλασσαν] <συν>ἀναμιγνύναι (App., D., Man.). *Змішати море із землею.* Дуже сильно сердитися.

795. **Гῇ καὶ θάλασσα οὐρανομήκης** (Apost.). *Земля й море до небес.* Про розлучених.

796. **Гῇ καὶ οὐρανῷ λαλεῖν** (Ind.). *Говорити до землі та неба.* Марно до когось звертатися, оскільки його не чують. Ті, хто захищався, як правило, вигукували: “О земле! О небо!”. Coelo ac terrae loqui.

797. **Гῇ κρύψας ἔχειν** (Apost., Ind.). *Почуватися схованим у землі.* Заздрити або ненавидіти. Terra defossum habere.

798. **Гῇ οὐρανὸν συνάπτειν** (D.). *Небо із землею з'єднати.* Дуже сильно гніватися.

799. **Гῇ πιστή, ἄπιστος θάλασσα** (Man.). *Земля надійна, ненадійне море.*

800. **Γηγενὴς ἄνθρωπος** (Ind.). *Людина землі.* Про людину, походження якої невідоме та темне. E terra genitus homo.

801. **Гῇν καὶ ὕδωρ <αἰτεῖν [διδόναι]>** (Дв., L.). <Вимагати [Відавати]> *Землі й води.* Вимагати покірності та підкорення (або, навпаки, надавати свободу). Відома легенда про те, як спартанці, коли Дарій II послав до них посланців із вимогою землі й води, укинули їх у колодязь зі словами “Там знайдете собі і землю, і воду”.

802. **Гῇν ὁρῶ** (Ind.). *Бачу землю.* Так зазвичай говорять ті, хто наближається до завершення важкої та об'ємної роботи. Моряки вигукували цю фразу після тривалого плавання. Terram video.

803. Γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι (Ind.). *Від землі до землі вирушати*. Блукати без певного конкретного місця призначення, бути вигнанцем. Terram pro terra.
804. Γῆρας διδάσκοι πάντα, καὶ χρόνου τριβή (B.). *Старість навчає всього і плинність часу*. Senectus et longa temporis mora docent omnia.
805. Γῆρας ἐπὶ μὲν ἀπῆ, πᾶς εὖχεται ἦν δὲ ποτ' ἔλθῃ μέμφεται (Apost.). *Старість, поки далеко, кожен хвалить, а коли приходить – ганить*.
806. Γῆρας λεόντος κρείσσον ἀκμαίων νεβρῶν (Apost., Ind.). *Старість лева сильніша за молодих оленів*. Leonum senectus melior iuvenibus hinnulis.
807. Γῆς βάρος (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Тягар землі*. Про некорисних, непотрібних. Terrae onus.
808. Γῆς ἔντερα (Apost., D., Ind., Mac.). *Земляні хробаки*. Про нічого не вартих. Terrae intestina.
809. Γιγάντων ἀπόνοια (Ind.). *Нерозсудливість гігантів*. Про тих, хто, покладаючись на свої сили, береться за непосильну справу. Вислів пов'язаний із міфом про гігантоманію. Gigantum amentia [arrogantia].
810. Γλαῦκ' <α> [Γλαύξ] [Γλαῦκας] εἰς Ἀθήνας [Ἀθήναζε] [Ἀθηναίοις] <φέρειν> (Дв., Мих., Apost., D., Gr., Ind., L., Z.). *Сову [Сов] до Афін [афінянам] <нести>*. Про тих, хто веде непотрібні торговельні операції (D., Z.) або про тих, хто доводить щось набагато краще обізнаній людині (Apost., Gr.). Сова була культовою твариною богині Афіні й слугувала її емблемою, а Афіна – покровителька Афін й афінського народу. Ululas [Noctuas] Athenas <ferre>.
811. Γλαύκειον ὄν (Ind.). *Яйце сови*. Має таке ж значення, що й <Τὸ τῆς> Ἀμαλθείας κέρας. Noctuum ovum.
812. Γλαῦκες Λαυρεωτικάι (App., Ind., Mac.). *Лаврійські сови*. Про значні статки. На афінській монеті номіналом чотири драхми, яка карбувалася з лаврійського срібла, було зображення сови. Лаврій – гора в південній Аттиці зі срібними копальнями. Noctuae Laurioticae.

813. **Γλαῦκος ἄλλος ἰππόβρωτος** (Ind.). *Інший Главк, якого з'їли коні*. Про людей, які загинули від коней. Главк – цар Коринфу, син Сизифа та Меропи. Зевс вирішив, що в нього не повинно бути нащадків, тому на поховальних іграх на честь Пелія Главка з'їли коні. За іншою версією, Главка з'їли коні за волею Афродити, оскільки він нехтував священними обрядами на її честь. Glaucus alter ab equis devoratus.

814. **Γλαῦκος πῶν μέλι ἀνέστη** (Apost., Ind.). *Главк, напившись меду, воскрес*. Главк, син Міноса та Пасифаї, ще коли був дитиною, переслідуючи мишу, впав у глечик із медом і там потонув. Його батько від куретів отримав віщування, що дитину знайде той, хто підбере найкраще порівняння для його корови, яка кожні чотири години змінює колір (із білого на червоний і чорний). Полійд Аргоський, віщун і жрець Діоніса, порівняв її з тутовою ягодою, яка повільно дозріває. Хлопчика знайшли, а віщуна закрили разом із небіжчиком, щоб він оживив хлопчика. До тіла підповзла змія, але віщун убив її. Тоді до цієї змії підповзла інша змія й оживила першу, поклавши на неї якусь траву. Полійд за допомогою тієї ж трави оживив Главка та навчив його мистецтва віщування. Glaucus poto melle revixit.

815. **Γλαῦκος φαγὼν πᾶν οἰκεῖ ἐν θαλάττῃ** (Apost., Ind.). *Главк, з'ївши трави, живе в морі*. Главк був рибалкою та пірнальником. Одного разу, кинувши напівживу рибу на якусь траву, він побачив, що риба від цього ожила. Скуштувавши цієї трави, Главк відчув бажання кинути в море, після чого Океан і Тефія зробили його божеством. Glaucus comesa herba habitat in mari.

816. **Γλαύκου τέχνη**. Див. <Οὐχ ἢ> Γλαύκου τέχνη.

817. **Γλαῦξ εἰς Ἀθήνας**. Див. Γλαῦκ' <α> εἰς Ἀθήνας <φέρειν>.

818. **Γλαῦξ ἵπταται** [διέπτато] (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Сова літає [пролетіла]*. За афінською прикметою, побачити сову – знак майбутньої перемоги. Noctua volavit.

819. **Γλυκεῖ' ὁπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος** (Apost., D., Gr., Ind.). *Плоди солодкі, коли немає охорони*. Про тих, хто потай користується чужими плодами. Iucunda poma, si procul custodia.

820. Γλυκὺς ἀγκών (Apost., Gr., Ind., Man., Z.). Солодкий поворот. Про небезпечну спокусу (Дв.), щось складне (Z.) або ж про тих, хто щось приховує (Gr.). За аналогією до короткого, але небезпечного шляху по Нілу від Навкратіса до Мемфіса. Dulcis cubitus [ancon].
821. Γλυκὺς ἀπεῖρῳ πόλεμος (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). Війна приємна для недосвідченого. Про тих, хто через необізнаність наражається на небезпеку. Dulce bellum inexperto.
822. Γλῶσσα βλάσφημος διανοίας κακῆς ἔλεγχος (Apost.). Зломовний язик є свідченням поганих думок. Lingua maledica improbae mentis argumentum.
823. Γλῶσσα γὰρ οἰκεῖ ὅπου ὁ κουρεύς (App.). Язык мешкає там, де перукар. Про тих, хто повчає ближніх.
824. Γλῶσσα ποῦ [ποῖ] πορεύη· πόλιν <ἀν- [κατ-]>ὀρθώσασα [ἀνορθώσουσα], καὶ πάλιν [πόλιν] καταστρέφουσα [ἀναστρέψουσα] [ἀναστρέψασα]; (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Z.). Куди вирушаєш, язичу? Улаштувавши місто, знову руйнувати? Про тих, хто словами або шкодить, або допомагає. Lingua, quo vadis? Erectum civitatem, eandem denuo subversura.
825. Γλῶσση ματαία ζημία προστρίβεται (Дв., Apost.). Дурним язиком накликають покарання.
826. Γναθμοῖς γελᾶν ἄλλοτρίοις (Дв.). Сміятися чужими щелепами. Сміятися вимушеним сміхом.
827. Γνώμαι πλέων κρατοῦσιν ἢ σθένος χερῶν (В.). Думки більше підкорюють, аніж сила рук. Longe antecellit viribus sollertia.
828. Γνώμη δὲ κρείσσον ἐστὶν ἢ ῥώμη χερῶν (В.). Думка сильніша за силу рук. Praestantior prudentia est forti manu.
829. Γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίνεται (Apost.). Від хорошої думки постають гарні справи.
830. Γνώμων εἶναι (Apost.). Бути взірцем.
831. Γνωρίμως αἰνίσσεσθαι (Дв.). Прозоро натякати.
832. Γομφούμενα πάντα καὶ κολλώμενά <ἐστὶν> (Дв.). Усе сколочується та склеюється. Приготування в розпалі.
833. Γόνυ κνήμης ἑγγιον. Див. Ἀπῳτέρῳ ἢ γόνυ κνάμα.

834. **Γόργεον** [Γοργόν] **βλέπειν** (Apost., Ind.). *Дивитися горгоною*. Суворо дивитися. Горгони – змієголові чудовиська, доньки морського божества Форкія та його сестри Кето – Евріала, Сфено, Медуса. Їхні тіла були вкриті міцною лускою, яку неможливо було розрубати: вони мали величезні мідні руки з гострими кігтями та крила із золотим блискучим пір'ям. На обличчях були гострі ікла, а замість волосся звивалися отруйні змії. Жили на крайньому Заході на берегах річки Океан. Горгони поглядом перетворювали все живе на камінь.

835. **Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρώσατο** (Apost., Ind.). *Персей схопив горгону*. Про тих, хто починає велику справу. Горгони – змієголові чудовиська, доньки морського божества Форкія та його сестри Кето – Евріала, Сфено, Медуса. Горгони поглядом перетворювали все живе на камінь. Персей за порадою Афіни та Гермеса перед тим, як вирушати на бій із горгоною Медусою, навістив старих грай. Хитрістю Персей викрав у них око та зуб (яких було по одному на трьох) і повернув у обмін на крилаті сандалії, чарівний мішок і шапку-невидимку Аїда. Гермес же подарував Персею вигнутий ніж, яким він відрубав голову смертній горгоні Медусі, піднявшись у повітря на крилатих сандаліях і дивлячись не безпосередньо на горгону, а у відображення на щиті, подарованому Афіною. Сховавши голову Медуси в мішок, Персей утік від її сестер, одягнувши шапку-невидимку. *Gorgonem Perseus adortus est.*

836. **Γόρδιος δεσμός** (L.). *Гордіїв вузол*. Фригійці, послухавши поради оракула, обрали царем першого, хто зустрівся їм із возом біля храму Зевса. Це був простий хлібороб Гордій. На пам'ять про своє несподіване звеличення Гордій поставив у храмі Зевса свій віз, прив'язавши ярмо до нього дуже заплутаним вузлом. У 333 р. до н. е. Александр Македонський, дізнавшись про пророцтво оракула ("той, хто розплутає Гордіїв вузол, стане володарем усієї Азії"), розрубав вузол мечем, або, за іншою версією, витягнув кілок, який тримав вузол.

837. **Γρᾶες κοθωνιζόμεναι** (Apost., Ind.). *Старі жінки, які напиваються*. Про тих, хто поводить невідповідно до свого віку або статусу. *Anus cothonizantes.*

838. **Γραίας ἐρείκης ἄψαι πυρί** (App.). *Запалити вогнем старий верес*. Дуже швидко, без ніякої користі зробити справу. Верес – дика рослина, яка, ставши сухою, дуже швидко згорає.
839. **Γράμματα Βελλεροφόντης διεκόμισεν**. Див. Βελλεροφόντης <τὰ> γράμματα <διεκόμισεν>.
840. **Γραμμάτων καπνοί** (Дв.). *Дим науки*. Примарна вченість, хибна наука.
841. **Γραῦς ἀλώπηξ οὐχ ἀλίσκεται**. Див. Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἀλίσκεται <πάγη>.
842. **Γραῦς ἀναθυᾶ** (Apost., D., Ind.). *Стара жінка має тічку*. Про тих, хто веде розпусне життя. Anus hircum redolet.
843. **Γραῦς ἀνακροτήσασα πολλὸν κονιορτὸν ἐγείρει** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Стара жінка, плескаючи в долоні, здіймає багато пилу*. Anus subsultans multum pulverem excitat.
844. **Γραῦς βακχεύει** (D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Стара жінка охоплена вакхічним екстазом*. Про тих, хто поводить невідповідно до свого віку або статусу. Anus bacchatur.
845. **Γραῦς ἔριφος** (Ind.). *Стара жінка-козенятко*. Приказка про жінку, яка до старості залишилася цнотливою. Anus hoedus.
846. **Γραῦς καπρῶσα** (Ind.). *Стара жінка-розпусниця*. Καπρῶσ – термін, який використовувався щодо свиней у значенні “перебувати в стані статевого збудження”. Anus hircissans.
847. **Γραῦς Σέριφος** (Z.). *Серифська баба*. Дехто на Сицилії так називає польову сарану, уважаючи її передвісницею лиха. Так називають також жінок, які постаріли цнотливими. Anus Seriphia.
848. **Γραῦς χορεύει** (Ind.). *Стара жінка танцює*. Про тих, хто робить щось невідповідне до свого віку чи статусу. Anus saltat.
849. **Γραῦς ὥς τις ἵππος τὸν χαραδραῖον τάφον ἔξεις** (Apost., D., Ind.). *Стара жінка, як кінь: матимеш могилу в канаві*. Про тих, хто заслуговує найгіршого. Коней, які зістарілися, кидали в канаву.
850. **Γραφή τε καὶ Λευκαῖος οὐ ταῦτόν <λέγει>** (App., Ind.). *Напис і Левкей не одне й те саме <говорять>*. Про тих, хто говорить, пише та робить різне, хто не дотримується угод, як

писар Левкей. Scriptura et Leucaeus non sunt idem [non conveniunt].

851. **Γραῶν ὕθλοι** (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Бабські балачки*. Про тих, хто марно базикає. Anicularum deliramenta [fabellae].

852. **Γρῦ τὸ Δίωνος** (Apost., App., Ind.). *Діонова деущця*. Про незначне. Александрієць Діон був дуже відомим філософом. Коли його брата-атлета Топсія сварили та ганили люди, серед яких були і противники Діона, Топсій не сказав жодного слова. Не маючи ніякої злості, уже в себе за брамою сказав молодшому брату: “Ані краплини”. Діон же, вважаючи таку ситуацію ганебною, повісився. Dionis gry.

853. **Γύγαθρον φουσᾶν**. Див. Γύγαθρον φουσᾶν.

854. **Γύγου δακτύλιος** [σφενδόνη] (Apost., D., Gr., Ind., L., Mac.). *Перстень Гіга*. Про винахідливих і хитрих. Гіг був пастухом. Якось, розкопавши землю, знайшов чарівний перстень, який при обертанні робив власника невидимим. З його допомогою Гіг 716 р. до н. е. вбив Кандавла, останнього царя Лідії з роду Гераклідів, і став першим царем Лідії з династії Мермнадів. Gygis anulus.

855. **Γύης οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ** (Apost., App., Ind.). *У нього немає гряділя*. Про тих, від кого немає ніякої користі. Гряділь – частина плуга – подовжній брус, до якого прикріплюється ніж, упряжний гак і т. ін. Gyes non inest illi.

856. **Γυμνῇ κεφαλῇ** [Γυμνῇ <τῇ> κεφαλῇ] (Apost., App., Gr., Ind., L.). *Із непокритою головою*. Робити щось відверто та відкрито. Nudo capite.

857. **Γυμνοπαιδίαις χαίρειν** (Apost.). *Радіти гімнопедіям*. Любити свята. Гімнопедії – щорічне свято в Спарті, яке відзначали в липні протягом шести – десяти днів: діти танцювали і співали гімни на честь загиблих 550 р. до н. е. в місті Тірея спартанців. У ці дні спартанці приймали гостей із різних країн.

858. **Γυμνὸς ὡς ἐκ μήτρας** [μητρός] (Мих., Apost., D., Gr., Ind., L.). *Голий, як щойно з матері*. Про безпорадних або дуже бідних. Nudus, quam ex matre.

859. **Γυμνότερος Ἰαλέμου** (Apost., App.). *Голіший за Іалема*. Післяслів'я поховальної пісні. Уживається після скорботного вигуку. Іалем – божество плачу, оплакування; син Аполлона та Калліопи. *Ialemo nudior*.
860. **Γυμνότερος** [Κενότερος] **λεβηρίδος** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Голіший [Більш порожній] за скинуту зміїну шкіру*. Про дуже бідних. *Nudior leberide*.
861. **Γυμνότερος παττάλου** [υἱέρου] (Мих., Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Голіший за цвях [товкач]*. Про дуже бідних. *Nudior raxillo*.
862. **Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττειν** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Присталяти охорону до голого*. Про марну або нерозумну роботу. *Nudo mandere custodiam*.
863. **Γυναικὶ μὴ πιστεύε, μηδ' ἂν** [ᾧταν] **<ἀπο>θάνη** (Apost., D., Ind., Gr., Mac.). *Не довіряй жінці, поки вона не помре*. *Mulieri ne credas, ne mortuae quidem*.
864. **Γυναικὸς αὐδὴ θάνατος νεωτέροις** (Apost.). *Слова жінки – смерть для молодих*.
865. **Γυναικὸς ὄμμα τοῖς ἀκμάζουσιν βέλος** (Apost., Ind.). *Око жінки – спис для молодих*. *Mulieris oculus spiculum iuvenibus est*.
866. **Γυναικὸς πυγὴ** (App.). *Жіночий зад*. Про ліних чоловіків.
867. **Γυναικὸς φρένες** (Apost., D., Gr., Ind.). *Жіночий розум*. Про дурних чоловіків. *Muliebre ingenium*.
868. **Γυναικῶν ὄλεθροι** (Apost., D., Ind.). *Жіноча загибель*. Про тих, хто мав недостойну смерть. *Mulierum exitia*.
869. **Γυνὴ εἰς Ἡρακλέους οὐ φοιτᾷ** (App., Mac.). *Жінка до Геракла не приходить*. Про недостойних певної роботи.
870. **Γυνὴ στρατηγεῖ καὶ γυνὴ στρατεύεται** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Жінка-полководець веде на війну жінку*. Про боязких або про щось таке, що суперечить усталеним уявленням. *Duce muliere ducitur mulier*.
871. **Γυπὸς σκιά** (Apost., D., Ind., Mac.). *Тінь шуліки*. Про щось абсолютно не варте розмови. *Vulturis umbra*.

872. **Γύργαθον** [Γύγαθρον] **φυσᾶν** (Apost., App., D., Gr., Ind.).
Надувати кошик. Робити марну або нерозумну роботу.
Gyrgathum spirare.

873. **Γύψ κόρακα ἐγγυᾶται** (App., D.). *Шуліка поручається за крука.* Про тих, хто має однаково погані наміри.

874. **Γωνίας ἄξιος ἀνὴρ** (Apost.). *Чоловік, достойний кутка.*
Про нерозумних і нерозважливих.

Δ δ

875. **Δάθος** [Δάτος] **ἀγαθῶν** (Apost., Ind., Z.). *Дат благ*. Про тих, хто живе щасливо. Місто Дат у Фракії, яке населяли вихідці з острова Тасос, було дуже красиве та щасливе, мало багато золота. Dathos bonorum.

876. **Δαιδάλεια** [Δαιδάλου] **ποιήματα** [ποιήμα] (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Творіння Дедала*. Про надзвичайні та ретельно виконані речі або про щось нове та дивовижне. Дедал, нащадок Ерехтея, був найбільш видатним митцем, скульптором й архітектором Афін. Про нього розповідали, що він вирізьблював із білосніжного мармуру такі дивовижні статуї, що вони здавалися живими. Для своєї роботи Дедал винайшов багато інструментів (зокрема, сокиру та свердла). За вбивство Тала, племінника та учня, ареопаг засудив Дедала до страти. Рятуючись від смерті, Дедал утік на Крит до царя Міноса, де збудував для нього знаменитий палац Лабіринт із такими заплутаними ходами, що, раз увійшовши в нього, неможливо було знайти вихід. Daedalea [Daedali] opera.

877. **Δαιδάλου ποιήμα** [ποιήματα]. Див. **Δαιδάλεια ποιήματα**.

878. **Δαιδάλου πτερὰ** (Apost., D., Ind., L., Mac.). *Дедалові крила*. Про тих, хто у скрутний момент використовує якусь допомогу зі сторони. Дедал – видатний афінський скульптор й архітектор. Він збудував для царя Криту знаменитий палац Лабіринт. Багато років жив Дедал у Міноса. Цар не хотів відпускати його з Криту. Дедал довго думав, як утекти, і нарешті знайшов спосіб. Він набрав пір'я, з'єднав його лляними нитками й воском, щоб виготовити чотири великих крила: для себе і свого сина Ікара. Ікару він наказав не наближатися до сонця. Ікар забув поради батька та летів надто близько до сонця. Сонце розтопило віск на крилах Ікара, і він упав із височини в море, яке з того часу називається Ікарійським. Дедал же прилетів у Сицилію, де оселився в царя Кокала. Daedali alae.

879. **Δαίμων Αἴνειος** (Mac.). *Енійське божество*. Про тих, хто відводить нещастя. Від назви фракійського міста Енія.

880. **Δαίμων Κιλίκιος** (Mac.). *Кілікійське божество*. Про тих, хто відводить нещастя.

881. **Δακεῖν ἑαυτόν** [στόμα ἑαυτοῦ] (Дв.). *Кусати себе [свої зуби]*. Примусити себе мовчати. *Mordere labra*.
882. **Δάκρυ' ἁδάκρυα** (Мих.). *Безслізні сльози*. Німий сум, тиха безслізна жалоба.
883. **Δακρύειν γελάσασα** (Дв.). *Сміятися крізь сльози*.
884. **Δακτυλίῳ** [Διὰ δακτυλίου] **δεῖ** <σε> **ἐλκυσθῆναι** [Διὰ δακτυλίου γ' ἂν ἐλκύσαις] (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Через перстень треба <тебе> протягнути*. Про дуже худих. *Per anulum trahendus esse*.
885. **Δα<κ>τύλου ἡμέρα** (Apost., D., Ind.). *День Да<κ>тиля*. Про тих, хто щасливо проводить дні. *Да<κ>тиль* – шанований афінянин. *Da<c>tyli dies*.
886. **Δακτύλῳ δείκνυσθαι**. Див. *Δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ*.
887. **Δακῶν δὲ στόμον ὡς νεοζυγῆς πῶλος** (Мих.). *Закусивши вудила, як щойно запряжений кінь*. Сильно захоплюватися справою, далеко заходити. *Frenum momordi*.
888. **Δαλὸς ἐπὶ πῦρ** (Ind.). *Головешку у вогонь*. Братися за справу, до якої схильний від природи. *Titio ad ignem*.
889. **Δαμόκλειος σπάθη** (L.). *Дамоклів меч*. Про постійну небезпеку, яка загрожує при позірному благополуччі. Сиракузький тиран Діонісій I (V ст. до н. е.) запропонував на один день зайняти свій престол своєму фавориту Дамоклу, оскільки той вважав свого покровителя найщасливішою людиною у світі, яка має все: владу, багатство, повагу. Тож Діонісій дав йому скуштувати свого “щастя”. Під час бенкету Дамокл помітив над своєю головою гострий меч, підвішений на кінській волосині. Так Діонісій дав зрозуміти Дамоклу, що благополуччя примарне.
890. **Δαναΐδων πίθος**. Див. <Ὁ τῶν> *Δαναΐδων πίθος*.
891. **Δάνειζέ μοι μαρτυρίαν** (Apost., Ind.). *Дай мені підтвердження*. Так кажуть тим, хто безпідставно себе вихваляє. *Da mihi testimonium*.
892. **Δασεῖα νύξ** (Apost., App., D.). *Густа ніч*. Про зиму.
893. **Δασύποδα λαγῶν παραδραμεῖται χελώνη** (Apost.). *Волохатонного зайця обганяє черепаха*. Про неможливе. *Villosum pedibus leporem testudo praeibit*.

894. **Δασύπους [Λαγῶς] κρεῶν ἐπιθυμεῖ** (Apost., D., Ind.). *Засць хоче м'яса*. Про тих, хто хоче чужого. *Lepus carnem quaerit.*

895. **Δάτος ἀγαθῶν**. Див. Δάθος ἀγαθῶν.

896. **Δατύλου ἡμέρα**. Див. Δα<κ>τύλου ἡμέρα.

897. **Δαυλία κορώνη** (Ind., Z.). *Давліїська ворона*. Про дуже балакучих. Так називають солов'я. Цар Афін Пандіон, нащадок Ерихтонія, воював із Лабдаком, однак перемогти зміг лише тоді, коли на допомогу йому прийшов Терей, цар Фракії. У нагороду за це Пандіон дав Терей за дружину свою дочку Прокну, мешканку Давліді. Терей із дружиною повернувся у Фракію, там у них народився син Ітіс. На четвертому році шлюбу, бажаючи заволодіти сестрою Прокни Філомелою, Терей вирушив до Афін та, повідомивши неправдиву звістку про смерть Прокни, забрав із собою Філомелу та оволодів нею на зворотньому шляху. Щоб вона не змогла розповісти про здійснений злочин, відрізав їй язика, саму ж її закрив у Парнаському гроті (за іншими версіями, у хатинці в лісі, у таємній кімнаті в палаці). Однак Філомела розповіла про свої біди, виткавши розповідь на пеплосі. Під час Діонісій Прокна пішла на пошуки сестри, а знайшовши її, домовилась з нею про помсту. Вони вбили Тереевого сина Ітіса та подали Терейу приготовані з нього страви. Терей, коли йому кинули закривавлену голову сина, хотів убити сестер, однак боги, через молитви сестер, перетворили його на одуда, Прокну – на солов'я, і Філомелу – на ластівку. У ластівки-Філомели збереглася на грудях червона пляма від крові сина Терейя. *Daulia cornix.*

898. **Δαφνίνην φορεῖν βακτηρίαν** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Нести лаврову паличку [жезл]*. Про тих, проти кого щось потай замислюють, оскільки лавр є протиотрутою. *Laureum portare baculum.*

899. **Δεδιέναι τὰς παραπετομένας μύϊας** (Ind.). *Боятися мух, які пролітають*. *Muscas praetervolitantes metuere.*

900. **Δεδουκέναι [Φοβεῖσθαι] [Δειμαίνειν] <τὴν σαυτοῦ [αὐτοῦ] [ἐαυτοῦ]> σκίαν** (Дв., Мих., Apost., Gr., Ind., L., Mac.). *Боятися власної тіні*. *Umbram suam metuere [timere].*

901. **Δέδοται καὶ κακοῖσιν ἄγρα** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *І поганим віддають мисливську здобич*. Про тих, хто незаслужено добре живе. Був звичай усю здобич розподіляти між учасниками полювання, незалежно від їх ролі в полюванні. Contigit et ignavis [malis] venatio [e venatu praeda].
902. **Δεῖ ἐν <τῷ> Καρὶ κινδυνεύειν** [τὴν πείραν γίγνεσθαι] (Дв.). *Краще ризикувати карійцем*. Кимось іншим, чужою головою. Уважається, що саме карійці, дуже войовничий народ, були першими найманцями в грецькому війську.
903. **Δεῖ κόπην ἐλαύνειν μαθόντα** (Ind.). *Треба, щоб той, хто навчив, рухав веслом*. До кожного слід застосовувати те, чого він навчив. Oportet remum impellere [ducere] eum, qui didicerit [didicit].
904. **Δεῖ νοσεῖν τὸ μέρος** (Apost.). *Треба терпіти частину [снівстраждати]*. Про справжніх друзів.
905. **Δεῖ πρότερον τὰ τέλη τῶν πραγμάτων σκοπεῖν** (Мих.). *Треба спочатку подумати про кінець справи*. Respicere finem.
906. **Δείγματος ἕνεκα** (Дв.). *Для прикладу [Наприклад]*.
907. **Δείκνυσθαι <τῷ> δακτύλῳ** (Apost., Ind.). *Показувати пальцем*. Про відомих і видатних. Коли вороги, наслухавшись про видатного Демосфена, прийшли до Афін, щоб його побачити, Діоген, піднявши середнього пальця, вказав на нього зі словами: “Ось вам демагог афінян”. Monstrari digito.
908. **Δειλὸς ὁ Πλούτος** (Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Боязкий Плутос*. Багаті, як правило, бояться більше, аніж бідні, а тому укріплюють житла, тримають численних собак й охоронців. Timidus Plutus.
909. **Δειλότερος εἶναι αὐτῆς τῆς δειλίας** (Apost., Mac.). *Бути боязкішим за саму боязнь*. Про дуже боязких.
910. **Δειλότερος <εἶναι> τοῦ Παρακύπτοντος** [παρακύπτοντος] (Apost., Ind., Pl., Z.). *Бути боязкішим за Паракипта [за того, хто визирає]*. Про дуже боязких. Паракипт (< παρακύπτω – висовуватися, визирати) через страх перед Гераклом заховався в печері, де й помер. За іншою версією, визирнувши з печери, побачив Геракла та від страху перетворився на камінь. Formidolosior esse eo, qui prospectat.

911. Δειλότερος <εἶναι> τῶν λαγῶν [λαγών] (Μιχ., Apost.). <Бути> Боязкішим за зайців.
912. Δειλότερος Πεισάνδρου (Apost., Ind.). Боязкіший за Пісандра. Пісандр – олігарх, член ради “чотирьохсот”. Він був настільки боязкий, що лишився живий лише тому, що боявся побачити свою власну душу. Timidior Pisandro.
913. Δείλον μήτηρ οὐ κλαίει (Μас.). Мати боязкого не плаче.
914. Δεῖμα Πανικόν [Пάνειον] [Φόβος πάνικος] [Πανικός θόρυβος] [Πανική ταραχή] (L.). Панічний страх. Коли в Аркадії на світ з’явився Пан, син Гермеса та німфи Дріопи, мати так злякалася, що кинула дитину: він був рогатий, із копитами, приплюснутим носом та козиною бородою. Коли пастухи та мисливці чули в лісі дикі звуки та незрозумілий шум, їх приписували Пану. Panicus casus.
915. Δειμαίνειν τὴν σαυτοῦ σκιάν. Див. Δεδοικέναι <τὴν σαυτοῦ> σκιάν.
916. Δεῖμος καὶ Φόβος (L.). Жах і Страх. Деймос і Фобос – сини та супутники бога війни Ареса. За пропозицією англійця Генрі Мадана так назвали супутники планети Марс (римський бог Марс – еквівалент грецького Ареса), які в 1877 році відкрив Асаф Холл із Вашингтонської обсерваторії.
917. Δεινὰ τὰ δεινὰ καὶ δεινότερα Δεινίου (Μас.). Жахливі жахиття й жахливіші за Жах.
918. Δειναὶ γὰρ κοῖται καὶ ἀποιχομένοιο λέοντος (Дв.). Лігво лева є страшним і після того, як лев пішов.
919. Δεινὴ τις ὀργὴ καὶ δυσίατος πέλει ὅταν φίλοι φίλοισι συμβάλωσ’ ἔριν (Apost.). Страшним і невиліковним є гнів, коли друзі на друзів гніваються.
920. Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχυρότερον (Μιχ., Z.). Нічого немає сильніше за страшну необхідність.
921. Δεινοὶ πλέkein τὰς μηχανὰς Αἰγύπτιοι (Apost., D., Gr., Ind., Мас., Z.). Єгиптяни страшенні в приготуванні хитрощів. Про дуже злих і винахідливих, як єгиптяни. Nectunt stupendas machinas Aegyptii.
922. Δεινότερα δεινίου (Apost.). Страшніше страшного.

923. **Δεινότερα Σαμβίκου πάσχειν** (Ind.). *Страждати сильніше за Самбіка*. Елеєць Самбік зі своїми товаришами якось украв і продав численні мідні статуї в Олімпії. Потім наважився на ще більше: пограбував храм Афродити. Коли ж його схопили, він не захотів видати своїх співучасників. За це його цілий рік катували, допоки він не помер. Atrociora Sambico pati.
924. **Δεῖσθαι οὐκ ὀλίγων χελιδόνων** (Дв.). *Потребувати немалої кількості ластівок*. Потребувати теплої погоди, бути вдягнутим не по сезону.
925. **Δέκα ἡ κύων τέκοι, καὶ πάντα λευκά** (Apost.). *Хай би й десятьох народила собака – всі білі*. Про однакових і щасливих.
926. **Δέκα μέτρα καὶ ἓν τέμνε** (Дв., Мих.). *Десять разів відміряй, один раз відріж*.
927. **Δέκα τοῦ ὀβολοῦ** (Apost.). *Десята частина обола*. Гіперболізовано про щось маловартісне. Обол – дрібна монета, яка дорівнювала 1/16 драхми.
928. **Δεκάπους σκία ἐστὶ** (Apost., Ind.). *Десятифутова тінь*. Час обідати. У давнину години дня позначали тінями. Desempres umbra est.
929. **Δελφικὰ παραγγέλματα** (L.). *Дельфійські віщування*. Пророцтва, які виголошувала жриця Піфія у святилищі Аполлона в Дельфах. Перебуваючи під впливом випаровувань зі щілини в скелі, над якою стояла тринога Піфії під час пророкування, Піфія виголошувала, як правило, незв'язні слова, які тлумачилися дельфійськими жерцями як пророцтва Аполлона та передавалися у вигляді незрозумілих або двозначних висловів тому, хто прийшов за віщуванням.
930. **Δελφικὴ μάχαιρα** (Mac.). *Дельфійський жертвний ніж*. Про передбачливих і жадібних людей, оскільки дельфійські жерці відділяли частку від жертвної тварини спеціальним, призначеним лише для жертвоприношень, ножем із дорогітінних металів.
931. **Δελφικὸν ξίφος** (Ind.). *Дельфійський меч*. Про річ, яка може бути використана в багатьох ситуаціях. Так, дельфійським мечем і жертвоприношення могли робити, і здійснювати покарання над злочинцями. Delphicus gladius.

932. **Δελφίνα λεκάνη οὐ χωρεῖ** (Apost., Gr.). *Дельфін не вміщується в цеберко.*
933. **Δελφίνα νήχεσθαι διδάσκειν** (Μιχ., Apost., D., Ind., Mac., Z.). *Учити дельфіна плавати.* Про тих, хто намагається вчити вже навчених. Delphinum natare docere.
934. **Δελφίνα πρὸς <τ'>οὐραῖον δεῖν** (Apost., D., Ind., Z.). *Прив'язувати дельфіна за хвіст.* Про неможливе або про тих, хто не може зберегти те, що має. Delphinum cauda alligare.
935. **Δελφῖνι κολυμβᾶν συμβουλεύειν** (D.). *Радити дельфіну, як пірнати.*
936. **Δελφῖς ἐν λουτηρίῳ** (Apost.). *Дельфін у ванні.* Про недоречно, невідповідну річ.
937. **Δελφοῖσι θύσας αὐτὸς ὀψωνεῖ** [οὐ φαγῇ] **κρέας** (Дв., App., Ind.). *Здійснивши жертвоприношення в Дельфах, сам купує [не їсть] м'ясо.* Про тих, хто своє віддає задарма, а потім не має що з'їсти. У Дельфах, на відміну від інших святилищ, той, хто здійснює жертвоприношення, не отримує частки від м'яса жертвовної тварини. Carne ipse Delphis immolata vestitur.
938. **Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μὲν ἔχει, δίψει** [δίψη] **δ' ἀπολωλὼς** [ἀπόλωλεν] [ἀπόλυται] (Apost., D., Mac.). *Дельфієць має вінок, а гине від спраги.* Про тих, кому не вистачає найнеобхіднішого.
939. **Δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδόνιπτρον** [ποδάνιπτρον] (D., Ind., Z.). *Праву <ногу> – у взуття, ліву – у ванну для ніг.* Про тих, хто належним чином використовує речі. Dextrum <pedem> in calceum, sinistrum in pelvim.
940. **Δεξιὸν ἐρωδιὸν εἶναι τι** (Дв.). *Послати комусь чаплю з правого боку.* Про сприятливе знамення.
941. **Δέρειν τινὰ ἀσκόν** [θύλακον]. Див. Ἀσκὸν δέρειν <τινά>.
942. **Δεσμοὶ Τυρρῆνοί** (Apost., App., Ind.). *Тирренські пута.* Про дуже міцні, якими користувалися для покарання полонених, оскільки їх неможливо було розв'язати. Тиррени – термін, уживаний давньогрецькими авторами на позначення певних негрецьких племен, які мешкали на території, що межували з Грецією. Vincula Tyrrhena.

943. **Δέσποιν' ὅποια** [Ὅποια ἡ δέσποινα], **τοῖαι καὶ <αἱ> θεραπαινίδες** (Ind., L.). *Яка хазяйка, такі й служниці*. Qualis hera, tales et ancillae.

944. **Δεύτερος πλοῦς** (Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Друге плавання*. Про тих, хто робить щось без ризику, безпечно, за сприятливих обставин, оскільки ті, хто помилився під час першого плавання, убезпечують друге. Secundarius cursus [Altera navigatio].

945. **Δευτέρων ἀμεινόνων** (Мих., Apost., D., Ind., Z.). *Другі краці*. Вислів походить із традиції продовжувати робити жертвоприношення, навіть якщо перше жертвоприношення недостатньо умилоствило богів. Secunda meliora.

946. **Δέχεται καὶ βῶλον Ἀλήτης** (Apost., D., Ind., Mac., Pl., Z.). *Приймає й грудку землі Алет [вигнанець]*. Про тих, хто все приймає. Алет (ὁ ἀλήτης – вигнанець, мандрівник), нащадок Геракла, звернувся в Додону із запитанням, як йому здобути коринфський трон, на що отримав відповідь: “Зроби так, щоб на святі тобі дали грудку землі”. Він вирушив на коринфське свято в одязі жебрака і, попросивши хліба, отримав грудку землі. Пізніше Алет хитрістю став царем Коринфу, пообіцявши одружитися на доньці коринфського царя з роду Сизифа, якщо вона відчинить йому браму міста¹⁰. Accipit et glebam erro.

947. **Δέχεται κακὸν ἐκ κακοῦ** (Дв., Мих.). *Біда йде за бідою*. Nulla calamitas sola.

948. **Δήγμα ἀσπίδος**. Див. Ἀσπίδος δῆγμα.

949. **Δήλιος κολυμβητής** (Apost., Ind.). *Делоський плавець*. Про тих, хто дуже добре плаває. Delius natator.

950. **Δῆλόν ἐστι καὶ τυφλῷ** (Мих., Mac.). *Зрозуміло й сліпому*. Про очевидне. Apparet [Satis clarum est] etiam caeco.

951. **Δηρὸν βουλευεῖν <ἴν' ἔξη καὶ πολλὸν ἄμεινον>** (Apost., Ind.). *Довго плануї [радься], <щоб мати набагато краще>*. Consultato [Deliberato] diu, cunctis felicius ut sis.

¹⁰ Кондрашов А. П. Легенды и мифы Древней Греции и Рима : Энциклопедический словарь / А. П. Кондрашов. – М.: РИПОЛ классик, 2005. – 765 с.

952. **Δι' Ἄρματος** (Дв.). *Через Гарму*. Через дуже тривалий і виснажливий період часу. Гарма – гірська область в Аттиці, де віщуни подовгу вичікували віщих знаків.
953. **Δι' ἀχύρου καὶ θύμου καὶ τρυτάνης** (Мас.). *Через луску, кмин і терези*. Про бережливих і скупих. Страва з кмину, оцту та меду – їжа бідних афінян.
954. **Δι' ὀξείας δραμεῖν** (Apost., D., Ind., Z.). *Бігти через гостряки*. Наражатися на небезпеку. Per acutam currere.
955. **Διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἐλकुσθῆναι**. Див. Δακτυλῖο δεῖ <σε> ἐλकुσθῆναι.
956. **Διὰ <καὶ> <τῶν> μαχαιρῶν, καὶ <τοῦ> πυρὸς ἐλήλυθεν** [ρίπτειν δεῖ [δέει]] (Дв., Apost., Ind., Z.). *Він пройшов [Слід пройти] через мечі та вогонь*. Ризикувати, проходячи всі випробування, та робити відчайдушно сміливі вчинки. Perque ignem eundum est et per enses impetus.
957. **Διὰ κενῆς <κόπης, νευρᾶς τόξου>** (Мас.). *Через порожнє <весло, тятиву лука>*. Марно.
958. **Διὰ μέσου καὶ λιμὸς ἔρρει καὶ κάλλιστ' ἀπόλλυται** (Apost., Gr., Ind.). *Голод одночасно поширюється і найкраще знищується*. У той час, як гинуть голодуючі, знищується й сам голод. Intercapedine optime perit fames.
959. **Διὰ παλαιᾶς ἡμέρας** (Apost., D., Ind.). *Після давнього дня*. Після тривалого проміжку часу. Per antiquum diem.
960. **Διὰ πέτρας καὶ διὰ δρυὸς ὄραν** (Дв.). *Бачити скрізь дуб і камінь*. Бачити все наскрізь.
961. **Διὰ πυρὸς βαδίζειν** Див. <Μετά τινος> Διὰ πυρὸς βαδίζειν.
962. **Διὰ τοῦ τοίχου λαλεῖν** (Apost., D., Ind.). *Говорити через стіну*. Про нечутливих, байдужих. Per parietem loqui.
963. **Διὰ τῶν μαχαιρῶν καὶ τοῦ πυρὸς ἐλήλυθεν**. Див. Διὰ <καὶ> <τῶν> μαχαιρῶν, καὶ <τοῦ> πυρὸς ἐλήλυθεν.
964. **Διὰ φρατέρων** [φρατέρων] κύων. Див. <Ἀγόμενος> Διὰ φρατέρων κύων.
965. **Διαβιβάζειν τὸν ποταμόν** (Ind.). *Переводити через річку*. Пояснювати щось складне та незрозуміле, як при переході через річку більш сильні допомагають дітям, жінкам і слабким. Transmittere per flumen.

966. **Διαβολῆς ὀξύτερον ξίφος, εἰ τὸ ξίφος προφθάσει τὸν διαβάλλοντα** (Apost.). *Меч гострііший за сварку, якщо меч потрапляє в того, хто кидає.*
967. **Διάβροχος τῷ ἔρωτι** (Дв.). *Розім'яклий від любові.*
968. **Διαγόρας ὁ Μιλήσιος** (Apost., Ind.). *Діагор Мілетський.* Про безбожних, нечестивих і недовірливих. Діагор Мілетський, поет і філософ V ст. до н. е., був рішучим противником релігії. У своїх творах він прямо заявляв, що богів немає. Diagoras Melius.
969. **Διακεκινδυνευμένα φάρμακα** (Дв.). *Крайні засоби.*
970. **Διαλλακτῆρι οὐκ ἀμεμφεία φίλοις** (Дв.). *Посередник не може догодити друзям.*
971. **Διάνοια εὗριπος** (Apost.). *Думки- <бурхлива> протока.*
972. **Διαπρισθείην** (Дв.). *Нехай мене розпиляють на шматки!* Комічна клятва.
973. **Διαρραγείης!** (Дв.). *Щоб ти луснув!*
974. **Δίξεσθαι βιοτήν, ἀρετήν δέ, ὅταν ᾗ βίος** (Apost., D., Gr., Ind.). *Шукай засоби до життя, бо ж добродішність там, де життя.* Quaerendus victus, virtus autem, ubi victus adfuerit.
975. **Διζημένοισι τάγαθὰ μόλις παραγίνεται, τὰ δὲ κακὰ καὶ μὴ διζημένοισι** (Apost., Ind.). *Той, хто шукає благ, ледве знаходить, а лиха – і в тих, хто не шукає.* Bona vix accidunt iis qui quaerunt, mala vel non quaerentibus obtingunt.
976. **Διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχειν ἐλάττονα** (Ind.). *Мати розум менший, аніж в авторів дифірамбів.* Minus sapere scriptoribus dithyrambicis.
977. **Διϊτρέφης ἀναπέπτωκεν** (Apost.). *Дитя Зевса відступило.* Про тих, хто наполегливо переконує в чомусь.
978. **Δικάζεσθαι Βιάντος τοῦ Πριηνέως κρείσσων** (Ind.). *Судити суворіше за Біанта з Прієни.* Біант – один із семи мудреців, який під час суду був дуже суворим.
979. **Δικαιότερος σταχάνης** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Справедливіший за стрілку терезів.* Про дуже справедливих. Libra [Trutina] aequior [iustius].
980. **Δικέφαλος ἀετός** (L.). *Двоголовий орел.* Фантастична гербова фігура у вигляді орла з двома головами, повернутими праворуч і ліворуч, або двох орлів, один із яких – на задньому

плані, так що видно лише його голову. Найбільш давня поява – у Шумерській цивілізації. Зображення його зустрічалося в Давньому Єгипті та на асирійських пам'ятках він символізував з'єднання Мідійського царства з Асирійським у VII–VI ст. до н. е. Як державна емблема Священної Римської імперії двоголовий орел був затверджений лише з XV ст. при імператорі Сигізмунді. Його зображували чорним у золотому щиті із золотим дзьобом та кігтями; голови орла були оточені німбами. Таким чином формувалося розуміння образу двоголового орла як символу єдиної держави, яка складається з кількох рівних частин.

981. **Δίκη δίκην ἔτικτε καὶ βλάβην βλάβῃ** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Кара породила кару, а збиток – збиток*. Litem parit lis, noxa item noxam parit.

982. **Δίκην ὑφέξει κἂν ὄνος δάκη κύνα** (Apost., D., Gr., Ind., Z.). *Понесе покарання, навіть якщо осел укусує собаку*. Litem movebit, si vel asinus mordeat canem.

983. **Δίκης δικαιότερος** (Apost., D., Ind.). *Справедливіший за справедливість*. Про дуже справедливих. Iustitia iustior.

984. **Δίκης ὀφθαλμός**. Див. <Ἔστι> Δίκης ὀφθαλμός <ὃς τὰ πάνθ' ὀρᾷ>.

985. **Δικτύῳ ἄνεμον θηρᾶν**. Див. Ἄνεμον δικτύῳ θηρᾶν.

986. **Δικωπεῖν ἀμφοτέρας** (Дв.). *Гребти одразу обома веслами*. Догоджати обом ворогуючим сторонам.

987. **Διομήδεια** [Διομήδειος] **ἀνάγκη** (Дв., Apost., Ind., Z.). *Примус Діомеда*. Про тих, хто з примусу, через необхідність щось робить. Діомед, цар бістонів у Фракії, примушував своїх полонених займатися перелюбом із його доньками (Дв., Apost., Z.). Вислів пов'язують також із міфом про викрадення Діомедом та Одиссеєм Паладія з Трої: коли вони вже поверталися в табір, несучи в руках Паладій, Одиссей хотів убити Діомеда, щоб вся слава дісталась йому одному, адже існувало віщування, що Трою неможливо буде підкорити, поки в місті буде Паладій. Однак Діомед, помітивши блиск меча Одиссея, розвернувся,

обеззброїв Одиссея і силою погнав його до кораблів, зв'язавши руки¹¹. Diomedea necessitas.

988. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Див. <O> Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ.

989. Διὸς ἐγκέφαλος (Apost., D., Ind., Pl., Z.). Зевсова серцевина. Про тих, хто чимось насолоджується. Перси різноманітну їжу називали царською та Зевсовою серцевиною. Iovis cerebrum.

990. Διὸς ἕμερος οὐκ εὐθήρατος ἐτύχθη (Дв.). Воля Зевса невловима.

991. Διὸς Κόρινθος. Див. <O> Διὸς Κόρινθος.

992. Διὸς ψῆφος (Apost., D., Gr., Ind.). Зевсове рішення. Про щось священне та недоторканне. Iovis suffragium.

993. Διπλοῦν κάππα (Apost., Ind.). Подвійна каппа. Коли хотіли позначити щось погане, ставили подвійну каппу (κκ – κακά). Duplex carpa.

994. Διπλοῦς ἄνδρας (Ind.). Подвійні чоловіки. Про сумнівних і ненадійних. Duplices viros.

995. Δις διὰ πασῶν (Ind.). Двічі через усе. Про величезну несправедливість або про дуже тривалий проміжок часу. Bis per omnia.

996. Δις δίδως, ἐὰν ταχέως διδῷς (Дв.). Двічі даєш, якщо швидко даєш. Bis dat, qui cito dat.

997. Δις ἐπὶ πλῆγαῖς πολύπους πιλούμενος (Apost., Ind., Z.). Відбитий чотирнадцятьма ударами поліп. Про гідних покарання. Спійманого поліпа часто б'ють, щоб він став жирним. Plagis adactus polypus quatuor decem.

998. Δις καὶ τρις τὸ καλόν [τὸ καλῶς], <τὸ δὲ κακὸν οὐδ' ἅπαξ> (Дв., Apost., D., Gr., Ind., Z.). Двічі й тричі хороше, <а погане – й одного разу не треба>. Iterum ac tertio, quod pulchrum est.

999. Δις κράμβη θάνατος (Мих., Ind.). Двічі <розігріта> капуста – смерть. Crambe bis posita mors.

1000. Δις παῖδες οἱ γέροντες [Δις παῖς <ὁ> γέρων <γίγναι> ἄν>] (Дв., Мих., Apost., App., D., Gr., Ind., L., Mac.). Старі – вдруге діти [Старий чоловік – вдруге дитина]. Bis pueri senes.

¹¹ Грейвс Р. Мифы Древней Греции / Р. Грейвс [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.sno.pro1.ru/lib/graves/158-169/166.htm>: с. 510.

1001. Δις πρὸς τὸν αὐτὸν <αἰσχροὺς> προσκρούειν [εἰσκρούειν] λίθον (Apost., D., Gr., Ind., Z.). Двічі спотикатися об той самий <потворний> камінь. Удруге зносити те саме лихо. Iterum [Bis] ad eundem lapidem offendere [impingere].
1002. Δίσκους ὠθεῖν ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα (Apost.). Кидати диски за рів. Мати успіх у величних справах. Рів слугував межею на змаганнях.
1003. Δίσχωλοι [Δίχολοι] γνῶμαι (Apost., D., Ind., Z.). Кульгаві на обидві ноги [Двожовчні] думки. Про лицемірних. Utroque claudicantes sententiae.
1004. Διωλίζειν τὸν κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνειν (Дв., Ind.). Відцідити комара, а верблюда проковтнути. Culicem liquare camelum glutientes.
1005. Δίχολοι γνῶμαι. Див. Δίσχωλοι γνῶμαι.
1006. Διψῶντι συνδιψῆν (Дв.). Відчувати спрагу разом зі спраглим. Співчувати стражданню ближнього.
1007. Διωλύγιον κακόν (Apost., App., Gr., Ind., Mac., Z.). Зло, про яке чути здалеку. Про велике, безмірне зло. Ingens malum.
1008. Δοίδυκος σκιά (Apost., App., Mac.). Тінь маточки [пестика]. Про ніщо.
1009. Δοίδυξ αὔξει (Apost., D., Ind., Z.). Виросте маточка [пестик]. Про тих, хто не росте. Cochlear crescet.
1010. Δόμους σκῆπτρά τ' ἀμφιέπειν (Дв.). Володіти палацом та скіпетром. Царювати.
1011. Δορίκτητος χώρα (L.). Країна, підкорена списом.
1012. Δορύκειον (Apost.). Списожезл. Про тих, хто одночасно закликає та погрожує.
1013. Δότε μοι λεκάνην (Ind.). Принесіть мені цеберко. Про нерозумну або сповнену розумуваннями промову. Так казали, як правило, ті, кому ставало зле, відтак потрібне було цеберко для блювання. Porrigite mihi pelvim.
1014. Δούλε, δεσποτῶν ἄκουε καὶ δίκαια κ' ἄδικα (App., Mac.). Рабе, слухайся господарів і в справедливому, і в несправедливому.
1015. Δούλειος ἀμέρα βίου (Дв.). Рабське існування.

1016. Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου (Ind.). *Раб за раба, господар за господаря*. Servoque servus potior est herusque hero.

1017. Δοῦλος ὦν κόμην ἔχειν (Ind.). *Будучи рабом, мати волосся*. Застосовувати якісь прикраси чи зовнішні ознаки, наслідуючи стиль життя людей вищого класу. У Спарті лише вільнонароджені мали волосся. Пор. Ἀνδραποδώδης θρίξ. Servus cum sis, comam habes.

1018. Δουλότερος Μεσσήνης (Ind., Мас., Ман., Z.). *Більш рабський, аніж Мессена*. Про дуже тяжке та нестерпне рабство. Спартанці мешканців Мессени, які часто повставали, перетворювали на рабів і поводитися з ними жорстокіше, аніж із іншими рабами. Servilior Messena.

1019. Δούλων πόλις. Див. <Ἔστι καὶ> Δούλων πόλις.

1020. Δούρειος ἵππος (Ind.). *Дерев'яний кінь*. Про подарунок, який може зашкодити, або про приховане зло. Троянський царевич Парис за допомогою богині Афродити викрав дружину спартанського царя Менелая Єлену Прекрасну. Цар, зібравши всі грецькі війська, десять років тримав Трою в облозі, безуспішно намагаючись підкорити. За порадою Одиссея греки зробили величезну фігуру дерев'яного коня, сховали туди загін солдат, а самі відплили від острова начебто назавжди. Троянці вийшли з фортеці та спокійно втягли фігуру коня в місто. Уночі грецькі солдати, що ховалися всередині, вийшли назовні й відкрили грецьким військам міські ворота. Digneus equus.

1021. Δρακόντειοι νόμοι (L.). *Дракон<т>ові закони*. Жорстокі. Афінський законодавець Дракон<т> 621 року до н. е. уклав кодекс законів, які вирізнялися своєю жорстокістю.

1022. Δραχμῆς μὲν αὐλεῖν, τεττάρων δὲ παύεσθαι (Apost.). *За драхму грати на сопілці, за чотири припиняти*. Про тих, хто залюбки починає говорити чи робити і неохоче закінчує, або безперестанку говорить (D., Мас.). Аравійські авлети грали за драхму, а припиняли за чотири (D., Gr.).

1023. Δρυὸς καὶ πέτρας λόγοι (Мас.). *Слова з дуба та каменю*. Про тих, хто говорить і вигадує все підряд.

1024. **Ἀρυὸς πεσοῦντος πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται** (Дв., Мих., Apost., App., Ind., Mac.). *Коли дерево впало, кожен його рубає*. Riente arbore quivis ligna colligit [Cadente quercu, quilibet lignatum adest].
1025. **Ἀρὺς καὶ πέτρα** (Дв.). *Дуб і камінь*. Вигадки і нісенітниця.
1026. **Ἀρὺς προσήγορος** [πολύγλωσσος] (Дв.). *Віщий дуб*. У Додоні в Епірі, найбільш відомому після Дельфів релігійному центрі, був Додонський оракул при храмі Зевса. Жінки-жриці віщували за шелестом священного дуба Зевса.
1027. **Δυνάμενος χαρίζεσθαι, μὴ βράδυνε, ἀλλὰ δίδου, ἐπιστάμενος μὴ εἶναι τὰ πράγματα μόνιμα** (Apost.). *Доки маєш можливість догодити, не зволікай, а давай, знаючи, що справи не будуть завжди незмінними*.
1028. **Δυοῖν ἐπιθυμήσας, οὐδετέρου ἔτυχες** (Apost.). *Бажаючи двох, жодного не отримаєш*. Про надміру жадібних, які через свою жадібність втрачають і те, що мають. Duo cum cuperes, neutrum es consecutus.
1029. **Δυοῖν κινδύνοιν ὑπερκειμένοιιν ἀναγκαῖόν ἐστι ἐλάττω μετασχεῖν** (Дв.). *Із двох небезпек, які загрожують, слід обрати меншу*.
1030. **Δυσὶν ἀκοαῖς κρίνειν** (Дв.). *Слухати обома вухами*.
1031. **Δύσκολα [Χαλεπὰ] τὰ καλά** (Apost., В., Ind.). *Хороше – важке*. Ardua [Difficilia], quae pulchra.
1032. **Δύσκωφος δυσκώφῳ ἐκρίνετο, ὁ δὲ κριτὴς ἦν <πολλῶ τούτων> κωφότερος** (Apost., Ind.). *Глухий звинувачував глухого, а суддя був <за них набагато> глухіший*. Surdaster cum surdastro litigabat; iudex autem erat <utroque> surdior.
1033. **Δυσριγότερος χελώνης** (Mac.). *Мерзлякуватіший за черепаху*. Про скупих.
1034. **Δύω τοίχους ἀλείφειν** (Мих., Apost., App.). *Дві стіни змащувати*. Триматися середини, не будучи ані другом, ані ворогом. Duo parietes dealbare.
1035. **Δώδεκα ἄνακτες θεοί** (L.). *Дванадцять богів-вождів*.
1036. **Δωδεκαμήχανος Κυρήνη** (Apost.). *Кірена, яка знає дванадцять різних способів*. При тих, хто має дуже різні звички або риси характеру. Кірена – область і місто на африканському узбережжі Середземного моря.

1037. Δωδωναῖον χαλκεῖον [χαλκίον]. Див. <Τὸ> Δωδωναῖον χαλκεῖον.

1038. Δῶρα καὶ θεοὺς πείθει (Мих.). Дарунки ѿ богів переконують.

1039. Δῶρα καὶ σοφοὺς παρήπαφεν (Мих.). Дарунки ѿ мудрих осліплюють.

1040. Δωρικὴ μουσική [Μοῦσα] (Ind.). Дорійська музика [муза]. Про тих, хто прагне досягнути становища чи здобути статки, а також про жадібних до подарунків. Dorica musica [musa].

1041. Δῶρον δ' ὅτι δῶ τις ἐπαίνει (Apost., Ind., Pl., Z.). Цінуй дарунок, який би не дали. Donum quodcunque probato.

1042. Δώρων γραφή (L.). Запис за дарунки. У давньогрецькому законодавстві були дуже суворі закони щодо хабарництва: від штрафу в десятикратному розмірі хабара до смертної кари. До того ж чиновники, яких спіймали на хабарництві, утрачали свої громадянські права.

Υ υ

3857. **Ἰακίνθου κῶμος** (Μас.). *Урочиста процесія на честь Гіакінта*. Про тих, хто всупереч очікуванню зазнає якихось страждань. Гіакінт — юнак неймовірної краси, якого кохав Аполлон. Коли Аполлон навчав його метати диск, закоханий у Гіакінта бог вітру (за різними версіями, Зефір або Борея) із ревності спрямував кинутий Аполлоном диск у голову Гіакінта. Юнак помер, і тоді Аполлон із його крові створив квітку.

3858. **Ὑβρις ἔρωτας ἔλυσε** (Ind.). *Несправедливість [Зухвалість] зруйнувала кохання*. Iniuria [Contumelia] solvit amores.

3859. **Ὑβρις καὶ οἶνος ἀποκαλύπτειν εἰώθασι φίλοις τὰ ἥθη τῶν φίλων** (Apost.). *Зухвалість і вино зазвичай відкривають друзям звички друзів*.

3860. **Ὑβρις ὕβριν ἔτικτε καὶ ψόγος ψόγον** (Apost., Gr.). *Зухвалість породила зухвалість, а докір — докір*. Iniuria ex iniuria, ex probro probum.

3861. **Ὑγίεια καὶ νοῦς ἐσθλὰ τῷ βίῳ δύο** (Apost.). *Здоров'я та розум — два блага для життя*.

3862. **Ὑγίεια μὲν ἡγεῖται, κάλλος δὲ δεύτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχὺς, τέταρτον δὲ πλοῦτος οὐ τυφλός, ἀλλ' ὁξὺ βλέπων** (Apost.). *Головне здоров'я, друге — краса, третє — сила, четверте — багатство, але не сліпе, а "з гострим зором"*.

3863. **Ὑγιέστερος κολοκύντης**. Див. Κολοκύντης ὑγιέστερος.

3864. **Ὑγιέστερος Κρότωνος**. Див. Κρότωνος ὑγιέστερος.

3865. **Ὑγρὰ νύξ**. Див. Νύξ ὑγρά.

3866. **Ὑδατι νίξειν θολερὰν διαειδέϊ πλίνθον** (Дв.). *Прозорою водою мити непрозору цеглу*. Марно трудитися.

3867. **Ὑδραν τέμνειν**. Див. <Τὴν> Ὑδραν τέμνειν.

3868. **Ὑδρας κεφαλὰς τέμνειν**. Див. <Τὴν> Ὑδραν τέμνειν.

3869. **Ὑδρος ἐν τῷ πίθῳ** (Ind.). *Вуж у діжці*. Про проблеми, які турбують щодня. Один селянин, побачивши, що у діжці зменшилася кількість вина, запідозрив сусідів у крадіжці. Виходячи з дому, закрив діжку, щоб ніхто не міг нічого з неї взяти. Повернувшись додому, знову побачив, що кількість вина

зменшилася. Коли ж спорожніла діжка, знайшов на дні вужа, який пив вино. Hydrus in dolio.

3870. Ὑδροφορίαν ἄγειν (Apost.). *Носінням води займатися*. В Афінах було сумне свято в пам'ять про тих, хто загинув від повені.

3871. Ὑδωρ αὐτοπαγές (Apost.). *Природна вода*. Про воду, яка тече з джерел, що самі по собі виникають у святилищах.

3872. Ὑδωρ παραρρέει (Мих., Apost., D., Ind., Pl., Z.). *Вода протікає*. Про тих, хто оголошує про свої наміри. За аналогією до тих, хто поспіхом входить на корабель, який рухається, і наражається на небезпеку. Perfluit [Praeterfluit] aqua.

3873. Ὑδωρ ὑπέρφ <σιδηρῷ> πλήττειν [πτίσσειν] (Дв., Мих., Ind.). *Товкти воду <залізним> товкачем*. Aquam pistillo tundere.

3874. Ὑλαν κραυγάζειν. Див. <Τὸν> Ὑλ<λ>αν κραυγάζειν.

3875. Ὑν κείρειν (Mac.). *Стригти свиню*. Робити марну роботу.

3876. Ὑν [ῥΥς] ὀρίνει (Apost., D., Ind.). *Свиню хвилює [Свиня хвилюється]* Про тих, хто любить сваритися. Suem irritat.

3877. Ὑπὲρ κάρα πτύειν (Apost., Mac.). *Плювати через голову*. Бути гордим і пихатим.

3878. Ὑπὲρ ὄνου σκιάς <μάχεσθαι>. Див. Περί ὄνου σκιάς <μάχεσθαι>.

3879. Ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα <πηδᾶν [ἄλλεσθαι]> (Дв., Apost., Gr., Ind., Mac., Man., Z.). <Стрибати> *За рів*. Переходити межу (Дв.); також братися за неможливе (Man.). Τὰ ἐσκαμμένα – рів, який слугував межею для стрибків у змаганнях. Фаїл (за іншою версією, Пентакл, мешканець Кротона), майстер п'ятибор'я, який найкраще кидав диск і стрибав, стрибнув на п'ятдесят футів за рів. Caveam supergredi [Septa transilire].

3880. Ὑπὲρ τὰ Καλλικράτους (Apost., D., Ind., Mac., Pl., Z.). *Більше, аніж у Каллікрата*. Про дуже багатих. Каллікрат із Коринфу був дуже багатим. До того ж, Каллікрат був першим із суддів, хто підняв плату за свої послуги. Supra fortunas Callicratis.

3881. Ὑπὲρ τὰς κορόνας βεβιωκέναι (Ind.). *Прожити більше за ворон*. Дуже довго. Ultra cornices vivere.

3882. Ὑπὲρ τὸ λίνον (Дв., Ind.). *Усупереч долі*. Ultra linum.

3883. Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην <κεκοιμήσθαι> (Apost., Ind.). <Спати> Більше за Епіменίδα. Див. Ἐπιμενίδειου ὕπνος. Ultra Epimenidis somnum <dormisti>.
3884. Ὑπὲρ τὸν κατάλογον <ζῆν> (Apost., App., Gr., Ind.). Ποza списком <жити>. Про старих. ὁ κατάλογος – список громадян, які залучаються до виконання якоїсь повинності. Οἱ ὑπὲρ τὸν κατάλογον – особи, звільнені через вік від військової повинності. Ultra catalogum vivere.
3885. Ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ζῆν (Дв.). Жити довше за Тифона. Про дуже старих. Див. Καταγῆράσαι Τιθωνοῦ βαθύτερος.
3886. Ὑπὲρ τὸν Ὑπέρβολον (Apost., Ind.). Більше Гіпербола. Гіпербол дуже любив судитися. Vincit Hyperbolum.
3887. Ὑπὲρ τῶν ὅλων ἀναρρίπτειν <τοὺς κύβους> (Gr., Apost.). За всіх кидати <кости>. За всіх боротися та ризикувати.
3888. Ὑπερβερεταῖα [Ὑπερβερεταῖος] (Apost., D., Ind., Z.). Гіперберетей. Про останнє. У македонян так називалося закінчення року. Hyperberetaea.
3889. Ὑπερεκπίπτειν (D.). Падати далі за ціль. Перевищувати.
3890. Ὑπερμαζῶν (Дв., Ind.). Бути дуже відгодованим. Запишнитися.
3891. Ὑπερον κοσμεῖν (App.). Прикрашати товкач.
3892. Ὑπέρου γυμνότερος (Apost., Gr., Ind.). Більш голий, аніж товкач. Pistillo nudior.
3893. Ὑπέρου περιτροπή [περιστροφή] (Apost., App., D., Gr., Ind., Z.). Обертання товкача. Марна праця. Hyperi vertigo.
3894. Ὑπέρου <πολλῷ> φαλακρότερος (Apost., Ind.). <Набагато> Більш лисий, аніж товкач. Pistillo calvior.
3895. Ὑπερπαίειν (D.). Брати гору. Випереджати, перевищувати.
3896. Ὑπέρω ὕδωρ πλήττειν (Apost.). Бити воду товкачем.
3897. <Ὑπηνέμια ὀνειράτα καὶ> Ἐπαίνων σκιαί (Apost., Mac.). <Легковажні сни та> Тіні похвали. Про марні похвали або про марні сподівання.
3898. Ὑπνος γλυκίων μέλιτος (Мих.). Сон солодший за мед.

3899. Ὑπὸ κόλπον πτύειν. Див. <Ως μὴ βασκανθῶ δὲ> <Τρις> Εἰς [Ὑπὸ] κόλπον πτύειν.
3900. Ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχειν (Ind.). *Тримати руки під зрудьми.* Бути скупим, упертим і жадібним. In sinu manus habere.
3901. Ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος <καθ>εὔδει. Див. Ἐν παντὶ λίθῳ σκορπίος φρουρεῖ.
3902. Ὑπὸ τῇ λεοντῇ πάλιν ὄνος ὀγκήσεται (Мих.). *І під лев'ячою шкірою осел кричить по-ослиному.*
3903. Ὑποβολιμαῖος εἶναι (Apost., Ind.). *Бути підкидьком.* Про поганих, незначних і нищих. Supposititius esse.
3904. Ὑποζυγίωδης ἄνθρωπος (Apost., Ind.). *Людина, схожа на тварину в ярмі.* Про безвольних, які щось роблять не за своїм бажанням, а за чужим наказом. Subiugus homo.
3905. Ὑπονόμοις πολεμίζειν (Ind.). *Воювати в підземних ходах.* Підступами та хитрощами вести боротьбу. Cuniculis bellare.
3906. Ὑπόχαλκον <τὸ> χρυσίον (Apost., App., Gr., Ind.). *Мідне зсередини золото.* Про хитрих, лукавих, облудних. Subaeratum aurum.
3907. Ὑς Ἀθηνᾶν. Див. Ὑς <πρὸς> <τὴν> Ἀθηνᾶν.
3908. Ὑς Βοιωτία. Див. Βοιωτία ὕς.
3909. Ὑς διὰ ρόδων (Ind.). *Свиня серед троянд.* Про неосвічених, які не відповідають місцю. Sus per rosas.
3910. Ὑς Διαροίδων (Apost.). *Діаридська свиня.* Про дурних і неосвічених.
3911. Ὑς ἐαυτὴν ἐπαινεῖ (Ind.). *Свиня сама себе хвалить.* Про тих, хто хвалиться навіть поганими вчинками. Sus seipsam laudat.
3912. Ὑς ἐκώμασεν (Apost., D., Ind.). *Свиня взяла участь у святі.* Про тих, хто робить щось непристойне, невідповідне й незаслужено прославляється за якісь здібності. Sus saltavit [comessatur].
3913. Ὑς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου (Apost., Gr., Ind.). *Помита свиня в болото.* Sus lota rediit ad volutabrum luti.
3914. Ὑς ὀρίνει. Див. Ὑν ὀρίνει.

3915. Ὡς πότε Ἀθηναίαν ἔριν ἤρισεν (B.). *Свиня колись змагалася з Афінною*. Sus cum Minerva certamen suscepit.
3916. Ὡς <πρὸς> <τὴν> Ἀθηνᾶν (Мих., Ind., Man.). *Свиня Афину <навчає>*. Sus Minervam <docet [monet]>.
3917. Ὡς τὴν Ἀθηνᾶν. Див. Ὡς <πρὸς> <τὴν> Ἀθηνᾶν.
3918. Ὡς ὑπέροπλον δραμεῖται (App.). *Войовнича [Озброєна] свиня біжить*. Про тих, хто сам себе наражає на загибель.
3919. Ὡς ὑπὸ ῥόπαλον (Apost., Gr., Ind.). *Свиня під палицею*. Про тих, хто наражається на загибель. Sus sub fustem.
3920. Ὡστερον πρότερον (Ind., L.). *Пізніше раніше*. Риторична фігура, яка полягає в зміні порядку викладу подій. Praepostere.
3921. Ὡφθαλός φάτις (App.). *Підводні чутки*. Щось таємне, приховане.
3922. Ὑφάντου πταίσματος ὑπήτης ἐτύφθη (Apost., Ind.). *За помилку ткача був побитий кравець*. Одні помилилися, а інші покарані.

Φ φ

3923. **Φαγέτω με λέων καὶ μὴ ἀλώπηξ** (Aes.). *Нехай мене з'їсть лев, а не лисиця.*
3924. **Φαέθων τόκος** (App.). *Дитя Фаетонт.* Видатний і вражаючий на вигляд.
3925. **Φακῇ δὲ κᾶν θέρει κᾶν χειμῶν φακῇ** (Mac.). *Сочевиця залишається сочевицею й узимку, і влітку.*
3926. **Φακὸν κόπτειν** (App., Pl., Z.). *Бити сочевицю.* Робити неможливе.
3927. **Φακοῦ γωνίαν [γωνίας] κάμπτειν [κρατεῖν]** (Ind., Pl.). *Вигинати [Перемагати] кут [кути] сочевиці.* Lentem angulo<s> tenere.
3928. **Φαλακρὸν τίλλειν** (Ind.). *Лисого обципувати.* Робити марну та нерозумну роботу. Calvum vellere.
3929. **Φαλακρὸς κτένα** (App., D.). *Лисий <бере> гребінець.*
3930. **Φαλακρῷ κτένας δανείζειν** (Pl.). *Позичати лисому гребінець.* Приносити щось непотрібне.
3931. **Φαλάριδος ἀρχαί [ἀρχή] <καὶ Ἐχέτου>** (Apost., D.). *Правління Фаларида <та Ехета>.* Про надмірну жорстокість і несправедливість. Фаларид, тиран Акраганта (бл. 570–554 pp. до н. е.), й Ехет, міфічний цар Епіру, славилися своєю жорстокістю. Про Фаларида переповідали, що він їв немовлят, полонених леонтинців кидав у жерло Етни, у мідному бичу повільно смажив ненависних йому людей. Жертву вводили всередину бика через люк у спині й під ним розкладали вогнище. Крики жертви неможливо було почути, оскільки метал їх не пропускав, але всередині було вмонтовано пристрій, схожий на духовий інструмент, який перетворював крики жертв на ревіння бика. Страта часто використовувалася тиранами як розвага. Фаларид, бажаючи перевірити музичні характеристики бика, наказав майстру Перилу, який його створив, залізити всередину й кричати так, ніби його смажать. Але тиран зачинив люк і розпалив вогонь, таким чином, майстер став першою жертвою. Самого Фаларида було скинуто внаслідок повстання та спалено в бичу. Ехет, за Аполлонієм Родоським, у нападі люті осліпив

заточив у печері свою доньку Метопу (або Амфісу) та, убивав усіх, хто потрапляв у його володіння. Phalaridis imperium.

3932. **Φαλαρισμός** (Дв., Ind.). *Фаларизм*. Про надмірну жорстокість і несправедливість. Див. Φαλάριδος ἀρχαί.

3933. **Φάναι σιωπῶν** (Мих., L.). *Говорити мовчки*. Tacita loqui.

3934. **Φανείς λαγῶς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους** (Мих.). *Засяць, що з'явиться, нещасливим робить шлях*. Lepus apparens infortunatum facit iter.

3935. **Φανίου θύρα**. Див. <H> Φάνου θύρα.

3936. **Φάνου θύρα**. Див. <H> Φάνου θύρα.

3937. **Φασηλ<ε>ιτῶν** [Φασηλιωτῶν] **θῆμα** (Apost., Ind., Pl., Z.). *Жертвоприношення фаселітів*. Про дешеву та безкровну жертву. Мешканці портового міста Фаселіда, що в Лікії, приносили в жертву богам законсервовані (засолені) продукти. Phaselitarum sacrificium.

3938. **Φασὶ δὲ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι** (Apost.). *Кажуть, у цьому місті неблагорозумність*.

3939. **Φάτταν ἀντὶ περιστερᾶς <ἐταίραν ἀντὶ νύμφης>** (Apost., Ind.). *Дикого голуба замість горлиці <гетеру замість нареченої>*. Palumbem pro columba <meretricem pro sponsa>.

3940. **Φάων ὑπάρχειν τῷ κάλλει καὶ τὸν τρόπον** (Apost.). *Бути схожим на Фаона красою та поведінкою*. Фаон, перевозячи Афродиту, не взяв з неї плати й у нагороду отримав чудодійне зілля, яке зробило його молодим і красивим. Через це зілля в нього закохувалися всі жінки.

3941. **Φελλοῦ κουφότερος**. Див. Κουφότερος φελλοῦ.

3942. **Φενακίζειν φένακα** (Мас.). *Обманювати брехуна*. Взаємно обманювати.

3943. **Φεραύλας βληθεὶς οὐδαμῇ μετεστράφη** (Apost.). *Феравл, якого вигнали, уже не повернувся*. Про старанних і наполегливих, яких охопила втома.

3944. **Φέρει καὶ ὄρνις γάλα** (Apost.). *І птах дає молоко*. Про дуже щасливих.

3945. **Φέρει παραμυθίαν ὀδυνωμένῳ κοινωνία τῶν στεναγμῶν** (Ман.). *Засмученому приносить втіху співучасть у стогонах*.

3946. <Φεῦγ' [Βάλλ'] [Ἄπαγ']> Ἐς κόρακας! (Apost., Ind., Mac., Z.). <Τικαῖ [Ἰῶν]> До воронів! Беотійська формула прокльону. У Фессалії є місцевість Коракес, куди відсилали злочинців (Z.). Pasce [Abi ad] corvos!

3947. Φεύγοντα καπνὸν εἰς πῦρ ἐμπίπτειν (Дв.). Уникаючи диму, потрапити у вогонь.

3948. Φιλεῖ δ' ἐκάστου πλεῖον οὐδεὶς οὐδένα (Apost.). Ніхто не любить нікого більше за себе.

3949. Φιλεῖν ἀκαίρως ἴσον ἐστὶ τῷ μισεῖν (Man.). Любити невчасно – усе одно що ненавидіти. Amare inepte nil ab odio discrepat.

3950. Φιλεῖν ἀλλήλους ὥσπερ γαλῇ καὶ κύων (Мих.). Любити одне одного, як ласка з собакою.

3951. Φιλέσιος ὅδε <τὸν τρόπον> (Apost., App., Gr.). <Поведінкою> Філепсій. Про грайливих. Філепсій у перервах між публічними виступами розповідав міфи.

3952. Φιλία παρδάλεως (Apost.). Любов леопарда. Дуже вірна любов.

3953. Φιλίππου Ἀλεκτρούων (Apost., App., Ind., Mac., Z.). Αλεκτρίων Філіппа. Про тих, хто хизується малими досягненнями. Αλεκτρίων – стратег Філіппа, якого вбив афінянин Харет. Philippi gallus.

3954. Φιλοκτήτου τοξικώτερος (App.). Влучніший за Філоктета. Філоктет, син Пеанта, успадкував від свого друга Геракла дуже влучний лук зі стрілами. Під час походу проти Трої його вкусила змія, а тому греки його залишили на острові Лемнос, де він хворів десять років. Оскільки за віщуванням оракула Трою неможливо було взяти без зброї Філоктета, греки привезли його до Трої, де він, вилікуваний Махаоном, убив Париса, що наблизило падіння Трої.

3955. Φιλονεικώτερος τῶν ἀλεκτρούων (Apost.). Більш схильний до суперечок, аніж півні.

3956. Φίλος ἀνεπίκαρπος χείρων ἐχθροῦ (Apost.). Бездоганний друг гірше ворога.

3957. Φίλου τρόπους γίνωσκε, μισήσης δὲ μή (Ind.). Звички друга пізнавай, а не ненавидь. Mores amici noveris, non oderis.

3958. **Φιλῶν ἃ μὴ δεῖ, οὐ φιλήσεις ἃ δεῖ** (В.). *Люблячи те, що не треба, не любитимеш те, що треба.* Amans quae non oportet, non amabis quae oportet.

3959. **Φοβεῖσθαι <τὴν σαυτοῦ [αὐτοῦ] [ἐαυτοῦ]> σκιάν.** Див. Δεδοικέναι <τὴν σαυτοῦ> σκιάν.

3960. **Φόβος πάνικος.** Див. Δεῖμα Πανικόν.

3961. **Φοίβου πότ' οὐκ ἐῶντος σπείρειν τέκνα** (Apost.). *Народжувати дітей без Фебового дозволу.* Про тих, у кого негарні доньки.

3962. **Φοινικήϊα γράμματα** (Apost.). *Фінікійські письмена.* Дуже давні. За однією з версій, лідійці й іонійці писемність запозичили від фінікійця Агенора, який її винайшов.

3963. **Φοίνικος ἔτη βιοῦν** (Дв., Ind.). *Жити феніксові роки.* Жити дуже довго. Фенікс – міфічний птах, який спалював себе та потім відроджувався. Відомий у міфології різних культур, часто пов'язується з культом сонця. Уважалося, що фенікс проживає в арабських країнах (Ефіопії) і живе п'ятсот років. Його зображували у вигляді орла з яскраво-червоним або золотисто-червоним пір'ям. Коли він передчував смерть, спалював себе у власному гнізді у вогнищі з листя кориці (або ароматичних трав), яке розпалював, махаючи крильми в променях сонця. При цьому співав поховальну пісню, почувши яку, тварини падали за мертво, а з попелу через три дні з'являлося пташеня, яке знову жило п'ятсот років. Ранні християни зображували фенікса в катакомбах як символ воскресіння. Phoenicis annos vivere.

3964. **Φοίνικος παλαιότερος** (Мих., Apost.). *Давніший за фенікса.* Дуже давній. Див. Φοίνικος ἔτη βιοῦν. Phoenice vivacior.

3965. **Φοίνικος σπανιώτερος** (Ind.). *Рідкісніший за фенікса.* Див. Φοίνικος ἔτη βιοῦν. Phoenice rarior.

3966. **Φοινίκων αἴθις ἐπιθυμεῖν** (Apost.). *Знову прагнути феніксів.* Через страждання люди навчаються.

3967. **Φοινίκων συνθήκαι** (Apost., D., Ind., Mac.). *Фінікійські угоди.* Про хитрих. Фінікійці, заснувавши Карфаген, припливли до Лідії, де вимагали від місцевих мешканців, щоб вони їх приймали вдень і вночі. Після цього договору, вони не хотіли йти, а залишалися вдень і вночі. Phoenicum convent.

3968. **Φόνου πτερόν** (Apost., App., D., Ind.). *Перо [Крило] вбивства*. Стріла. Interfectionis ala.
3969. **Φορμίονος στιβάς**. Див. Στιβάδες Φορμίονος.
3970. **Φουρᾶς ἄδειν** (Apost., Gr., Ind.). *Співати охороні*. Про тих, хто не спить. Excubiarum gratia canere.
3971. **Φουρεῖν ἢ πλουτεῖν** (Apost., Gr., Ind., Z.). *Охороняти або бути багатим*. Витрачати чуже та прагнути вигоди. Афіняни в охорону наймали островитян; тим, хто за ними слідкував і керував ними, призначали велику платню. Excubias oportet agere aut divitem esse.
3972. **Φράσω σου τοῖς σοροπηγοῖς τὴν μανίαν** (Apost.). *Я розповім трунарям про твоє безумство*. Про тих, хто робить щось достойне смерті.
3973. **Φρόνημα μέγα καὶ ῥώμην ἔχων εἰς εὐτυχές τέλος** (Man.). *Мати великий намір і силу – до щасливого завершення*.
3974. **Φρουρήσειν ἐν Ναυπάκτῳ** (Apost., App., Gr., Ind., Z.). *Бути охоронцем у Навпакті*. Охоронцям у приморському місті Навпакті, що в Локриді Озольській, платили незначну платню. Excubare Naupacti.
3975. **Φруνίχου πάλαισμα**. Див. <Τὸ> Φруνίχου πάλαισμα.
3976. **Φруνώνδας ἄλλος** (Apost., Gr., Ind.). *Ще один Фринонд*. Про негідних і безчесних; також про магів. Фринонд – афінянин, відомий своїми вадами. Phrynondas alter.
3977. **Φρυξ ἀνὴρ πληγείς ἀμείνων καὶ διακονέστερος** (Apost., Gr., Ind.). *Побитий фригієць крапций і поступливийший*. Фригійці вважалися дуже лінивими та повільними. Phryx plagis emendatur.
3978. **Φρυξ μηδὲν ἤττων Σπινθάρου** (Apost.). *Фригієць ні в чому не поступається Спінтару*. Спінтара висміювали як варвара та фригійця.
3979. **Φυλακὴν γυμνῷ ἐπιτάττειν**. Див. Γυμνῷ φυλακὴν ἐπιτάττειν.
3980. **Φύσις ἀνθρώπων ἄσκοι πεφουσημένοι** (Apost.). *Природа людей – надуті міхи*.
3981. **Φωκαέων ἀρά** (Ind., Mac., Pl., Z.). *Молитва фокейців*. Про тих, хто натхненно присягається; також про тих, хто змінює своє рішення щодо зробленого. Фокейці після їх вигнання зі своєї

землі присяглися більше туди не повертатися. Phocensium execratio.

3982. **Φωκέων** [Φωκική] **ἀπόνοια** (Ind.). *Безумство фокійців*. Про нерозумні та поспішні рішення, які ухвалюються в момент розчарування та зневіри. Phocensium [Phocica] desperatio.

3983. **Φώκου ἔρανος** (Apost., D., Ind., Pl., Z.). *Обід Фока*. Про тих, хто влаштовує бенкет на своє ж лихо. Фок влаштував бенкет для численних претендентів на руку його доньки. Там він оголосив, що одруження відкладається. Розлучені чоловіки вбили Фока. Phoci praemium [convivium].

Χ χ

3984. **Χαῖρ' ὦ φίλον φῶς**. Див. Χαῖρε φίλον φῶς.
3985. **Χαῖρε** [Χαίρετε] (Дв., App.). *Вітаю тебе [вас]!* Форма привітання та прощання.
3986. **Χαῖρε φίλον φῶς** [Χαῖρ' ὦ φίλον φῶς] (Apost., App., D., Ind., Z.). *Прощавай, миле світло*. Стара жінка із такими словами загасила смолоскип, щоб не ганьбитися дряглістю тіла. Vale, gratum lumen.
3987. **Χαίρει ταῖς κατάραις τὸ κύμινον** (Apost.). *Кмин радіє прокльонам*. Про тих, кому прокльони нічого не шкодять.
3988. **Χαιρεφῶν αὐτόχρημα** (Apost.). *Точно Херефонт*. Про блідих і худих. Див. Οὐδὲν διοίσειν Χαιρεφῶντος τὴν φύσιν.
3989. **Χαῖρις** [Χάρης] **ἄδων ὄρθιον** (Дв., Apost., App.). *Харид [Херид], який бере високі ноти*. Харид [Херид] – фіванський музикант, який славився своєю невмілою грою (Дв.). За іншою версією, про милозвучне (App., Apost.).
3990. **Χαλάζειν τὴν ἱερὰν ἀγκύραν**. Див. <Τὴν> Ἱερὰν ἄγκυραν χαλάζειν.
3991. **Χαλεπὰ τὰ καλὰ** Див. Δύσκολα τὰ καλὰ.
3992. **Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χειρόνος** (В.). *Важко бути під владою гіршого*. Difficile est deterioris subesse imperio.
3993. **Χαλεπὸν τὸ ἑαυτὸν γινῶναι, ἀλλὰ μακάριον** (В.). *Себе пізнати важко, але це – блаженство*. Difficile est seipsum nosse, at vero beatum.
3994. <**Χαλεπὸν**> **Μαθοῦσα κύων σκυτοτραγεῖν** (Ind.). <Небезпечний> Собака, який навчився обгризати шкіру. <Periculosa res est> Canis, quae didicit arrodere coria.
3995. **Χαλεπὸν χορίων** [χορίου] **κῶνα γεῦσαι** [γεύειν] (Дв., Apost., D., Gr., Ind., Mac.). *Погано, коли собака скуштує нутроці*. Не слід схвалювати погані звички. Собака, який скуштував, сам починає з'їдати дичину, яку спіймав. Periculosum est canem foetus involucrum gustare.
3996. **Χαλκέντερος** (Ind.). *Із мідними нутроцями*. Про тих, хто терпляче зносить обтяжливу та тривалу працю. Тал – мідний

велетень, подарований острову Крит Зевсом (за іншою версією, Гефестом) для охорони острова. Chalcenterus.

3997. **Χαλκιδίζειν** [Χαλκιδεύεσθαι] (D., Ind., Pl.). *Поводитися по-халкідськи*. Бути скупим і дріб'язковим, як мешканці Халкіди. Chalcidissare.

3998. **Χαμαὶ ἀντλεῖν** (App., D., Ind., Pl., Z.). *Черпати на землі*. Робити неможливе. Humi haurire.

3999. **Χαμαιλέοντος εὐμεταβολώτερος** (Мих., Apost., Gr., Ind., L.). *Мінливіший за хамелеона*. Chameleonte mutabilior.

4000. **Χαμαιλέον ζῷόν ἐστιν εἰς πάντα τὴν χρόαν μετατρέπον πλὴν τοῦ λευκοῦ** (Gr., Man.). *Хамелеон – тварина, пристосована до будь-якої поверхні, крім білої*.

4001. **Χάους ἀρχαιότερος** (Ind.). *Давніший за Хаос*. Хаос – уперше описана Гесіодом у "Теогонії" персоніфікація початкового стану всесвіту до появи будь-чого. Antiquior quam chaos.

4002. **Χαραδριὸν μιμούμενος** (Ind.). *Який наслідує пісочника [цівкун]*. Про тих, хто щось приховує. Вважалося, що хворі на жовтуху виліковуються, подивившись на цівкун. Тому продавці цієї пташки ховають її, щоб зцілення не настало до моменту купівлі. Charadriion imitare.

4003. **Χαραδριὸς ἕτερος** (App.). *Інший пісочник [цівкун]*. Про тих, хто щось приховує. Див. Χαραδριὸν μιμούμενος.

4004. **Χαρὰν πυραύστου χαίρειν** (Apost., Ind.). *Радіти радістю метелика, що летить на вогонь*. Gaudium pyraustae gaudere.

4005. **Χάραξ τὴν ἄμπελον**. Див. <Ἐξηπάτησεν> <H> Χάραξ τὴν ἄμπελον.

4006. **Χάρης ἄδων ὄρθιον**. Див. Χαῖρις ἄδων ὄρθιον.

4007. **Χάρητος ὑποσχέσεις**. Див. <Aι> Χάρητος ὑποσχέσεις.

4008. **Χαρώνεια βάραθρα** (Дв.). *Харонові безодні*. Глибокі, наповнені отруйними випарами печери, які вважалися входом у підземне царство.

4009. **Χαρὼν<ε>ιος** [Χάρωνος] **θύρα** (Apost., D., Ind., Z.). *Двері Харона*. Смертельна небезпека або щось дуже сумне. Так називали двері, через які проводилися засуджені на смерть. Charontica ianua.

4010. **Χαρώνιται** (Ind.). *Χаронίτι*. Так римляни називали сенаторів, імена яких обманом були внесені у виборчі списки після смерті Цезаря на підставі нібито залишеного ним заповіту. Вони хотіли потрапити до сенату, ніби тіні померлих прагнуть потрапити за річку Стікс у підземному царстві. *Senatores orcinī*.

4011. **Χάρωνος θύρα**. Див. *Χαρών<ε>ιος θύρα*.

4012. **Χειμερινὸς ὄνειρος** (Ind.). *Зимовий сон*. Про довгу розповідь. *Hybernū somnium*.

4013. **Χειμὼν κατ' οἴκου ἐστὶν ἀνδράσι γυνή** (Apost.). *Жінка для чоловіків – буря в домі*.

4014. **Χειμὼν ὀρνιθίας** (Apost., App., Mac.). *Пташина буря*. Дуже сильна буря, під час якої гинуть птахи.

4015. **Χεῖρ καὶ μάχαιρα οὐ μαιίνεται** (Мих.). *Рука <працівника> та меч <воїна> не вимащуються*.

4016. **Χεῖρ <τὴν> χεῖρα νίζει** [νίπτει]. Див. <Ἄ δὲ> *Χεῖρ <τὴν> χεῖρα νίζει*.

4017. **Χειραγωγεῖ ὁ τυφλὸς τὸν μὴ βλέποντα** (Мих.). *Веде сліпий незрячого*.

4018. **Χεῖρας ἔχει Φιλοποίμην καὶ σκέλη· γαστέρα δὲ οὐκ ἔχει** (Apost.). *Філопемен має руки й ноги, шлунку ж не має*. Про тих, у кого є багато вершників і гоплітів, а грошей на провіант не вистачає.

4019. **Χειροβρῶτι δεσμῶ** (Ind., Z.). *Рукоїдним вузлом*. Про кулачні ремені, оскільки вони розсікають плоть. *Manivoro vinculo*.

4020. **Χειρώνειον ἔλκος** (Apost., App., Gr., Ind., Z.). *Рана Хірона*. Про лихо, якого не можна позбутися, або про невиліковні рани. Фессалійський кентавр Хірон, поранений стрілою Геракла під час битви, мав невиліковну рану на нозі, через яку й помер. *Chironium vulnus*.

4021. **Χελώνη μυῶν** [μυῶν]. Див. <Ἥττον ἔμελεν ἥ> *Χελώνη μυῶν*.

4022. **Χελώνη<ν> Πεγάσῳ <συγ>κρίνειν** (Apost., D., Ind.). *Порівнювати черепаху з Пегасом*. Про не порівнювані речі. Див. *Πηγᾶσου ταχύτερος*. *Testudinem Pegaso comparare*.

4023. **Χερσαίντε ποσίντε** (Мих.). *Руками й ногами*. Manibus pedibusque.
4024. **Χηναλώπηξ** (Ind.). *Гусолис*. Про балакучих і нерозумних.
4025. **Χθές καὶ πρόην** (Ind.). *Учора та позавчора*. Про давно зроблену справу. Heri et nudiustertius.
4026. **Χθόνια λουτρά** (Apost., D., Gr., Ind., Mac., Z.). *Підземні лазні*. Про непотрібні приготування. За аналогією до омовінь, які робилися біля могил. Terrestria [Inferorum] balnea.
4027. **Χθόνιοι θεοί** (L.). *Земні боги*.
4028. **Χιλίων προβάτων κρατήσαντα πεντήκοντα λύκοις μάχεσθαι** (Apost.). *Битися з п'ятдесятьма вовками, маючи тисячу баранів*.
4029. **Χίος βόλος** (Дв.). *Хіоський кидок*. Див. Ἀστράγαλος Κῶος.
4030. **Χίος δεσπότην ὠνήσατο** (Ind.). *Хіос купив господаря*. Про тих, хто сам собі робить якесь зло. На Хіосі вперше почали використовувати купованих рабів; згодом раби перемогли власних господарів. Chius dominum mercatus est.
4031. **Χίος παραστάς Κῶον οὐκ ἔῃ λέγειν** (Apost., App.). *Коли Хіос стає поряд, не дає Косу говорити*. Про порівняння непорівнюваних речей. Див. Ἀστράγαλος Κῶος.
4032. **Χίος πρὸς Κῶον**. Див. Ἀστράγαλος Κῶος.
4033. **Χλαμύς Συλώσοντος**. Див. <H> Συλωσῶντος χλαμύς.
4034. **Χοίνικι** [Ἐπὶ χοίνικος] **καθίζειν** [<ἐπι>καθίσει] [καθῆσθαι] (Дв., Ind., Man.). *Сидіти на хеніку*. Їсти свій хліб у бездіяльності. Choenici insidere.
4035. **Χοῖνιξ Κνωδάλου**. Див. Κνωδάλου χοῖνιξ.
4036. **Χοιρίσκος Ἀκαρνάνιος** (Ind.). *Поросятко з Акарнанії*. Про улюбленця, яким опікуються. Porcellus Acarnanius.
4037. **Χορὸν δίδωμι** (Apost., App.). *Даю місце хору*. Про тих, хто перемагає жартами.
4038. **Χορὸς ἀργούντων** (Apost.). *Хор бездіяльних*. Про тих, хто робить щось дивне.
4039. **Χороῦ μὲν ἀναρμοστία ποιεῖ γέλωτα, πολιτῶν δὲ ἀναρμοστία ποιεῖ δάκρυα** (Apost.). *Неузгодженість хору викликає сміх, а неузгодженість громадян – сльози*.

4040. Χρή δὲ καθ' αὐτὸν ἀεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον (Apost.). *Треба завжди в усьому мати для себе міру.*
4041. Χρή τὴν ἀρετὴν μὴ χολεύειν καθ' ἑτερον, ἀλλ' ἔργῳ καὶ λόγῳ ὀρθὴν καὶ ἀπηρτισμένην κατ' ἀμφοτέρα εἶναι (Apost.). *Доброчесність не повинна шкутильгати, а повинна бути явною та досконалою як у справі, так і в слові.*
4042. Χρήματ' <α> ἀνὴρ <πενυχρὸς δ' οὐδέποτ' ἐσθλός> (Mac., Apost., Gr., Ind.). *Людина – це гроші <бідний ніколи не благородний>. Pecuniae vir.*
4043. Χρήσει καὶ κτήσει (Ind.). *У користування та володіння. Повністю в чуже підпорядкування. Usufructu et proprietate.*
4044. Χρησμοὺς λέγειν (Ind.). *Проголошувати віщування. Говорити щось правдиве, що не підлягає сумніву. Oracula loqui.*
4045. Χρηστολόγος (Ind.). *Милослівний. Про тих, хто приємне говорить, але неприємне робить.*
4046. Χροῖ δῆλα (Apost., Gr.). *Із обличчя зрозуміло.*
4047. Χρόνια βέβαιος μάρτυς ἐς ἀλήθειαν (Мих.). *Давність – надійний свідок істини.*
4048. Χρόνος εὐμαρῆς θεός (Apost.). *Час – спритне божество. Легко все пом'якшує.*
4049. Χρόνος σοφώτατον ἀπάντων· εὕρισκεν γὰρ τὰ πάντα (Apost.). *Час наймудріший із усіх: усе відкриває.*
4050. Χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι (Мих., Ind., L.). *Обіцяти золоті гори. Aureos polliceri montes.*
4051. Χρυσαῖ πέδαι (Ind.). *Золоті пуга. Про приємну та милу неволю. Aureae compedes.*
4052. Χρῦσεον γένος (Мих., L.). *Золотий вік. Уявлення про ідеальний стан людського суспільства, яке живе блаженно в гармонії з природою. Aurea aetas.*
4053. Χρυσὸς <ὁ> Κολοφώνιος (Apost., Gr., Ind., Mac., Pl., Z.). *Колофонське золото. Про справжнє, істинне, непідробне. Aurum Colophonium.*
4054. Χρυσοῦ λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτεῖτω λόγος (Apost., Ind.). *Коли говорить золото, нехай замовкне будь-який голос. Auro loquente ratio quaevis irrita est.*

4055. Χρυσοῦς ἐν Ὀλυμπίῳ [ἐν Ὀλυμπίᾳ] **στήθι** [στάθῃτι] (Apost., Ind.). *Золотим на Олімпійських <i>ίγραх</i> [в Олімпії] ставай.* Про найвищу похвалу та нагороду. Aureus in Olympia stato.
4056. Χρῶ τῇ ἐμαντοῦ λύρα, μὴ τῇ τοῦ πέλας (Man.). *Користуюся своєю лірою, а не <лірою> ближнього.*
4057. Χύτραις λημᾶν <καὶ κολοκύνταις>. Див. Λημᾶν <χύτραις ἦ> κολοκύνταις.
4058. Χύτραν κοσμεῖν [ποικίλλειν] (Apost., App., D., Gr., Ind.). *Прикрашати глиняний горщик.* Робити неможливу або марну роботу. Ollam exornare [picturare].
4059. Χύτραν ποικίλλειν. Див. Χύτραν κοσμεῖν.
4060. Χύτραν τρέφειν (Ind.). *Годувати горщик.* Не приховувати страх перед чимось. В Афінах була традиція ставити на дахах горщики, щоб їх шумом відлякувати сов, яких було дуже багато. Ollam alere.
4061. Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι (Ind.). *Показувати горщики.* Якусь смішну та незначну річ показувати як дуже вагому та важливу. Ollas ostentare.
4062. Χύτρας ἵχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ (Ind.). *Залишки горщика змішувати в попелі.* Не повинно залишитися й сліду від гніву, але повинні зникнути всі погані спогади з минулого. Ollae vestigium in cinere turbare.
4063. Χυτρεοῦς ἄνθρωπος (Apost.). *Глиняна людина.* Проста.
4064. Χυτρεοῦς θεός (Apost., App., Gr., Ind.). *Глиняний бог.* Простий. Ollaris deus.
4065. Χύτρης φιλία (Ind.). *Дружба горщика.* Корислива дружба. Ollae amicitia.
4066. Χώρα καὶ νόμος. Див. Νόμος καὶ χώρα.
4067. Χωρὶς <τὰ> Μυσῶν καὶ Φρυγῶν ὀρίσματα <τὸ δὲ διορίζειν χαλεπόν> (Apost., Gr., Ind., Mac.). *Далеко кордони місіійців і фригійців <а розмежувати їх важко>.* Sunt separati Mysiorum termini Phrygumque <sed finire perquam est arduum>.

Ψ ψ

4068. **Ψάλλειν κενήν**. Див. <Πρὸς> Κενήν ψάλλειν.

4069. **Ψάλλ<λ>ιον ἐμβάλλειν** (Дв., Ind.). *Накинути вуздечку <на когось>*. Psallium iniicere.

4070. **Ψάμμου ἀριθμός** (Дв.). *Число піщинок*. Дуже велика кількість.

4071. **Ψάφωνος ὄρνιθες** (Apost., Ind.). *Птахи Псафона*. Про тих, хто здобуває велику славу. Псафон у Лівії захотів, щоб його вважали богом. Узявши численних птахів, навчив їх співати “Великий бог Псафон” і відпустив назад у гори. Там і інші птахи навчилися співати те саме. Лівійці думали, що це божественний звук, і здійснювали жертвоприношення Псафону, якого вважали богом, обраним птахами. Psaphonis aves.

4072. **Ψεδνή λάχνη** (D.). *Ріденький пушок на бороді*. Про дурних або про безбородих.

4073. **Ψεκάδες ὄμβρον γεννῶσαι <λιμνάζουσιν ὕδατα>** (Apost., Ind.). *Краплі, що породжують зливу <перетворюються на болото>*. Из малого утворюється велике. Minutae guttulae imbrem parientes.

4074. **Ψελλή οὐ πιττεύει**. Див. <“Н> <Ψελλή> Οὐ πιττεύει.

4075. **Ψευδατραφάξυος πλέα** (App.). *Повна псевдолободи*. Про тих, хто підноситься та возвеличується. Лобода – рослина, яка дуже швидко збільшується в розмірах.

4076. **Ψευδέγγραφος δίκη** (Mac.). *Фальшиве судове рішення*.

4077. **Ψεῦδεσθαι ἀνελεύθερον, ἀλήθεια γενναῖον** (Apost.). *Обманювати – <ознака> невільного, істина [говорити істину] – <ознака> благородного*.

4078. **Ψευδόμενον οὐ χρή ἐλέγξει διὰ τὸ συμβησόμενον** (Apost.). *Брехуна не слід питати про те, що станеться*.

4079. **Ψευδόπυρα <οἶον τὰ σά>** (Apost., Ind., Mac.). <Твої справи –> *Оманливий вогонь*. За аналогією до вогню, який запалювали вночі, щоб налякати ворогів, створюючи ілюзію великого війська.

4080. **Ψευδῶν πλέ’<α> ἀτράφαξις** (Apost., Ind.). *Повна брехні лобода*. Про тих, хто підноситься та возвеличується. Лобода –

рослина, яка дуже швидко збільшується в розмірах. Referta mendaciis atraphaxis.

4081. **Ψηλαφεῖν ἐν τῷ σκότῳ** (Ind., L.). *Намацати в темноті*. Висловлювати припущення. Palpari [Manu tentare] in tenebris.

4082. **Ψήξει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος**. Див. Σήψει καὶ πέτρην ὁ πολὺς χρόνος.

4083. **Ψήφῳ δάκνειν** (Ind.). *Кусати камінцем для голосування*. Своїм голосуванням насміхатися над людиною або мститися їй. Calculo mordere.

4084. **Ψιττακὸς Ἰνδέστιος** (D.). *Індійський папуга*. Про тих, хто наслідує когось, як індійські папуги наслідують голоси людей.

4085. **Ψυχῆς ἱατρείον** (L.). *Лікарня для душі*. Напис над входом в Александрійську бібліотеку.

4086. **Ψυχῆς νοσοῦσης εἰσὶν ἱατροὶ λόγοι** (Ind.). *Коли душа хвора, ліками є слова*. Aegroto animo medicus est oratio.

4087. **Ψύρα τὸν Διόνυσον** (Apost., App., Gr., Ind.). *Псира Діоніса*. Про дешеве та незначне. Також про тих, хто на бенкетах не п'є. Псира – маленький острів в Егейському морі поблизу Хіоса, на якому навіть виноград не росте. Psyra Bacchum.

4088. **Ψυρικῶς πραχθέντα** (Ind.). *Справи псирійців*. Про якісь незначні, невидатні справи. Псира – маленький острів в Егейському морі поблизу Хіосу, який нічим не був славетний. Psyrice facta.

4089. **Ψυχὴ πρόμαντις** (App., Mac.). *Віща душа*. Про тих, хто передбачає майбутнє.

4090. **Ψυχῆς γὰρ ἀγαθῆς πατρίς ὁ ξύμπας κόσμος** (Apost.). *Для благородної душі весь світ батьківщина*.

4091. **Ψώρα Ἡράκλειος**. Див. Ἡράκλειος ψώρα.

4092. **Ψωριῶσα κάμελος πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία** (Apost.). *Хворий на шкірну хворобу верблюд несе вантаж численних ослів*. Про тих, хто навіть хворий чи старий є набагато сильнішим за багатьох молодих. Scabiosa camelus multorum asinorum onera in se recipit.

Ω ω

4093. Ὡ δέσποτα, μέμνησο Ἀθηναίων (L.). *О господарю, пам'ятай про афінян.* Такі слова тричі казав раб перському царю Дарію кожного разу, коли той сідав за стіл, щоб нагадати царю, що він має помститися грекам за повстання проти перського панування в Малій Азії та на Кіпрі.

4094. Ὡ Λακιάδαι (App., Ind.). *О Лакіади!* Про розпусників. Лакіади – дем в аттичній філії Енеїді, де росте багато редьки, яку використовували для знуцання над розпусниками. Laciadae.

4095. Ὡ οἷα κεφαλῇ, καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει (Apost., Ind.). *О яка голова, а мозку не має.* Про чоловіків, які видатні тілом, а душею негідні. O quale caput, et cerebrum non habet.

4096. Ὡ παῖ, σιωπά, πόλλ' ἔχει σιωπῇ καλὰ (B.). *Мовчи, дитино, велике благо в мовчанні.* Tace puer, multum boni in silentio.

4097. Ὡ πλεῖον ἴλαος αἰμύλης ἀλώπεκος (Ind.). *Набагато люб'язніший за хитру лисицю.* Про тих, хто через свої протреби вдає прихильність. Pellace quanto est blandior vulpecula.

4098. Ὠγύγια κακά (App., Ind.). *Огігові лиха.* Про дуже давні або дуже великі лиха. Огіг – беотійський автохтон, син Беота або Посейдона, цар перших мешканців Фіваїди ектинів, за іменем якого Фіви в давнину називалися Огігією. За одним із варіантів міфу, Огіг побудував Фіви перед тим, як Копайдське озеро залило більшу частину Беотії (огігійський потоп), за іншим – ектини й Огіг загинули від морової виразки. Ogygia mala.

4099. Ὡδυνεν [Ὡδίνειν] ὄρος, εἶτα μὲν ἀπέκτεκεν [ἀποτεκεῖν] (Дв., D., Gr., Ind., L., Mac.). *Народжувала гора, а народилася миша.* Про не виправдані результатом надмірно великі зусилля. Mons parturivit, deinde murem enixus est.

4100. Ὡ τὸ ἱερὸν πῦρ οὐκ ἔστι φουῆσαι ὥς μὴ καθαρεύοντι (D.). *У нього не роздувається священний вогонь, бо він не очищається.*

4101. Ὡκτεῖρ' ἀκούσας (Apost.). *Я співчував, слухаючи.*

4102. Ὡοῦ [Ἐξ ὧοῦ] ἐξελεῖν [γεννηθῆναι] (Apost., Ind.). *Вийти [Народитися] з яйця.* Про найпрекрасніше. У Леди від Зевса, який перетворився на лебедя, було два яйця, із яких народилися

Діоскури (Кастор і Полідевк) та Гелена прекрасна. Ex ovo emergere.

4103. **Ἄμνηστος Διώνυσος** (Apost., Ind.). *Діоніс сиротиний*. Про тих, хто робить щось дуже жорстоке та нелюдяне. Цьому Діонісу в давнину приносили в жертву живих людей. Crudelis Bacchus.

4104. **Ἄμους τινὰς καταφαγεῖν** (Дв.). *З'їсти когось живцем*. Жорстоко з кимось розправитися.

4105. **Ὡν ἔνεκα ζῆν ἐθέλεις, τούτων χάριν καὶ ἀποθανεῖν μὴ κατόκει** (Apost.). *Заради кого ти хочеш жити, для того й померти не побоїся*.

4106. **Ὄν κολλῆειν** (Ind.). *Клеїти яйце*. Робити важку, але марну справу. Ovum glutino compingere.

4107. **Ὄν τίλλειν** (D., Pl.). *Яйце обципувати*. Ovum vellere.

4108. **Ἐραιότερος πορφύρεος** (Apost.). *Дивовижніший за лисуху*.

4109. **Ἐραιότερος Ὑακίνθου** (Apost.). *Прекрасніший за Гіакінта*. Див. Ὑακίνθου κῶμος.

4110. **Ὡς <αἰε> <τὸν> ὁμοῖον ἄγει** [πελάζει] **θεὸς ὁμοῖω** [ὡς τὸν ὁμοῖον] (Мих., Ind.). *Бог завжди веде [наближає] подібного до подібного*.

4111. **Ὡς ἀπὸ σκοπιᾶς** (Ind.). *Ніби зі спостережного пункту*. Коли все видно без перешкод. Velut e specula.

4112. **Ὡς ἐν ἄλλῳ κόσμῳ** (Ind., L.). *Як в іншому світі*. Tanquam in alio mundo.

4113. **Ὡς ἐστὶ τὸ γαμεῖν ἔσχατον τοῦ δυστυχεῖν** (Apost.). *Одружитися – найгірше з нещастя*.

4114. **Ὡς εὖρης τὸν καιρόν, φάγε καὶ τὸν λαγόν** (Мих.). *Коли трапиться нагода, то їж і зайця*. Треба користуватися будь-якою зручною нагодою.

4115. **Ὡς εὐτυχεῖν γε μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖν** (Apost.). *Краще мати гарну вдачу, аніж добре мислити*.

4116. **Ὡς [Ὡσπερ] ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι**. Див. <Ἄλλ'> Ὡς<περ> ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι.

4117. **Ὡς λύκος ἄρνα φιλεῖ** (Ind.). *Як вовк любить ягня*. Про вдавану заради вигоди любов. Ut lupus ovem amat.

4118. Ὡς μέγα τὸ μικρόν ἐστι ἐν καιρῷ δοθέν (Apost.). *Наскільки великим є мале, дане вчасно.*

4119. <Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ> <Τρις> Εἰς [Υπὸ] κόλπον πτύειν (Дв., Apost., Gr.). <Щоб не наврочили> <Тричі> Сплювувати собі на груди. Щоб не сталося чогось поганого після того, як чимось похвалився.

4120. Ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ αἰεὶ πελάζει. Див. Ὡς <αἰεὶ> <τὸν> ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὁμοίῳ.

4121. Ὡς [Ἵσπερ] παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί (Apost., D.). *Як люблять дитину закохани.* Про закоханих.

4122. Ὡς πᾶς τις αὐτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ (Apost.). *Бо кожен себе більше любить, аніж ближнього.*

4123. Ὡς τὴν [τῶν] ἐν Ἄργει [ἐν Ἀργείων] ἀσπίδα καθελὼν [καθειλὼν] σεμνύνεσθαι (Apost., Pl., Z.). *Пишатися, ніби взявши Аргоський щит.* Про пихатих і зверхніх. Superbere, tanquam Argivum clypeum detrahens.

4124. Ὡς τοῦ Φινέως τὸν βίον (Apost.). *Ніби життя Фінея.* Фіней – син Агенора (або Посейдона), цар міста Салмідес у Фракії, який отримав від Аполлона дар віщування. Як численні інші пророки, був осліплений богами. Був одружений на доньці Борея Клеопатрі, від якої мав синів Плексипа і Пандіона. Розійшовшись із Клеопатрою, одружився з донькою Дардана Ідеєю. Через наклепи другої дружини на синів від першого шлюбу осліпив їх і кинув диким тваринам, тому був покараний богами: кожного разу, коли він сідав за стіл, щоб поїсти, прилітали гарпії, хапали більшу частину їжі, а решту забруднювали випорожненнями, через що Фінея мучив постійний голод. Від гарпій Фінея визволили аргонавти Зет і Калаїд.

4125. Ὡς τύπῳ εἰπεῖν (Ind.). *Як би сказати.* Так кажуть у випадках, коли збираються про річ не напряму сказати, а іншими словами. Ut ita loqui.

4126. Ὡς τῶν ἐν Ἄργει [ἐν Ἀργείων] ἀσπίδα καθελὼν [καθειλὼν] σεμνύνεσθαι. Див. Ὡς τὴν [τῶν] ἐν Ἄργει [ἐν Ἀργείων] ἀσπίδα καθελὼν [καθειλὼν] σεμνύνεσθαι.

4127. Ὡς φελλός (Ind.). *Як корок*. Про тих, хто нічого не приховує; також про тих, хто може протистояти життєвим негараздам. Коркова деревина і сама не тоне, й інших підтримує. Tanquam suber.
4128. Ὡσὶν ἐστῶσιν (Мих., D., Gr., Ind., Mac.). *Наставленими вухами*. Дуже уважно слухати або очікувати на те, що має бути сказане. За аналогією до поведінки тварин. Arrectis auribus.
4129. Ὡσπερ ἐν γραφῇ (Ind.). *Як на таблиці*. Про очевидну та зрозумілу річ. Tanquam in tabula.
4130. Ὡσπερ ἐν κρατῆρι φιλοτησίῳ (Ind.). *Як у дружньому кратері*. Про стосунки, які були дуже поганими, але з часом покращилися. Velut in cratere philotesio.
4131. Ὡσπερ ἐν φειδιτίοις (Ind.). *Як на фідитіях*. Скромно. У спартанців фідитія – загальна трапеза, у якій брали участь усі повнолітні чоловіки. Velut in phiditiis.
4132. Ὡσπερ Εὐπάρυφος ἐκ κωμῳδίας (Ind.). *Як Евпариф із комедії*. Про розкішно вдягнену людину, яка має при собі велику юрбу прислуги. Видатні воїни носили пурпурову хламиду, тому багатих греки називали евпарифами (τὸ παρυφές – в іонійців вид одягу, який із обох боків має пурпурову стрічку). Euparyphus ex comoedia.
4133. Ὡσπερ ἐώλοκρασίαν καταχέειν (Apost.). *Ніби осад із вина наливати*. Про образу або нахабство. Якщо хтось засинав за столом, не допивши вина, зранку осад виливали йому на голову.
4134. Ὡσπερ ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι. Див. <Ἄλλ’> Ὡσ<περ> ἥρως ἐν ἀσπίδι ξενίσαι.
4135. Ὡσπερ κογχύλην διελεῖν (Ind.). *Ніби равлика розбити*. Про слабких. Tanquam concham dilacerare.
4136. Ὡσπερ ὄνος βαλανέως (Ind.). *Як осел працівника лазні*. Про тих, хто не має ніякої вигоди від своєї роботи. Ut asinus balneatoris.
4137. Ὡσπερ παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί. Див. Ὡς παῖδα φιλοῦσιν ἐρασταί.
4138. Ὡσπερ σκιά ἔπεσθαι (Ind.). *Іти услід, як тінь*. Завжди бути поряд. Velut umbra sequi.

4139. Ὡσπερ Χαλκιδικὴ τέτοκεν ἡμῖν γυνή (D., Ind., Z.). Як народжує нам Халкідіянка. Про жінок, які народжують багато дітей. Комба, яку називали також Халкідіянкою, народила сто дітей. Tanquam Chalcidice peperit nobis uxor.

4140. Ὡτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέων πολλοί (Ind.). У царя багато вух й очей. Про тих, хто завжди знає, що де говориться чи робиться. Aures atque oculi regum multi.

4141. Ὡτίων πιστότεροι ὀφθαλμοί (Мих., Apost., Ind., L.). Очі надійніші за вуха. Oculis credendum potius quam auribus.

ДАВНЬОГРЕЦЬКА ГРАФІКА ТА ФОНЕТИКА

Алфавіт

Μαγνoσκoυλ	Μινυoσκoυλ	Ναζα (δaνbьoгр.)	Ναζα (укр.)	Βυμoυα	Λατινoσκa транc- лiтepaцiя
Α	α	ἄλφa	альфа	ā, ǣ	a
Β	β	βῆτα	бѣта	b	b
Γ	γ	γάμμα	гáμμα	g, n	g
Δ	δ	δέλτα	дѣльта	d	d
Ε	ε	ἒ ψιλόν	е пcилóн	ě	e
Ζ	ζ	ζῆτα	дзѣта	z	z
Η	η	ῆτα	ѣта	ē	e, ē
Θ	θ	θῆτα	т ^х ѣта	th	th
Ι	ι	ἰῶτα	йóта	ī, ĭ	i
Κ	κ	κάππα	ка́ппа	k	k
Λ	λ	λάμβδα	ля́мбда	l	l
Μ	μ	μῦ	мi	m	m
Ν	ν	νῦ	нi	n	n
Ξ	ξ	ξῖ	ксi	x	x
Ο	ο	ὀ μικρόν	o мiкрóн	ō	o
Π	π	πῖ	пi	p	p
Ρ	ρ	ῥῶ	po	r	r (ρ: rh)
Σ	σ, ς	σίγμα	cи́γμα	s	s

T	τ	ταῦ	táy	t	t
Y	υ	ῥ ψιλόν	i псилόν	ü	u, y
Φ	φ	φῖ	phi	ph	ph
X	χ	χῖ	xi	ch	ch
Ψ	ψ	ψῖ	psi	ps	ps
Ω	ω	ῶ μέγα	o méga	ō	o, ō

Πριδιx

<i>Види придиxу</i>		<i>Γραφίche пoзначeння</i>	<i>Вимова</i>	<i>Πριклаδι</i>
<i>Βажкий придиx</i>	spiritus asper	,	[h]	οὗτος ὁ ἥρως αὕτη ἡ ῥητορικὴ Ἰέρων ἤκει
<i>Λεγкий придиx</i>	spiritus lenis	,	[Ø]	εἰς Ἰωνίαν ἦλθον ᾠδῆς ἀκούω

Δифтонги

<i>Власні дифтонги</i>	αι [ai]	ει [ei]	οι [oi]	ου [u]	υι [üi]	αυ [au]	ευ [eu]
<i>Невласні дифтонги</i>	αι / α [a]	ηι / η [e]	ωι / ω [o]	ου [ou]	---	αυ [au]	ηυ [eu]

Відмінності між еразмовою та рейхліною вимовами

<i>Написання</i>	<i>Рейхлінова вимова</i>	<i>Еразмова вимова</i>
η	[i]	[ē]
υ	[i]	[ū]
οι	[i]	[oj]
ει	[i]	[ej]
υι	[i]	[ūi]
αι	[e]	[aj]
αυ	[av], [af]	[au]
ευ	[ev], [ef]	[eu]
β	[v]	[b]
γ	[j] (між голосними)	[g]
θ	[th] (міжзубний)	[th] (придиховий [t])
ζ	[z]	[dz]
μπ, νπ	[mb, nb]	[mp, np]
γκ, νκ	[ng]	[nk]
ντ	[nd]	[nt]
ηυ	[iv, if]	[ev]
·	[Ø]	[h]

Наголос

Види наголосу		Графічне позначення	Приклади
Гострий наголос	accentus acutus	'	βάτραχος φίλος σοφός
Тупий наголос	accentus gravis	`	τὰ ἄλλα ἐπεί δὲ ἡσθένει παρῶν ἐτύγγανε ἡ δὲ μήτηρ
Огорнений наголос	accentus circumflexus	~	σῶμα ῥεῦμα καλῶς τιμᾶ

Розділові та інші знаки

Назва знака		Позначення	Значення	Приклад
апостроф		'	вказує на елізію	οἱ δ' φίλοι ἀπ' ἐμοῦ ὕφ' ὑμῶν
короніс		ˆ	вказує на красис	τᾶλλα (= τὰ ἄλλα) ὡς ἐγῴμαι (= ὡς ἐγὼ οἶμαι) προὔλεγον (= προ-έλεγον)
трема		˘ або ˙	вказує на роздільне читання голосних	πραῦς Ἀτρείδης
Розділові знаки	крапка	.	= українській крапці	Οἱκοὶ μὲν λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες.
	кома	,	= українській комі	
	колон	:	позначає логічну паузу в реченні (= українській крапці з комою або двокрапці)	οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ
	знак питання	;	= українському знаку питання	ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγη, τί δεῖ ἐπιτίνειν;

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

- А Павсаній про чуже 1408
 А якщо небо впаде? 3634
 Абдера – прекрасне поселення мешканців Теоса 8
 Абдерський 9
 Або гарно жити, або померти 1586
 Або доречне мовчання, або корисне слово 1611
 Або загинув, або навчас грамоти 1677
 Або Зевс, або Харон 1584
 Або їсти солодке [слід] м'ясо черепахи, або не їсти 1634
 Або кажи щось сильніше за мовчання, або мовчи 1595
 Або лілія, або гарбуз 1590
 Або мурашка, або верблюд 1601
 Або п'ять разів пити, або три, але не чотири 1606
 Або Платон "Філоноус", або Філон "платонує" 1609
 Авгівеа стайня 588
 Авгіве стайні чистити 3599
 Агірій, який має бороду Прогона 50
 Адрасова помста [Немесиди] 65
 Аж до баратра 645
 Азанійські лиха 98
 Адм має вхід, та не має виходу 135
 Акантійська цикада 175
 Акантійський собака 174
Акесій лікує 179
 Алабанди – найщасливіше з карійських <міст> 207
 Але бог завадив викинути якрі 226
 Але не повинно бути ніяких розмірковувань [ніхто не повинен радітися] перед вівтарем 234
 Але осел, <кий> слухає ліру [слухач ліри] <і> ворухить вухами> 230
 Але, як вовк, ідучи, кликати [ластитися до] кіз 229
 Алектріон Філіппа 3953
 Амея знайшла Азесію 1565
 Аміріс збожеволів 1690
 Амфіктіонове зібрання 304
 Анагірасійський дух 324
 Ані від риби звуку, ані від невігласа доблесті 2961
 Ані колючки 2835
 Ані лідійських вишуканих страв, ані звуків багота 2454
 Ані неба, ані землі не досягати 2964
 Ані плавати, ані літер <не знати> 2456
 Ані сліпо моводирі, ані дурному порадирика 2457
 Ані удару хворого, ані погрози дурного не слід остерігатися 2962
 Ані холоне, ані гріється 2970
 Ані цей Гермес, ані той Геракл 2888
 Антронійський осел 392
 Аравійський авлет [флейтист] 490
 Аравійський вісник 489
 Аргівський внесок 494
 Аргівські крадії 495
 Аргоський загін [пагорб] 498
 Ареонагітом <бути> 502
 Арес своєю збробою не трясє 506
 Арес-правитель 507
 Аркадійське дитя <народилося> 513
 Артемон, якого всюди носять 2650
 Архілохова пісня 540
 Аспендійський кіфарист 554
 Аспид у змії позичає отруту 556
 Атагас підійшов Нуменію 579
 Атлант небо <прийму [приймає]> 573
 Атлету кидають листя та квіти 3110
 Аттична віра [вірність] 581
 Аттична десятка <ораторів> 1569
 Аттична муза 580
 Аттичний погляд 583
 Аттичний свідок 585
 Аттичний сусід 586
 Аттичні пироги 3093
 Афон закриває бік лемноської корови 105
 Афродита та Діоніс – один із одним 629
 Афродиті приносити в жертву свиню 630
 Ахарнійські вслюки 638
 Ахарнійські коні 637
 Ахіллова п'ята 641
 Бабські балачки 851
 Багато брешуть асиди 3169
 Багато в сирійців овочів 3167
 Багато вмінь має лисиця, а їжак одне найбільше 3164
 Багато ворогів, та мало корисних 3177
 Багато <може статися> між краєм кіліка та краєм губ 3166
 Багато нартеконосців, та мало Бакхів 3180
 Багато прагне, більше, аніж Пелей із мечем 2344
 Багато працювати – не для безпечного життя 3515
 Багато тих, хто кидає листя смокви, та мало вішунів 3174
 Багато хто підштовхує бика, мало хто землю обробляє 3173
 Багато хто тебе ненавидітиме, якщо ти <лише> себе любитимеш 3178
 Багатства кілійців 12
 Багатства Кіпіра 2008
 Багатство – нерви речей 3763
 Багатство людям знаходить друзів 3531
 Багатство Мідаса <Креза та Кінера> <мати> 3756
 Багатство сліпе 3815
 Багатство, яке не гідне заздирів [захоплення] 99
 Багатий за Кіпіра 2007
 Багатий за Мідаса 2474
 Багню багнюм відчищати 3122
 Багрянцю слід обирати в порівнянні з багрянцею 1610
 Бажай старанно займатися людським 3589
 Бажати влади над миртом 2517
 Бажаючи двох, жодного не отримаєш 1028
 Байдуже до ослив 3844
 Балакучіший за горлицю 2159
 Балакучіший за ластівку 2160
 Балакучіший за прибий 3300
 Баран за харчі 2083
 Баран ніж <відкопав> 2713
 Баран платився за харчі 2083
 Баті <усіх> жене 2464
 Батьківщина Архілоха 541
 Батьківщина – будь-яка країна, де добре живиться 3071
 Батько батьківщини 3070
 Бачити мешканців Аргоса 496
 Бачити недозрілий виноград 2740
 Бачити скрізь дуб і камінь 960
 Бачити темряву 701
 Бачу землю 802
 Без палиці не ходи 358
 Без пшеничного хліба й перепічка хороша 16
 Бездиханність їжака 444
 Бездоганий друг гірше ворога 3956
 Беззмостове співати 3245
 Безпечніше мовчати, ніж говорити 564
 Безплідний Зевс 1537
 Безрукій хоче вмитися 639
 Безслізна війна 54
 Безслізні сльози 882
 Безсоромна та залізна людина 327
 Безумство фокійців 3982
 Белерофонт лист <привів> 688
 Бенкет Агідів 435
 Бенкет із кошика 3670
 Беотійська мелодія 709
 Беотійська свиня 1572
 Беотійське вухо 708
 Беотійський розум 710
 Беотійські загадки 706
 Бери ніщо й добре оберігай 2143
 Бери рівне собі 3608
 Бери свій віз, не пікуйся про ослив 479
 Бесідувати про дим 3104
 Бик біля купи 734
 Бик біля сіна 735
 Бик на язик 733
 Бик під ярмом 739
 Бик сам себе запорошує 736
 Бик став [увійшов] на язик 733
 Бик у місті 729
 Бик у стійлі 7286 730
 Бик, визирнувши з-за Тайгету, пив із Еврота 3556

Бик, залиш коли-небудь
пасовисько 2369
Бики врожаю [на жатві] 724
Бики з духової печі 1166
Бики, які вичікують врожаю [на
жатві] 724
Биком полювати на зайця 3834
Бити воду товкачем 3896
Бити мертвого нагайкою 2548
Бити по струнах марно 1109
Бити сочевицю 3926
Бити стрелою 3246
Бити хмари 2564
Битий сміх 772
Битися в криниці з собаками 1320
Битися з левом 2172
Битися з п'ятдесятьма вовками,
маючи тисячу баранів 4028
Битися з тінню 3376
Бичачі слова 703
Бігти до джерела 1404
Бігти за лідійською колісницею
1707
Бігти поза шляхом 3792
Бігти через гостряки 954
Біда йде за бідою 947
Біда-самоучка 3095
Біди <Г>Наннака [Каннака]
<оплакувати> 3481
Бідний не мав хліба, а купив сиру
524
Бідність отримала за жеребом
мудрість 3096
Бідніший за водяного дрозда 1996
Бідніший за Павсона 3078
Бідніший за Теленіка 3564
Біла ворона 2042
Біла миша 2522
Біла мова 2195
Біла мотузка 2199
Біле тісто замішувати 2189
Білий ворон 2042
Білий Гермес 2193
Білий голос 2187
Білий день 2184
Білий камінець 2188
Білий камінець додати 2190
Білий птах 2196
Біліший за сніг 2197
Білопечинковість 2191
Білою мотузкою 2199
Більше Гіпербола 3886
Біля води <отримав жереб> 1514
Біля дверей 3107
Біля зброї поводитися, як Акко
1410
Біля Хариксени 1412
Більш вільний, ніж Спарта 1227
Більш вірний клятві, ніж
мешканець Теней 1503
Більш голий, ніж товкач 3892
Більш замкнений, ніж член
Ареонагу 3415
Більш зневажений, ніж ілоти 1089
Більш колючий, ніж їжак 1529
Більш лисий, ніж товкач 3894
Більш мореплавний, ніж Сарон
3334

Більш набридливий, ніж крапля
2302
Більш нечестивий, ніж Гіпомен
1782
Більш німий, ніж корито 3467
Більш переляканий, ніж засць,
який утікає 647
Більш порожній за скинуту зміну
шкіру 860
Більш рабський, ніж Мессена
1018
Більш розбещений, ніж Клісфен
2014
Більш сліпий, ніж скинута шкіра
змії 2168
Більш схильний до суперечок, ніж
півні 3955
Більш схожий, ніж смоква 2734
Більш управний у крадіжці, ніж
Неоклід 2558
Більш хижий, ніж куніці 521
Більше за Епіменіда 3883
Більше фригієць 2325
Більше, ніж у Каллікрата 3880
Більший наклепник, ніж Патакіон
[Патекіон] 3074
Більшість шанує сонце на сході, а
не на заході 3142
Більшого прагне, ніж Пелей із
мечем 2344
Блага благ 21
Блага землі 3525
Благодатна земля 2934
Благородний із гаманця 1491
Благородні чоловіки слізливі 18
Благородніший за Кодра 1490
Блискавка з корита 562
Блискучіший за електрон 1637
Блукати біля дверей 3042
Блукаючи зірки 3139
Бо кожен себе більше любить, ніж
ближнього 4122
Бог завжди веде [наближає]
подібного до подібного 4110
Бог із власної волі роздає блага 607
Бог із машини 457
Бог ливним не дає нічого 1713
Бог нічого не потребує 354
Бог усе повертає назад 2602
Бог, що лютує, повчає іншого
розсудливого бога 2316
Боги продають блага за
страждання 1709
Богиня Безсоромність 1712
Богу ганьба, якщо лихі живуть
щасливо 1714
Божевненна їжа 1729
Божевенний чоловік 3338
Божество з гори Ета 2715
Бокхорид 712
Боротися з ефеськими письменами
2371
Боротися порожнім тілом 1969
Боротьба <і дружба> не допускає
відмовки 53
Боротьба за душу 2649
Боротьба не допускає виправдання
52
Боязкий Плутос 908

Боязкий тримає при собі зброю, а
дурний – гроші 2606
Боязкіший за Елея 1387
Боязкіший за зайців 911
Боязкіший за Пісандра 912
Боязкіший за регіців 3303
Боязкіший за троявдіного 3153
Боятися власної тіні 900
Боятися мух, які пролітають 899
Боятися тіні 3373
Боятися тіні диму 1910
Боятися шкірою 3833
Брасид – добродішесний чоловік,
однак Лакедемон має багатьох
кращих 742
Брати гору 3895
Брати лев'ячу шкіру 3610
Брати податки з болота 1156
Брати приклад із сусідів 1198
Братися за кожне весло 3067
Брехуна не слід питати про те, що
станеться 4078
Бритва біля точильного каменя
2597
Будити восьминоного скорпіона
3385
Будувати на піску 1151
Будучи грачем, не сховаєшся 3407
Будучи карликом, сиди 2539
Будучи морським, ніколи не
станеш сухопутним 1685
Будучи присутнім, відсутній 3062
Будучи рабом, мати волосся 1017
Будь здоров! 1448
Будь прямим 1766
Будь сміливим, говорючи правду,
ніколи не помилишся 1695
Будь сміливим: справедливість має
велику силу 1696
Будь тверезим і пам'ятай про
довіру 2568
Бузиг 718
Буква "ро" еретрійців 1435
Були колись і в мене корма та ніс
1657
Булій судить 720
Було вирішено на Аресовому
пагорбі [в Ареонагу] 1099
Було колись, що й мілетці були
мужними 1674
Бунас судить 720
Бурдюк і мішок 549
Буревісник народжує 1971
Бут блукає 719
Бути абсолютно білим шнурком
570
Бути ані біля селери, <ані біля
рути> 2880
Бути багатим багатством
Лісістрата 2305
Бути Бакелом 1767
Бути біля рову 1411
Бути благородним через гаманець
776
Бути боязкішим за зайців 911
Бути боязкішим за Паракита 910
Бути боязкішим за саму боязнь 909
Бути боязкішим за того, хто
визирає 910

Бути в обіймах хвиль 1832
 Бути вартим чотирьох оболів 3577
 Бути візцем 830
 Бути вітвариком і тим, хто стоїть біля вітваря 749
 Бути гідним щита, який в Аргосі 398
 Бути глухим, незрозумим і сліпим 3816
 Бути грішником 221
 Бути двоцеленим 1482
 Бути другом до могили 2386
 Бути дуже відгодованим 3890
 Бути дурнішим за онудало <Діоніса> 2533
 Бути Ембаром 1241
 Бути жрецем <Кібелі> 51
 Бути з міста Абідос 11
 Бути засудженим заочно 1438
 Бути засудженим у Паладі 1291
 Бути лисицею з іншою лисицею 273
 Бути Ліплом 2300
 Бути Маргітом 2331
 Бути менш родючим, ніж сади Адоніа 177
 Бути мешканцем Рамнунта 3297
 Бути мовчазнішим за тих, хто належить до школи Піфагора 3367
 Бути на роздоріжжі <суджень> 1310
 Бути невразливим, як Кеней 577
 Бути недозрілим виноградом 2741
 Бути недозрілою фігою 356
 Неперевірена каменем людина 7
 Бути неспостійним, наче Евріп 2382
 Бути нечесливцем 221
 Бути охоронцем у Навпакті 3974
 Бути Питаною 3138
 Бути підкидьком 3903
 Бути рабом часу навчився, <навіть> будучи богом 1842
 Бути розсудливим 1740
 Бути служником у лазні 660
 Бути старою розвалюхою 227
 Бути схожим на Бакела і бути Бакелом 1767
 Бути схожим на служників у лазні 660
 Бути схожим на Фаона красою та поведінкою 3940
 Бути як тунець 1742
 В Аїді 109
 В Іліоні завжди лиха 72
 В одних язык, а в інших зуби 252
 В порту 584
 Важко бути під владою гіршого 3992
 Важко піднімати старця, який упав ще замолоду 782
 Важко розумному при незрозумілих багато говорити 493
 Вантаж солі туди відійшов, звідки прибув 270
 Варвар із перехрестя 673

Варити камінь 2227
 Варити скелі 3117
 Варте лесбосців 2182
 Вартій волосини 405
 Вартій моллюска 2022
 Вартій обеліску 397
 Вартій усього 404
 Вартій чотирьох оболів 3577
 Вгодована хмара 2737
 Вгодоване слово 2163
 Веде сліпий незрячого 4017
 Велика Греція 2345
 Велика кількість лікарів згубила царя 3175
 Велика кількість полководців згубила Карію 3179
 Велике зазна великих лих 3503
 Велике море 2346
 Великий бик став [увійшов] на язик 733
 Великий спокусник у незначній справі 2351
 Великий умілець [мастак] 2997
 Великодушність – покірно зносити несправедливість 2347
 Верблюд за верблюдом 1890
 Верблюд, навіть страждаючи на шкірну хворобу, бере на себе вантаж багатьох ослів 1892
 Верблюд, шукаючи роги <загубив вуха> 1587
 Вершників <і коня> на рівнині викликати 1779
 Весільні гранатові дерева 3316
 Весну з року виокремлювати 1189
 Весняна шерсть 1673
 Взясма "лелечність" 390
 Взуття не звільнить від подагри, перстень – від хвороби нігтів, а діадема – від головного болю 2967
 Вибачення тому, хто вперше зробив 3432
 Вибирати скалки та шипи 3381
 Вивчай глибину спокійної річки 3433
 Вивчати гончарну справу з піфоса 1297
 Вигадка Фриніха 3722
 Виганяти до воронів 3382
 Вигинати кут [кути] сочевиці 3927
 Вигляд на три обора 3474
 Вийти з яйця 4102
 Викидати священний якір 3607
 Викинув від лиха подалі, не Хіос, а Кос 3099
 Викинути селезінку 3766
 Викликати [Викликий] лідійця на рівнину 2268
 Виконувати військову пірриху 3293
 Викопані з-під землі скарби 2154
 Використовувати найвищі вітрила 197
 Викрадачі мух 2506
 Викрадення в Кінара 520
 Викрадення на святі Котитті 519
 Вилати хвостом 1986
 Вимагати землі й води 801

Вимагати й від статуй борошно 170
 Вимагати обтяжливу платню 3134
 Вимірювати пісок 295
 Виношена клятва 1383
 Винайняв осла, а не тіль 1243
 Винахилівший за зозулю 2461
 Вино і діти істинні 2708
 Вино не має кормила 2646
 Вино показало розум людині 340
 Випало за жеребом і 1225
 Випити подвійну чашу 303
 Випити прамійського вина 3213
 Випити, ще не отримавши літератури за жеребом 231
 Виправляти лихо лихом 3690
 Випробування – учитель 1605
 Випускати вперед ягня 517
 Вирізьбювати просо 765
 Виросте маточка [пестик] 1009
 Вирушити на війну з Ерасинадом 1475
 Вирушивши під час Апатурій, повернутися в таргеліоні 438
 Витиратися Ахілловим <хлібом> 642
 Витончено говорити 2177
 Витрати перемагають [перевизують] прибуток 2569
 Витримує, як мокриця скелі 1524
 Витягнути ногу зі згубного болота 1371
 Виховані на кораблях 1282
 Виходити поза оливи 1218
 Виявляється ласим до смачних страв 2338
 Виявить тріск 3141
 Візтар у Паросі 2613
 Візцю вовку 3611
 Вівця завжди однаковий звук видає, а людина – завжди різний і різноманітний 3235
 Від бар'єру [бар'єрів] 445
 Від "білих" людей ніякої користі, лише пошиття чобіт 2907
 Від будь-якого смутку лікує час 2303
 Від весла до трибуни 454
 Від дверей вовка 2427
 Від дорйця до фрігіяця 449
 Від дуже незначних може народитися видатний чоловік 1164
 Від землі до землі вирушати 803
 Від землі не мав вигоди 2877
 Від кожного виправдання 1170
 Від коренів 1204
 Від ліній <починати> 447
 Від м'яких нігтів 470
 Від Наннака 3481
 Від неба до землі 463
 Від нерозумного та п'яного дізнається правду 1343
 Від нехороших справ не буде хороших слів 2952
 Від овець ніякої користі, якщо немає пастуха 3237
 Від панцира черепахи 3050
 Від першої статуї 465

Від поганого боржника хоч мішок
глевтяка 451
Від поганого ворона і яйце погане
<з'явилось> 1163
Від початку до короніди 467
Від самої лінії <починати> 447
Від слабких чоловіків ніякої
допомоги 2201
Від сорому в нещастьх ніякої
користі 138
Від хорошого до хорошого перейти
1190
Від хорошого початку ще краще
завершення 537
Від хорошої думки постають гарні
справи 829
Відбитий чотирнадцятьма ударами
поліп 997
Відбілювати ефіона 145
Відвага мухи 2505
Відведи мене у каменоломні 413
Відведи чужинця в зиму 415
Відвертість Бизина 747
Віддавати землю й воду 801
Відкладати на рік Метона 320
Відкладена риба 473
Відмовка Патрокла 3072
Віднайшов джерело лиха 1868
Відплатити орлиною дякою 142
Відпочити на підвищенні 319
Відпускати всі канати 3023
Відпустивши верхній канат,
прагнути нижнього 624
Відсікати гідру [голови гідри] 3616
Відступ 2790
Відтанцювати 1368
Відтоді, як ми позбулися
Танталової скелі над головою
1386
Відцідити комара, а верблюда
проковтнути 1004
Відчинити двері муз 360
Відчиняти двері 380
Відчувати спрагу разом зі
спраглим 1006
Віз <часто> <тягне [жене]> бика
1566
Війна Архідама 538
Війна приємна для недосвідченого
821
Війну протанцювати 3764
Вільні юнійці лих, а раби –
доброчесні 2682
Він їв мою рибу і наплював на мою
бороду 1487
Він навіть не знає, як видуту носа
2878
Він не дифірамб, якщо п'є воду
2954
Він пройшов через мечі та вогонь
956
Він, сидячи, схожий на такого, що
стоїть 2973
Вірші Каркіна 1925
Вітаю тебе [вас]! 3985
Вітер вогонь, а звичка [близькість]
кохання запалою 3700
Віша душа 4089
Віщий дуб 1026

Віщування родосців 3313
Влада показує людину 534
Влучніший за Філоктета 3954
Внутрішнього злодія та перелюбця
стережи, скільки хочеш <не
допоможе> 1481
Вовк винен: чи крав, чи не крав
2279
Вовк висловив свою думку, коли
лев уже вирішив 2283
Вовк змінив шерсть, а не думку
2640
Вовк марно роззявив пащу 2284
Вовк міг би одружитися з вівцею
2286
Вовк пасе вівцю 2285
Вовк поспішає до <початку> крику
2289
Вовк розподіляє м'ясо 2282
Вовк танцює навколо криниці 2287
Вовк тікає від орла 2277
Вовк у пащі 1127
Вовк <що> <марно> роззявив пащу
2284
Вовк, що закликає кіз 2278
Вовка годують його ноги 3753
Вовки люблять ягнят 2275
Вовків десятка 2292
Вовк-пастух 2288
Вовча десятка 2292
Вовчий двір 2297
Вовга ніч 2584
Вогонь <який потрапив> на
палаюче поліно 3279
Вогонь долонею 3283
Вогонь на шипи 3278
Вогонь не гаситься вогнем 3289
Вогонь, море і жінка – три лиха
1682
Вода протікає 3872
Водити по колу 2098
Водяні дрозди 1995
Возилати прокльони 491
Войовнича свиня біжить 3918
Володіння Метиха 2458
Володіння назавжди 2092
Володіти палацом та скіпетром
1010
Волосатий на Самосі 2614
Волосина дикобразу 1734
Волохатогоного зайця обганяє
черепаха 893
Воля Зевса неволима 990
Вони ніколи не гнали ані наших
биків, ані коней 2838
Ворог, який не має приводу до
війни 475
Ворон мокне 2044
Ворона змію 2043
Ворона насміхалась над орлом 89
Ворона принесла листа 2055
Ворона <скопила> скорпіона 2056
Ворони більше шануються за
солов'їв 2040
Воском замашувати вуха 1991
Воскресіння Алкестиди 222
Восьминогі 2718
Воювати в підземних ходах 3905
Воювати з богами 1710

Вправлятися зі шкіряним опудалом
3249
Вриватися попри двері 3041
Всі канати 3023
Вугра у фіговому листку
<тримати> 3837
Вудка нічого не витягнула 1600
Вуж у діжці 3869
Вузол розплетати 1809
Вулик насолод 3395
Вуста куретів 2066
Вчасність – душа справи 1841
В'ючний осел 1904
В'язати вузли 293

Гавань у Сиді 2615
Галка завжди сидить біля галки 73
Галка одягається в чуже пір'я 2029
Галка серед муз 2030
Гаманець закоханих зав'язаний
листом пірню 661
Гангрена тобі 3468
Ганебний жук 2524
Ганебний завдаток [прибуток] 1849
Ганебний прибуток – важкий тягар
1980
Ганьба дуба 2471
Ганьба Кіфонида 2095
Ганьба міста – провина
громадянина 167
Ганьбити Архілоха 539
Гасити вогонь олією 1223
Геліос того, хто не схожий на орла
<випробує> 2621
Геомор завжди багатий наступного
року 69
Гераклі і мавпа 1671
Гераклі у гостях 1672
Гераклова хвороба 1667
Гераклова шкіряна хвороба 1668
Гераклове жертвоприношення 1670
Геракловий вузол 1666
Геракловий камінь 1660
Гераклові ванни 1661
Гераклові подвиги 1664
Гермес залетів! 2616
Гесіодова старість 3685
Гетеромольний суд 1483
Геть з очей, геть із думок 3493
Геть, карійці, уже не ангестерії
1744
Гефест сказав 625
Гефестова зав'язка 1680
Гіметтські вуста 3720
Гібридний осел 1653
Гідний обола 402
Гідний одиниці 399
Гідний собака їжі 396
Гідний собака трону 395
Гідний ударів осла 2777
Гіматій Алкісфена 3669
Гіперберетей 3888
Гірше Бабій грас на авлосі 1850
Глазк, з'ївши трави, живе в морі
815
Глазк, напившись меду, воскрес
814
Глек біля дверей 1395

Глибока борозна 653
 Глиняна людина 1974, 4063
 Глиняний бог 4064
 Глухий авлєта 2138
 Глухий звинувачував глухого, а суддя був <за них набагато> глухший 1032
 Глухі свідчення 2137
 Глухший за дрозда 2139
 Глухший за Торонейську гавань 2140
 Гнила солена риба любить ориган [материнку] 3326
 Гнів закоханих триває недовго 2802
 Гнів старіє останнім 2623
 Говори заокруглено, щоб можна було обертати 3423
 Говорив як волопас, а тепер схожий на коза паса 740
 Говорити <ніби> троянди 3311
 Говорити до землі та неба 796
 Говорити до стіни 3256
 Говорити довше за "Іліаду" 2323
 Говорити мовчки 3933
 Говорити на узбережжі 123
 Говорити найдоброчесніше, а робити найкраще 2169
 Говорити по-камаринськи 1889
 Говорити сказане 2170
 Говорити трагічно 3790
 Говорити через стіну 962
 Говорити мовбом 1750
 Говорячи, що хочеш, слухай у відповідь те, чого не хочеш 1093
 Годиться бику йти на заклання 1372
 Годувати брусок 191
 Годувати горщик 4060
 Годувати пісок 2035
 Годувати точильний камінь 191
 Годувати чашником 3383
 Голий, як щойно з матері 858
 Голити зі шкірою 2595
 Голіший за Іалема 859
 Голіший за скинуту зміну шкіру 860
 Голіший за цвях [товкач] 861
 Голова подіпа <комусь погана [лихо], комусь хороша [благос]> 3190
 Голоवेशку у вогонь 888
 Головне здоров'я, друге – краса, третє – сила, четверте – багатство, але не сліпе, а "з гострим зором" 3862
 Голод одночасно поширюється і найкраще знищується 958
 Голод робить усе приємним, крім себе самого <бідність є вчителем звичок> 418
 Голодна людина змушена красти 333
 Голодному зайцю і хлібці за смовку 2147
 Голодному ослу байдужа палиця 2767
 Голодну лисицю полонив сон 3087
 Голос Кіклобора 2096

Голос народу – голос Бога 704
 Голос Стентора 3417
 Гончара багатство 1973
 Гончарна справа <розпочата> з піфоса 1297
 Гончарне багатство 1973
 Гончарне покарання 1972
 Гора з горою не сходиться <а людина з людиною> 2812
 Гордіїв вузол 836
 Гордість Гекати 28
 Горе переможеним 3629
 Гороховий Діоніс 1432
 Гороховий суп 1433
 Гостинність Пірифоя та Тесея 3088
 Гостинно прийняти зі щитом, як герой 237
 Гостріше за Лінкея [за рись] 2261
 Гостріше за скинуту змію шкіру 1967
 Гострого ножа відвернути 2783
 Готуючи пастку, потрапиш у пастку 2991
 Гра Агафонія 27
 Грабіжник храмів шанує богів 1764
 Гральні кості Зевса завжди падають добре [трьома шістками] 68
 Грати в інтервалі октави 2310
 Грати в міста 3160
 Гребти одразу обома веслами 986
 Гребці кілків 2103
 Гризти мастикове дерево [очерет] 3477
 Гриміти порожніми візками 1957
 Грітися марними надіями 1959
 Громадський час не залишає риторичної боязні 3307
 Грудка [Грудками] землі поле 748
 Губка у воду 3410
 Гультіпака завжди називає розважливого гультіпакою 77
 Гусоліс 4024
 Густа ніч 892

Гроно біля грона дозріває 716

Давати охоронця голому 3979
 Давати собаці шелеху, а ослу кістки 2110
 Давлійська ворона 897
 Давність – надійний свідок істини 4047
 Давніший за Сибілу 3347
 Давніший за фенікса 3964
 Давніший за Хаос 4001
 Дай мені підтвердження 891
 Далеко кордоні місійців і фригійців <а розмежувати їх важко> 4067
 Дали від Зевса і від блискавки 3204
 Дамоклов меч 889
 Дар Гермеса 1441
 Даремно бігти 1110
 Даремно набридати, як хвиля 2986
 Дари Кіклопа 2100
 Даром за мовчання є безпека 1472

Дарунки й богів переконують 1038
 Дарунки й мудрих осліплюють 1039
 Дарунки невдячних знищуються 3843
 Дарунки поганого чоловіка не приносять користі 1866
 Дат благ 875
 Два вовки можуть жити разом, і два коня, а два леви – ніколи 2296
 Даю місце хору 4037
 Дванадцять богів-вождів 1035
 Двері ніколи не втримують 2931
 Двері Фана [Фанія] 1622
 Двері Харона 4009
 Дві стіни змащувати 1034
 Дві торби 3124
 Двічі даш, якщо швидко даш 996
 Двічі й тричі хороше, <а погане – й одного разу не треба> 998
 <Двічі розігріта> капуста – смерть 999
 Двічі спотикатися об той самий <потворний> камінь 1001
 Двічі через усе 995
 Двоголовий орел 980
 Дво-жовчні думки 1003
 Де Артеміда не танцювала? 3210
 Де багато їжі, там багато мишей і кунінь 1335
 Де багато півнів, там день не настає 1336
 Де багато плюють, утворюється болото 1337
 Де багато птахів, там день не настає 2799
 Де болить, там і рукою [думкою] тримається 2800
 Де добре живеється, там і батьківщина 2796
 Де лев'яча шкіра не підходить, одядай [слід одягати] лисячу 311
 Де любиш, не вчащай 2794
 Де любиш, не давай у борг 2801
 Де люблять, там не бувай часто 1334
 Де морок, там і світанок 282
 Де не шанується добротність, стає відкритою нічність 2421
 Де олені скидають роги 2795
 Де страх, там і сором 1773
 Дедал слова 2246
 Дедалові крила 878
 Деколи <потрібно> ставати іншим і відповідати місю 255
 Делоський плавець 949
 Дельфієць має вінок, а гине від спраги 938
 Дельфійський жертвний ніж 930
 Дельфійський меч 931
 Дельфійський напис 3677
 Дельфійські віщування 929
 Дельфін не вмищується в цеберко 932
 Дельфін у ванні 936
 День Да<с>тиля 885
 Дерев'яний кінь 1020
 Держава за Лісідом 1583

Десята частина обола 927
Десятифудова тінь 928
Десять разів відмірай, один раз
відрідж 926
Дешеве м'ясо їдять собаки 3684
Дзеннявання та скіндапс 702
Дзеркало сліпий <бере> 1951
Дзеркало сліпому давати 3824
Дивитися горгоною 834
Дивитися гостріше за Лінкея [за
рись]
Дивитися на зад собаки <та трюх
лисиць> 1114
Дивитися на поле 1141
Дивитися по-орліному 97
Дивитися по-титанівськи 3665
Дивитися, наче цілий флот 2544
Дивитися, немов орган
[материнка] 2806
Дивитися, як кардамон 1913
Дивитися, як піриха 3292
Дивовижніший за лисуху 4108
Дика бджола 45
Дика ненависть 2483
Дикого голуба замість горлиці
<гетеру замість нареченої> 3939
Дим 1907
Дим і нісенітниця 1908
Дим науки 840
Димові картини 1911
Дитина батька 3781
Дитина для батька завжди або
страх, або сум 1579
Дитина кригу 2648
Дитя [Рівнина] Ареса 505
Дитя вітру 350
Дитя долі 2998
Дитя Зевса 1160
Дитя Зевса відступило 977
Дитя Фаєтонт 3924
Діагор Мілетський 968
Діаметрально протилежне життя
2612
Діаридська свиня 3910
Діва батьківський спадок 3060
Дійти до самого порогу дверей 610
Дійшло до вух богів 1107
Ділити смовку 3436
Діоніс сиротиний 4103
Діонісій у Коринфі 2607
Діонова дещина 852
Дірява діжка [піфос] 2663
Діти дітей 2995
Для багатьох голод стає вчителем
3185
Для благородної душі весь світ
батьківщина 4090
Для голодного усе їстівне 3085
Для друзів не потрібно відмовки
3261
Для лихих вигода важливіша за
справедливість 1854
Для орла будь-які простори
досяжні; для благородного
чоловіка будь-яка земля –
батьківщина 430
Для прикладу 906
Для старої людини щелепи є
посохом 339

Для тих, хто в облозі, усе їжа 421
Для тих, хто не розуміється на
мистецтві, і жайворонок звучить
1253
Для того, хто живе по
справедливості, безпечне будь-
яке місце 565
Для хороших й осіннь хороша 3851
Для щасливої людини життя
коротке, а для нещасної – довге
744
Для шасливої людини уся земля
батьківщина 3835
До Афанні 1103
До борода вчити старців 3231
До великої річки підводити канал
3207
До вістара 1391
До вогню вогонь 2418
До воронів! 3946
До голодного сон не приходить
3083
До диких кіз 1096
До канату [канатів] мотузку 1406
До коня дівчину 3039
До корибанту 1113
До короніди 467
До Мандрабола <рухається
справа> 1407
До насичення 646
До ноги 3106
До ослиної шерсті 1124
До собак слівдів 1108
До сочевиці збільшувати миску
3232
До старих ясел 1100
До сьомого <дня місяця> 1340
До такого чудовиська мене
закинула доля 2716
До тині Геродота 1137
До хворого хворий прийшов 1101
До храму вістар 2979
Добре біснутися з одержимими
2374
Добре знати міру кожної <зручної>
нагоди 1885
Добре каміння кидати з верхнього
поверху 1877
Добре роби те, що є 3705
Добре сказав 1887
Добре, але нічого схожого на
Парменонтову свиню 1489
Добро стає лихом, якщо воно
трапляється невчасно 1862
Добровільний убивця 1501
Добровільні труднощі готують
сильну витримку до небажаних
труднощів 2680
Добровільно, хоча душа проти
1221
Доброї долі 17
Доброчесний правитель 3538
Доброчесні до доброчесних
приходять на обід без
запрошення 608
Доброчесні зважуються на все; і
лихі зважуються на все 3020

Доброчесні слуги вільні, а лихі
вільні – слуги численних бажань
2679
Доброчесність не повинна
шкунтильгати, а повинна бути
явною та досконалою як у
справі, так і в слові 4041
Довго бути в силі [здоровим] 2321
Довго планувй [радься], <щоб мати
набагато краще> 951
Довірити візю вовку 3611
Доводь знання до найвищого
ступеня 3094
Доганяти вітер 349
Догоджати воронам і вовкам 2045
Додав Колофон <до лих> 3747
Додавати до вогню вогонь 2418
Додонський мідний казан 3679
Дозволь сюди вийти Гефесту 1422
Дої ту, яка є поруч Навіщо
переслідуюєш ту, що втікає? 3613
Доїти козла 3791
Доки маєш можливість догодити,
не зволькай, а давай, знаючи, що
справи не будуть завжди
незмінними 1027
Докоряти за півнячий шлунок 213
Доля для всіх одна: бездіяльне і
непомірне життя у всіх лихих
людей однакове 1598
Доля метелика, що летить на
вогонь 3288
Доля-<бухлива> протока 3829
Допомога виснаженого 3393
Допомога зі смовки 3438
Допомога овочів 114
Допомога шкіряного 3393
Дорійська музика [муза] 1040
Досить біло говорити 2198
Досить дуба 220
Досить лісів 219
Достовірніше, ніж те, що на Carpi
216
Досягнути віку двох воронів 2057
Досягнути мети 3810
Дошечка гіппархів 1778
Драбинки 2016
Дракон<т>ові закони 1021
Дрантя повністю розірване 3296
Дратівливіший за цуценят 2803
Дріб'язковий слова 3317
Друг на словах 446
Друг необхідніший за вогонь і воду
322
Друге плавання 944
Другий він сам 1485
Другий Янус 1751
Другі думки мудріші 107
Другі кращі 945
Дружба вовків 2299
Дружба горщика 4065
Дружба присмиша за все 3036
Дружба Суллі та Метелла, сина
Пія 3446
Дружною знімати маску 3713
Дружний кратер 2074
Друзі до друзів приходять без
запрошення 188
Друзі навколо скорорідки 2685

Друзі, які мешкають далеко, – не друзі 3595
 Дуб зрубується численними ударами 3170
 Дуб і камінь 1025
 Дуля тобі 3468
 Думає, що завжди святкуватиме Діонісії 2699
 Думати по-старовинному 525
 Думка Конна 2036
 Думка сильніша за силу рук 828
 Думки більше підкорюють, аніж сила рук 827
 Думки Панделетія 3010
 Думки-«бурхлива» протока 971
 Дурень сміється, навіть якщо немає нічого смішного 762
 Дурість – сестра нещастя 1602
 Дурний дурне говорить 2531
 Дурний мовчати не може 2532
 Дурним язиком накликається покарання 825
 Дуриця за нісенітниця 2219
 Дурні дурне радять 1961
 Дурніший за Адоніса Праксиль 1644
 Дурніший за Адоніса, сина Праксителя 1640
 Дурніший за вівцю 2535
 Дурніший за Івіка, Кореба, Мелітида 379
 Дурніший за Кориба 2534
 Дурніший за Кореба 1641
 Дурніший за Левколофа 1642
 Дурніший за опудало <Діоніса> 2533
 Дурніший за Праксиль 1643
 Дурніший за теребінт 3570
 Дух старіє останнім 1739

Еврибат 1507
 Еврик <кожен черевомовний> 1509
 Еврипідова клятва 1505
 Егейське вторгнення 121
 Едипові біди 115
 Езопова кров 3668
 Езопові жарти 169
 Екзекестид на дорозі 1364
 Елісійське <поле> 1649
 Емпедоклова ненависть 1245
 Енійське божество 879
 Енкомі до перемоги 3228
 Еноа канаву 2707
 Епідавський кінь 1415
 Еретрійський собака 1434
 Еретрійський список 1436
 Еринії завжди дівчата 78
 Етійський жук 171
 Ефеські письмена 1515
 Ефіоп не відбілюється 147
 Ефіопа вигляд <виявляє> 146
 Ефіопа за обличчям упізнавати 3729

Є й інші ліхті: не лише я безхвоста лисиця – є й інші лисиці 1339

Є і в мурахи <і у хробака> жовч 1332
 Є і місто рабів 1471
 Євнуху наложили 1502
 Єгиптяни страшний в приготуванні хитрощів 921
 Єгиптянин, який підносить цеглу 128
 Єлисейське <поле> 1649

Жаба з острова Серифос 682
 Жаби вода і сало ласці 684
 Жадібність до грошей – мати будь-якого лиха 1624
 Жадібніший за пурпурового равлика [пурпурову фарбу] 2245
 Жак і Страх 916
 Жакливі жакіття й жакливіші за Жак 917
 Жакливіше жакливого 2113
 Жени бика, який хоче 3744
 Жертви є нічим, крім підборіддя та рогів 3694
 Жертвоприношення Агамемнона 30
 Жертвоприношення фаселітів 3937
 Живе в горщику дружба 1542
 Живе горщик, живе дружба 1533
 Живе й царює 1532
 Живе, запалює вогонь 1541
 Живий голос 1560
 Живучи з кульгавим, і сам навчивши шкутильгати 3051
 Жирніший за лікві 2241
 Жирніший за смолоскип 2242
 Жирною міркою 3136
 Жити в Кесконі 1988
 Жити в Леокорії 2204
 Жити вовчим життям 2291
 Жити довше за Тифона 3885
 Жити життям авлета 591
 Жити життям нареченого 2577
 Жити життям, якого навіть не сподіваються 347
 Жити з левом, не з жінкою 2176
 Жити заячим життям 2150
 Жити по-коринфськи 2048
 Жити безтурботно приємно 487
 Жити у фокусах 3571
 Жити фенікові роки 3963
 Житло вовка 2295
 Життя – <тимчасове> перебування на чужині 3056
 Життя без свят – як довга дорога без постійних дворів 696
 Життя Габрона 10
 Життя і душа 1552
 Життя молоска 2068
 Життя нареченого 2578
 Життя під звуки сопілки 698
 Життя піфоса 1553
 Життя поденки 1516
 Життя сріблелюбів схоже на бенкет мертвого 1373
 Життя, поросле терном 695
 Життя, у якому немає життя, – це не життя 697

Жінка для чоловіків – буря в домі 4013
 Жінка до Геракла не приходить 869
 Жінка, яка колись була служницею, ніколи не буде господинею 2412
 Жінка-полководець веде на війну жінку 870
 Жінки все знають, і те, як Зевс привів Геру 3022
 Жіноча загибель 868
 Жіночий зад 866
 Жіночий розум 867
 Жовтувато-зелена нерухома сарана 195
 Жоден чоловік не є досконалим без доброчесності 2901
 Жодна велика риба не є поганою 2906
 Жодна з тварин не є менш войовничою за жінку: ані вогонь, ані настільки сміливий леопард 2912
 Жодна колочка не поранить доброчесних 2428
 Жук допомагає орлиці відкладати яйця 90
 Жук шукає орла 1900
 Журавлі несуть [які кидають] камінці 781

З Гестії 619
 З двох три бачити 1162
 З доброю долею! 17
 З ослиного хвоста не роблять решето 2775
 З розумним втрачає, а не з нерозумним зиск 2378
 За благодіяння відплатили Агамемнону ахейці 382
 За всіх кидати <кости> 3887
 За драхму грати на сопілці, за чотири припиняти 1022
 За законом ножа для здирання бичачих шкур 717
 За законом рук 1321
 За зондом 1937
 За зорями визначати <шлях> 563
 За кітятими [кіттем] лева <пізнати [змалювати] [слід пізнавати] <і з маленького ковтка джерело> 1201
 За кращу тканину виявляється [За кращу тканину пізнавати] 1192
 За лихого собаки свиня заплатила 3695
 За незначне змагання не буде видатної слави 2482
 За один день розумним не стають 2462
 За оливковий вінок 3109
 За плодом дерево <пізнавати> 1191
 За помилку ткача був побитий кравець 3922
 За присутності бога будь-що нездійсненне стає можливим 1719

За прихильне божество 20
 За рів 3879
 За сушений інжир [смокву] 383
 За течією блага 1944
 За течією рухатися 1943
 За шерстю – лев, за життям – осел 2208
 Забавки Трофонія під землею 3806
 Забери нахабу від весла 414
 Забери нежить з носа 1362
 Забивати цвях губкою 3411
 Забий його в плуг 2996
 Забирайся до сміття [нечистот]! 666
 Забирати ноги з багна [від причини] 162
 Заборгувати душу 3620
 Заборгувати півня Асклепію 3832
 Завдяки Силосонту великий простір 1210
 Завершити коло 3748
 Завжди став<ити> біля старого моводівчину 70
 Завжди хтось у Кідона 80
 Загальна кораблетроща – утіха для всіх 2025
 Загальна мова [діалект] 2024
 Загибель, як у миші 1938
 Задимлений поет 1905
 Задум Піррандра 3290
 Засць за м'ясо 2153
 Засць Полігнота 3187
 Засць сам собі є приправою 2637
 Засць спить 2151
 Засць тікає за м'ясо 2153
 Засць хоче м'яса 894
 Засць, що з'явиться, нещасливим робить шлях 3934
 Зазвичай один якір не рятує корабель 2540
 Заздрість жінки запалоє увесь дім 1544
 Заздрість породжує заздрість 1440
 Зазираючи осла 2776
 Зайці сплять 1498
 Зайця слід переслідувати по п'ятах 2148
 Закликаний на бенкет, ніколи не прийду останнім 2932
 Закликані звичай 1057
 Закликати долю, поворушивши рукою 3539
 Закликати титанів 3663
 Закон [Закони] Залевка 1531
 Закон і країна 2572
 Закони лелек 3090
 Закривати гіматієм вогонь 1770
 Закусивши вудила, як щойно запрожений кнй 887
 Закуток безтурботності [безтурботний] 292
 Залиш щось і мідіям 2171
 Залишайся вслікумо 2761
 Залишатися вклонившись 1815
 Залишатися при матері 3045
 Залишившись, або померти, або перемогти 1599
 Залишити загін 2243

Залишки горщика змішувати в попелі 4062
 Заманити добре лисицю 3000
 Замисли Сизифа 3364
 Замість Герміони 367
 Замість Делосу – Калаврію 384
 Замість окуня – скорпіона 386
 Замість освіченого лікаря хотіти називатися поганим поетом 387
 Замість поганого собаки просити свиню 385
 Замішане життя 699
 Замішане тісто 2366
 Замішувати замішане тісто 2313
 Замовчувати істину – поховати золото 3714
 Заочне правосуддя 1437
 Запалити вогнем старий вереск 838
 Запалити світильник у полудень 2307
 Запалювати пелос 143
 Запис за дарунки 1042
 Запиши на пам'ятливих дощечках розуму 1051
 Заплутаніший за Тифона 3826
 Запругати лисць 1535
 Запруганий бик 718
 Заради кого ти хочеш жити, для того й померти не побойшся 4105
 Заради пророцтва 1331
 Зараз ми, раніше інші процвітали, потім інші, народження яких ми вже й не побачимо 2579
 Зараз час збирати врожай бобів 2583
 Засівати аравійське русло 3609
 Засівати безплідне поле 3416
 Засівати море 1684
 Засмученому приносить вітху співучасть у стогонах 3945
 Заснути на круглому камені 1288
 Застосувати всі механізми 3066
 Затинатися 685
 Захищає, здається, і пастка 299
 Захоплюючи, ми самі є схопленими 166
 Зачекай, стара жінко, мого сина, який тебе полюбить 2370
 Зачіпати анагір<ис> [Анагіра] 3731
 Зачіпати Камарину 2402
 Заячим м'ясом 1545
 Збирати врожай асфodeli 3732
 Збирати жолуді з іншого дуба 245
 Збирати плоди в саду Тантала 3544
 Збирати податки з померлих [померлого] 459
 Збирати пушинки 623
 Збирати чужий врожай 261
 Зближають людей лиха 3457
 Зблизька та здалеку 1052
 Зв'язувати нитку з ниткою 2239
 Зварити камінь 2227
 Звивиста дорога 1893
 Звисока висміювати 622
 Звичай дзиги 690
 Звичай мешканців Міконоса 2509
 Звичай овець 3236

Звичай друзів пізнавай, але не наслідуй 1635
 Звичка – друга природа 1064, 1367
 Звичка починається з малого, але, якщо її плекати, набуває більшої сили 1065
 Звички друга пізнавай, а не ненавидь 3957
 Звідки на землі чи на морі ти взявся? 3211
 Звільнилися кози від плугів 1226
 Зводити наклепи на домашнє сховище 3759
 Зволікав, зволікав, однак прийшов 1050
 Згинь! 664, 668
 Здається важчим за цілий Олімп 2728
 Здирати <з когось> шкіру 546
 Здійснивши жертвоприношення в Дельфах, сам купує [не їсть] м'ясо 937
 Здійснювати самосуд 603
 Здобич Афродити 627
 Здобуваючи нових друзів, не забувай про старих 2561
 Здоров'я та розум – два блага для життя 3861
 Здорові не потребують лікаря 2690
 Здоровіший за кіща 2088
 Зевс довго дивився на пергамент 1539
 Зевс знає, кого змусили 203
 Зевс із Гомолі 2736
 Зевс карає надто самовпевнених 2620
 Зевс ледь, бик, сатир, золото через любов до Леди, Європи, Антіопи, Данаї 1540
 Зевс спіймав орла 1538
 Зевсова серцевина 989
 Зевсове рішення 992
 Землероб завжди багатий наступного року 69
 Землі й води 801
 Земля й море до небес 795
 Земля літає 1576
 Земля надійна, ненадійне море 799
 Земляні хробаки 808
 Земні боги 4027
 Зернятко спричинило смерть 2027
 Зимовий сон 4012
 Зі священної <лінії> <зрушити> <камінець> 1834
 Зі сказаного сказане витікає 1193
 Зі словом – і діло 278
 Зі смоквами на п'ятах 3444
 Зі списом і щитами 3454
 Зі спільного найбільша користь і найменші витрати 1165
 Зі спроби дізнатися [пізнається джерело] 1187
 Зібрання богів 1896
 Зібрання керкопів 42
 Зібрання лих 1872
 Зійшлися кулик і кроншнеп 3459
 Зісутність нетривала, а добродієність – тривала 3460
 Зістаритися більше за Тифона 1946

З'їв жолуді з багатьох свят Зевса 3186
 З'їж кардамону 1465
 З'їсти когось живцем 4104
 З'їсти медним солі 271
 З'їсти свої пальці 3114
 З'їсти серце змії 1526
 З'їсти скорпіонів 3386
 Зло, про яке чути здалеку 1007
 Злодій веде злодія 1864
 Злодії крику <злякалися> 2692
 Зломовний язик є свідченням поганих думок 822
 Злопам'ятливість верблюда 2490
 Змагання не за дику оливу 2869
 Зміна всього присмна 2379
 Змішати море із землею 794
 Змішувати вогонь із водою 3285
 Змішувати пір'я орла з пір'ям інших <птахів> 3264
 Змію на грудях пригріти 2983
 Знає шляхи, яких уникнув Евкрат 2697
 Знайшов те, чого не шукав 1504
 Знамення і чудеса 3345
 Знати те, що під землею, і те, що на землі 3485
 Знаходити привід 2144
 Знаю, чого ти хочеш: смокви хочеш 2694
 Зневажай звичайний мішок 441
 Зневажай смерть 1948
 Зникнувши з очей, гідне пам'яті легко йде з розуму 432
 Знищалося те, що на кормі, і те, що на носі корабля 3487
 Знищуватися, як сосна 1220
 Знову в Піфо [в Дельфі] <шлях> 590
 Знову діти 3002
 Знову прагнути феніксів 3966
 Зношений розум <мати> 3055
 Зовні нічим не відрізнятися від Херефонта 2910
 Золотий вік 4052
 Золотим на Олімпійських <іграх> [в Олімпії] ставай 4055
 Золоті пута 4051
 Золото не забруднюється 2672
 Зопір сильніший за сто вавилонян 2077
 Зрадити більше, ніж знявши стару шкіру 761
 Зрізати зародок 297
 Зроби добро і викинь його в море 3156
 Зроби узливання Дурно! 3406
 Зробити будинок дерев'яним конем 3155
 Зробити хіоські кидки 561
 Зроблений із ключа старенький 3425
 Зрозуміло й дитині 1828
 Зрозуміло й сліпому 950
 Зрозуміти, побачивши солому <яким був колос> 1876
 Зрушити кожен камінь 3024
 Зупинки вітрів <знають місцеві жителі> 353

Зухвалість зруйнувала кохання 3858
 Зухвалість і вино зазвичай відкривають друзям звички друзів 3859
 Зухвалість породила зухвалість, а докір – докір 3860
 Зцілення язика – панування шлунку 1749
 З'являтися як бог із машини 457
 Йди до воронів! 3946
 Йому є про що попікнутися, але <в першу чергу> про будинок 617
 І бик народився пахарем
 І бик пішов у ліс
 І біля вітара зрадника <слід убивати>
 І близько не кидати [мати] <до чогось>
 І в Мандрона був корабель зі смокви
 І в собак є Еринії 1153
 І відсотки, і основну суму виплачувати
 І вузол розплутати 1809
 І Геракл уз'яв рибу від нечутливих
 І гончар на гончаря сердиться
 І дуб став менадою
 І Ексеkestид не знайде прямого шляху 2882
 І жовч є в мураху 1519
 І з мертвого <мати> зиск 1895
 І з потопельника <мати прибутку> 453
 І камінь ковтнув би 1819
 І коли він побачив олиу в очах? 1829
 І корхор на овочевому ринку 1826
 І кульгаві бігатимуть 1469
 І ми були троянці 1651
 І ми колись були <відважними юнаками>: попередній рік завжди кращий 294
 І муха має селезінку 1518
 І обола не мати, щоб купити мотузку 2895
 І півень на домашньому гною сильний 1827
 І під лев'ячою шкірою осел кричить по-ослиному 3902
 І плоди рослин, і <спосіб> життя людей місцевості впадінюються 1837
 І поганим віддається мисливська здобич 901
 І птах дає молоко 3944
 І руками, і волоссям, і ногами йди 1839
 І рукою, і ногою допомагати 1838
 І слон не випив би 2874
 І судоми дають привілей [звільнення від податків] 1831
 І трагедія, і комедія народжуються із тих самих літер 1197

І у боягузів є мужні слова 1330
 І я собі приготую лазню 1803
 Івікові журавлі 112
 Іде дощ із солі 210
 Іди до Макарії [блаженства]! 663
 Іди до того, хто має досвід [знання] 662
 Іди на погибель! 664
 Іди ти у воду! 667
 Іду, як собака за відв'язаною колісницею 1449
 Із Афіною рукою ворухи 3452
 Із бика батіг <бика ж і б'є> 1185
 Із бика обійати 1934
 Із більшою любов'ю до дітей, аніж Гело 764
 Із богами шасливі 3453
 Із богом [божій волі] кожен і сміється, і сумує 2593
 Із будь-якого дерева <і хрест, і лопату, і шийну колодку [ошинник], і бога можна зробити> 1169
 Із великої кількості шелехи зібрати малий врожай 1175
 Із возу <говорити> 1341
 Із ворожой землі 1174
 Із гірким змішане солодке 3135
 Із голови до ніг 1454
 Із грецькою вірністю 1235
 Із двач по сім хвиць 448
 Із двох лих слід обирати менше 3489
 Із двох небезпек, які загрожують, слід обрати меншу 1029
 Із дому Патрокла 1171
 Із другого або пізнішого підходу 3624
 Із дуже повної у більш порожню 1182
 Із ковальського міху 406
 Із коней на ослив 621
 Із мідними нутрощами 3996
 Із могутнішим чоловіком не спілкуйся 343
 Із молодих нігтів 1345
 Із моря пісок забирати 1176
 Із нас зробили ремінь 1352
 Із нежитем 2512
 Із необхідністю навіть боги не борються 323
 Із непокритою головою 856
 Із ним або на ньому 1618
 Із ніг до голови 1454
 Із обличчя зрозуміло 4046
 Із одного бачити все 1349
 Із одного робити багато 1348
 Із осла шерсть 461
 Із ослив на коней 409
 Із Патрокла 1171
 Із пащі вовка <забрати> 1167
 Із піску мотузку плести 1183
 Із поворотом черепка 2828
 Із погляду народжується в людей кохання 1188
 Із тих самих вуст випускати і тепле, і холодне 1184
 Із тих, що в кошку 3849
 Із тих, що з лавру 3841

Із тієї самої глини 1179, 1347
 Із того самого дерева <і хрест, і лопату, і шийну колодку [ошиїнк]... і бога можна зробити> 1169
 Із тринію 1195
 Із чистої полови збирати хліб 566
 Із шістдесяти йти 471
 "Гліада" лих 1768
 Імбрський або лемносський 1772
 Імбрський суд 1771
 Індійський папуга 4084
 Індійський слон не зважає на комара 2135
 Індійські собаки 2109
 Інколи день – мачуха, а інколи – мати 257
 Іноді потрапляти в погану ситуацію, іноді в чудову 256
 Інше життя – інший і побут 253
 Інше співати 247
 Інший Геракл 254
 Інший Главк, якого з'їли коні 813
 Інший пісочник 4003
 Інший рід весла 248
 Інший цівкун 4003
 Інших лїє, а сам весь у виразках 262
 Іонійське посміховисько 769
 Істина – сильна річ 1796
 Істина <дїти> <і> вино 2710
 Істина у вині 1286
 Істмувати 1791
 Іти з Академії 172
 Іти по лезу 1401
 Іти прямою дорогою 3612
 Іти слідом лисичі 274
 Іти у відповідності з богом 1935
 Іти у Трезен 651
 Іти услід, як тїнь 4138
 Іти, як зруйнований храм Гери 652
 Їжак відкладає народження 1528
 Їжак узимку 1527
 Її славу собака іншим розносити 3672
 Їм подобається 605
 Їмо, щоб жити, а не живемо, щоб їсти 1555
 Їсти губи 1466
 Їсти македонський м'ясний салат 2339
 Їсти цибулю 2086
 Їсти щикад 3579
 Їхати верхи на оленяткові 2547
 Кавнська корова 1588
 Кадмова перемога 1804
 Кажуть, у цьому місті небагорозумність 3938
 Казати на вухо 1126
 Казка про сочевицю 3741
 Каллій утратив пір'я 1878
 Калліпід [Калліп] <бжигить> 1880
 Калліфан 1882
 Калокагатія 1886
 Камаринські розповіді 2503

Камінці у сагайдаку 110
 Камінчик Афіни 1561
 Камінчик Місселла 2527
 Камінь Тантала хитається над головою 2662
 Камінь, а не людина 2233
 Камінь, що катається, не обростає мохом 2230
 Камінь, що не має ані вух, ані розуму 2232
 Камінь, який визирає 3052
 Кара породила кару, а збиток – збиток 981
 Карас, син Бата 679
 Кардамонити 1914
 Карійська муза 1915
 Карійське вино 1918
 Карійське жертвоприношення 1916
 Карійське поховання 1919
 Карійський 1917
 Карійський козел 1920
 Карійським способом 3475
 Каркання ворон – знак вітрів і злив 2041
 Каркати 2091
 Карликові плоди прикріпляти до колосса 3272
 Картаве "Не виліть" 1630
 Касіотійський вузол 1930
 Кашель замість газів 691
 Кекіда та Буюфній 3499
 Кельміс у залізі 1956
 Керкірська пліть 1985
 Керманіч плуг <бере> 2636
 Кефалю постує 1990
 Кидати диски за рів 1002
 Кидати камінням у Геліуса [сонце] 2226
 Кидати останні кості 1476
 Кидати собакам ягнят 3233
 Кидати чуже 258
 Кидати яблуками [яблуком] 669
 Кидуючи <списа>, хотіти втекти 670
 Кинувши <списа>, хотіти втекти 670
 Кинуте на голову 1397
 Кізікські статери [Кізікінні] 2093
 Кізікський колір 671
 Кіклопове життя 2099
 Кілік Батикля 654
 Кілікієць не легко каже правду 2000
 Кілікієська загибель 1999
 Кілікієське божество 880
 Кілікієські козли 1998
 Кілікієські полководці 1997
 Кілікіонт <має> багатства 13
 Кілонова скверна 2105
 Кількість ховів води в морі 2689
 Кінчиком пальця 201
 Кінчиком пальця чухати голову 3831
 Кінь Івіка 1753
 Кіпрський бик 737
 Кірена, яка знає дванадцять різних способів 1036
 Кірносська біда 2117
 Кірносська земля 2118

Кіфносська погибель 2094
 Класти хліб у холодну піч 1414
 Клетіи яйце 4106
 Клеокрит 2015
 Клеомен переміг лікко 2630
 Кліаті Гіласа 3772
 Клин клином <а цвях цвяхом> <вибивається> 1648
 Клісфена бачити 2013
 Клятва Афродити 2808
 Клятва Гіпократа 1780
 Клятви зі швидкою ходою 3560
 Клятву жінки пиши на вині 3737
 Кмин радіє прокляттям 3987
 Кого боги люблять, той помирає молодим 2744
 Кого доля зневажає, <той> за всі справи [і за невинне] отримує покарання 2743
 Кого доля зробити чорним, той ніколи не зможе стати білим 2742
 Кожен бик паше 3065
 Кожен вважає свій запах приємнішим за яблука 1207
 Кожен господар зі слугою односкладовий, а багання – довге 3063
 Кожен їжак колючий 429
 Кожен нехай у свою чергу й вогонь розтрібає 1313
 Кожен початок важкий 3064
 Кожен собака й уві сні відчуває запах хліба 1821
 Кожен спить, як постелив, і жне, як посіяв 1812
 Кожне життя – мить часу 3420
 Кожне місто – закон, кожне село – звичай 3162
 Кожне місто – тип 3163
 Кожух хороший і влітку, і взимку 655
 Коза в море <дивиться> [у морі] 150
 Коза зі Скіроса 155
 Коза на свято <приходить> 151
 Коза не народжувалася, а на подвір'ї грається козенятко 153
 Коза ніж <відкопала> 158
 Коза сама проти себе роги 1563
 Коза, яка дає ніж 149
 Козяча шкіра йде 125
 Козячі імена 131
 Коли б одразу зі словом виконувалася і справа 599
 Коли без причини робиш добро, для нерозумних це стає приводом думати погано 3674
 Коли бог <дає> врожай, чорт – сумку <жебрака> 2831
 Коли бог дає, заздрість не може нічого змінити, а коли не дає, то нічого не може зробити труд 1717
 Коли бог захоче, і на циновиці пливтиме<ш> 1718
 Коли весняне листя, більше є сикофантів 3848

Коли випив вино, то слід випити й осад 1385
 Коли говорить золото, нехай замовкне будь-який голос 4054
 Коли двос перечаються, третій першим <виграє> 3845
 Коли дерево впало, кожен його рубає 1024
 Коли доля сприятлива, слід залишатися вдома 2704
 Коли душа хвора, ліками є слова 4086
 Коли є вино, захотів пити оцет 2712
 Коли є дорога, шукай стежку 2677
 Коли є достаток, то й коні ситі 1202
 У присутності лихих слід навіть зернятко кмину розпилувати 1869
 Коли ж я грав, ви не танцювали 2834
 Коли за Гармою буде блискавка 2793
 Коли зламана гілка смовни 2069
 Коли людина в печалі, їй не до геометрії 381
 Коли людини погано, друзі далеко 342
 Коли людині погано, друзі найближче 341
 Коли наважуєшся на багато, це спричиняє багато помилок 3712
 Коли не вистачає вісників, і Мардарис вісник 1138
 Коли немає вина, немає й Кіпріди 2711
 Коли Нібас закує <тоді матимеш багатство> 2830
 Коли один позіхає, продовжує й інший 1338
 Коли одну голову відрубати, виростають дві 2470
 Коли пройшла троянда, уже не шукай її 3315
 Коли смолоскип згасає, усяка жінка однакова 2308
 Коли справу закінчено, справи приємні 3200
 Коли трапляється нагода, то їй і зайця 4114
 Коли треба, будь левом і мавпою по черзі 1468
 Коли Хіос стає поряд, не дає Косу говорити 4031
 Коли хтось прославляє беотійський закон 2832
 Коли чоловік старий, уже не дивиться на зад 338
 Колись тебе прив'яжуть за пахви 2336
 Колино ближче, ніж литка 488
 Колофонська сандалія 2033
 Колофонське золото 4053
 Колофонське зухвальство 2032
 Комусь справи несуться попутним вітром 1356
 Коню, який старіє, давай менше коло 1787

Коня на рівнині <вчити бігти> 1783
 Копати криницю поблизу річки 3047
 Корабель благає скелі [скелю] 2541
 Коринф, син Зевса 2608
 Коринфська розпуста 2047
 Коринфське лихо 2049
 Коринфський чужинець 2050
 Корисне хороше, а шкідливе погане 3698
 Користуюся своєю лірою, а не <лірою> ближнього 4056
 Користь віслюка пізнається на нерівній дорозі, а вірний друг – у нещасті 2781
 Кориса розуму 2585
 Коритися шдунку – погана необхідність 1856
 Корито коритом називати 3523
 Коротка промова схожа на мовчання 1573
 Коротко 1265
 Кос Хіосу [проти Хіоса] 2136
 Косуля <не> <вступає у битву> проти лева 2415
 Косський кидок 560
 Кот Максим 2034
 Кота з Афіною <порівнювати> 101
 Котити камінь 2228
 Крадії звинувачують 2691
 Крадії святкують 43
 Краєм губи 200
 Краєм носа нюхати 3591
 Краєчком ноги 202
 Крайні засоби 969
 Крайня <струна> 2546
 Крайна, підкорена списом 1011
 Краплі, що породжують зливу, <перетворюються на болото> 4073
 Крапля вина не змішується з тисячами келихів води 3413
 Крапля точить камінь 2661
 Крапля, яка постійно крапає, видовбує скелю 3298
 Красиве те, що бачиш, некрасиве те, чого не бачиш 1884
 Кратер лих 2073
 Краще бідувати на землі, аніж пливти багатим 1259
 Краще гарна смерть, аніж ганебне життя 164
 Краще жити з левом, не з жінкою 2176
 Краще з розумним втрата, а не з нерозумним зиск 2378
 Краще за податки 3530
 Краще мати гарну владу, аніж добре мислити 4115
 Краще повернутися, ніж погано бігти 3003
 Краще погано слухати, аніж погано говорити 1874
 Краще потрапити до ворона, аніж до улесливої людини 2078
 Краще ризикувати карйцем 902
 Краще хоч трошки світити, аніж повністю бути темним 2076

Краще я дам Телегору 2326
 Крашу частину здобичі пігмеїв прилаштовувати Колоссу 196
 Крива деревина ніколи не <може бути> прямию 2591
 Криво вбивства 3968
 Криниці Агамемнона 29
 Критяни жертвоприношення 2683
 Критянин критянина 2634
 Критянин море 2633
 Кричати на все горло 2167
 Кров волею не стас 3667
 Крокодилові сльози 2085
 Кроносів забобони 2087
 Куди вирушаш, аязик? Улаштувавши місто, знову руйнувати? 824
 Куди ноги <по>несуть 1333
 Кулаками, ногами, <кусаючись> 3276
 Кульгави на обидві ноги думки 1003
 Купа благ 23, 26
 Купа лих відкрилася 3480
 Куплений за сіль раб 272
 Кусати камінець для голосування 4083
 Кусати себе [свої губи] 881
 Лабіринт 2146
 Лавина лих 1873
 Лаврійські сови 812
 Лазні, що мордують [виснажують] людину 2257
 Лазнями ми користуємося з чотирьох причин: заради чистоти, тепла, здоров'я та насолоди 659
 Лакседемон має численних мужів, сильніших за нього 3182
 Лаконізм 2158
 Лаконський молочай 3651
 Лампон присягається гускою 2162
 Ласий до смачних страв 2338
 Ласкаве телятко двох маток ссе 3691
 Ласкавіший за голуба 3214
 Ласці плаття <ані> кольору шафрану <ані> багряного кольору> 2862
 Ласці хітон <чик> 753
 Лебедина пісня 2101
 Лев із мечем 2207
 Лев одразу в боротьбу 2206
 Лев у кайданах 2205
 Лев'яча шкіра на шафрановому плащі 2175
 Лева бити 3750
 Левкон <говорить> одне, а осел [син] Левкона [спартанця] <несе> інше 241
 Легковажні сні та тіні похвали 3897
 Легше переконати жука 1698
 Легше схвати п'ять оленів під мишкою, аніж одного розпусника 1705

Легше, ніж беотійці перейшли
 Оній [гору] 3299
 Легший за пробкову кору 2067
 Лежати в заковці 1305
 Лежить на колінах у п'яти суддів
 1296
 Лелеки, що тримають <у дзьобі>
 каміння 106
 Лелечити навазем 389
 Лемносське зло 2215
 Лемносське святотатство 2213
 Лемносський вогонь 2217
 Лемносські лиха 2215
 Лемносські справи 1427
 Лемносською рукою 2214
 Леонтинці завжди біля кратерів 74
 Лерна лих 2180
 Лернейська жовч 2179
 Лесбоський Прилід 2638
 Лизати сіль 206
 Линуги у шлунок 1461
 Лисий <бере> гребінець 3929
 Лисий мешканець Миконоса 2508
 Лисий, знайшовши гребінця,
 сказав: "Це не моя річ" 2668
 Лисиця вдруге не <ловиться>
 <пасткою> 235
 Лисиця <не> підкуповується 276
 Лисиця поганяє бика 277
 Лисиця, яка уникла пастки, вдруге
 не <ловиться> <пасткою> 235
 Лисого обципувати 3928
 Лиха з лих 1845
 Лиха лихами <виправляти> 1844
 Лиха магнасійців 2312
 Лиха притягує до себе, наче Кекій
 хмару 1843
 Лихим трічі лиха 3726
 Лихі не стримують лих 1851
 Лихі п'ють осад від
 несправедливості 1852
 Лихо древтоочець, лихो черв-
 точильник 1847
 Лихо за лихом 1859
 Лихо йде за лихом 1860
 Лихо, яке може перейти лише
 сонце 1639
 Лицемір 3001
 Лише в Спарті старіти вигідно
 1304
 Лише для поганого вчинку
 потрібен привід 3260
 Лише зайчим м'ясом 1545
 Лише спартанки народжують
 чоловіків 2491
 Лівійський звір 2224
 Лівійський птах 2225
 Лівія завжди приносить якесь
 <нове> лих 84
 Лігво лева є страдним і після того,
 як лев пішов 918
 Лідієць жене осла 2639
 Лідієць зачинив двері 2271
 Лідієць торгує 2270
 Лідійська колісниця 1707
 Лідійський камінь 2231
 Лідійські вишукані страви 2272

Лідійці лихі, наступні – єгиптяни, а
 треті – карійці, найбільш
 пропащі з усіх 2267
 Лідія виявляє підробку 2262
 Ліками від гніву є слово 1741
 Лікаря для душі 4085
 Лікійський напій 2274
 Лікувати чемерицею 1234
 Лінивим завжди свято 86
 Лінкей 2259
 Літо, урожай, війна 1720
 Ловити вітер [вітри] сіттю
 [тенетами] 348
 Ловити вугрів 1060
 Ловити тихий вітер 144
 Ложа Геракла 1665
 Локри угоди 2254
 Локрійська домовленість 2255
 Локрійський бик 2253
 Лоскотати статую 335
 Лукавий чоловік у яму потрапить
 159
 Любити на кінчику язика 1376
 Любити невчасно – усе одно що
 ненавидіти 3949
 Любити один одного, як ласка з
 собакою 3950
 Люблячи те, що не треба, не
 любитимеш те, що треба 3958
 Любов індійського одуда 1424
 Любов Кавна 1952
 Любов леопарда 3952
 Любов припиняється голодом,
 якщо ж ні – часом, якщо ж і це
 не згасить іскри, решту часу на
 тобі петлю має висіти служіння
 1451
 Любов процвітає в достатку, у
 нестачі помирає 1450
 Людина – це гроші <бідний ніколи
 не благородний> 4042
 Людина з Тенедосу 3566
 Людина землі 800
 Людина людині божество 370
 Людина людині вовк 371
 Людина на тринадцять ліктів 364
 Людина Фалес 374
 Людина, розбита паралічем 480
 Людина, схожа на тварину в ярмі
 3904
 Людина, яка втікає, не чекає звуку
 ліри 363
 Людина-дурносміх 644
 Людина-бульбашка 3195
 Людина-бурхлива протока, доля-
 <бурхлива> протока, думки-
 <бурхлива> протока 373
 Людина-гончар 1974
 Людина-джміль 714
 Людина-Еврип, <і душа, і думка, і
 характер> 372
 Людина-протока, доля-протока,
 думки-протока 373
 Людинка з Карії 369
 Людські справи – коло [колесо]
 2097
 Лякати лева опудалами 2496
 Лякатися, як якісь півень 3266

Мавпа в багрянці [пурпуровому
 одязі] 3127
 Мавпа залишиться мавпою, навіть
 із золотими емблемами 3128
 Мавпа намашена билилами 3126
 Мавпа не ловиться пасткою
 [петлею] 2604
 Мавпа, що їсть нестиглий виноград
 3129
 Магнасійський камінь 3033
 Магніт 3033
 Має бути знищене вогнем і мечем
 3113
 Майбутнього ніхто не може
 уникнути 3696
 Майно не належало лідійцю, а він
 прийшов і купив 332
 Макарей, син Еола, погубив свою
 сестру Канаку 2317
 Маленька колючка здається благом
 2477
 Маленьке лих – велике благо 2478
 Маленький осел завжди лошатко
 2481
 Малім боги завжди дають мале 82
 Малайський човен 3699
 Манера самосців 3321
 Марас 2330
 Маргіт 2331
 Маринад – до риби, соус – до м'яса
 265
 Марно витрачати воду 264
 Марно на Геракла <зводили
 наклепи> 1087
 Марно співати 247
 Марнотратна трієра 58
 Марнотратний ласун 57
 Марнотратний пентеконтор 56
 Марнотратний пентеконтор 3322
 Мати бика на язик 733
 Мати боязкого не плаче 913
 Мати великий намір і силу – до
 щасливого завершення 3973
 Мати вигляд засудженого на
 покарання батогами 3392
 Мати вигляд померлого 1522
 Мати вовка у вухах <не мати змоги
 ані втримати, ані відпустити>
 3754
 Мати вуха бика 741
 Мати вуха на плечах 3532
 Мати двері, ніби стадо 3606
 Мати звичай якоря [риби-
 прилипали] 1523
 Мати золоту цикаду <у волоссі>
 3585
 Мати ласку 754
 Мати неміту боролу 443
 Мати ноги поза болотом 1217
 Мати очі позаду голови 2791
 Мати петлю на шні 1257
 Мати півнячий шлунок 211
 Мати <по горщику гною або [та]>
 по гарбузові в очах 2211
 Мати роги 1978
 Мати розум менший, аніж в
 авторів дифрамбів 976
 Мати розум поліна 3191

Мати синкретизм 3434
 Мати собаку, який допомагає
 бідному 1520
 Мати союзником бога Гефеста
 1521
 Мати цикуду <у волосся> 3585
 Мати-годувальниця 3209
 Махати перед кимось оливковою
 гілкою 1689
 Маю рану кохання 1233
 Маючи сім років, не виростив зубів
 1426
 Маючи сім років, не мати ще
 друзів по братрії 2883
 Мегарське посміховисько 770
 Мегарські сльози 2348
 Мегарські сфінкси 2349
 Медимном відміряти <від
 батькового срібла> 2352
 Межі Геракла 111
 Мелітське цудення 2362
 Мелоский голод 2236
 Мене – коли втратять розум, тебе
 ж – коли будуть розсудливими
 <вб'ють> 1242
 Мене завжди переслідують такі
 війни [ворогі] 76
 Мене несе кінь, мене годує цар
 1784
 Мене це цікавить не більше, ніж
 жаби в болоті 2360
 Менеклей говорити одне, а поросся
 – інше 239
 Мені не беон: погана риба 2408
 Мені розповідаєш мій же сон 3680
 Менш освічений, ніж Філонід <з
 дему Меліта> 416
 Менш родючий, ніж агріп 176
 Менше турбуватися, ніж черепаха
 через мух <мишей> 1679
 Мерзлякуватий за черепахою 1033
 Мерзне той, хто погано поспідав
 3309
 Мертвий не кусається 2550
 Мертві не кусаються 2688
 Меч гостріший за сварку, якщо меч
 потрапляє в того, хто кидає 966
 Меч зі смокви 3439
 Мешканець Аттики в порту 584
 Мешканець Аттики простятиме
 руку навіть помираючи 587
 Мешканець Ліона найняв трагіків
 2624
 Мешканець Карпатоса зайця 2628
 Мешканець Керкіри мав вигоду,
 навіть коли його били пліттю
 2629
 Мешканець Криту проти мешканця
 Егіни 2079
 Мешканець міста нічого
 справедливого не задумує 2930
 Мешканець Рамнунта 3297
 Мешканець Тасоса, син
 Аглагофонта 1697
 Мешканці Аттики Елевсинії
 <кожен сам по собі> 582
 Мешканці Еної каналу 2707
 Мешканці Лінда
 жертвоприношення 2238

Мешканцю материка весло
 <давати> 2622
 Мешканцю материка давати сігі
 1659
 Мешкати в порожньому будинку
 1968
 Мешкати поряд із Титанідою 3664
 Ми живемо не як хочемо, а як
 можемо 1554
 Милий дім – найкращий дім 2706
 Милозвучніший за шикад 3583
 Милослівний 4045
 Мир не годує бездіяльність 1094
 Миртувати 2516
 Мистецтво Главка 2978
 Мистецтво красномовства 3306
 Мистецтво муз 2498
 Мити ефіона 145
 Мити цеглу 3149
 Мить часу 3420
 Миша <щойно> скуштувала смоли
 522
 Миша, не помістившись у дірку,
 принесла гарбуз 2520
 Миша, уклавши дитину, уткнула
 2519
 Мишам жук 2525
 Мишача загибель 2513
 Мишу замість лева дав 2511
 Мідас – найшасливіший серед
 кидків 2472
 Мідас ослини вуха <має> 2473
 Мідійська їжа 2444
 Мідійців зневажаю 2445
 Мідне зсередини золотого 3906
 Між молотом і ковалдом 2381
 Міл, який усе чує 2510
 Мілетські морські окуни 2145
 Мінливість гідри 3159
 Мінливіший <за гідру> 3158
 Мінливіший за котурні 1500
 Мінливіший за Протея 3157
 Мінливіший за хамелеона 3999
 Міра має бути в усьому 3037
 Місійська здобич 2529
 Місійський жук 2524
 Місійський осел, що надірвав
 спину 2526
 Місто – село 48
 Місто Кескон 1989
 Місто рабів 1471
 Місцеві знають вітер 1423
 Місць Аксея 1564
 Млин, який усе чує 2510
 Млини богів мелють повільно, але
 дрібно 2989
 Мова – відображення мислення
 2250
 Мова істини проста 442
 Мовчазніший за ареопагіта 503
 Мовчазніший за сина Креза 3778
 Мовчи, дитино, велике благо в
 мовчанні 4096
 Мозок зі смокви 3440
 Молитва фокейців 3981
 Молодий рябка 578
 Молодий чоловік повільно не
 ходить 1631

Молодим – справи, а старшим –
 поради 2557
 Молоське телятко 705
 Молоський бик 738
 Молоські боги 1708
 Молоти дурниці 2218
 Монограми 2492
 Море благ 22
 Море і вогонь, і по-третє – погана
 жінка 1682
 Море лих 1870
 Море, море! 1686
 Морозюкові дні 225
 Морський бик 725
 Морську з канави воду <наливати>
 1687
 Мосх, що співає по-беотійський
 2497
 Мотузка нічого не витягла 596
 Мотузку до каменя приставляти
 3615
 Мрії – це сни тих, хто не спить
 3550
 Мріяти навіть уві сні 2748
 Мудрий не той, хто знає багато, а
 той, хто знає корисне 2671
 Мудрий чоловік кращий за
 сильного 689
 Мудрість дурня 3398
 Мудріший за жука 1903
 Мудріший за Продика 3238
 Мудрою порадицею є старість,
 оскільки багато бачила та багато
 навчилася 3400
 Мужність Алкести 223
 Музика знищена 1212
 Мураха верблюд 2515
 Мурашині стежки 2514
 Мурашині благ 24
 Мухи 2504
 М'який за віск 1992
 М'який за грушу 437
 М'який за губку 3628
 На агорі не обманювати 1249
 На багато парасангів перебігти
 3181
 На бігу 1172
 На білих дощечках написати 1277
 На білому камені біла мотузка
 2199
 На кожному шляху помилятися
 3593
 На волосині висіти 469
 На волосинку 1733
 На вухо повідомляє 3251
 На гідному дереві можна було б і
 повіситися 452
 На зібранні у богів 1896
 На Кеосі який день? 1271
 На Кіносарг 1115
 На кожному кроці пам'ятай про
 добродішність 1933
 На край землі 1379
 На маленьку ногу одягаш великі
 сандалі 3396
 На острові блаженних 1118

На поросятко позич мені зараз три
драхми 1150
На потребу 1139
На початку набагато краще
лікувати, аніж наприкінці 535
На світлі темний, <а у темряві
світлий> 508
На свою голову 1136
На себе місяць тягнути 1393
На соломі збирати 1396
На тій самій циновці народитися
1180
На тонкій нитці висіти 469
На хорошому дереві можна було б
і повіситися 452
На цьому кораблі є шахрай 1315
На шляху не рубати дрова 1285
Набагато більш лисий, аніж товкач
3894
Набагато люб'язніший за хитру
лисицю 4097
Наближатися до воріт муз 2500
Навіть не близько до кінного бігу
2891
Навіть не в шкірі 2879
Навіть не вві сні 2885
Навіть солодкого гранатового
зерна не приймати з правиці
2897
Навіть час, батько усього, не зміг
би покласти кінець справам
2876
Навіщо ти готуєш маринад, перш
ніж зловити рибу? 267
Навсон Навкрату 2543
Навчати зазіло плавати 3349
Навчати орла лігати 88
Навчати рака ходити прямо 1922
Навчати рибу плавати 1798
Наді тих, хто правильно думає,
можуть здійснитися, а
нерозумних – неможливі 1237
Наді утримують нужденних
смертних 108
Надія живить багатьох смертних
1239
Надімірно люблячи себе, не
матимеш друга 2222
Надто неприємне не зносять і
собаки 3512
Надувати кошик 872
Наєра та Харміона 2537
Названий за матір'ю, як коза 3625
Найважливіше – бути здоровим, на
другому місці краса, на
третьому – багатство 510
Найважче в кожній справі –
початок 530
Найгірші з найгірших лих були
здійснені 1478
Найкращий провидець той, хто
віщує добре 2329
Найпрекрасніша з мавп є
некрасивою 3852
Найпрекрасніший 1881
Наївніший за Івіка 527
Наїстися гнійовиків 1899
Наказ сліпого 3821

Накинати вуздечку <на когось>
4069
Накладати руку 3619
Наливати вино жабам [жабі] 681
Наливати по-сіфськи 1421
Наливати варити камінь 1530
Намагатися ключем розрубати
деревину, а сокирою відкрити
двері 3592
Намагатися літати без крил 359
Намащати в темноті 4081
Намисто горгони 3150
Напис і Левкей не одне й те саме
<говорять> 850
Написати короніду 2058
Наполегливо визирати
[вишуквати] 569
Наприклад 906
Народження дітей – добровільне
страждання 589
Народжувала гора, а народилася
миша 4099
Народжувати дітей без Фебоного
дозволу 3961
Народився Ексеkestид 1363
Народилася дитина Тритогенії
3804
Народитися гестіархом 3111
Народитися з яйця 4102
Нас десять родосців – на десять
кораблів 1650
Наснина терену 3038
Наскільки великим є мале, дане
вчасно 4118
Наскільки знає Зевс, незумисне 204
Наскільки турбується черепаха
через мух <мишей> 1679
Наслідувати аркадійців 511
Наслідувати Іполіта 1781
Наслідувати нахабство кентаврів
1965
Наслідуй звичай країни 228
Наставленими вухами 4128
Настільки краще обирати бідність
у демократії, ніж те, що
впливовими людьми
називається щастям, наскільки
свободу краще обирати, ніж
рабство 1581
Натирати капусту 2072
Натирати мертвого пахощами 2549
Натирати олією вогонь 3277
Натхненні богами вуста 1722
Нахабніший за синицю 124
Нахабніший за віслюка 544
Нахабно-рогатий баран 2082
Нашадок Ерній 483
Не <вдягай> сандалію, яка більша
за ногу 2424
Не додавати до вогню вогонь 2418
Не багатство друзі, а друзі –
багатство 2865
Не батьківські співають пісні 2855
Не без Тесея 2940
Не без тіні 2944
Не бери, жінко, ножа 2405
Не бий того, хто впав 2430
Не біля вітваря слід думати 2854

Не будучи сирийцем, не поведься
по-сирийськи 2426
Не будь зломом ятливим 2407
Не в усіх однакове безумство 2327
Не важко хвалити афінян в Афінах
2870
Не варт а справа безсоння 2941
Не вартій шишки [шишкової
дубинки] 2046
Не виголошуй вирок, допоки не
вислухаси розповіді обох 2432
Не випереджай гонитву 2416
Не виходити за межі ярма 2394
Не від дуба і не від скелі <бути>
2943
“Не вилить” 1630
Не вночі плаваєш 2850
Не все, не всоди й не від усіх 2966
Не гідний і одиниці 403
Не говори великого 2406
Не говори, повернувшись до сонця
3254
Не годувати тих, хто з кривими
кітями 757
Не годуючи себе, годувати собак
611
Не <давати> дитині меч 2410
Не <давати> дитині ніж 2409
Не до храму вітвар 2979
Не довірай жінці, поки вона не
помре 863
Не доручати справи недосвідченим
2423
Не з будь-якої деревини може
вийти статуя Гермеса 2948
Не з дуба і не зі скелі <бути> 2943
Не з майна породжується
добродесність, а з добродесності
майно та всі блага людям 2949
Не за охороною 2881
Не завжди антегесті 2936
Не завжди річка несе сокири 2937
Не займайся чужими справами, не
заперечуй сказане 2437
Не залишилось і вогненосця 2896
Не зачіпати Камарину 2402
Не зганьбити Езопа 2873
Не змішуй яблука [овець] 2847
Не знає павук дітей, поки виховує,
а, вигодувавши, <за
наймилішого [наймиліших]>
помирає 39
Не знає те, що під ногами 3490
Не знати навіть трьох <частин>
Стесихора 2898
Не знаючи вузла, не розв'язати
2273
Не зневажай сільського ритор 47
Не зноситиме солена риба те, на
що заслужовує 2939
Не зрушити й соломинки 2397
Не йде дощ, і не світить сонце 2933
Не йти тим самим шляхом 2436
Не їж піфагорійських бобів 3273
Не їж тих, у кого чорний хвіст 2389
Не їсти серце 2392
Не кажи нічого поганого, що хоч
трохи може принизити друга
2476

Не кожному подавати праву руку 2411
 Не кожному чоловіку пливти в Коринф 2852
 Не купуй маленьку насолоду за велику небезпеку 2413
 Не мати й десятої частини <володін> сиракузців 2899
 Не мати й цвяшка 2435
 Не мати й чашки відваги 2893
 Не мати нічого святого [величного] 2915
 Не місце людину, а людина місце красить 2980
 Не може добре правити той, хто сам не був під владою 2959
 Не можеш любити і Фетиду, і Галатею 2844
 Не мочи боби; якщо з'їси сирі, ніколи не забудеш 2717
 Не на того [недосвідченого] напад 2942
 Не найгірший, і не перший 2965
 Не настільки в мальві й асфоделі велика вітра 2887
 Не нашкодити 2388
 Не необдумано Абідос <проплатити> 2390
 Не носити зображення бога на персні 1261
 Не один корабель везе 2849
 Не одягати тісної обручки 2425
 Не охочий і охочий 2605
 Не перед входом 2881
 Не пережив нічого страшного, якби не удавав 2921
 Не переступати ярмо 1550
 Не піднімай того, що впало 3514
 Не по одному в Спарті 2853
 Не позбавляти крокуючу ногу шкіри 550
 Не попри двері 2845
 Не порушувати сіль і стіл 209
 Не поспішай розбагатіти – і швидко розбагатієш 2419
 Не потрібне ласці плаття <ані> кольору шафрану <ані> багряного кольору> 2862
 Не починай нездійсненого 3840
 Не прагни стати богом 2393
 Не приховуй красу, як траводіний 2403
 Не про війну повідомляти 2858
 Не проси від бика 2398
 Не радь раніше, аніж тебе спитують <поради> 2417
 Не раніше ніж вовк одружиться з вівцею 3224
 Не раніше, ніж вовк пастиме вівцю 3223
 Не роби жертвоприношення без хліба 2395
 Не розв'язати вузла 2976
 Не розгрібати вогню мечем 2340
 Не рухати забороненого 2400
 Не рухати лінії 2399
 Не рухати нерухомого 2400
 Не слід гостю завжди бути гостем 2842

Не слід зараз ані про дуб, ані про камінь бесідувати 2851
 Не слід наслідувати спосіб життя Пасифаї 2841
 Не слід чужинцю завжди бути чужинцем 2842
 Не так важко не прийняти блага, як, прийнявши, позбавлятися 2839
 Не так, як від дверей вовка 2427
 Не те, що велике, є хорошим, а хороше – великим 232
 Не торкайся священних маслин 2495
 Не торкатися білого півня 212
 Не турбується черепаха через мух <мишей> 1679
 Не Хіос, а Кіос 2871
 Не ходити великою дорогою 2209
 Не чіпати лиха, яке добре лежить 2401
 Не шкодь музиці 2396
 Не шадити більше, ніж вовків 2867
 Не що до мене хитроці 2414
 Небезпеку – на карієця 1270
 Небезпечний ряд – в носовій частині <корабля> 2001
 Небезпечний собака, який навчився обгризати шкіру 3994
 Небезпечно продовжувати блага, де не є рівні 2945
 Небесна коза 154
 Небо із землею з'єднати 798
 Невдячному робити добро та натирати лахощами померлого – одне й те саме 636
 Невелика кількість дітей схожа на батьків, більшість – гірші, невелика кількість – кращі 3076
 Невелика кількість людей має і добродесність, і красу; щасливий той, кого доля наділила обома 3077
 Невеличкий, як Молон 2480
 Невинніший за кормило 40
 Невідворотна помста 65
 Невідповідна повага 632
 Невмілий чоловік – усім раб 361
 Невситима вигода з кожної речі 439
 Невситимий піфос 2599
 Невчасна прихильність нічим не відрізняється від ненависті 173
 Недосвідчена у шлюбах 38
 Недоумкуватий старець 3825
 Незасягне та незоране 553
 Незгасимий сміх 543
 Незламна суха колочка 37
 Незвапливий бик 575
 Некрасиві обличчя дошкуляють і собакам 3498
 Нектар й амброзія 2553
 Некуплений раб 394
 Немає <лікві> від укусу сикофанта 236
 Немає більшого лиха за беззавддя 329
 Немає дозвілля в рабів 2864
 Немає олії в лікарі 1222

Немає сили сильнішої за неможливість 2889
 Немейська селера 2555
 Немейська флейтистка 2554
 Немесиди по слідах іде 1603
 Немитими руками 376
 Неможливо грати на лірі без ліри 2872
 Неможливо зробити гладким колочного їжака 2857
 Неможливо й волосину вставити 2875
 Неможливо уникнути долі 3708
 Неможливо, щоб той, хто потрапив на корабель, не потрапив на деревину 2956
 Ненавиджу дволокого чоловіка: присягнути на словах і ворожого в поведінці 2487
 Ненавиджу пам'ятливого співника 2484
 Ненавиджу софіста, який сам не розумний 2486
 Ненавиджу шахря, який говорить присяжні слова 2485
 Ненавидити далекі надії 2322
 Ненажерлива колісниця 55
 Ненажерлива трієра 58
 Ненажерливий ласун 57
 Ненажерливий пентеконтор 56
 Ненажерливіший за пурпурового равлика [пурпурову фарбу] 2245
 Необхідне зло 321
 Необхідно випити його <чашу> 1215
 Неосвіченіший [Неосвіченіше] за лівбетрійців 298
 Неосвячена війна 557
 Неписаний закон 44
 Непосвячений Гермес 1443
 Непотрібніший за блага 700
 Нерви війни 3508
 Нерви речей 3763
 Нерозбавлений оцет 2784
 Нерозсудливість афінян 1621
 Нерозсудливість гігантів 809
 Нерозтоплена благаннями людина 571
 Нерозумне пташеня охоче показує своє гніздо 378
 Нерозумний, одягнувши анаксириди, усім їх показував 284
 Несправедливий суддя – заплямоване сумління 63
 Несправедливість зруйнувала кохання 3858
 Нестача призводить до здійснення лихих учинків 1574
 Нести кошик богині 3693
 Нести лаврову патеріцу [жезл] 898
 Нести пряхоні після свята 1375
 Нести у подарунок придане [дари наречених] 1384
 Нестися з попутним вітром 1357
 Нестрашним страхом <боятися> 59

Неузгодженість хору викликає сміх, а неузгодженість громадян – сльози 4039

Неушкоджений битиму каменями іншого, хто зносить мої лиха 1361

Нехай або п'є, або відійде 1608

Нехай буде здоровим друг з ворогом 1447

Нехай буде ключником, а в іншому, якщо хоче, собакою 1477

Нехай буде добре 1888

Нехай допомагає брат 60

Нехай же в тебе буде так, що ти ганебно називатимеш ганебним 1476

Нехай Зевс урятує! 1534

Нехай зневажається багатий, але не бідний 62

Нехай мене з'їсть лев, а не лисиця 3923

Нехай мене розпиляють на шматки! 972

Нехай не увійде ніяке лихо 2916

Нехай чоловікові допомагає брат 60

Нечестиві дні 486

Нещасливого й вівця кусає 3734

Нитка Аріадни 2240

Нить ненависті тоді була 2488

Ні краплини <не вимови> 2431

Ні меду, ні бджолої 2434

Ні на йоту 1802

Ні намастив Гермеса, ні витер 1442

“Ні” Філоксена 3702

Ніби годувальниці, годувати погано 1810

Ніби життя Фінея 4124

Ніби зі спостережного пункту 4111

Ніби зібрання [на зібранні] богів 1896

Ніби осад із вина наливати 4133

Ніби равлика розбити 4135

Ніколи добре не роблять старий, жінка, злісний син, чийсь собака та балакучий весляр 2442

Ніколи з морської цибулі не виросте ані троянда <ані гіацинт> 2860

Ніколи не згине твоя слава, Евріпіді 2861

Ніколи не навчиш рака ходити прямо 2960

Ніколи не роблять старий, жінка, злісний син, чийсь собака та балакучий весляр 2442

Німа хвиля 2106

Німий Гіппархion 633

Німійши за риб 634

Ніхто благодійнику бика не приніс у жертву, лише Пірріай 2904

Ніхто лихий про це не дізнається 2905

Ніхто не знає, де мені тисне в ногу 233

Ніхто не любить нікого більше за себе 3948

Ніхто не плює в небо без того, щоб пловко не впав йому в обличчя 2903

Ніхто, наполегливо торгуючись, не купив хорошого м'яса 2902

Нічим не відрізнятися від слона 1229

Нічим тобі не допоможе цибуля, якщо не маєш тятви 2928

Нічний посуд сандалією закривати 3598

Нічого більше за колодку для чобіт 2441

Нічого давнім не робити 2909

Нічого для хліба? 2923

Нічого до слова 2922

Нічого до струни 2440

Нічого здорового 2929

Нічого не висихає швидше за сльозу 2914

Нічого не говорити з поля 2911

Нічого не дати від ясного жовтка 2560

Нічого не досягнеш, підморгуючи сліпому та шепочучи глухому 2908

Нічого не проси від бика 2398

Нічого немає сильніше за страшну необхідність 920

Нічого нового – усе фінікійське 2438

Нічого схожого на Парменонтову свиню 1489

Нічого щодо Діоніса 2926

Ніщо не є всім іншим, крім золота 2913

Ніщо порівняно з нами Орест і Пілад 2918

Ніщо так не повинить коня, як око господаря 2919

Ніяке лихо швидко не гине 2917

Ніякі слова замість хліба 2404

Ніякого виправдання загибелі 2722

Ніякої користі від тасмної та прихованої музи 2920

Нова ластівка 2545

Нога куріпки 1293, 3100

Нога Пердика 1293

Носити великі зарості 2258

Носити воду решетом <або приносити> 2062

Носити воду сіттю 3040

Носити перуку 3123

Носити решетом 2062

Носити хлену влітку 1267

Носінням води займатися 3870

О господарю, пам'ятай про афінян 4093

О Лакіаді! 4094

О царю, одна справа – посох, зовсім інша – плектр 1484

О яка голова, а мозку не має 4095

О якби у мене було те, що між Коринфом та Скіоном! 1086

Обдаровані голодом 2235

Обдирати обдертого <собаку> 2108

Обдирати шкіру до заклання 3220

Обертання товкача 3893

Обидва краді: і той, хто приймає, і той, хто краде 308

Обирай життя найкраще, а приємним його зробить звичка 1236

Обігнувши Малію, забув про тих, хто влома 2324

Обід Фока 3983

Обігнуща з великими дарами 1511

Обіцяти золоті гори 4050

Обкурювати пахощами гній 1112

Обливатися медом 1279

Обличчя, які не показуються, швидше забуваються 3505

Облиш провидця 3057

Обмановати – <ознака> невірнього, істина [говорити істину] – <ознака> благородного 4077

Обмановану брехуна 3942

Обома ногами 305

Обома руками 306

Обривається натягнута мотузка 482

Обрізати <як> євнухів 755

Обрізати волосся 3112

Обробляти вітри 351

Обробляти узбережжя 122

Обробляти чуже поле 259

Общипувати бурлюк 547

Огігові лиха 4098

Оголені харити 118

Оголосити другому осу й гостем бджолу 3339

Один батіг <всіх> жене 2464

Один біжучи переміг 2493

Один бог і багато друзів <можуть однаково допомогти> 1105

Один воїн – не воїн 1098

Один дім не може прогледувати двох злюдів 2836

Один дім не може прогледувати двох собак 1123

Один <камінець> із сагайдака <мати> 3605

Один Міконос 2466

Один раз червоний і десять разів зелений 428

Один стільник 1272

Один чоловік – не чоловік 1098

Один чоловік усього не бачить 1097

Одісеєй зійшовся з Сизифом 2678

Одна бджола не робить меду 2469

Одна добродесна справа не робить щасливим 2467

Одна з тих, що в сагайдаку 2468

Одна ластівка не робить весни, [а одна бджола – меду] 2469

Однакова кількість камінців 1790

Однакові для мене борг цибулі та податок часнику 3007

Одне говориться, а інше приховується 3697

Одне за іншим 593

Одне за одне 1254

Одних уже немає, а ті, що є, – лихі 2684

Одні працювали, а інші отримали зиск 250
 Одні сіяли, а інші пожнуть 251
 Одні хавці не можуть прогудувати двох <еритаків> 2463
 Одного, але лева 1324
 Одноліток однолітка тішить 1646
 Одночасно давай і бери 280
 Одну вичерпуємо, інша ж натікає 246
 Одну ногу мати в могилі 1835
 Одружитися – найгірше з нещастя 4113
 Одружуватися на прибутках 1982
 Одружуватися через розрахунок із білоруким льоном 2200
 Одяг Діонісія 1769
 Одягати лев'ячу шкіру 3610
 Одягати лисячу шкіру 3597
 Одягати чорний гіматій 2356
 Озброєна свиня бжить 3918
 Око жінки – спис для молодих 865
 Око змії 2981
 Око справедливості <яке все бачить> 1470
 Оленяток лева <спіймало> 2644
 Оленячий чоловік 1224
 Олімпійське перемир'я 2726
 Олімпійський портик 2727
 Оманивий вогонь 4079
 Опинитися б мені вдома 2702
 Оповідь без голови 181
 Опудало <Діоніса> 2533
 Орати вітри 351
 Орел на полювання <вирушає> 91
 Орел не літає на гнойовій купі 92
 Орел не ловить мух 95
 Орел розігнав тисячі птахів 1122
 Орел у хмарах 93
 Орел, який дивиться на шашеля 94
 Орест, що мешкає в горах 2805
 Оресту хлену ткати 2804
 Орфічне життя 2814
 Оса проти шуму цидак 3471
 Осел біля шелехи 2753
 Осел в Афінах 2752
 Осел для осла найкращий 2765
 Осел до флейти 2768
 Осел мелітських <цуциків> 2769
 Осел мокне <під дощем> 2771
 Осел на свідка кричить 2755
 Осел проводить містерій 2750
 Осел серед блжік 2757
 Осел серед мави 2759
 Осел серед мешканців Кум 2754
 Осел слухає ліру [слухач ліри] <і ворухить вухами> 230
 Осел слухає сальпінгу 2751
 Осел у Куми 2754
 Осел у пахошах 2758
 Осел, що грає на лірі 2764
 Осел, який наслідує коня 2760
 Осел, який слухає ліру [слухач ліри] <і ворухить вухами> 230
 Осел, який слухає ліру, і свиня – трубу 2763
 Ослина шерсть 2778
 Ослина шелепа 2772
 Ослині смерті 2773

Ослину голову не миють нитром 2774
 Ослу хтось розповідав байку, а він рухав вухами 2782
 Останнім з місійців <пливти> 1480
 Остерігайся могутнішого чоловіка 215
 Острови блаженних 1118
 Ось вогонь, <ось> сардина 1754
 Отримав Спарту за жеребом, то її і впорядковує 1654
 Отримати кращі віщування 291
 Отримувати баготи з бика 1186
 Ох і Мікс! 648
 Ох і пеан! 1765
 Охолоджувати кнідську кісточку 2017
 Охоронець має охороняти, а коханець – кохати 3773
 Охороняти або бути багатим 3971
 Очі Атрея 576
 Очі надійніші за вуха 4141
 Очі один одного відображають, як у дзеркалі, зображення тіл 2982
 Пагорб Ати 572
 Падати далі за ціль 3889
 Палати у пелпосі 143
 Палицею волочити, пити сік цикути або, здавши корабель якомога швидше, звільнитися від бід 2592
 Палка зі смокви 3437
 Пам'ятай про смерть 2368
 Пам'ять верблюда 2489
 Памфілове розкрадання 3006
 Панічний страх 914
 Пара Кробіла 1536
 Пастка біля вуха 2992
 Пастух не спить 2977
 Пастух під час спеки 160
 Пахнути в розмові чистотою Орфея 3626
 Пахнути <зовсім не> ладаном 2846
 Пелесвий ніж 3121
 Пелленський хітон 3091
 Пелопові таланти 3092
 Перевага – перемога 3516
 Перевірене вогнем золото 2673
 Перевіряти за тріском 3141
 Переводити через річку 965
 Передай мені рути, щоб не наврочив мене 2380
 Передбачати вітер, який буде на третій день 3770
 Перекидати колісницю 328
 Перемагати кут [кути] сочевиці 3927
 Перемагати погонича ослів 2570
 Перемелене життя 217
 Перепароситися 355
 Перепливти на циновці <Егейське море> 1405
 Переповнене цикадами 3586
 Переставити шапку 3762
 Перешкоди – на користь 1246
 Перо вбивства 3968
 Перо смерті 1693

Перс жертвоприношення 2651
 Персей схопив горгону 835
 Персів зневажаю 2445
 Перстені Гіга 854
 Перська помста 3116
 Перш за все 1932
 Перш ніж здійснити жеребкування, з'їсти із загального 3225
 Перш ніж зловити рибу, готувати маринад 3229
 Перш ніж смажити [молоти] – борошно <наспий> 3227
 Печальна скеля 35
 Писати по воді 1147
 Писати по попелу 1134
 Пити з дірявого кіліка 1178
 Пити не закриваючи рота 301
 Пити стрихнін 3424
 Пишатися, ніби взявши Аргоський щит 4123
 Пиятика – маленьке божевілья 1597
 Півень вистрибує 214
 Півобла Пасета 3706
 Під зламану <кіфару [струну]> співати 3243
 Під золою вогонь 3287
 Під кожним каменем ховається [спить] скорпіон 1294
 Під час війни не можна помилитися двічі 289
 Під час ворожнечі й Андрокл [Андроклід] править 1262
 Підбирати <хітон> перед річками 3230
 Підборіддя та роги 3496
 Підводні чутки 3921
 Підганяй жеребця біля стовпчика 1966
 Підганяти підкову до змії 2530
 Підганяти того, хто бжить 3769
 Підземні лазні 4026
 Підкорений півню 1678
 Піднімати палець 161
 Піднімати пахву 163
 Піднімаючи брови й надуваючи щоки 2985
 Підозрювати справи самосієв 3520
 Підпорка лозу <обхитрила> 1366
 Підрізати крила 1954
 Пізніше раніше 3920
 Пізно Зевс подивився на шкіру 2619
 Пізно зрозуміли мешканці Кум 2988
 Пір'я вовка <шукати> 2293
 Пірнати на меч<і> 1936
 Піррова перемога 3291
 Після <винитого> хоя дізнавайся 472
 Після давнього дня 959
 Після лесбоського співця 2372
 Після Марафонської битви 2375
 Після моєї смерті нехай земля змішасться з вогнем 1244
 Після Панафіней 3009
 Після риби – фіги, після м'яса – боби 3443

Після страшного більш
розсудливий 3048
Пісні Симоніда 3362
Пісня Адмета 64
Пісня амазонок 283
Пісня Бабія 649
Пісня Гармодія 516
Піти до <початку> містерій 436
Піфійські і Делоські <ігри> 3558
Піфос Данаїд 2666
Пічку Ан <найвищий> 377
Піший, який їде за лідійською
колісницею 1707
Плавати в гавані 1278
Плакати кров'ю 148
Плакати на могили мачухи 3253
Платити викуп за життя 1551
Платня варта того, щоб її брати 400
Платонові воші 2686
Плач Антиопи 388
Плаче переможць, а переможений
загинув 2012
Плащ Алкісфена 3669
Плескати крилами 3265
Плести павутину 3483
Пливи в Массалю 1133
Пливи в Антикіру 3145
Пливати з жердиною 2037
Пливуць з богом, і на циновиці
пливтиме-ш> 1718
Пливати з надутими вітрилами 3148
Пливати з попутним вітром 1355
Пливати на циновиці 1405
Плід кипариса 2114
Плід папіруса не втримає великого
колосо 746
Плоди солодкі, коли немає
охорони 819
Плутано просуватися 1731
Пловати в небо 1125
Пловати через голову 3877
Плющ після Антестерій 2
По діаметру 1159
По кроку проходження [рух] 1941
По лезу 1401
По навушники 2387
Побачивши мерців, матимеш
"омертвіння" справ 2551
Побачила вогонь, <ось> сардина
1754
Побачити вовка 2276
Побачити левів означає мати битву
з ворогами 2174
Побачити пустелю 1439
Побитий фрігійць кращий і
поступливіший 3977
Поважай себе 779
Поведінка дзиги 690
Поведінка кози 127
Поведінкою Філепсій 3951
Повернути осла, який чухається, до
роботи 1431
Повертай слово, це ж не віз 3422
Повертайся в храм Трофонія 3344
Повитий пліщем 2009
Повільний бик 575
Повна брехні лобода 4080
Повна псевдолободи 4075

Поводитися з каріємцем, як карієць
3244
Поводитися з критянином, як
критянин 3248
Поводитися по-лесбоськи 2181
Поводитися по-синопськи 3363
Поводитися по-халкідськи 3997
Поводитися, як Акко 185
Поводитися, як Еврибат 1508
Поводитися, як Іалем 1746
Поводитися, як Керкопи 1987
Поводитися, як кілікієць 1056
Поводитися, як Кінесій 3500
Поводитися, як критянин 2080
Поводитися, як Макко 2319
Поводитися, як Нікесій 3510
Поводитися, як похідна фляга 2133
Поводитися, як сифійці 3366
Поводитися, як сицилієць 3352
Поводитися, як спартанці 2157
Поводитися, як яструб 3504
Поворот черепків [черепка] 2829
Погана зовнішність, а всередині –
погана душа 1848
Погана миша 2521
Поганий глечик не б'ється 1855
Поганий подарунок – усе одно, що
збиток 1858
Поганий прибуток, але голод
страшний 1865
Поганий ритор ганьбить [псує]
закони, а непорочний ритор –
помірна гармонія 3308
Поганий через страждання 3203
Поганий чоловік довго живе 1863
Поганий чоловік повинен завжди
заснавати лих 1857
Погані прибутки завдають шкоди
добродетельності 1846
Погано заблукати на шляху й в
істині 2676
Погане чути про себе та
протилежне 1875
Погано, коли собака скуштує
нутроці 3995
Поганого карбування 3197
Поганого чоловіка і коза може
вкусити 1894
Поганого чоловіка і миша вкусить
1898
Погляд змії 2981
Подавати знаки сліпому <та
шепотіти глухому> 3823
Подалі від кінських ніг 1203
Подвійна каппа 993
Подвійні чоловіки 994
Подібний подібному милий 2732
Подібний до Лінкея [ріс] 2260
Подібний подібному <радіть>
2733
Подібний хіба що подібному
рівний друг, а добродетельний
лише добродетельному єдиний друг
2647
Подібно до глечика 32
Поетична вільність 1582
По-єгипетськи 129
Подіати цікаду з пір'ям 3578
Поживна рука 2739

Поживний плід 2738
Поза піснено 3049
Поза совами 1370
Поза списками <стояти> 1369
Поза списком <жити> 3884
Позбавляти життя 1360
Позичати лисому гребінець 3930
Позичати світло сонцю 1647
Позначений буквою копна 2039
Поїдання шпаків 2011
Показати п'яти 3694
Показувати горішки 4061
Показувати пальцем 907
Покарання за гній 713
По-кентавський 1964
Поклади біля золота глиняну чашу
3650
Покотився піфос 1955
Покривало завжди тримати
застеленим 3522
Поле вітру 350
По-лідійськи 2266
Полікрат розподіляє матір 3188
Поліпи 3189
Половання на вовка 2427
Половати на неможливе 66
Помазання на сочевиці 3682
Помер лідієць, мудрий чоловік
2269
Помер уві сні – матимеш удвічі
менше клопотів 1694
Помий Пелія 2256
Помироти від сміху 767
Помита свиня в болото 3913
Помитися тричі за життя, як
дарданці 3801
Помираюча стара не любить, але
наказує принести 2935
Помири, Діагор, бо не можеш навіть
на Олімп піднятися 1949
Помста по слідах їде 1603
Помста Неоптолема 2559
Понесе покарання, навіть якщо
осел укусить собаку 982
Попелія з місяця 2019
Попередній рік завжди кращий 294
Попереду урвище, позаду вовки
1248
Попий ельбору 3125
Порада священика 1760
Порадник – священна справа 3451
Порівну давай усім 1353
Порівнювати авл із сальпінгою 592
Порівнювати бджолу з щикадою
3580
Порівнювати комара зі слоном
2134
Порівнювати орла з совою 87
Порівнювати рака [раків] із зайцем
1921
Порівнювати троянду з анемоною
3314
Порівнювати флейту з трубою 592
Порівнювати черепаху з Пегасом
4022
Порівнювати шашелів із орлом
1735
Порівняно з Кротомом усі інші
міста порожні 2337

Породіллю-левицю й поганим
собака лякає 2203
Порожнеча долі 1958
Порожнє співати 3245
Порожні міхи наповнює повітря, а
нерозумних – висока думка про
себе 3785
Пороса з Акарнанії 4036
Поруч і поле, і кінь 3046
Порушення любовної клятви не
карається 628
Посередник не може догодити
друзям 970
Посилаючись на те, що він
торговець 1247
Посилати себ [голову] поцелом
1807
Посів на даху 1409
Послання не б'ють і не чинять
ніякого насильства над ним 3216
Послати комусь чаплию з правого
боку 940
Послухайте старого, молоді, якого
старі молодим слухали 194
По-спартанськи 2156
Поспішай повільно 3408
Поспішаючи, собака народжує
сліпих 2129
Потай кусати 2220
Потворніша за Ламію 2161
Потворніший за Коридея [Коритея]
2053
Потім я прокинувся 1155
Потокогледичконісенітництва 2089
Потрапити в Авгієве лайно 1135
Потрапити в сіті 1104
Потрапити з п'яти скель під булаву
[у хвилю] 464
Потрапити під удар грому за
найбільший злочин 427
Потребувати невеликої кількості
ластівок 924
Потребувати селери 3782
Початок – половина всього 1568
Початок війни [війни] 532
Починати з близьких 460
Починати з Гестії 619
Починати з нігтів 1200
Почуватися схованим у землі 797
Почути звук багатьох фігових
листівок [тварин] 3184
Пошана Герани 3653
Пошкрібання нісенітниць 3370
Поясом перев'яжи живіт 1556
Правдивіше, ніж те, що на Сагрі
216
Правління Фаларида <га Ехета>
3931
Праву <ногу> – у взуття, ліву – у
ванну для ніг 939
Прагни найбільшого – і матимеш
середину 199
Прагни спілкування зі старшими
2731
Прагнути недосяжного 184
Прагнути неможливого 66
Прагнучи вирізьбити Гермеса,
вирізьбив Керкопа 1549
Прекрасний і добродішний 1886

Прекрасніший за Гіакінта 4109
Пресвята Артеміда 1604
При укусі блохи бога заклакати
1323
Прибирати, як горіхотворка 3805
Приблизно таке велике, як із
Діонісії 3473
Прибуток кращий за сором 1981
Прив'язувати дельфіна за хвіст 934
Привид тіні 3378
Привітні двері муз 626
Присмне, коли його забагато, уже
не присмне 3675
Прймає й грудку землі Алет
[вигнанець] 946
Прийти з кам'янистої місцевості
1205
Прийти з Массалі 1168
Прикладати неправильну мірку
3196
Прикрашай мотузку <Спарту>, яка
випала за жеребом 1654
Прикрашати глиняний горщик
4058
Прикрашати товкач 3891
Примус Діомеда 987
Принесіть мені чеберко 1013
Приносити зброю після війни 3554
Природа людей – надуті міхи 3980
Природна вода 3871
Приставляти охорону до голого
862
Пристаєло, як ослине сідло до
корови 3258
Присуджено фессалійського коня
1416
Присягаюся маковою зеленню
2538
Притягує до себе, наче Кекій хмару
1843
Прихильність Гермона 1446
Приходити після Піфій<ських
ігор> 3275
Приходити після свята 1950
Про мертвих не говори погано, а
вважай щасливими 3767
Про мужність коня робимо
висновки у війні, про вірність
друга – у нещасті 1786
Про одні три стверджувати, а інші
три взяти 240
Про ослині смерті 2773
Про сіль і боби 3103
Про тінь осла <сперечатися> 3105
Проба спричиняє купівлю 793
Пробний камінь 674
Проводжати одинадцятьма
веслами 3054
Проголошувати віщування 4044
Прогутятися поміж бджіл 1121
Проживати морозюкові дні 225
Прожити більше за ворон 3881
Прозоро натякати 831
Прозорою водою мити непрозору
цеглу 3866
Пройти вогонь і воду 3282
Пройти <з кимось> через вогонь
2376
Проколювати просо 1953

Прокрустове ложе 3240
Промова скіфів 1567
Пропав предмет розмови 2642
Пропали і свиня, і талант, і щелепа
[шлюб] 478
Пророкувати решетою 2061
Пророча душа 2328
Просити Аркадію 512
Просити віщування у Трофонія
1146
Проти двох <навіть> Геракл не
<битиметься> 2429
Прощавай, миле світло 3986
Прощення тому, хто вперше
переживає 2590
Прямодушному палець не показуй,
щоб долоно твою не з'їв 1499
Псира Діоніса 4087
Псувати вино, наливаючи воду 476
Птахи муз 2501
Птахи Псафона 4071
Птах-кропивник лікує крокодила
3807
Пташина буря 4014
Пташине молоко <шукати> 2811
Пташині вітри 2810
Пустеля скіфів 3388
П'ядь життя 1613
П'яний від гри в котаб 2353

Раб за раба, господар за господаря
1016
Рабе, слухайся господарів і в
справедливому, і в
несправедливому 1014
Рабська голова ніколи не пряма, а
завжди нахилена, і шия завжди
згнута 2859
Рабське волосся показувати 330
Рабське існування 1015
Рабський волосок 331
Радамантова клятва 3295
Радити дельфіну, як пірнати 935
Радісна батьківська поминальна
трапеза 1633
Радити в грудях 1274
Радити гімнопедіям 857
Радити радістю метелика, що
летить на вогонь 4004
Радь не найприсмніше, а
найкорисніше 3449
Разом купатися 3053
Рак ловить зайця 1923
Рак ходити прямо не навчився 1924
Рана Хірона 4020
Рахувати зорі 558
Рахувати хвилі 2107
Ревнощі жінки запалюють увесь
дім 1544
Ревнощі Левкони 2202
Ремесло всяка земля прогуде 3716
Рен перевіряє фальшиве 2656
Решта 2687
Риба потребує солі 1799
Риба починає псуватися з голови
1801
Рибу [Риба] у Геллеспонті 1797

Рибалка, якого вкусили, буде розумним 2598
 Рим не загине, поки є Сципій, а Сципій не житиме, якщо паде Рим 2968
 Рись 2259
 Рівнина Ареса 505
 Рівнина забутий 2210
 Рівність – дружба 1793
 Рівність війни не породжує 1789
 Рівного до рівного веде бог 3760
 Ріг Амафей 3717
 Ріденький пушок на бороді 4072
 Рідкісне – цінне 3676
 Рідкісніший за фенікса 3965
 Рідко заходь до свого друга, щоб, сповнившись тобою, не знавдила тебе 3402
 Рідко уникає клопотів той, хто женеться за пошаною 574
 Рік Метона 2384
 Річка Акіда 183
 Річка змагається з морем 3205
 Річка те, що далеко, напуває, а те, що близько, обминає 3206
 Рішення Афіни 1561
 Рішення більшості перемагає 3853
 Рішення вночі 1283
 Рішення Конна 2036
 Рішення Мікелла 2527
 “Ро” еретичів 1435
 Робити все, як Нікострат 3154
 Робити жертвоприношення Гестії 1474
 Робити з мухи слона 1228
 Робота до роботи 1430
 Ровесники приємні один одному 3573
 Родом із Етеобутадів походити 1350
 Родосці жертвоприношення 3312
 Розгнуданий рот 635
 Розім’який від любові 967
 Розкішніший за Сарданапала 3330
 Розколювати молоск 2021
 Розманіжений Сарданапал 3008
 Розмовляти з каменем 2234
 Розмовляти з мертвим 2552
 Розніжені в гарячих ваннах 417
 Розповідати казку про сочевицю 3741
 Розповідати мертвому на вухо <байки [байку]> 2552
 Розповідати про життя овечки 3234
 Розповідати сні 2747
 Розповідати щось старовинніше за пергамент 526
 Розповідь Алкіноя 477
 Розп’якати пояс 1557
 Розсіювати зусилля 3198
 Розтулені вуста не наповнити фігою 189
 Розум бачить, розум чує 2574
 Розумним усе легко 424
 Розумніший за Меланіона 2357
 Розумна людина всю землю може пройти 334
 Рослини, які даватимуть плоди, видно одразу 600

Рот, який не закривається 104
 Рука <працівника> та меч <воїна> не вимащуються 4015
 Рука руку мис 1
 Руками й ногами 4023
 Руки богів 1730
 Руки правителів довгі 2320
 Рукоїдним вузлом 4019
 Рукою, а не цілим мішком <слід розсипати> 3594
 Рухати або торкатися рани 2002
 Рухатися вгору за течією 318
 Сади Адоніса 67
 Сади Тантала 3543
 Саламський корабель 3318
 Сало ласці 684
 Сам собі авлет 612
 Сама проти себе роги 1563
 Саме <діло [справа]> покаже 601
 Саме зараз шукати добросочності 523
 Самими пучечками 594
 Самі їжте черепак, <яких [якщо] зловили [масте]> 604
 Самого себе хвалити та сварити – ознака поганого чоловіка 3735
 Самому стукати у свої двері каменем 3600
 Самосуд 602
 Самоська вулиця 3320
 Сандалії Емпедокла 3521
 Сандалію Зевса 3777
 Сарданапал 3008
 Сарданапалове життя 3329
 Сардина <у> вогонь 1570
 Сардинською фарбою <пофарбувати> 672
 Сардонічний сміх 771
 Сардські покупки 3331
 Сарпедонійське узбережжя 3333
 Саул серед пророків 3325
 Свербить у мене праве око 243
 Свино хвилосе 3876
 Свиня Афіну <навчає> 3916
 Свиня взяла участь у святі 3912
 Свиня колись змагалася з Афіною 3915
 Свиня під палицею 3919
 Свиня сама себе хвалить 3911
 Свиня серед троянд 3909
 Свиня слухала флейту 3319
 Свиня хвилюється 3876
 Свідок зі скрижалей [дошечок] Зевса 1199
 Світ – сцена, а життя – парод: прийшов, побачив, пішов 2632
 Світанок сміється, побачивши справи ночі 1681
 Світильник пахне 3755
 Свобода керкіонів 1983
 Своєчасна зміна вітрил 1322
 Своєю власною міркою поміряй 3839
 Свято, на якому є багато всього 1374
 Священна риба 1762
 Священна хвороба 1758

Священний загін 1763
 Священний шлюб 1761
 Священний ярк 1756
 Себе вихваляш <жінко, як Астидам> 3335
 Себе вихвалити, як колись Астидам 3335
 Себе пізнати важко, але це – блаженство 3993
 Селити, як Есхін 3343
 Серед дітей старець, серед старців дитина 1290
 Серед муз <жайворонок> 2373
 Серед повільних ослів кінь з’явився 1157
 Серйозне – на завтра [на світанку] 1102
 Серифська баба 847
 Серце олена 2070
 Серцевина меду 2365
 Сибарит <який чваниться> на всю вулицю 3427
 Сибаритське життя 3431
 Сибаритське нещастя 3428
 Сибаритський спід 3429
 Сибаритські промови 3430
 Сибаритувати 3426
 Сивина Ергіна 1429
 Сидіти на хеніку 4034
 Сидіти у лесці 2183
 Сикюнець приготувався 3359
 Сикюньський утікач 3358
 Сикофант 3445
 Сила – бідних, прохання – багатих 693
 Силени Алквіада 3360
 Силосонтова хламіда 1616
 Сильніше кричати, ніж спалений зелений лавр 2355
 Сильніший за Зенона 1546
 Сильніший за Котта та Бріарей 2065
 Сильного Геракла врятував перепел 2813
 Сильфій Бата 686
 Синкретизм 3434
 Сир Ксенократа 3701
 Сиракузька [Сиракузів] десятина 1617
 Сиракузький стіл 3461
 Сирійці проти фінікійців 3466
 Сицилієць засуджується на остракзм 3356
 Сицилієць краде нестигле 3355
 Сицилієць море 2656
 Сицилійська трапеза 3351
 Сицилійський воїн <відмовляється від плати> 3357
 Сицилійцю личить ексоміда 2657
 Сичів побачити 745
 Сіль додавати 3730
 Сіль та боби 205
 Сільська провидця 518
 Сільський зад 49
 Сім мудреців 2681
 Сім чудес ойкумени 3495
 Сіль сплячих рибалок 1497
 Сіяти на воду 1148
 Сіяти на засієне 1394

Сіяти на піску 1152
 Сіяти на скелях <та каменях> 1128
 Сказане – зроблене 3302
 Скарб <перетворився на> вугілля 368
 Скедасове прокляття 3371
 Скільта та Харібда 3390
 Скіонієць пірнає 2658
 Скориська влада 533
 Скіф коня 2660
 Скіф <який удає, ніби не знає> осла 186
 Складнощі псалта – кашель 481
 Скорботний вінок із селери 3342
 Скорботний плач 1747
 Скорше жук дасть меду або комар молока 1704
 Скорше заведуть дружбу два їжаки: морський і земний 3219
 Скорше пієнь удруге закукуряє 3221
 Скрижали лихих 2116
 Скринька Пандори 2654
 Скупіший за Патрокла 3073
 Скуштував лотоса 2309
 Слабкі боязким докоряють 2192
 Слід або менше прагнути, або більше мотти 1625
 Слід купувати і сіль, й олію 3783
 Слід пройти через мечі та вогонь 956
 Слідуйте за матір'ю, свині 1388
 Сліпа частина тіла 3528
 Сліпий сліпому поводити 3817
 Сліпий сон 3814
 Сліпий за крота 3818
 Сліпий за скинуту зміну шкіру 3819
 Сліпий за Тиресія 3820
 Сліпого все тривожить 3026
 Слова величиною з віз 288
 Слова вовка 2294
 Слова жінки – смерть для молодих 864
 Слова з дуба та каменю 1023
 Слова замість хліба 3304
 Слова Коссаса 3786
 Слова кухарів 3305
 Слова породжують слова 2247
 Словесний мішок 1737
 Слово ворога ніколи не вважай дружним 2249
 Слово дивовижне, але промовець не достойний довіри 2641
 Слово неправди, яке схоже на істину 2251
 Слово проти слова спрямовуємо 1425
 Слон миші не помічає 1231
 Слон мишу не ловить [не переслідую] 1232
 Слон не кусає миші 1230
 Служіння барана 2084
 Слухати обома вухами 1030
 Слухати те, що від серця 192
 Слухати того, хто має чотири вуха 193
 Слухати цикад 3582
 Сльози Геліадів 1638

Смерть метрагірта [жертв Кібели] 2460
 Сміливший за синицю 124
 Сміх – згибле місце і для старих, і для молодих 768
 Сміх Еанта [Аякса] 120
 Смішніше робить за тих, хто намагається вирізьбювати просо 765
 Смішніший за Мелітида 766
 Сміятися губами 763
 Сміятися крізь сльози 883
 Сміятися лише самими губами 763
 Сміятися чужими щелепами 826
 Смокви хочеш 2694
 Смокву Гермесу 3442
 Смокву смоквою, корито коритом називати 3523
 Смоквяна думка 1615
 Смола приховує всі помилки кораблебудівельника 1317
 Снідати багато, обідати мало 509
 Сновидіння тіні 3379
 Собака біля дверей 2122
 Собака біля нутроців 2128
 Собака в путах 2124
 Собака в трояндах 2123
 Собака до власного блювотиння 2126
 Собака до їжі 2125
 Собака на весіллі 1592
 Собака на собаку не нападає 2127
 Собака не їсть буряк 2130
 Собака у яслах 1593
 Собака через членів фратрії 41
 Собака, один раз навчившись гризти шкіру, ніколи не зупиниться 2894
 Собака, поспішаючи, сліпих народжує 1594
 Собака, що допомагає бідному 2131
 Собака, що лежить у яслах 1593
 Собака, який навчився обгризати шкіру 3994
 Собака, що повертається до власного блювотиння 2126
 Собака, що потай кусає 2221
 Собака, який сердиться на камінь 2121
 Собака, якого ведуть через членів фратрії 41
 Собаки біля меду 2363
 Собаки медовий пиріг 2361
 Собаки Промера 3241
 Собаки, що наслідують господню [господи] 113
 Собаку обдирають заради шкіри, а він гризе шкіру 3394
 Собача помста 2112
 Собача смерть 1692
 Собі новий місяць оголосити 1046
 Собі оголошувати молодик 3336
 Собі приготую ланцюг 1803
 Собі самому грати 1047
 Сова літає 818
 Сова по-одному, а ворона – по-іншому звучить 249
 Сова пролетіла 818

Сову [Сов] до Афін [афініям] <нести> 810
 Солена риба – за обод, а приправа – за два 2674
 Солена риба смажена одразу, як тільки побачить вогонь 3547
 Солене сусідство 269
 Солений погolos очистився придатним до пиття словом 268
 Солов'ї, що розпочали розмову 100
 Солодке, коли його забагато, уже не солодке 3675
 Солодкий поворот 820
 Солома Форміона 3419
 Сон – брат смерті 2667
 Сон Ендіміона 1328
 Сон Епіменіда 1418
 Сон жриці <імерської> 1759
 Сон розповідати або загадку 2746
 Сон солодший за мед 3898
 Сонна людина – винахідник снів 365
 Сором – в очах 1562
 Софоклові поеми 3399
 Сочевиця залишається сочевицею й у зм'ятку, і влітку 3925
 Союз після війни 2377
 Спартанець <говорить> одне, а осел [син] Левкона [спартанця] <несе> інше 241
 Спартанська скітала 3391
 Спарту може згубити жадібність до грошей, більше нічого 6
 Спати більше за Епіменіда 3883
 Спати на два вуха 1377
 Спати на круглому камені 1288
 Спати сном Ендіміона 3740
 Спати, везучи сіль 208
 Спека вертела 3686
 Спис Кенея 3689
 Спис Прокриди 3239
 Списожезл 1012
 Спитай у виночерпія 407
 Співати 126
 Співати глухому 2141
 Співати до митрової гілки 132
 Співати до отримання перемоги 3226
 Співати енкомой до перемоги 3228
 Співати лігієрс 2244
 Співати мелодію цикад 3581
 Співати охороні 3970
 Співати паліндію <Стесихора> 3418
 Співати пісні Теламона 133
 Співати <пісні> Телліна 85
 Співати, ніби пливучи у Делос 134
 Співаючи п'яді життя до кропу 137
 Спіймала пастка мишу 1088
 Спіймаюся у свої тенета 1308
 Спілкуватися з глухим 3043
 Спілкуючись із лихими, і сам станеш лихим 1853
 Спільний Гермес 2026
 Спільний дар Гермеса 1441
 Спільний Еніалій 2594
 Сплатити вчорашній борг 3724
 Сплячому сітка ловить 1496

Сплювувати собі на груди 4119
 Сподівання в живих, немає надій у мертвих 1238
 Спокійною ногою 1676
 Спонукай того, хто прагне 3768
 Спородити безкровний профей 326
 Спочатку Ареса хвалили діти 3518
 Спочатку дівчина 3061
 Спочатку море принесе виноград 3707
 Спочатку найкращих <дітей> годує Егіна 3517
 Спочатку сам щось зроби, а потім уже закликай богів 613
 Справа висить на волосинці 1402
 Справедливіший за справедливість 983
 Справедливіший за стрілку терезів 979
 Справи – молодих, поради – середніх, молитви – старих 1428
 Справи Аксея та Гелікона 178
 Справи з бездіяльності 3212
 Справи за пазухою 116
 Справи Канака <оплакувати> 3481
 Справи Кекіда та Буфоній 3499
 Справи Наннака <оплакувати> 3481
 Справи псирийців 4088
 Справи Наннака <оплакувати> 3481
 Справи часу 3526
 Сприятливий день із сагайдака 15
 Срібний голод 500
 Срібні джерела говорять [кличуть] 501
 Став біля <дзертої> шкіри 1390
 Ставити свою ногу в чужий танець 1250
 Ставити усі вітрила 3023
 Ставити генетом, оберігати порядок 777
 Стане живим, узявши лише [частину] цибулі 1558
 Стара жінка має тітку 842
 Стара жінка охоплена вакхічним екстазом 844
 Стара жінка танцює 848
 Стара жінка, плескаючи в долоні, здійсмає багато пилу 843
 Стара жінка, як кінь: матимеш могилу в канаві 849
 Стара жінка-козенятко 845
 Стара жінка-розпусниця 846
 Стара мавпа ловиться, але через певний час ловиться 790
 Стара мавпа не ловиться пасткою [петлею] 2604
 Стара смовка тишить сусідів 787
 Старе дерево пересаджувати 780
 Старець зображує з себе Сибилу 3348
 Старий бик у стійлі 728
 Старий бик, але справ багато в бика 778
 Старий корабель не придатний для плавання [не попливе] по морю 2542
 Старий мало чого боїться 789

Старий чоловік – вдруге дитина 1000
 Старі – вдруге діти 1000
 Старі жінки, які напиваються 837
 Старі, що змагаються за м'якуш 783
 Старіє бик, але справ багато в бика 778
 Старість коня 1785
 Старість лева сильніша за молодих оленів 806
 Старість навчає всього і плинність часу 804
 Старість орла < – молодість жайворонка> 96
 Старість решета 2059
 Старість Тифона 3652
 Старість, поки далеко, кожен хвалить, а коли приходить – ганить 805
 Старовинніший за Івіка 527
 Старовинніший за Кодра 528
 Старого бика не оплакують 786
 Стародавніший за Япета 1785
 Старому ніколи нічого хорошего не робиться 784
 Стару лисицю не ловлять <пасткою> 785
 Старіший за Кодра 3217
 Старішій Гекати 28
 Статуя Гекати Теагена 1706
 Статуя незворушна 336
 Стають і друзі ворогами 1054
 Стиглиший за шовковицю 3098
 Стіна Гіппарха 3688
 Стіни Ерихонта 3561
 Стіни Семірамади 3562
 Сто ударів по спині іншого нічого не означають 1208
 Стовпни Геракла 111
 Стояти на двох <якорях> 1392
 Стояти однією ногою в човні <Харона> 3743
 Стояти, як Багас 650
 Стояти, як Бесас 692
 Страждання <людям> <стають> наукою 3511
 Страждання Іно 1776
 Страждання Ніуби 2571
 Страждання припиняє страждання 2038
 Страждання, коли друзі далеко 2502
 Страждати сильніше за Самбіка 923
 Страшним і невиліковним є гнів, коли друзі на друзів гніваються 919
 Страшніше страшного 922
 Страшно боротися з богом і долею 1727
 Стрибати за рів 3879
 Стрибати у вогонь 1129
 Стригти лева 3751
 Стригти осла 3761
 Стригти свиню 3875
 Стріляти без мішені 548
 Стріляти з лука в зорі 559
 Стріляти з лука в небо 1143

Стукати по кормилу 3262
 Суд <Біанта з> Прієни 3218
 Суд Птоломейді 3267
 Суд Радаманта 3294
 Суддівський жезл, постава та потертий плащ [три обоби] 657
 Судити за соломою <про врожай> 468
 Судити суворіше за Біанта з Прієни 978
 Сумка Кілла 2104
 Сумна скітала 643
 Сумніший за Іалема 1748
 Сусіда з острова Міконос 2507
 Сусиди дивляться гостріше за лисиць 2787
 Сфетський оцет 2785
 Схований під золою вогонь 3287
 Схожий на тунця 1743
 Схожість – мати любові 2735
 Схожість полпа 3192
 Сьомий бик 726

Так випали гральні кості 1300
 Так любити, як собака цибулю 2975
 Так не сплять і солов'ї 2886
 Таке велике, як уві сні, побачити 2823
 Таке для мешканців Кум, а для мене – осел 3557
 Такого й Фемістокл ніколи не міг подумати 3725
 Таланти Зоїра 1559
 Таланти Кініра 3501
 Таміріс збожеволів 1690
 Танагрське морське чудовисько [жит] 3540
 Танець нероб 497
 Танталовий камінь 3542
 Танталові покарання 3541
 Танталові таланти <вимірювати> 3524
 Танцювати в темряві 1316
 Танцювати поза хором 1219
 Тарахкалка Архіта 542
 Тартеська куниця 752
 Тартеська мурина 3548
 Тасос благ 1699
 Твердий дуб зрубується численними ударами 3170
 Твердіший за суху колючку 37
 Тверезе жертвоприношення 2567
 Тверезі колоди 2566
 Твоє лошатко завжди маленьке 2479
 Твої справи – оманливий вогонь 4079
 Творіння Дедала 876
 Те, що біля кошика 3546
 Те, що в давньому <Тирі> 3486
 Те, що вичерпуємо, натікає <знову> 1420
 Те, що з возів [возу] 3492
 Те, що не має нічого <спільного> з Діонісом 3506

Те, що не можеш зробити у лев'ячій шкірі, одягай [слід одягати] лисячу 311
 Те, що несеться від бога, треба добре нести 3721
 Те, що під землею, і те, що на землі 3485
 Те, що тобі миле, і мені не вороже 2664
 Те, що тримаєш у руках, більше за очікуване 3491
 Тебе не похвалять навіть на поминках 2951
 Тебе послали як воїна, а не як вісника 2341
 Тевмеська лисиця <і собака> 3588
 Теленікове відлуння 3563
 Телміссці живуть у Карії 3565
 Темрява від дуба 3703
 Тенарійське нещастя 3536
 Тенедоська сокира 3568
 Тенедоське лихо 1861
 Тенедоський авлет 3567
 Тенедоський судовий захисник 3569
 Теноські страждання 3622
 Тепер боги щасливі 2582
 Тепер, після кораблетроці, добре приплив 2581
 Тепер прибули в країну 2580
 Термерові нещастя 3572
 Терситовий погляд [вигляд] 1721
 Ти ж не ввійшов у вогонь 2837
 Ти заплачеш, свиня, за виноградні кісточкі 485
 Ти міг би сказати три у дворі [біля будівлі уряду] 1092
 Ти народився в четвертий день місяця 3574
 Ти не в Арбелі йдеш? 2840
 Ти не чув навіть тих, хто переповідав [слова] Піфагора 2900
 Ти пізно прийшов <йди у Колон> 2987
 Ти став нашим брудом 3115
 Ти це зі сну знаєш 3787
 Ти, чоловіче, пошкрябуйєш 3369
 Тидей зі зграї свиней 3811
 Тим самим кошиком 615
 Тим самим ліктем 618
 Тиранія – мата несправедливості 1575
 Тирренська сандалія 3813
 Тирренська статуя 3812
 Тирренські пута 942
 Тихий сміх 2011
 Ті тридцять днів <що> в Аїді 109
 Ті, хто гризе очерет 3478
 Ті, хто жує смолу мастикового дерева 3476
 Ті, хто їде верхи на поганій ослиці 1381
 Ті, хто несе каміння в Спарту 3752
 Ті, хто сидить біля триниго муз 1055
 Ті, які живуть одним днем 1814
 Ті, які сплять удень 1652
 Тікай до воронів! 3946

Тікати в море 1251
 Тікати двома ногами 1161
 Тільки згадай вовка <він прийде> 1070
 Тіні 3375
 Тіні жука 1902
 Тіні похвали 3897
 Тінь диму 1909
 Тінь жука 1902
 Тінь замість тіла 3372
 Тінь маточки 1008
 Тінь осла 2780
 Тінь пестика 1008
 Тінь сновидінь 3374
 Тінь шуліки 871
 Тішитися викладом слів 1745
 Тканина павука 1795
 Тобі личить продавати свиней в Акрокоринфі 198
 Тобі слід випити й молодого вина 3458
 Тобі, дружино, я це кажу, а ти, зовице, послухай 1830
 Товкти воду <залізним> товкачем 3873
 Товсте черево не породжує тонкого розуму 760
 Того, хто чуває, почухати у відповідь 3757
 Тоді співатимуть лебеді, коли замовчать галки 3775
 Той, хто впав із колісниць 1365
 Той, хто живе при світлі лампи 2306
 Той, хто любить, сліпий щодо того, що любить 3822
 Той, хто повів у річку, це виявив 2665
 Той, хто прийшов, мешканця <викинув> 1389
 Той, хто шукає благ, ледве знаходить, а лиха – і в тих, хто не шукає 975
 Той, який їсть гілки смокви 2071
 Той, який кидає щит 3310
 Тому, кому не вистачає хліба, – горох 3728
 Тому, хто вдома мокне від дощу, і бог не поспівчуває 3758
 Тому, хто працює, і бог допомагає 3836
 Топити мішок, повний повітря 545
 Торба бідняка не наповнюється 3269
 Торби бідних завжди порожні 3271
 Торгус словами Гермодор 2248
 Торкатися недоторканного [забороненого] 182
 Торкатися підборіддя 775
 Торкнутися кінчиком пальця 201
 Торкнутися самого порогу дверей 610
 Точно Херефонт 3988
 Травно камінь відкидати 3152
 Трагедійна мавпа 3789
 Трагедійне страждання 3788
 Трапеза Алкіноя 224
 Треба або грати роль у трагедії, або бути безумним 1629

Треба завжди в усьому мати для себе міру 4040
 Треба камінь до мотузки прикладати, а не мотузку до каменя 3252
 Треба співстраждати 904
 Треба спочатку подумати про кінець справи 905
 Треба терпіти частину 904
 Треба, щоб той, хто навчив, рухав веслом 903
 Третє – спасителю 3719
 Третій вал 3797
 Третьою головою або третьою серцевиною 3803
 Три найгірші капли 3793
 Три речі, які стосуються смерті 3527
 Три хвилі слів 1619
 Три шістки або три одиниці 1620
 Трибали 3794
 Тривалий час стирає і скелю 3346
 Триголовий Геріон 3795
 Триголовий Гермес 3796
 Тридцять днів <що> в Аїді 109
 Тримас, як скеля 3257
 Тримати бика за щокми 721
 Тримати вутра за хвіст 410
 Тримати руки під грудьми 3900
 Триматися за скелі, як поліп 3194
 Тричі сильовувати собі на груди 4119
 Тричі шістька або три одиниці 3800
 Тричі шістка <кинути> 3799
 Трофей сплячого 1813
 Труд – батько слави 3199
 Трутень 1993
 Трутні поїдають чужий труд 1994
 Трухлявий дуб 1596
 Трухлявіший за стару перечницю 3327
 Ту, що в темряві 3617
 Турбувати осине гніздо 3470
 Тут живе сама мудрість 598
 Тут процвітає сама муза 597
 Тут Родос, тут стрибок 614
 Тягар землі 807
 Тягар корабля 640
 Тягати за ніс 3627
 Тягати колоду 3603
 Тягнути за волосся 3854
 Тягнути по гребню 1398
 Тягнути те саме ярмо 3559
 У багатих усе прекрасне, але жодна річ не є їхньою 3029
 У безмістовне співати 3245
 У бідного і батьки не друзі 3270
 У бідності або ганьба, або лякливність, або зневага життя 1314
 У боягузів і слова не мужні 1329
 У вас є блаженний ["який процвітає з обох боків"] Ерот 302
 У великих справах і саме бажання корисне 514

У війні багато <безпідставного> 3165
 У вінок треба брати те, що ще в бутонах 3739
 У вогонь увійти 1301
 У гавані зазнати невдачі 1312
 У героїчних людей діти – нещастя 346
 У дверях красивий 1268
 У двох три бачити 1162
 У долі карійця 1269
 У друзів усе спільне 2023
 У думках ловити невловиме 1419
 У зручної нагоди коротка міра 1840
 У каменоломні 413
 У кентаврів немає розуму 2575
 У кого багато перцю, той кладе його і в овочі 2618
 У кожному міфі нога Пердика [куріпки] 1293
 У кожному міфі якийсь ганебний винок Дедала 1292
 У користування та володіння 4043
 У котилі носитися 1275
 У кутку 1260
 У людини, яка голодує, худі литки 3086
 У мірі селянин і на скелях годуватиметься добре, а під час війни – і на рівнині родитиме погано 1095
 У миртовій гілці меч тримати 1281
 У міру п'ється вода, без міри їсться хліб 2383
 У місцях сліпих той, хто має загнені очі [Ламон], править 1299
 У море з канави воду <наливати> 1687
 У морі шукати води 1266
 У нещасливих жодного друга 3847
 У нещастях думати про те, що треба, – велика <справа> 2342
 У нього не роздубавється священний вогонь, бо він не очищається 4100
 У нього немає грядля 855
 У ньому немає солі [маринаду] 266
 У Пілеї немає нічого Титтія 2696
 У поганого початку поганий кінець 536
 У подарунках найкраще – душа 2687
 У подарунок придане [дари наречених] 1384
 У порожнє співати 3245
 У присутності стратега нехай припиниться всяка влада 3421
 У промови є кістяк 2827
 У розсудливості не кращий за жаб'ячого головоастика 1149
 У руках успіх війни, у судженні – промов 1307
 У самому собі мати ліки 1264
 У Скол і самому не йти, і за іншим не слідувати 1131
 У скрутному становищі й Каркін [рак] досягає почесей 1258

У смолі зберігати серце 1298
 У спільному лежить 1273
 У старої людини голова, як родзинка 339
 У тебе надзвичайно хороший вісник 2343
 У тому самому кратері з'являються лиха 616
 У царстві сліпих і одноокий здається красивим 1306
 У царстві сліпих той, хто має загнені очі [Ламон], править 1299
 У царя багато вух й очей 4140
 У чаші носитися 1275
 У шелеху запустити вогонь 1256
 У щасливого все щасливе 1287
 Увійти немитими ногами в дім 375
 Угору по <священних> річках течуть джерела 393
 Удавати смерть леопарда 1691
 Удару бога смертному не уникнути 1716
 Удома б'ється, як півень 1325
 Удома ворог і супротивник 2701
 Удома леви, а в битві – лисиці 2703
 Удома мілетське <не тут> 2705
 Удома свідок 2700
 Удосталь 646
 Удячність благодійникам ніколи не помирає 1627
 Удячність, як ніщо інше в житті, у багатьох дуже швидко старіє 1628
 Уже не буде вночі дощу, коли народить дика свиня 2446
 Уже підходити до самого “колофона” промови 1091
 Узяти корабельний ліс і весла замість зброї 2565
 Укус аспіда 555
 Улесливіший за мавп 2028
 Уникай насолоди, яка породжує смуток 1632
 Уникаючи диму, потрапити у вогонь 3947
 Уникаючи попелу, <не> потрапити в жар 2420
 Уникнувши диму, потрапив у полум'я 3746
 Уникнувши Харибди, зіштовхнутися зі Скілою 3618
 Уночі світлий, при світлі – некорисний 1284
 Упаста з віслюка 408
 Упінає злодій злодя, а вовк вовка 1059
 Ура <переможи>! 3621
 Урочиста процесія на честь Гіакінта 3857
 Усе відкриваючи, час виносить на світло 3017
 Усе ж пастка, здається, зловить пастку 567
 Усе зухвалістю та безсоромністю 425
 Усе кидати в прибуткову сумку 3018
 Усе майно одягнути 431

Усе однакове, і красива Родопіс 419
 Усе перевернути 2724
 Усе під одним Мікономом 3013
 Усе підкорюється збагаченню 426
 Усе по вісім 420
 Усе сколочується та склеюється 832
 Усеохопна освіта 1058
 Усі вітрила 3023
 Усі елліни знають, що таке благо, а користуються ним лише спартанці 3034
 Усі смаколики [ласощі] 3031
 Усі справи 3032
 Усією ногою 2729
 Усією рукою <робити добро [чинити несправедливість]> 2723
 Усім повідком 2730
 Усім серцем та всією душею 3035
 Усіх притягуючи, наче магнесійський камінь 3033
 Успіх має багато друзів 1510
 Успішна людина не знає, що таке важкий тягар 1571
 Усупереч долі 3882
 Уся природа проходить і зникає, як трава 3301
 Усього бика з'їв, а на хвості втомився 2725
 Утік від поганого, знайшов краще 1517
 Утікати, як куріпка 1214
 Утікач знову битиметься 362
 Учасно мовчати – мудро й сильніше за будь-яке слово 3401
 Учити дельфіна плавати 933
 Учора та позавчора 4025

Фаларизм 3932
 Фалл божеству 2669
 Фальшиве судове рішення 4076
 Фервал, якого вигнали, уже не повернувся 3943
 Фессалійська [Фессалійців] вигадка 3687
 Фессалійська жінка 1723
 Фессалійське пір'я 1724
 Фессалійський шматок їжі 1725
 Фессалійські крила 1724
 Фігова думка 1615
 Філепсій 3951
 Філопомен має руки й ноги, шпунку ж не має 4018
 Фінкійські письмена 3962
 Фінкійські угоди 3967
 Фракійський привід [відмовка] 1732
 Фракінка біля засолоної риби 1585
 Фригієць ні в чому не поступається Спінтару 3978

Хай би й десятих народила собака – всі білі 925

Хамелеон – тварина, пристосована до будь-якої поверхні, крім білої 4000
 Характер людини пізнається за словом 345
 Харетові обіцянки 117
 Харид, який бере високі ноти 3989
 Хароніти 4010
 Харонові безодні 4008
 Харчевня Пердика 3101
 Харчуватися лише заячим м'ясом 1545
 Харчуватися шпаками 2010
 Хвалити море 1488
 Хвалько Максим 2034
 Хвилюватися, наче Еврип 2382
 Хвіст видає лисицю 1589
 Хворий на шкірну хворобу верблюд несе вантаж численних ослів 4092
 Хворіти на срібну ангіну 499
 Хвороба дружби – заздрість 2573
 Хенік чудовиська 2020
 Херид, який бере високі ноти 3989
 Хитра лисиця 1979
 Хитрість мегарців 2350
 Хитрувати з іншою лисицею 273
 Хихотіти 2010
 Хіба що побачити якийсь птах 3147
 Хіос купив господаря 4030
 Хіос проти Коса 2136
 Хіоський кидок 4029
 Хіоський сміх 773
 Хлібом пісок закривати 3365
 Хмара за ясною погоди 1495
 Ховати та оберігати на грудях 474
 Хола, як у рака 1926
 Хор Баїна 3776
 Хор бездіяльних 4038
 Хор нероб 497
 Хороша мавпочка 3133
 Хороше – важке 1031
 Хороше – примне 3692
 Хороший вісник у будь-якій справі має найбільшу славу 33
 Хороший знак або ж поганий 3448
 Хороший псалт – хороший кухар 19
 Хорошим є підбдьорювання друга 14
 Хорошим людям усе лічить 423
 Хорошому чоловікові бог дає хороше 1467
 Хотіти виміряти морський пісок кошком 296
 Хоча тіло – раб, але дух вільний 1081
 Хоче весни, бо має старий хітон 1044
 Храм молитви 492
 Хробачок у країні 2631
 Хрону з'їсти 46
 Хто бажав двох <речей>, жодну не отримав 2610
 Хто близько до Зевса – близько до грому 2611
 Хто в Кідона? 3657
 Хто гарно веде, за тим і гарно сліднують 2625

Хто годує чужого собаку, у того лише мотузка залишиться 2817
 Хто двічі зазнав кораблетроці, марно сварить Посейдона 2824
 Хто дурніший: той, хто доїв козла, чи той, хто підставляє решето? 3208
 Хто ж не влучить у браму? 3654
 Хто ж похвалить батька, як не нещасні діти 3659
 Хто женеться за двома зайцями, жодного не ловить 2609
 Хто з афінян є добросесним, той є надзвичайно <добросесним> 2820
 Хто зі смертних найбільше робить, той найбільше помиляється 2655
 Хто їде тихіше, приїжджає швидше 2818
 Хто краде яйце, вкраде й птаха 2816
 Хто має гроші на коня, швидше їздитиме верхи 2617
 Хто не хоче в Сибарисі раніше долі померти, не повинен дивитися ані на схід, ані на захід сонця 2600
 Хто приніс сову до Афін? 3656
 Хто розподіляє найкраще між своїми друзями, той розумний для вигоди 2826
 Хто сам себе не має, Самос хоче 2815
 Хто сьогодні ніхто, завтра буде дуже видатним 2645
 Хто тут? 3660
 Хто уникає жорна, уникає й борошна 2670
 Хто шадить лихих, шкодить добрим 61
 Хто яке тісто замісив, нехай таке і їсть 1658
 Хтось тікав, щоб не замочитися під дощем, і в ямі втопився 1486
 Худіший за Леотрофіда та Тавмантиди 2178
 Цар або осел 676
 Царська теличка 3673
 Царське око 675
 Царський свинчє не тоне 678
 Цвіт самосців 3519
 Цвях мавпі 3131
 Це вище, ніж зайнятість 1818
 Це голос сформованого чоловіка 1473
 Це знає Пілея та Титтигій 2696
 Це мідієць не збереже 3535
 Це не для кентаврів 3534
 Це не мистецтво Главка 2978
 Це не місто рабів 1471
 Це не моя справа, нехай буде здорова 2953
 Це не турбота Гіпокліда 2868
 Це тобі і Піфійські, і Делоські <ігри> 3558
 Цей собака буряк не кусає 2974
 Цибулю на могилі рвати 3380

Цикада з Аканта 3587
 Циновка важливіша за долю 2626
 Цінуї дарунок, який би не дали 1041
 Цінуї у існуючих благ не надмірне майно, а помірне використання 31
 Чайка 2164
 Чайка з роззявленим дзьобом 2166
 Чайка на болоті 2165
 Чайка-буревісник 1970
 Час – душа справи 1841
 Час – спритне божество 4048
 Час виводить істину на світло 34
 Час випробовує друзів, як вогонь золотого 2081
 Час є порадином у справах 3450
 Час наймудріший із усіх: усе відкриває 4049
 Час усе відкрив 3017
 Часник у сінях 3384
 Часом і садівник [і дурний чоловік] скаже щось доречне 3171
 Чебрецеїди 1738
 Через Гадири не можна переправитися 3484
 Через Гарму 952
 Через задірку сварить винний у більшому лихові 3108
 Через лакооську Селену [Лаконські місяці] <звинувачувати> 2155
 Через луску, кмин і терези 953
 Через переагу 1932
 Через перстень треба протягнути 884
 Через порожнє <весло, тятиву лука> 957
 Через себе самого Беллерофонт 1806
 Черепача біжить швидше за зайця 3259
 Черепача через мух <мишей> 1679
 Черпати <воду> решетою <або приносити> 2062
 Черпати з піфоса 1173
 Черпати море 1683
 Черпати на землі 3998
 Черпати обома <руками> 307
 Черпати решетою 2062, 3838
 Черпати у дірявий піфос 1144
 Чесати <шерсть> у вогонь 1140
 Чесати рану 2018
 Четвертий день місяця і перший 3575
 Чим помучився, тим і навчився 1358
 Численні дружби зруйнувало мовчання 3172
 Численні й добросесні 3176
 Численніші за калікіріїв 1879
 Число піщинок 4070
 Чистим усе чисте 3027
 Чисту воду брудом <забруднивши>, ніколи не знайдеш <напитися> 715
 Човник Парна 3704

Чого тільки не може трапитися,
коли йдеш в Арбели? 3644
Чоловік не може проти божеств
воювати 2958
Чоловік одяг <прикрашає> 1090
Чоловік, достойний кутка 874
Чоловікам дівчат треба шукати, а
жінок, яких мають, берегти 3553
Чоловіки, які занепади духом, ніяк
не встановили трофей 242
Чоловіків клятвами, а дітей
гральними кістками обманюють
2807
Чоловік-тетріон 484
Чому б не повиситися, щоб стати
героєм у Фівах? 3643
Чому для малої <справи> робиш
великий вступ? 3642
Чому котурни з палицею мусять
ходити разом? 3636
Чому не переслідеш по прямій, а
блукаєш? 3641
Чому я маю грати на великих
сопілках? 3630
Чорніший за жука 1901
Чорніший за морок 2358
Чорніший за смолу 2359
Чужий біль – сон 260
Чужинця приймай як гостя та
дотримуйся звичаю 2589
Чужоземна клятва 1383

Швидкоплинне задоволення від
приємного порождє сум 743
Швидше відсотки набігають, аніж
Геракліт Перинейський 1703
Швидше знайдуться білі ворони та
крилаті черепахи 1701
Швидше хтось, падаючи в
корабель, не потрапить на
деревину 1700
Швидше, ніж Бут 1702
Швидший за Пегаса 3120
Шкіра Епіменіда 3683
Шкірою зневажати 552
Шлунком мені дорікаєш, але це
найкращий з усіх докорів:
повний він є досить легкий, а
порожній – важкий 758
Шлунок не має вух 759
Шлюб Єгипта 130
Шматочком хліба, а не смоквою,
наповнювати вуста 190
Шовковця шовковицею
очищається 1614
Шолом Аїда 136
Шостий день 1216
Шукай засоби до життя, бо ж
доброчесність там, де життя 974
Шукати неіснуючого 1547
Шукати ослине руно 2779
Шукати по всіх слідах 3068
Шукати привід, знаходити привід
2144
Шукати птахів <полювати на
вітри> 2809
Шукати сліди лева 3779

Шукати сліди, коли ведмедця
поряд 515
Шукати смокву 3441
Шукати срібло гігантів 3738
Шукаючи закуски, загубив і
гіматій 1548
Шуліка поручається за крука 873
Шум уперемішку 3463
Шумна юрба 3465
Шумний учасник містерій 3464

Щасливий Коринф, <а я
мешканець Тенеї> 1493
Щасливий той, кому бог дав
хорошу долю, а з гідною
заздросів долею – проживати
розкішне життя 2721
Щасливий чоловік, який має щастя
в душі 2719
Щасливий, хто нічого не винен
1494
Щасливим усі родичі 3850
Щасливіший за Каркіна Стробілон
1492
Щасливому чоловіку добре і
тиранію зносити 344
Щастя смертних – дарунок богів
1715
Ще з пелюшок 1351
Ще ніхто ніколи не народився
розумніший за мегарців 2443
Ще один Лісікрат 2304
Ще один Фринонд 3976
Щипати бороду 3765
Щит в Argosi 1580
Що для хліба? 2923
Що за Мікс! 648
Що інше старий чоловік, як не
голос і тінь? 3631
Що інше, як не горе,
переможеним? 3629
Що має бути в лекіфі, якщо в
ньому є каша? 3633
Що ми тримали в таємниці, про те
співали сусіди 2789
Що міг би взяти шинкар від
шинкарки? 3632
Що між собакою та лазнею? 3637
Що найбільше повинить коня, як не
око господаря? 3640
Що не клав, не чіпай 4
Що спільного між собакою та
лазнею? 3637
Що спільного у сліпого та
дзеркала? 3655
Що спочатку, а що потім? 3647
Що стосується Гермеса? 3646
Що у сліпого та дзеркала? 3655
Що у тверезого на думці, те в
п'яного на язичі 3681
Щоб не їв ані часнику, ані бобів
1775
Щоб не наврочив мене 2380
Щоб не наврочили, тричі
спльовувати собі на груди 4119
Щоб ніхто тобі, утікаючому, не
встромив у спину списа 2422
Щоб ти віщував беотійцям 711

Щоб ти втовпив! 1947
Щоб ти луснув! 973
Щоб тобі ніколи не було сейсахтеї
3340
Щось абдерське 3666
Щось достойне наказувати – не про
кентаврів 3846
Щось хороше [корисне], зроблене
лихим, є поганим 1525

Я все тобі зроблю влітку 1062
Я заплітаю свою зачіску 3784
Я знаю Симона, а Симон мене 2695
Я йду пішки: плавати не вмію 3080
Я навчив тебе пірнати, а ти просиш
мене лізти у воду 1063
Я не бачив і сороки, балакучішої за
тебе 3397
Я не бог, то чому ж ти мене
прирівнюєш до безсмертних?
2971
Я не з цих героїв 2946
Я не маю твого віку 1645
Я не можу козу нести, а ви мені
даєте бика 2843
Я не зображуватиму левицю на
ножі для сиру 2863
Я просив заступити <а вони
відмовляють у коритах> 290
Я розповів трунарям про твоє
безумство 3972
Я співчував, слухаючи 4101
Я тобі говорю про часник, а ти
мені відповідаєш про цибулю
1061
Я швидко схоплю 165
Я, нерозумний, лише переживши
пізнав 2994
Яблука Гесперид подарувати 2447
Яблуко Геракл 2448
Яблуко Ериди 3718
Яблучний Геракл 2448
Ягнятко тобі розповів 3671
Язык добре знає, а розум не
вчиться 1577
Язык мешкає там, де перукар 823
Яйце обципувати 4107
Яйце сови 811
Як Атлант небо <приємно
[приймав]> 573
Як би сказати 4125
Як в іншому світі 4112
Як вахханка 658
Як вовк любить ягня 4117
Як дуже вчений самоський народ
3324
Як Евпариф із комедії 4132
Як із Діонісій 3473
Як корок 4127
Як люблять дитину закохані 4121
Як Мій у Писі 2819
Як на кораблі 1939
Як на таблиці 4129
Як на філітиях 4131
Як народжує нам Халкідянка 4139
Як осел працівника лазні 4136
Як поліп 3193
Як полювати на сову 434

Як сосна 3119
 Як тільки поспівчуваеш – так і
 помирає вдячність 279
 Як у дзеркалі 1811
 Як у дружньому кратері 4130
 Як хліб і місяць 687
 Як цикада 3584
 Як шуліки <робити> 433
 Яка господиня, такий і собака 2693
 Яка їде на віслоку 2749
 Яка користь від гнилої цибулі?
 3662
 Яка мені користь від ритмів
 порівняно з хлібом? 3639
 Яка хазайка, такі й служниці 943
 Якесь беззбройна війна по Елладі
 пройшла 3161
 Якби він постраждав від того, що
 зробив, це було б справедливе
 покарання 1071
 Якби ж від води лихо 1154
 Якби ми швидко не загинули, то не
 могли б бути врятовані 1079
 Якби оленятко лева <спіймало>
 2644
 Якби ти мав камінь <то кинув би>
 1069
 Якби ти не був батьком 1078
 Якби хтось тебе побачив, вважав
 би <поганим> знаменням 3337
 Якби хтось хліб у Єгипет возив чи
 шафран у Кілікію 1083
 Якби я мав сир, мені не потрібна
 була б закуска 1085
 Яке життя, така й мова 2709
 Яке не слід брати однією рукою
 2866
 Який видуває носа в лікот 3830
 Який звучить через муз 2499
 Який здійнявся би галас, якби я це
 зробив 1066

Який може позмагатися з шістьма
 дівами 3059
 Який наслідок пісочника [цівкуну]
 4002
 Який не має приводу до війни 475
 Який посівав плід [плоди], такий і
 збирай 1929
 Який сидить на нижньому веслі
 2562
 Який спосіб життя, така й мова
 2709
 Який спосіб коней? 3661
 Якийсь осел, що рухає вухами 2770
 Які самі <усе> поїдають 2494
 Якого вкусив гедзь 2714
 Якого не б'є ні слово, ні палиця
 2745
 Якщо в тебе щастя, чому біжиш?
 Якщо немає щастя, чому біжиш?
 310
 Якщо вода душить, то що ж тоді
 пити? 2833
 Якщо друзів ненавидітимемо, то
 що ж робити з тими, хто <нас>
 ненавидить? 316
 Якщо житимеш із кульгавим,
 навчившись кульгати 317
 Якщо змія не з'їсть змію, драконом
 не стане 2984
 Якщо лев'яча шкіра не підходить,
 одягай [слід одягати] лисячу 311
 Якщо маєш добродішність,
 матимеш усе 504
 Якщо не бажатимеш багато, то
 невелика кількість тобі
 здаватиметься великою;
 маленький апетит зробить
 бідність рівносильною багатству
 1656
 Якщо не очистиш і не перемелеш,
 не з'їси 312

Якщо не знаєш страждання, не
 навчившись 1043
 Якщо не кажеш, по шкірі стане
 зрозуміло 1077
 Якщо не маєш старця, дай і купи
 його 1076
 Якщо не можеш бика, жени осла
 1074
 Якщо не помнути глину, не зробиш
 глечик 2652
 Якщо не рівний, не родичайся 1075
 Якщо немає м'яса, мусиш любити
 солону рибу 313
 Якщо помірєш свою тінь, то
 виявиться, що вона не більша,
 аніж була до перемоги 1073
 Якщо поспішаєш, то сядь 315
 Якщо просить вина, бий його
 кулаком 314
 Якщо ти грав на флейті в літню
 пору, танцюй узимку 1068
 Якщо ти любиш кисле, воно
 видається тобі солодким 2788
 Якщо тільки голосування буде
 однаковим 1897
 Якщо тобі присмніше називатися
 мідійцем 1080
 Якщо хочеш швидше померти,
 вирушай до найближчого
 острова 1067
 Якщо хтось не хоче працювати,
 нехай не їсть 1084
 Якщо це бог, не страшно, адже ми
 нічого не зробили
 несправедливого; якщо ж
 людина, то не сильніша від нас
 1072
 Якщо щось погане – у Піру 1082
 Яскравий смарагд на світлі темний,
 <а у темряві світлий> 508
 Яструби яструбам друзі 1788

INDEX PROVERBIORUM

- A bis septem undis 448
 A capillo <de>pendere 469
 A capite usque ad calcem 1454
 A carcere [carceribus] 445
 A coelo ad terram 463
 A Dorio ad Prægium 449
 A fronte præcipitium, a tergo lupi 1248
 A Lare <incipere> 619
 A linea incipere
 A lupi venatu 2427
 A mortuo tributum petere [exigere] 459
 A Nannaco 458
 A pisce ficum, a carnibus legumina 3443
 A quinque desilire rupibus in undam 464
 A radicibus 1204
 A remo ad tribunal 454
 A repagulo [repagulis] 445
 A sexaginta viris venire 471
 A subeunte 453
 A teneris unguiculis 470
 A tenui filo <de>pendere 469
 A Vesta <incipere> 619
 A via et veritate aberrare durum est 2676
 A vicinis sumere exemplum 1198
 Ab asino delabi 408
 Ab asino lanam 461
 Ab elephante differre nihil 1229
 Ab equis ad asinos 621
 Ab Eteobutadis ducere genus 1350
 Ab <ipsis> incunabulis 1351
 Ab unguibus [ungue] leonem <aestimare [pingere]> 1201
 Ab unguibus incipere 1200
 Abdera pulchra Teiorum colonia 8
 Abi ad corvos! 3946
 Abiit et taurus in silvam 1048
 Abominanda cantharis 2524
 Abrumpetur tensus funiculus 482
 Absque farina ne sacrificato 2396
 Absque ligno ne ingredia 358
 Absque scopo iaculari 548
 Acanthia cicada 175
 Accerse ad extremum scientiam 3094
 Accipit et glebam erro 946
 Accissans Scythia asinum 186
 Accissare 185
 Acco 187
 Acesei et Heliconis opera 178
 Acesias medicatus est 179
 Accessae luna 1564
 Acinos sus improba pendes 485
 Acolo, non ficui immergere labra 190
 Acrothina Pygmaeorum Colosso accommodare 196
 Ad aras 1391
 Ad consilium ne accesseris prius quam voceris 2417
 Ad cribrum <dicta> 3546
 Ad currum Lydium <pedes ingrediens> 1707
 Ad cutem usque radere 2595
 Ad Cynosarges 1115
 Ad deorum aures pervenit 1107
 Ad extrema terrae 1379
 Ad fatietatem 646
 Ad flumen puteum fodit 3047
 Ad fractam canere <chordam [citharam]> 3243
 Ad myrtum canere 132
 Ad porcellum nunc da mihi mutuo treis drachmas 1150
 Ad pristina praesepia 1100
 Ad restim funiculum 1406
 Adactum iusiurandum 1383
 Adductis superciliis et inflatis buccis 2985
 Admeti naenia 64
 Adonidis horti 67
 Adonidis hortis infructuosior 177
 Adoraturi sedant 1815
 Adrastia Nemesis 65
 Advēna inquilinum <eiecit> 1389
 Adversus Corycum luctari 3249
 Adversus ictum sycophantae non inest <remedium> 236
 Adversus seipsum lunam detrahere 1393
 Adversus solem ne loquitur 3254
 Aegroto animo medicus est oratio 4086
 Aegypti nuptiae 130
 Aegyptius laterifer [laterum gestator] 128
 Aequalē tibi ducito 3608
 Aequales calculi 1790
 Aequalitas bellum haud parit 1789
 Aesopicus sanguis 3668
 Aestate cantasti, hyeme tripudiasti 1068
 Aestate vestem [penulam] deterere 1267
 Aethiopem dealbare 145
 Aethiopem ex ipso vultu cognoscere 3729
 Aethiopem lavare 145
 Aetnaeus scarabeus 171
 Agamemnonii putei 29
 Agamemnonis victim 50
 Agathonia cantio 27
 Agrestem oratorem ne contemnas 47
 Agricola semper dives annum in proximum 69
 Agrum sterilem ne colas 3416
 Aiacis [Aiantis] risus 120
 Alabanda Carum fortunatissima 207
 Alae Thessalicae 1724
 Alas accidere 1954
 Alba avis 1296
 Alba linea 2199
 Albo gallo ne manum admolarias 212
 Album calculum addere 2190
 Album panem pinsere [temperare] 2189
 Album suffragium 2188
 Alcinoi mensa 224
 Alia Leucon [Lacon] <dicat>, alia Leuconis [Laconis] asinus portat 241
 Alia Menecles, alia porcellus loquitur 239
 Alia quidem Leucon [Lacon] <dicat>, alia Leuconis [Laconis] asinus portat 241
 Alia res est, o rex, sceptrum, alia vero plectrum 1484
 Alia vita, alia vivendi ratio 253
 Aliam quercum colligere [excutere] 245
 Aliena iacere 258
 Alienam metere messem 261
 Alienum arum arare 259
 Alii laborabant, alii autem fruebantur 250
 Alii <quidem> serunt [sementem faciunt], alii <vero> metent 251
 Aliis lingua, at aliis <vero> sunt molares invicem 252
 Aliorum medicus, ipse ulceribus scates 262
 Aliud genus remi 248
 Aliud noctua, aliud cornix sonat 249
 Allium in retibus 3384
 Alma mater 3209
 Alter ipse 1485
 Alter Lysicrates 2304
 Altera navigatio 944
 Alterum pedem in cymba Charontis habere 3743
 Alterum pedem in tumulto habere 1835
 Amaea ad Aeziam accessit 1565
 Amalthiae cornu 3717
 Amans quae non oportet, non amabis quae oportet 3958
 Amare inepte nil ab odio discrepant 3949
 Amazonum cantilena 283
 Ambabus <manibus> haurire 307
 Ambulo pedes, nandi imperitus scilicet 3080
 Amicitiae personam detrahare 3713
 Amicus magis necessarius quam ignis et aqua 322
 Amor ex videndo nascitur mortalibus 1188
 Amphitryonicus consessus 304
 Anagryum movere [irritare] 3731
 Anicularum deliramenta [fabellae] 851
 Animam debere 3620
 Annas clibanum <repperit> 377
 Annosam arborem transplantare 780
 Annus clibanum <repperit> 377
 Ansam quaerere, praebere ansam 2144

Ante barbam docere senes 3231
 Ante lentem augere ollam 3232
 Ante lupus sibi iungit ovem 3224
 Ante mysteria discedere 436
 Ante pistam mazam iste pinsere 2313
 Ante victoriam laudes [encomium]
 canere 3228
 Anthericum metere 3732
 Antiopeae luctus 388
 Antipelargin 389
 Antiqua sapere 525
 Antiquior Codro 3217
 Antiquior quam chaos 4001
 Antronius asinus 392
 Anus bacchatur 844
 Anus cothonizantes 837
 Anus hircissans 846
 Anus hircum redolet 842
 Anus hoedus 845
 Anus saltat 848
 Anus Seriphia 847
 Anus simia sero quidem capitur, sed
 tamen aliquando capitur 790
 Anus substylans multum pulverem
 excitat 843
 Apage hospitem in tempestate 415
 Apertae Musarum ianuae 360
 Aphrodisium iusiurandum 2808
 Aphyas ignem 1754
 Apio est opus 3782
 Apio mitior 437
 Apologus Alcynoi 477
 Apparet etiam caeco 950
 Apud matrem manere 3045
 Aquam pistillo tundere 3873
 Aquila in nubibus 93
 Aquila non captat [venatur] muscas
 95
 Aquila thripas aspiciens 94
 Aquilae pennam cum aliarum avium
 pennis miscere 3264
 Aquilae senecta <corydi iuventa> 96
 Aquilam cornix provocat [laccessit] 89
 Aquilam noctuae comparare 87
 Aquilam volare docere 88
 Arabius nuntius 489
 Arabius tibicen 490
 Araneorum telas texere 3483
 Arare litus 122
 Arcadem imitare 511
 Arcadium postulare 512
 Arcadicum germen 513
 Archidamicum bellum 538
 Archilochi cantio 540
 Archilochi patria 541
 Archilochum [terere] calcare 539
 Archytae crepitaculum 542
 Arcum anulum ne gestato 2425
 Ardens vestis [unica] 143
 Ardua, quae pulchra 1031
 Arenae mandare semina 1152
 Arenam metiri [numerare] 295
 Areopagita <esse> 502
 Areopagita taciturnior 503
 Argentaninam pati 499

Argenti fontes loquuntur 501
 Argi collis 498
 Argiva insectatio [calumnia] 494
 Argivi fures 495
 Argivo dignus esse clypeo 398
 Argivos videre 496
 Argivus clypeus 1580
 Aries altitram <repedit> 2083
 Aries cornibus lascivens 2082
 Arietem obicere 517
 Arietis ministerium 2084
 Arrectis auribus 4128
 Ars Megarensis 2350
 Ars musica 2498
 Ars rhetorica 3306
 Artem quaevis terra [regio] alit 3716
 Asculana pugna 3291
 Asini caput ne laves nitro 2774
 Asini cauda non facit cribrum 2775
 Asini lanæ 2778
 Asini lanas quaerere 2779
 Asini mandibula 2772
 Asini mortes <narrat> 2773
 Asini prospectu 2776
 Asini umbra 2780
 Asinum tondere 3761
 Asinus ad tibiam 2768
 Asinus apud Cumanos 2754
 Asinus asino pulcherrimus 2765
 Asinus auricula movens 2770
 Asinus compluitur 2770
 Asinus esuriens fustem negligit 2767
 Asinus gestat mysteria 2750
 Asinus in apibus 2757
 Asinus in paleas incidit 2753
 Asinus in unguento 2758
 Asinus inter apes 2757
 Asinus inter simias 2759
 Asinus lyrae auscultator 230
 Asinus portat mysteria 2750
 Aspendius citharoedus [citharista]
 554
 Asperior leberide 1967
 At enim trophaeum nobile haud
 unquam viri statuere pavidi 242
 At lis seritur de lite vicissim 1440
 At non iterum vulpes <laqueis> 235
 Atheniensium inconsulta temeritas
 1621
 Athos celat [obumbrat] latera
 Lemniae bovis 105
 Atlas coelum <suscepit> 573
 Atqui e puris paleis tritram frumenti
 facere 566
 Atqui nihil opus iuxta aram cogitare
 234
 Atrei oculi 576
 Atrociora Sambico pati 923
 Attagenae novilunium 578
 Attica fides 581
 Attica Musa 580
 Attici Eleusinia 582
 Atticus advena 586
 Atticus aspectus 583
 Atticus in portum 584

Atticus martyr 585
 Atticus porrigit manum, etiam cum
 moritur 587
 Atticus testis 585
 Audere multa ut multa peccentur facit
 3712
 Audire eum cui quattuor sunt aures
 193
 Audire nempe quam loqui praestat
 male 1874
 Audire, quae dicuntur ex animo 192
 Aufer mothonem a remo 414
 Aufer te in Macariam [beatam] 663
 Augiae bubile 588
 Augiae cloacas purgare 3599
 Augia aetas 4052
 Aureae compedes 4051
 Aureos polliceri montes 4050
 Aures atque oculi regum multi 4140
 Aureus in Olympia stato 4055
 Auriculas super humeros habere 3532
 Auris Boetica 708
 Auro loquente ratio quaevis irrita est
 4054
 Aurora videns noctis opera ridet 1681
 Aurum Colophonium 4053
 Aurum igni probatum 2673
 Auscultare eum cui quattuor sunt
 aures 193
 Aut albus corvus prius, aut testudo
 volucris invenietur 1701
 Aut bibat, aut abeat 1608
 Aut furere oportet aut agere
 tragoedias 1629
 Aut hunc aut super hunc 1618
 Aut opportunum silentium, aut
 sermonem utilem <habe> 1611
 Aut periit aut profecto litteras docet
 1677
 Aut Plato Philonem imitatur aut Philo
 Platonem 1609
 Aut quinque bibe, aut tria, aut ne
 quattuor 1606
 Aut ter sex, aut tres taxilli [tesseræ]
 1620
 Aves Musarum 2501
 Aves quaerere 2809
 Azanea mala 98

 Bacchae more 658
 <Bacelo similis> et Bacles esse
 1767
 Baeta tum in aestate tum hyeme bona
 655
 Balba non cledit 1630
 Balneator [Balnei] caupo 660
 Barbam vellere 3765
 Barbarus ex trivio 673
 Bathyclis calix 654
 Batti silphium 686
 Bellaria Attica 3093
 Bellerophontes litteras 688
 Bene sit 1888
 Benevolus mactator [occisor] 1501

Bis ad eundem lapidem offendere
 [impingere] 1001
 Bis dat, qui cito dat 996
 Bis per Omnia 995
 Bis pueri senes 1000
 Blace inutiliter [nequior] 700
 Boeotica aenigmata 706
 Boeotica cantio 709
 Boeotica sus 1572
 Boeotis vaticinare 711
 Boliti poenam 713
 Bombylius homo 714
 Bona bonorum 21
 Bona Cylicum 12
 Bona vix accidunt iis qui quaerunt,
 mala vel non quaerentibus
 obtingunt 975
 Bona fortunae 17
 Boni genii 20
 Boni viri lacrimabiles [in lacrimas
 faciles] 18
 Bonis omnia congruent 423
 Bonorum cumulus 26
 Bonorum fornicarium 24
 Bonorum mare 22
 Bonorum myrmecia 24
 Bonorum pelagus 22
 Bonum malum sit, tempore haud
 datum suo 1862
 Bonus cantor bonus cupediarius 19
 Bonus e pharetra dies 15
 Bonus est affatus amici 14
 Bos ad acervum 734
 Bos ad praeaepe 728
 Bos ad praeaepe 735
 Bos adversus seipsum pulverem
 movet [festinat] 736
 Bos consenescit, at opera multa sunt
 bovis 778
 Bos Cyprius 737
 Bos in civitate 729
 Bos in lingua 733
 Bos in stabulo 728
 Bos maritimus 725
 Bos senex vacat luctu [non lugetur] in
 domibus 786
 Bos sub iugum 739
 Botrus iuxta botrum maturescit 716
 Bove leporem venari 3834
 Boyem in lingua ferre 733
 Boves messem <observantes> [Boves
 in messem] 724
 Brasidas vir bonus quidem ille, sed
 Lacedaemon multos habet
 praestantiores 742
 Brevis voluptas mox doloris est
 parens 743
 Budororum more [lege] 717
 Bunas iudicat 720
 Buthus oberrat [obambulat] 719
 Byzina <loquendi> libertas 747

Cadente quercu, quilibet lignatum
 adest 1024

Cadmea victoria 1804
 Caeci iussio [exhortatio] 3821
 Caecior leberide 3819
 Caecior Tiresia 3820
 Caecum insomnium 3814
 Caecus caeco dux 3817
 Caenei hasta 3689
 Caeno puram [limpidam] aquam
 turbans numquam potum [quod
 bibas] invenies 715
 Caeterum asinos nil moror 3844
 Calculo mordere 4083
 Calicum remiges 2103
 Calidam veruti partem 3686
 Calliae defluunt pennae 1878
 Calliphanes 1882
 Calvum vellere 3928
 Camarine loqui 1889
 Camelus cornua desiderans <etiam
 aures perdidit> 1587
 Camelus <etiam> scabiosa
 conplurium [multorum] asinorum
 tollit onera 1892
 Cancer leporem capit 1923
 Cancrum [Cancros] lepori comparare
 1921
 Cancrum recte ingredi docere 1922
 Candidae Musarum ianuae [fores]
 626
 Candidior nivibus 2197
 Candidulum linum ob lucrum ducere
 uxorem 2200
 Candidus sermo 2195
 Canem excoriare excoriatam 2108
 Canens vitae palmum ad anethum
 137
 Canere 126
 Canere cantionem Telamonis 133
 Canere quae Tellen [cantiones
 Tellenis] 85
 Canere tanquam in Delum navigans
 134
 Cani dare paleas [paleam], asino
 <vero> ossa 2110
 Canis ad cibum 2125
 Canis ad proprium [suum] vomitum
 2126
 Canis digna sede 395
 Canis festinans caecos parit catulos
 2129
 Canis in praesepe 1593
 Canis in vincula 2114
 Canis indignans in lapidem 2121
 Canis iuxta intestina 2128
 Canis malum sus dependit 3695
 Canis mendico auxilians 2123
 Canis panes somnians 1821
 Canis per phratrores ductus 41
 Canis vindictam 2112
 Canis, quae didicit arrodere coria
 3994
 Cannacae 3481
 Cantharo astutior aut callidior 1903
 Capillis trahere 3854
 Capra ad festum 151

Capra caelestis 154
 Capra contra semetipsam cornua
 1563
 Capra gladium [machaeram] 158
 Capra Scyria [Syra] 155
 Caprarius in aestu 160
 Caprae cum leone [contra leonem]
 [adversus leonem] <pugnam
 ineat> 2415
 Captantes capti sumus 166
 Carbones thesaurus <erant> 368
 Carcini poemata 1925
 Cares foras, peracta enim Anthisteria
 1744
 Carica musa 1915
 Caricum monumentum 1919
 Caricum sacrum 1916
 Caricum vinum 1918
 Caricus 1917
 Caricus hircus 1920
 Carne ipse Delphis immolata vestitur
 937
 Carpathius leporem 2628
 Cassioticus nodus 1930
 Cauda blandiri 1986
 Cauda de vulpe testificatur 1589
 Cauda tenere anguillam 410
 Cauni amor 1952
 Causa heteromolia 1483
 Caute loquacior 3300
 Cavam Arabiam serere 3609
 Caveam supergredi 3879
 Cecidis et Buphioniorum 3499
 Celerius quam Butes 1702
 Celmis in ferro 1956
 Centaurice 1984
 Cepas edere 2086
 Cephus larus 1970
 Cephus parturit 1971
 Cera tractabilior 1992
 Ceram auribus oblinere [inungere]
 1993
 Cercopissare 1987
 Cercopum forum [coetus] 42
 Cercyraeum flagrum [scutica] 1985
 Cernere leones hostium pugnam
 indicat 2174
 Certamen exile haud decus magnum
 parit 2482
 Certamen non admittit excusationes
 52
 Cervinus vir 1224
 Cescum habitare 1988
 Cestreuse iejunat 1990
 Chalcenterus 3996
 Chalcidissare 3997
 Chameleonte mutabilior 3999
 Charadriion imitare 4002
 Charetis promissa [pollicitationes]
 117
 Charontica ianua 4009
 Chironium vulnus 4020
 Chius ad Coum 2136
 Chius dominum mercatus est 4030
 Choenici insidere 4034

Cicada vocalior 3853
 Cicadae comparare apem 3580
 Cicadam ala corripuisti 3578
 Cicadis aperti 3586
 Cicerus Bacchus 1432
 Ciconias imitari 389
 Cilicii duces 1997
 Cilicium exitium 1999
 Cilicon bona <habet> 13
 Cilix haud facile verum dicit 2000
 Cinctis ab hoste vesca sunt et
 quaelibet 421
 Cinerem [Cineres] fugiens [evitans]
 in carbonariam [carbones] [prunas]
 incidere 2420
 Cinyrae opes 2117
 Circulum absolvere 3748
 Circulus virtuosus 3248
 Circumtondere comam 3112
 Ciritus alicui in navigio cadenti
 lignum defuerit 1700
 Citius melfaciat scarabeus aut lac
 culex 1704
 Citius quinque cervos sub ala tegas
 quam unum cinaedum 1705
 Citius usura quam Heraclitus
 celerrimus currit 1703
 Citra arationem citraque sementem
 553
 Citra bellum hostis 475
 Claudii Mantica 2104
 Clavi ligna findere, securi vero fores
 aperire conari 3592
 Clavus clavo <cuneus cuneo> pellitur
 [truditur] 1648
 Cleocritus 2015
 Cleomenes cubile superat 2630
 Clibano boves 1166
 Clisthene intemperantior 2014
 Clisthenem videre 2013
 Clitellae bovi impositae 3258
 Cnips in regione 2631
 Coccyce astutior 2461
 Cochleae vita 2068
 Cochleare crescet 1009
 Codali choenix [demensum] 2020
 Coelo ac terrae loqui 796
 Coenam e sportula 3670
 Cognatus unus quilibet felicius 3850
 Colophonem addidit 3747
 Colophonia contumelia [ferocitas]
 2032
 Colophonium calciamentum 2033
 Columnae Herculis 111
 Comedere labra 1466
 Cominus atque eminus 1052
 Commune naufragium omnibus <est>
 solatium 2025
 Communia <sunt> amicorum inter se
 Omnia 2023
 Communis Mercurius 2026
 Compendiaria [Compendiosa] res
 improbitas, virtus longa [tarda]
 3460
 Concha dignus 2022

Conciliant homines mala 3457
 Confide verum proloquens, nunquam
 cades 1695
 Confide, multum iustitia potest 1696
 Coniunctus est suo Attabas Numenio
 3459
 Connae calculus 2036
 Consuetudo altera natura 1367
 Consultato diu, cunctis felicius ut sis
 951
 Consultor res sacra 3451
 Consumit lapidem longaeum tempus
 idemque 3346
 Contigit et ignavis [malis] venatio [e
 venatu praeda] 901
 Conto navigare 2037
 Contra Cretensem cretizare 3248
 Contra semet Bellerophontes 1806
 Contra semetipsam cornua 1563
 Contra stimulum iactare calces 3246
 Contumelia solvit amores 3858
 Cor ne edito 2392
 Coriaceum auxilium 3393
 Corinthia videtur corpore quaestum
 factura 198
 Corinthius luxur 2047
 Cornicari 2091
 Cornix scorpionem rapuit 2056
 Cornua habere 1978
 Corvi lusciniis honoratiores 2040
 Corvus aequat 2044
 Corvus serpentem 2043
 Corydeo [Corytheo] deformior 2053
 Cotem faginare [alere] 191
 Cothonissare 2133
 Cothurno instabilior [versatilior]
 1500
 Coturnissare 2010
 Cradophagus 2071
 Crambe bis posita mors 999
 Cratera malorum 2073
 Cretenses sacrum 2683
 Cretensis contra Aeginitam 2079
 Cretensis Cretensem 2634
 Cretensis mare 2633
 Cretizare 2080
 Cribro aquam haurire 2062
 Cribro divinare 2061
 Crimen Lemnium 2213
 Crobyli iugum 1536
 Crocodili lacrimae 2085
 Crotone salubrius 2088
 Crudelis Bacchus 4103
 Cubito emungens 3830
 Cucurrit quispiam, ne conspergeretur
 aqua, et in fovea praefocatus est
 1486
 Culicem elephantum conferre 2134
 Culicem haud curat elephantus
 Indicus 2135
 Culicem liquare camelum glutientes
 1004
 Cum aqua fauces strangulet, quid iam
 opus est bibere? 2833
 Cum Care carizare 3244

Cum diis pugnare 1710
 Cum dixeris quae vis, quae non vis
 audies 1093
 Cum hasta, cum scuto 3454
 Cum ipsis manipulis 594
 Cum Minerva manum interim move
 3452
 Cum Musis 2373
 Cum Nibas coccyssaverit 2830
 Cum non sis Syrus, ne syrrisa
 [Syrum] agas 2426
 Cum pusilla est spina, bona videtur
 2477
 Cum sit septem natus annos, nondum
 tamen dentes produxit 1426
 Cum umbra pugnare 3376
 Cum viro potentior ne communica
 343
 Cuncta attrahens haud aliter ac
 magnes lapis 3033
 Cuniculis bellare 3905
 Cupiens vitare Charybdim
 [Charybdim], incidere in Scyllam
 3618
 Curetum os 2066
 Curis vacabis mortuus per somnium
 1694
 Currentem incita 3768
 Currentem incitare 3769
 Currere extra viam 3792
 Currus bovem trahit 1566
 Cyclobori vox 2096
 Cyclopia vita 2099
 Cyclopis munus 2100
 Cycnea vox [cantilena] 2101
 Cyparissi fructus 2114
 Cyrbes malorum 2116
 Cymnia tellus 2118
 Cythonymi dedecus 2095
 Cyziceni stateres 2093

 Da mihi testimonium 891
 Dactyli dies 885
 Daedalea opera 876
 Daedali alae 878
 Daedali opera 876
 Dathos bonorum 875
 Dathyli dies 885
 Daulia cornix 897
 De asini prospectu 2776
 De asini umbra disceptare 3105
 De capillo <de>pendere 469
 De curru delapsus 1365
 De eodem formatus est luto 1179,
 1347
 De gustu iudicare 1187
 De pulchro ligno etiam strangulari
 convent 452
 De reduvia queritur maiori obnoxius
 malo 3108
 De sale et faba 3103
 De teneris unguiculis 470
 De tenui filo <de>pendere 469
 Dea Impudentia 1712

Decempe umbra est 928
 Decernetur equa Thessalica 1416
 Decipere pulchre vulpem 3000
 Dedecus urbis, civis delictum 167
 Defixis oculis obtueri 569
 Deinde expergiscebar 1155
 Deliberato diu, cunctis felicior ut sis
 951
 Delius nator 949
 Delphicus gladius 931
 Delphinum cauda alligare 934
 Delphinum natate docere 933
 Deo volente nil quit aemulatio, et non
 volente nil potest ullus labor 1717
 Deo volente quisque ridet atque flet
 2593
 Deorum cibus 1729
 Deorum manus 1730
 Dextrum <pedem> in calceum,
 sinistrum in pelvim 939
 Diagoras Melius 968
 Dicas tria de curia 1092
 Dicendo consequimur, ut dicamus
 1193
 Dicere multa grave est sapientem
 apud insipientes 493
 Dictum ac factum 3302
 Dictum factum 278
 Difficile est deterioris subesse
 imperio 3992
 Difficile est seipsum nosse, at vero
 beatum 3993
 Difficilia quae pulchra 1031
 Digna canis pabulo 396
 Dignus obelisco 397
 Dignus re quavis 404
 Dii bona laboribus vendunt 1709
 Diomedea necessitas 997
 Dionis gry 852
 Dionysius Corinth 2607
 Direptio bonorum Cinnari 520
 Docui te urinandi artem et tu me vis
 demergere 1063
 Dodonaem cymbalum
 [tintinnabulum] [aes] 3679
 Dolio haurire 1173
 Dolium inexplabile 2599
 Domesticum thesaurum calumniari
 [traducere] 3759
 Domesticus testis 2700
 Domi leones, foris vulpes 2703
 Domi manere convenit felicibus 2704
 Domi <non hic> Milesia 2705
 Domi pugnans more galli 1325
 Dominas suas canes imitantur 113
 Domus amica domus optima 2706
 Donum quodcumque probato 1041
 Dorica musica [musa] 1040
 Dormienti rete capit [trahit] 1496
 Duabus nixus [anchoris] niti 1392
 Duce muliere ducitur mulier 870
 Dulce bellum inexperto 821
 Dulcis cubitus [ancon] 820
 Dum fervet olla, vivit amicitia 1533

Duo cum cuperes, neutrum es
 consecutus 1028
 Duo lupi, et duo equi una pascuntur,
 duo leones non item 2296
 Duo parietes dealbare 1034
 Duobus litigantibus tertius gaudet
 3845
 Duobus pedibus confugere 1161
 Duplex cappa 993
 Duplices viros 994
 Dureus equus 1020

 E bono in bonum transire 1190
 E contracto poculo [calice] bibere
 1178
 E dolio haurire 1173
 E duobus tria vides 1162
 E fimbria textum omne cognoscere
 1192
 E fructu cognoscere arborem 1191
 E Massilia venire 1168
 E Patroclis <domo> 1171
 E perforato poculo [calice] bibere
 1178
 E sublimi deridere 622
 E tardigradis asinis equus emersit
 1157
 E terra genitus homo 800
 Eadem per eadem 593
 Ecce Rhodus, ecce et saltus 614
 Echino asperior 1529
 Echinus partum differ 1528
 Edaciora purpuris 2245
 Edax currus 55
 Edax trirēmis 58
 Ede nasturtium 1465
 Effugi malum, inveni bonum 1517
 Effugiens Charybdim [Charybdim],
 incidere in Scyllam 3618
 Egere praestat in solo quam divitem
 sulcare fluctus 1259
 Ego cuncta more fecero Nicostrati
 3154
 Ego tibi loquor de alliis, tu respondes
 de cepis 1061
 Electro pellucentior 1637
 Elephantum ex musca facere 1228
 Elephas murem non mordet 1230
 Embarus esse 1241
 Emori risu 767
 Empedoclis simulas 1245
 Endymionis somnum dormire 3740
 Ensem acutum avertas 2783
 Eodem cubito 618
 Eodem ex ore calidum ac frigidum
 proferre 1184
 Epeo timidior 1387
 Ephemerī vita 1516
 Ephesiae litterae 1515
 Epimenidea pellis 3683
 Equi senecta 1785
 Equo senescenti minora cicela
 admove 1787
 Equus me portat, rex me alit 1784

Eretriensium rho 1435
 Ergini canities 1429
 Erigere durum est, qui cadat iuvenis,
 senem 782
 Est amicus alter ipse 1485
 Esurienti vulpi somnus obrepat 3087
 Et a mortuo tollere [tributum
 colligere] 1895
 Et alterum pedem in tumultu habere
 1835
 Et plantarum semina et hominum
 mores ad regionis habitum
 respondent 1837
 Et post panes bona maza est 16
 Et puero perspicuum 1828
 Et quando ille oculis oleum
 conspexerat unquam? 1829
 Etiam a mortuo tollere [tributum
 colligere] 1895
 Etiam baetylum degluties 1819
 Etiam bibendae sunt simul faeces tibi
 3458
 Etiam capra nocentem mordeat 1894
 Etiam corchorus inter olera 1826
 Etiam in deorum coetu [concione]
 1896
 Etiam quercus Maenas facta est 1822
 Etiam si lupi meminisses 1070
 Etiam si non dicas [loquaris], ex ipsa
 pelle conspicies es 1077
 Euparyphus ex comoedia 4132
 Eurybatizare 1508
 Eurycles 1509
 Ex Academia venire 172
 Ex aequo da omnibus 1353
 Ex amphitheto bibere 303
 Ex arena funiculum [funem] nectere
 1183
 Ex Atheniensibus qui probi sint, eos
 egregie probos esse 2820
 Ex capillo <de>pendere 469
 Ex degustatione iudicare 1187
 Ex diametro 1159
 Ex hoc prope tantum quantum ex
 Dionysiis [Bacchanalibus] 3473
 Ex hostium regione 1174
 Ex iisdem tragoedia fit [componitur]
 et comoedia litteris 1197
 Ex Iovis tabulis testis 1199
 Ex ipso bove lora sumere 1186
 Ex machina <apparere> deus 457
 Ex malis eligere minima 3489
 Ex multis paleis parum fructus
 colligere [reportare] 1175
 Ex otio negotium 3212
 Ex ovo emergere 4102
 Ex phelleo venire 1205
 Ex stipula iudicare 468
 Ex Tantalī horto fructum colligis
 3544
 Ex tenui filo <de>pendere 469
 Ex tripode <dicta> 1195
 Ex unguibus [ungue] leonem
 <aestimare [pingere]> 1201
 Ex uno multa facere 1348

Ex uno omnia spectare 1349
 Excubare Naupacti 3974
 Excubiarum gratia canere 3970
 Excubias oportet agere aut divitem
 esse 3971
 Excretiones serere 491
 Excretionis templum 492
 Exigere et a statusis farinas 170
 Exitii nulla ratio 2722
 Expecta, anus, meum filium te
 suaviaturum 2370
 Expecta, bos, olim herbam 2369
 Extra cantum 3049
 Extra chorum saltare 1219
 Extra lutum pedes habere 1217
 Extra oleas ferri 1218
 Extra pedes equinos 1203
 Extra telorum iactum 1369

Facillima cuncta [omnia] sunt viris
 sapientibus 424
 Faciunt et sphaceli immunitatem
 1831
 Facta subalaria 116
 Famelicus vir esse furax cogitur 333
 Fames magistra est artium
 complurium 3185
 Fames Meliaeae 2236
 Fastuosus Maximus 2034
 Fatuo digitum ne ostendas, ne et
 palmam tibi devoret 1499
 Fatuus fatua loquitur 2531
 Feles Tartessia 752
 Feli crocotum 2862
 Feli tuniculam 753
 Felices adsint superi 3453
 Felicitas multos habet amicos 1510
 Felix qui nihil debet 1494
 Feriatorum chorus 497
 Ferinam gustare [comedere] 46
 Ferro et igni 3113
 Ferrum fluitare [natare] docere 3349
 Fervet olla, vivit amicitia 1533
 Festina lente 3408
 Festum multas habens <molestias
 [occupationes]> 1374
 Ficos divider 3436
 Ficos vis 2694
 Fictiles divitiae 1973
 Ficulno folio anguillam 3837
 Ficulnus gladius 3439
 Ficum Mercurio 3442
 Ficum petere 3441
 Ficus ficus, lignonem lignonem
 [scapham scapham] vocare
 [dicere] 3523
 Fieri non potest, ut bene gerat
 imperium, qui non tulerit
 imperium 2959
 Figura Carico 3475
 Filum contentiosis tum erat 2488
 Fistulam tubae comparare 592
 Fiere ad novercae tumulum 3253

Floret Amor in rerum copia, moritur
 autem in egestate 1450
 Fluctum mutum 2106
 Fluvius cum mari certat 3205
 Fluvius, quae longe dissita sunt,
 irrigat, quae proxima sunt,
 praeterit 3206
 Fores aperire 380
 Formica camelus 2515
 Formicae inest sua bilis <et serpho
 sua> 1332
 Formicae quoque sua bilis <in>est
 1519
 Formidosior esse eo, qui prospectat
 910
 Fortuna Euripus 3829
 Fortunae filius 2998
 Fortunata Corinthus, at ipse siem
 Teneates 1493
 Fortunator Carcini Strobilis 1492
 Frater viro adsit 60
 Frenum momordi 887
 Fricantem refrica 3757
 Fructus papyri haud sustinet spicam
 gravem 746
 Frustra currere 1110
 Frustra Herculi <calumniam
 struxeris> 1087
 Fuere quondam strenui Milesii 1674
 Fugiens fumum, flammam [ignem] in
 <ipsam> incidere [decidere] 3746
 Fuimus Troes 1651
 Fuit et Mandroni ficulna navis 1053
 Fulgur ex pelvi [vitro] 562
 Fumi umbra 1909
 Fumosae imagines 1911
 Fumus 1907
 Funiculum lapidi admove 3615
 Fur furem cognoscit, lupus lupum
 1059
 Fures clamorem <timent> 2692
 Fures festum agunt 43
 Fures ipsi accusant 2691

Gallorum incusare ventrem 213
 Gallos execare 755
 Gallus insilit 214
 Gaudet magis quam qui senectam
 exuit 761
 Gaudium pyraustae gaudere 4004
 Generosior Codro 1490
 Generosus esse ex crumena 776
 Genu sura propius 488
 Gigantum amentia [arrogantia] 809
 Glauci ars 2978
 Glaucus alter ab equis devoratus 813
 Glaucus comesa herba habitat in mari
 815
 Glaucus poto melle revixit 814
 Gleba arvom 748
 Gorgonem Perseus adortus est 835
 Gracilius Leotrepheide ac
 Thaumantide 2178
 Graculus inter Musas 2030

Graeca fide 1235
 Gravior Areopagita 3415
 Grues lapidem deglutientes 106
 Gutta vini non miscetur aqua saepius
 infusa 3413
 Gyes non inest illi 855
 Gygis annulus 854
 Gyrgathum spirare 872

Habet et musca splenem 1518
 Habronis vita 10
 Haec et Pylaea novit et Tyttygias
 2696
 Haec Medus non observavit 3535
 Haec tibi et Pythia et Delia 3558
 Haesitantia cantoribus tussis 481
 Halcynionis <agree> dies 225
 Harmodii cantio 516
 Haud absque Theseo 2940
 Haud contra ianum 2845
 Haud dithyrambus est, aquam si
 potiet 2954
 Haud est amicus amicus, absit si
 procul 3595
 Haud est eadem vesania cunctis 2327
 Haud magis parcere ac lupis 2867
 Haud paternas canere cantilenas 2855
 Haud unquam arcet ostium 2931
 Hedera post Anthisteria 2
 Heraclius lapis 1660
 Herculana balnea 1661
 Herculana scabies 1668
 Herculanus lecti 1665
 Herculanus morbus 1667
 Herculei labores 1664
 Hercules accipit 1672
 Hercules et simia 1671
 Herculeus nodus 1666
 Heri et nudistertius 4025
 Hermonium beneficium 1446
 Hic alter Hercules 254
 Hic Rhodus, hic saltus 614
 Hinnulus leonem <cepit> 2644
 Hipparchi murus 3688
 Hipparchorum tabula 1778
 Hippocratis iusiurandum 1780
 Hippolytum imitare 1781
 His lingua, at illis <vero> sunt
 molares invicem 252
 Hoc certamen non est de oleastro
 2869
 Homo bulla 3195
 Homo Euripus 372
 Homo fictilis 1974
 Homo homini deus 370
 Homo homini lupus 371
 Homo locum gloriosum facit, non
 gloriosum facit hominem locus
 2980
 Homo Thales 374
 Homunculus ex Caria 369
 Honesti teipsum 779
 Hordeum editur, et vituperator 1487

Hospitem apīs, verum siren
praedicere amicum 3339
Humi haurire 3998
Hunc, qui fugit, strepitus lyrae haud
remorabitur 363
Hybernū somnium 4012
Hydrām [Hydrae capitā] amputare
[secare] 3616
Hydrus in dolio 3869
Hylām inclamare [vocare] 3772
Hyperberetaea 3888
Hyperī vertigo 3893

Iaculare in eum, qui novit artem 662
Iaculo immisso fugitūrum putare 670
Ialemo frigidior 1748
Ialemo nudior 859
Ianus alter 1751
Iapeto antiquior 1752
Ibi in Macariam [beatam] 663
Ibyci equus 1753
Ibyci grues 112
Idem arbustum non alit duos
 <erithacos> 2463
Idem ducere [trahere] pariter iugum
 3559
Idem fāvus 1272
Ignavi angulus 292
Ignavis semper feriae <sunt> 86
Ignem aquae miscere 3295
Ignem gladio ne fodito 2340
Ignem igni addere 2418
Ignem palma 3283
Ignem ventus, amorem autem
 consuetudo incendit 3700
Igni non extinguitur ignis 3289
Ignis ad torrem <veniens> 3279
Ignis fretumque et mulier, haec mala
 tria 1682
Ilias malorum 1768
Iliensis tragoedos conduxit 2624
Illotis minibus 376
Illotis pedibus tectum subire [ingredi]
 375
Imago animi sermo est 2250
Immobilis alloquiis 571
Immunes caprae ab aratris 1226
Imo auribus tenere lupum <nam
 neque amittere, neque retinere
 scire> 3754
Imo tanquam heros in clypeo hospitio
 accipere 237
Imperia demonstrant virum 534
Imperitus subligaculum [brachas]
 indutus passim eas ostendit 284
Imperium Scyrium 533
Importuna benevolentia nihil ab odio
 differ 173
Impossibilia sectari [venari] [captare]
 66
In albo lapide alba linea 2199
In alieno choro pedem ponere 1250
In Angulo 1260

In anulo dei imaginem ne circumferas
 1261
In apes insilire [irruere] 1121
In Aphannis 1103
In aqua scribere 1147
In aquam semina iacere 1148
In arena aedificare 1151
In Areopago iudicatum est 1099
In armis accisare 1410
In aurem dicere 1126
In beato omnia beata 1287
In bello non licet bis errare [peccare]
 289
In canis despicere podicem triumque
 vulpium 1114
In capras feras **1096**
In caput impelli 1397
In Care periculum <facito> 1270
In coelum expuis 1125
In coelum sagittam torquere 1143
In cotyla portari 1275
In crastinum seria 1102
In dolio figulinam [figulariam] artem
 discere **1297**
In faucibus portare bovem 721
In fermento iacere 1305
In fimum aromatatum odorem spargere
 1112
In foribus 3107
In foribus aequalem 1395
In foro abstinendum a mendacio 1249
In frigidum furnum immittere panes
 1414
In holmo cubabo 1288
In id quod opus erat 1139
In ipsius caput 1136
In lapidinas 413
In laqueos lupus 1127
In lenticula fabulam <narrare> 3741
In lenticula unguentum 3682
In leporinis carnibus <vivere> 1545
In mari quaerere aquam 1266
In melle seipsum obvolvere
 oblinereque 1279
In navibus educates 1282
In nocte consilium 1283
In nocte lucens, luce vero inutilis
 1284
In novaculae cuspidē [acie] 1401
In occipitio quoque habere oculos
 2791
In oculis pudor 1562
In omni fabula et Daedali execratio
 1292
In ostio formosus 1268
In planciem equum 1783
In portu impingere 1312
In portu navigare 1278
In portum 584
In pulcis morsu deum invocare 1323
In puteo cum canibus pugnare 1320
In quinque situm genibus iudicium
 1296

In regione caecorum regnat [imperat]
 [rex est] luscus [strabus] [buscus]
 1299
In saxis serere 1128
In se ipso pharmaca habere 1264
In sinu gaudere 1274
In sinu manus habere 3900
In stipula arare 1396
In suum ipsius caput 1136
In tenebris saltare 1316
In tergore bovis desedit 1390
In tesseris iactus Midas prosperrimus
 2472
In transcurso 1172
In trivio esse <consilii> 1310
In Trophonii antro vaticinatus esse
 1146
In vanum canere [cantare] 3245
In ventrem irumpere 1461
In via ne secere ligna 1285
In vino veritas 1286
Inanem <metuere> metum 59
Inanibus spebus incendi 1959
Inaniter aquam consumer 264
Inanium inania consilia 1961
Incaprificatus esse 356
Incendium incendio addere 2418
Incidere complicatum lunonis sacrum
 652
Indemnis spectabo alium mala mea
 ferentem 1361
Indoctior Libethriis 298
Indoctior Philonide 416
Inemptum mancipium 394
Inertibus semper feriae <sunt> 86
Inertibus viris iners oratio 1329
Inexperta nuptiarum 38
Inexploratus homo 7
Inferorum balnea 4026
Inflexilis alloquiis 571
Inflige plagam aratri 2996
Infructuosior oleastro [agrippa] 176
Ingens malum 1007
Ingrato benefacere, et mortuum
 ungere, paria sunt 636
Initio Mars laudabatur ob filios 3518
Iniuria ex iniuria, ex probro probrum
 3860
Iniuria probos afficit, qui malis parcit
 61
Iniuria solvit amores 3858
Insanit Amyris 1690
Insatiabile est ex omni re lucrum 439
Insignis smaragdus in luce quidem
 obscurus 508
Inspiens pullus ultro suum nidum
 ostendit 378
Insperatam vitam agree 347
Inspexit etsi sero pellem Iupiter 2619
Inter amicos etiam corydus sonat
 1253
Inter malleum et incudem 2381
Inter senes puer, idem at in pueris
 senex 1290
Intercapedine optime perit fames 958

Interfectionis ala 3968
 Interrupta est musica 1212
 Intra septimam 1340
 Inus Dolores 1776
 Invidiae expertes Musarum ianuæ
 [fores] 626
 Invitus quidem Iuppiter novit 203
 Invulnerabilis esse ut Caeneus 577
 Io pæan 1765
 Iove germen 1160
 Iovis cerebrum 989
 Iovis Corinthus 2608
 Iovis crepida 3777
 Iovis filius Corinthus 2608
 Iovis suffragium 992
 Ipsa dies quandoque parens,
 quandoque noverca 257
 Ipsa res monet 601
 Ipse mihi balneari ero 1803
 Ipse sumit tibi cenam 612
 Ipsi curandum est, sed in domum 617
 Ipsi testudines <com>edite, qui
 cepistis [prendidistis] 604
 Ipsi placet 605
 Ipso cratere contingant mala 616
 Ipsum attingi limen ostii pede 610
 Ira postremum senescit 2623
 Irritabis crabrones 3470
 Iterum ac tertio, quod pulchrum est
 998
 Iterum ad eundem lapidem offendere
 [impingere] 1001
 Iterum atque iterum Pythum versus
 via 590
 Iucunda poma, si procul custodia 819
 Iucunda rerum omnium vicissitudo
 2379
 Iucundi acti labores 3200
 Iuppiter absque filiis 1537
 Iuppiter aquilam delegit 1538
 Iureiurando viros, talis pueros oportet
 fallere 2807
 Iustitia iustior 983
 Iustitiae oculus 1470
 Iuxta muris interitus 1938
 Iuxta navem 1939
 Iuxta pedem 3106

 Laborem serere 3198
 Labrax Milesius 2145
 Labyrinthum 2146
 Lac gallinaceum [gallinarum] 2811
 Laciadae 4094
 Laconicae Lunae [Laconicas lunas
 <causari>] 2155
 Laconismus 2158
 Lacrima nihil citius arescit 2914
 Lacrimari ad novercae tumulum 3252
 Lampon iurat per anserem 2162
 Lapidem decoquere 2227
 Lapidi loqui 2234
 Lapidus solem incensere 2226

Lapis amussi est applicandus, non
 amussis ad petram 3252
 Lapis irrisibilis 35
 Lapis qui volvitur algam non generat
 2230
 Laqueum laqueus, ita ut videtur,
 ceperit 567
 Laqueus murem cepit 1088
 Laqueus, ita ut videtur, et bono fuit
 299
 Lari sacrificare 1474
 Larinum verbum 2163
 Larus hians 2166
 Larus in paludibus 2165
 Larvis terrere leonem 2496
 Laudare seipsam 3335
 Laureum portare baculum 898
 Lavare laterem 3149
 Laves Peliam 2256
 Lecytho crassior [pinguior] 2241
 Legatus non caeditur, neque
 violabitur 3216
 Lege manuum 1321
 Lemnia manu 2214
 Lemnium malum 2214
 Lente bos 575
 Lentem angulo<s> tenere 3927
 Lenticum mandare [arrodere] 3477
 Lenticum rodentes 3476
 Lento pede 1676
 Leonem pungere 2172
 Leonem tondere 3751
 Leonem vellicare 3750
 Leoninam pellem [exuvium] induere
 3610
 Leonis exuvium super crocotem 2175
 Leonis vestigia quaerere 3779
 Leonum senectus melior iuvenibus
 hinnulis 806
 Lepori esurienti et placentiae pro ficis
 2147
 Leporis somnus 2151
 Leporis vitam vivere 2150
 Lepus apparens infortunatum facit
 iter 3934
 Lepus carnem quaerit **894**
 Lepus dormiens 2151
 Lepus pro carnibus <periclitatur>
 2153
 Lerna malorum 2180
 Lesbiis digna 2182
 Lesbius Prylis 2638
 Lethes campus 2210
 Lex et region 2572
 Liba Coalemo! 3406
 Liberae sunt caprae ab aratris 1226
 Libra aequior [iustius] 979
 Libyca avis 2225
 Libyca fera [bestia] 2224
 Licentia poetica 1582
 Lingua amicus 446
 Lingua maledica improbae mentis
 argumentum 822

Lingua, quo vadis? Erectum
 civitatem, eandem denuo
 subversura 824
 Lino linum connectis 2239
 Lippire cucurbitas [ollas] 2211
 Litem movebit, si vel asinus mordeat
 canem 982
 Litem parit lis, noxa item noxam parit
 981
 Litore loquacior 3300
 Litori loqui 123
 Lityersam cantionem canere 2244
 Locrense pactum 2254
 Locrensis bos 2253
 Locrensiu pactum 2255
 Longae tyrannorum manus 2320
 Longe antecellit viribus solertia 827
 Longum valere 2321
 Loqui tragice 3790
 Lotum gustasti 2309
 Lucerna pinguior 2242
 Lucerna sublata, omnis mulier eadem
 est 2308
 Lucernam in meridie accendere 2307
 Lucernam olet 3755
 Lucrum pudori praestat 1981
 Lumen soli mutuum dare 1647
 Lupi alas quaerere 2283
 Lupi decas 2292
 Lupi faucibus eripere 1167
 Lupinum potum 2274
 Lupus ante clamorem festinat 2289
 Lupus aquilam fugit 2277
 Lupus circum puteum chorum agit
 2287
 Lupus hiat [haviat] 2284
 Lupus iungit ovem 2286
 Lupus pastor 2288
 Lupus pilum, non ingenium [mores]
 mutat 2640
 Luscinae nugis insidentes 100
 Lutum luto purgari 3122
 Lutum ni tundatur non fit testa 2652
 Lychno pinguior 2242
 Lychnobius 2306
 Lydi improbi, post hos secundi
 Aegyptii, tertique Cares
 perditissimi omnium 2267
 Lydia lapis 2231
 Lydia lege 2266
 Lydius lapis 2231
 Lydorum carycas 2272
 Lydum in campum provocare
 [provoca] 2268
 Lydus cauponator 2270
 Lydus ostium clausit 2271
 Lynceo perspicator 2261
 Lynceus 2259
 Lyndii sacrificium [sacrum]
 <faciunt> 2238
 Lysistrati divitiis dives esse 2305

 M littera tibi sorte obtigit 1225
 Machinas post bellum adferre 3554

Magadari 2310
 Magis elinguis quam scapha 3467
 Magis ipse Phryx 2325
 Magis mutus ipsis piscibus 634
 Magis sibi placet quam Peleus sua
 machæra 2344
 Magis varius quam hydra 3158
 Magis vociferare quam laurus viridis
 incensa 2353
 Magna Graecia 2345
 Magnanimitas est leviter ferre
 iniuriam 2347
 Magnes lapis 3033
 Magnetum mala 2312
 Magnifica quidem oratio, caeterum
 non habetur fides loquenti 2641
 Magno flumini canale inducere
 [aque ductum inferre] 3207
 Magnum quid est, in rebus adversis
 sapere ut oportet 2342
 Maiorem vitato virum 215
 Mala asella vehi 1381
 Mala Cannacæ 3481
 Mala Hesperidum largiri 2447
 Mala lucra virtuti damnum adferunt
 1846
 Mala proditio 1849
 Mala quidem thripes, mala rursus ipes
 1847
 Malas et cornua 3496
 Maleam legens, quae sunt domi,
 obliviscere 2324
 Mali bibunt iniquitatis turbidum 1852
 Mali commatis 3197
 Mali corvi malum ovum <nascitur>
 1163
 Mali fontem repperit 1868
 Malim Telegorae dare 2326
 Malis percutere [petere] 669
 Malis ter mala 3726
 Malorum panegyris 1872
 Malum bene quiescens [conditum]
 [situm] ne <com>moveris 2401
 Malum donum noxae simile 1858
 Malum Hercules 2448
 Malum malo <medicari> 3690
 Malum necessarium 321
 Malum vas non frangitur 1855
 Malum virum semper pati malum
 deceat 1857
 Mancipii capillus 331
 Mancipium sale emptum 272
 Manibus pedibusque 4023
 Manivoro vinculo 4019
 Mansuetior columba 3214
 Manu <sementem facere> oportet,
 non autem tota corbe 3594
 Manu tentare in tenebris 4081
 Manum admoventi fortuna invocanda
 est 3539
 Manus manum lavat 1
 Manus non habens, lavari cupit 639
 Maras 2330
 Mare exhauris 1683
 Mare malorum 1870

Mare prius vitem feret 3707
 Margites 2331
 Mari e lacu aquam <infundere> 1687
 Marinus cum sis, ne terrestris fias
 1685
 Mars rex 507
 Mars sua ipsius arma non iactat 506
 Martis pullum [campus] 505
 Maschalam tollere 163
 Matioleochus 2339
 Matris ut capra dicitur 3625
 Maxilla senibus scipionis est vice 339
 Me bella semper insequantur talia 76
 Me mortuo terra miscetur igni 1244
 Megarensium lacrimae 2348
 Megaricae sphinges 2349
 Melanione castior 2357
 Meliacum navigium 3699
 Meliores nascisci aves 291
 Melitaea catella 2362
 Mellis medulla 2365
 Memento mori! 2368
 Mendicantium sacculi semper inanes
 3271
 Mendici pera non impletur 3269
 Mendico ne parentes quidem amici
 sunt 3270
 Mens non inest Centauris 2575
 Mens videt, mens audit 2574
 Mentem <habere> evanidam 3055
 Menti pareto 2585
 Meos necto cincinnos 3784
 Mercatorem se adsimulat 1247
 Mercurius non doctus 1443
 Mercurius supervenit 2616
 Methysocottabus 2353
 Mida locupletior 2474
 Midæ opes 2475
 Midæ opes habere 3756
 Midas auriculas [aures] asini <habet>
 2473
 Militavit cum Erasinade 1475
 Minervæ suffragium 1561
 Minus sapere scriptoribus
 dithyrambicus 976
 Minutæ guttulae imbrem parientes
 4073
 Mitte in aquam 667
 Modio metiri <paternam pecuniam>
 2352
 Modo Carico 3475
 Mons monti [cum monte] non
 miscetur <at vero homo homini>
 2812
 Mons parturit, deinde murem
 enixus est 4099
 Monstrari digito 907
 Monstro cui fortuna me implicavit
 2716
 Morbus amicitiae assentation 2573
 Mordere laba 881
 Mores amici noveris, non oderis 3957
 Moro maturior 3098
 Morsus aspidis 555

Mortalibus bene esse munus est Dei
 1715
 Mortui non mordent 2688
 Mortuo ne maledicas, sed beatum
 praedica 3767
 Mortuo verba facere 2552
 Mortuum flagellare 2548
 Mortuum unguento perungere 2549
 Mortuus non mordet 2550
 Mos et region 3162
 Moschus canens Boeoticum 2497
 Movere Camarinam 2402
 Movere seu tangere hulus 2002
 Mucosis naribus 2512
 Mulgere hircum 3791
 Muliere ingenium 867
 Mulieri ne credas, ne mortuae quidem
 863
 Mulieris oculus spiculum iuvenibus
 est 865
 Mulierum exitia 868
 Multa belli inania 3165
 Multa cadunt inter calicem
 supremae labra 3166
 Multa mentiuntur cantores 3169
 Multa Syrorum olera 3167
 Multas amicitias silentium diremit
 3172
 Multi bonique 3176
 Multi duces deperdidere Cariam 3179
 Multi qui tauros stimulent, sed rarus
 arator 3173
 Multi te odio habebunt, si te ipsum
 ames 3178
 Multi thyrigeri, pauci Bacchi 3180
 Multis ictibus deicitur [domatur]
 <rigida> quercus 3170
 Multis parasangis praecurrere 3181
 Multo quam finem [fini] medicari
 [mederi] initia [principio] praestat
 535
 Multorum festorum Iovis glandes
 comedit 3186
 Multum valeat, haud est meum
 negotium 2953
 Murem pro leone ostendit 2511
 Muri Semyramidis 3562
 Mus albus 2522
 Mus malus 2511
 Mus non potens subire antrum
 gestabat cucurbitam 2520
 Mus <nunc> picem gustat 522
 Mus puerum mordens aufugit 251
 Muscae 2504
 Muscarum abactores 2506
 Muscas praetervolantes metuere 899
 Muscum demetere 297
 Mustelae pingue [sevu] [faevum]
 684
 Mustelam habere 754
 Mustarum armis remos et nautica
 vincla 2565
 Mutus Hipparchion 633
 Myconiorum more 2509
 Myconius calvus 2508

Myconius vicinus 2507
Mylus omnia auscultans 2510
Myream cupere 2517
Mysorum extremus 1480
Mysorum praeda 2529
Mysorum ultimus 1480

Nam laborantem etiam Deus iuvat
simul 3836

Nanus cum sis, cede 2539

Nare trahi 3627

Nati natorum 2995

Nauphracton tueri 2544

Nauson Naucrati 2543

Navigare Anticyram 3145

Navigare Troezenem 651

Naviges in Massiliam 1133

Navis antiqua non navigabit per mare
2542

Navis supplicat scopulo 2541

Ne apud me varia 2414

<Ne> Caprea cum leone [contra
leonem] [adversus leonem]
<pugnare in> 2415

Ne cinerem [cineres] fugiens
[evitans] in carbonariam
[carbones] [prunas] incidere 2420

Ne contra bovem opta 2398

Ne cuius porrigas dextram 2411

Ne decimam quidem partem opum
Syracusanarum possidere 2899

Ne edas allia et fabas 1775

Ne elephantus quidem ebiberet 2874

Ne Execestides quidem rectam viam
inveniret 2882

Ne gladium tollat mulier 2405

Ne grandia loquaris 2406

Ne gry quidem loquitur 2431

Ne gustes ex iis, quibus est nigra
cauda 2389

Ne Hercules quidem aduersus
[contra] duos 2429

Ne ignem igni addere 2418

Ne ignifer quidem superfuisset 2896

Ne in apio quidem sunt 2880

Ne in coena quidem laudaberis 2951

Ne in pelle quidem 2879

Ne in somnio quidem 2885

Ne incendium incendio addere 2418

Ne intra vestibulum quidem 2881

Ne ligula quidem dingsus 2046

Ne machaeram tollat mulier 2405

Ne malorum memoriam refrices 2407

Ne me fascines 2380

Ne mihi bacon, piscis nequam 2408

Ne movere Camarinam 2402

Ne movere festucam 2397

Ne movere lineam 2399

Ne per somnium quidem 2885

Ne puero gladium 2409

Ne punctum quidem 1802

Ne quare fieri deus 2393

Ne quare rursum praeteritam semel
rosam 3315

Ne quid unquam beneficii collocaris
in senem 784

Ne quis te a tergo fugientem cuspide
figat 2422

Ne rem defini, nisi partem audieris
utramque 2432

Ne spina quidem vulnerabit bonos
2428

Ne temere Abydum <navigare> 2390

Ne terra quidem profuit 2877

Ne tria quidem Stesichori nosti 2897

Ne uno quidem dingsus 403

Ne utri unquam inspicito podicem
senis 338

Ne verba pro farinis 2404

Ne via quidem eadem ingredi 2436

Ne vitres musicam 2396

Nebulas diverberare [caedere] 2564

Nec omnia, nec passim, nec ab
omnibus 2966

Nec podagra liberat calceolos nec
preciosus anulus unguium vitio,
nec diadema capitis dolore 2967

Necessitati nec diu repugnant 323

Nectunt stupendas machinas Aegyptii
921

Neglectus angulus 292

Nemo bovem immolavit benemerito
nisi Pyrrhiae 2904

Nemo futurum effugerit 3696

Nemo scit praeter me, ubi me soccus
premat 233

Nempe gloriae est labor parens 3199

Nempe otiosis nullus adsistit Deus
1713

Neoptolemia vindicta 2559

Nephalia ligna 2566

Nephaliu sacrificium 2567

Nefasti dies 486

Neque caecum <viae> ducem neque
amentem [imprudentem]
consultorem [consiliarium] 2457

Neque canis pellem edere cessabit, si
semel didicit 2894

Neque coelum neque terram attingere
2964

Neque compluitur, neque sole
aduritur 2933

Neque Lydorum condimenta neque
flagrorum crepitus 2454

Neque mel, neque apes 2434

Neque natate, neque litteras noscere
2456

Neque pessimus, at nec primus 2965

Neque quantum luscinae dormiunt
2886

Nervis carentem iuverit bulbus nihil
2928

Nervus belli 3508

Nervus rerum 3763

Ni pater esses 1078

Nihil ad Bacchum 2926

Nihil ad carmen 2922

Nihil ad chordam 2440

Nihil ad Parmenonis suum 1489

Nihil de vitello dare 2560

Nihil e rure loqui 2911

Nihil grave accidit, nisi tibi vindicas
2921

Nihil ore quicquam a Chaerephonte
discrepare 2910

Nihil sancti [sacri] 2915

Nihil sanum 2929

Nihilo maior mihi rerum istarum cura
quam ranarum in limo versantium
2360

Nil nocere 2388

Niobes dolores 2571

Nisi et repugnet et molas, haud
unquam edes 312

Nisi si qua vidit avis 3147

Noctua volavit 818

Noctuae Laurioticae 812

Noctuas Athenas <ferre> 810

Nocturnum ovum 811

Nodum solvere 1809

Non admodum misces 2847

Non annunciare bellum 2858

Non Chius, sed Cius 2871

Non cedit 1630

Non e quercu saxove 2943

Non e quovis ligno Mercurius fingi
posset 2948

Non ego leaena statuar in
tyrocnestide 2863

Non enim equos unquam mihi
subduxere bovesve 2838

Non enim spinae 2835

Non est Hippoclydi curae 2868

Non est oleum in lecytho 1222

Non est otium servis 2864

Non homini cum daemone fas
contendere bello 2958

Non iam nocte pluet, sus qua etnitur
agrestis 2446

Non id quod magnum est, pulchrum
est; sed id quod pulchrum,
magnum 232

Non incedis per ignem 2837

Non lacrimosum bellum 54

Non movenda movere 182

Non noctu navigas 2850

Non oportet hospitem semper
hospitem esse 2842

Non potes simul et Thetidem et
Galateam amare 2844

Non semper Saturnalia 2936

Non semper secures [bipennes] fert
fluvius 2937

Non sum de numero istorum heroum
2946

Non una tantum manu capiendum
2866

Non una vehit navis 2849

Non viri cuiusque est Corinthum
petere [appellere] 2852

Nondum enixa capra, at iam ludit in
aedibus hoedus 153

Nos decem Rhodienses decem naves
1650

Nos quondam fuimus: superior annus
semper melior 294
Nova hirundo 2545
Novacula in cotem 2597
Novi Simonem et Simon me 2695
Novi, quid velis, ficos vis 2694
Novit femineum genus omnia, novit
et illud: lunonem quo pacto duxit
Iuppiter olim 3022
Novit vias, quibus effugit Eucrates
2697
Novos parans amicos, ne obliviscere
veterum 2561
Nox humida 2584
Nudior leberide 860
Nudior paxillo 861
Nudo capite 856
Nudo mandere custodiam 862
Nudus, quam ex matre 858
Nugae deliriaeque 2219
Nugas nugari 2218
Nullius egens deus 354
Nullum rebellione maius est malum
329
Nullus candidorum virorum usus nisi
ad cerdonicam 2907
Nullus malus hoc sciet 2905
Nullus malus magnus piscis 2906
Nunc bene navigavi, postea quam
naufragium feci 2581
Nunc dii beati 2582
Nunc in regionem veni 2580
Nunc ipsa floret Musa 597
Nunc ipsa vivit sapientia 598
Nunc leguminum messis 2583
Nunquam efficies, ut recte ingrediatur
cancer 2960
Nunquam quisquam sapientior sit
Megarensibus 2443
Nunquam rectum <tortile [curvum]>
lignum 2591
Nuntium bonum honorem maximum
in omni negotio ferre 33
Nuptiae spirituals 1761

O quale caput, et cerebrum non habet
4095
Obiicere canibus oves 3233
Obliquus cursus 1893
Oblivionis campus 2210
Obolo dignus 402
Obsonium dum quaero, vestem
perdidi 1548
Occasione duntaxat opus improbitati
3260
Octapedes 2718
Oculis credendum potius quam
auribus 4141
Odi memorem compotorem 2484
Odi sophistam quisquis haud sapit
sibi 2486
Odium agreste 2483
Oedipi imprecationes 115
Oenoe torrentis alveum 2707

Oestro percitus 2714
Oetaeus genius 2715
Ogygia mala 4098
Oleo restinguere incendium 1223
Oleum et saleo oportet emere 3783
Ollae amicitia 4065
Ollae vestigium in cinere turbare
4062
Ollam alere 4060
Ollam exornare [picturare] 4058
Ollaris deus 4064
Ollas ostentare 4061
Omissa hypera pedem sectari 624
Omitte vatem 3057
Omne initium difficile est 3064
Omnem funem <movere> 3023
Omnem movere lapidem 3024
Omnes adhibere machinas 3066
Omni pede 2729
Omnia chnaumata 3031
Omnia munda mundis 3027
Omnia octo 420
Omnia praeclara rara 3676
Omnia sub unam Myconum 3013
Omnibus inquirere vestigiis 3068
Omnis aer aquilae pervius: omnis
vero regio viro ingenuo patria 430
Omnis doloris tempus fit medicus
2303
Omnis echinus asper <est> 429
Omnis herus servo monosyllabum, at
supplicare longum 3063
Omnium quidem rerum primordia
sunt dura 530
Onus navis 640
Oportet aut manentem vincere aut
interire 1599
Oportet aut minus animosum esse aut
plus posse 1625
Oportet remum impellere [ducere]
eum, qui didicerit [didicit] 903
Optima loqui, pulcherrima facere
2169
Optimum esse bonam valetudinem,
proximum formam, tertium
divitias 510
Optimum obsonium senectuti labor
2990
Opus ad opus 1430
Oracula loqui 4044
Oratio brevis par est silentio 1573
Orci galea 136
Ordinem deserere 2243
Oresti texere laenam 2804
Origo belli [bellorum] 532
Orphicam vitam 2814
Orsus mali finis malus 536
Os infrene 635
Oscitante uno, oscitat statim et alter
1338
Ostium habere tritum, ut sunt casae
pastorum 3606
Ovem lupo <commisisti> 3611
Ovis semper eandem vocem edit;
homo vero multas ac varias 3235

Ovium mores 3236
Ovium nulla utilitas, si pastor absit
3237
Ovum glutino compingere 4106
Ovum vellere 4107

Palinodiam canere 3418
Palladi felem <comparare> 101
Palpari in tenebris 4081
Palumbem pro columba <meretricem
pro sponsa> 3939
Pamphili sublatio 3006
Pandeletiam sententiam 3010
Panicus casus 914
Pannum undique lacerum 3296
Papae Myxus 648
Pardi [Pardalis] mortem simulare
[effingere] 1691
Parieti loqui 3256
Parni scaphula 3704
Partim haud quidem iam sunt, at ii,
qui sunt, mali 2684
Parvo emptas carnes canes edunt
3684
Parvus semper tuus pullus 2479
Pasce corvos! 3946
Pasce profecto more nutricum male
1810
Pasetis semiobolus 3704
Patris <est> filius [filiolus] 3781
Patrocli occasio [praetextus] 3072
Patroclo parciore 3073
Pattaeione calumniosior 3074
Paupertas omnes artes perdocet, ubi
quem attigit 3095
Paupertas sapientiam sortita est 3096
Pausone mendicior 3078
Pax etiam in petris agricolam pulchre
alit; bellum autem etiam in campo
malum est 1095
Pecuniae vir 4042
Pecuniarum cupiditas Spartam capiet,
praeterea nihil 6
Pedentim 1941
Pedere thus 2846
Pegaso velocior 3120
Peius Babys cantat 1850
Pellace quanto est blandior vulpecula
4097
Pelleneae vestis 3091
Pellicum auxilium 3393
Pelopis talenta 3092
Per acutam currere 954
Per antiquum diem 959
Per anulum trahendus esse 884
Per ignem incedere 1301
Per parietem loqui 962
Per publicam viam ne ambulare 2209
Per risum multum cognoscimus
stultum 762
Per Sylosontem regio facta est
amplior 1210
Per tenebras, quae apud quercum
3703

Per undas et ignes 3282
 Perdicis pes 3100
 Perdicis tibia 1293
 Peregrinatio quaedam est vita 3056
 Perendinum ventum praescire 3770
 Perfluit aqua 3872
 Periculosa res est canis, quae didicit
 arrodere coria 3994
 Periculolum est canem foetus
 involucrum gustare 3995
 Periculum sella prorae 2001
 Perit mihi sus et talentum et nuptiae
 478
 Perque ignem eundum est et per enses
 impetus 956
 Phalaridis imperium 3931
 Phallus deo 2669
 Phani [Phaniae] ianua [ostium] 1622
 Phaselitarum sacrificium 3937
 Philippi gallus 3953
 Philotesius crater 2074
 Philoxeni non 3702
 Phocensium desperatio 3982
 Phocensium execratio 3981
 Phoci praemium [convivium] 3983
 Phocica desperatio 3982
 Phoenice rarior 3965
 Phoenice vivacior 3964
 Phoenicis annos vivere 3963
 Phoenicum convent 3967
 Phormionis thori 3419
 Phrynichi luctatio 3722
 Phryndas alter 3976
 Phryx plagis emendatur 3977
 Piceae ritu 3119
 Picifer 2009
 Pilo dignus 405
 Pilus hystricis 1734
 Pingui mensura 3136
 Pinguis venter non gignit sensum
 tenuem 760
 Piscator ictus sapiet 2598
 Piscem naturae docere 1798
 Piscis a capite primum foetet [incipit
 putere] [incipit olere] 1801
 Piscis eget sale 1799
 Pistillo calvior 3894
 Pistillo nudior 3892
 Pitana esse 3138
 Pithon formosus 3133
 Plagis adactus polypus quatuor decem
 997
 Plataga probabis 3141
 Platonis pediculi 2686
 Plaustro <loqui> 1341
 Plenissimis ventis navigare 3148
 Plures adorant solem orientem
 [surgentem] quam occidentem
 3142
 Plures Callicyrii 1879
 Plures thriobolos, paucos est cernere
 vates 3174
 Plures thysigeri, pauci Bacchi 3180
 Plurium calculus vincit 3853
 Polycrates matrem pascit 3188

Polypi mentem habere 3191
 Pomarius Hercules 2448
 Porcellus Acarnanius 4036
 Porri folio amorum vincta est
 crumena 661
 Porrigite mihi pelvim 1013
 Post acerba prudentior [cautior] 3048
 Post bellum auxilium [suppetiae]
 2377
 Post festum venire 1950
 Post Lesbium cantorem 2372
 Post mala prudentior [cautior] 3048
 Post Marathonem praelium 2375
 Post matrem adeste, porci! 1388
 Posteriores cogitationes sapientiores
 solent esse 107
 Praebere ansam 2144
 Praedetur aliquis per vices ignem
 quoque 1313
 Praepostere 3920
 Praesens peregrinari 3062
 Praesente via requirere [quaerere]
 semitam [diverticulum] 2677
 Praesente vino bibere acetum maluit
 2712
 Praesentem mulgeto [mulge], quid
 [cur] <in>sequeris
 <au>fugientem? 3613
 Praestantior prudentia est forti manu
 828
 Praeterefluit aqua 3872
 Priensis iustitia 3218
 Primoribus <de>gustare [attingere]
 labiis [labris] 200
 Primum Aegina optimos <pueros>
 alit 3517
 Principium [Initium] dimidium totius
 1568
 Prius atque gallus cantet iterum
 cristiger 3221
 Prius echini duo inierint amicitiam,
 alter e mari, alter e terra 3219
 Prius quam coxeris, farinam
 <inspergis> 3227
 Prius testudo leporem cursu
 praeterierit 3259
 Priusquam mactari, excoriare 3220
 Priusquam sortitio facta sit,
 communia devorare 3225
 Pro benefactis vinxerunt [male
 tractarunt] Agamemnona Graeci
 382
 Pro Delo Calauriam 384
 Pro Hermione 367
 Pro malo cane suum postulare
 [reposcere] 385
 Pro meritis vinxerunt [male
 tractarunt] Agamemnona Graeci
 382
 Pro perca scorpionum 386
 Pro venusto medico malus poeta dici
 cupere 387
 Procridis iacula 3239
 Procul a love atque a fulmine 3204
 Procul a pedibus equinis 1203

Prodraco doctior 3238
 Profectus ad Apaturia rediit Maio 438
 Profundum sulcum 653
 Prolixiora Iliade loqui 2323
 Promeri canes 3241
 Proprio captus est laqueo 1308
 Proteo mutabilior 3157
 Protinus apparet quae fructum planta
 datura est 600
 Psallium inicere 4069
 Psaphonis aves 4071
 Psyra Bacchum 4087
 Psyryce facta 4088
 Ptolemaica lis 3267
 Puer glaciem 2648
 Puerorum amans Gello 764
 Pugnus et calcibus 3276
 Pulcherrimae 1881
 Pulchre narras [dicis] 1887
 Pulchrorum etiam autumnus pulcher
 est 3851
 Pulverem edere 2035
 Punit superbe se gerentes Iupiter
 2620
 Purior clavo 40
 Purpura ad purpuram diudicanda est
 1610
 Pusillo amantium durat ira tempore
 2802
 Pusillus ut Molon 2480
 Putridula salsamenta amant origanum
 3326
 Pyraustae interitus 3288
 Pyrrhandri commentum 3290
 Pythia et Delia 3558
 Quae consequi non possis, ne
 aggrediaris 3840
 Quae deciderint ne tollas 3514
 Quae ex antiqua <Tyro> 3486
 Quae manibus tenentur, meliora sunt
 iis quae expectantur 3491
 Quae nocent – docent 1358
 Quae non possuit, ne tollas 4
 Quaecunque per somnium videre
 2823
 Quaerendus victus, virtus autem, ubi
 victus adfuerit 974
 Qualis hera, tales et ancillae 943
 Quam curat testudo muscas 1679
 Quanta Mus apud Pisam tulit 2819
 Quantum ex Dionysiis
 [Bacchanalibus] 3473
 Quem Di diligunt, adolescens moritur
 2744
 Quem fortuna nigrum scripserit, hunc
 non universum aevum candidum
 reddere potest 2742
 Quem ratio non percutit, nec baculus
 percusserit 2745
 Qui amat, circa rem amatam caecus
 redditur 3822
 Qui bene coniciet, vatem hunc
 perhibeto optimum 2329

Qui bonum ducem praestat, is bonum reddit comitem 2625
 Qui canem alit peregrinam, huic praeter funiculum nihil fit reliqui 2817
 Qui domi compluitur, huius ne Deum quidem miseret 3758
 Qui duos insec<t>atur lepores, neutrum capit 2609
 Qui fugit molam, fugit farinam 2670
 Qui modus equorum? 3661
 Qui multum habet piperis, etiam oleribus admiscet [indit] 2618
 Qui non velit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, eum haud oportet solem conspiceret nec occidentem nec orientem 2600
 Qui nullus hodie, cras erit vel maximus 2645
 Qui semet ipse non habet, Samum cupit 2815
 Qui sunt apud inferos <terniones> 109
 Qui te conspexerit augurium poterit capere 3337
 Qui vicit plorat; fuit at qui victus, obivit 2012
 Quid <commune> cani et balneo? 3637
 Quid ad farinas? 2923
 Quid ad Mercurium? 3646
 Quid caeco cum speculo? 3655
 Quid de minutis rebus magna texis prooemia? 3642
 Quid non fies Arbelas profectus? 3644
 Quid primum aut ultimum? 3647
 Quid si coelum ruat? 3634
 Quia non movere 2400
 Quin te suspendis, ut apud Thebanos heros fias? 3643
 Quis aberret a ianua? 3654
 Quis patrem laudet nisi proles laudis inanis? 3659
 Quis usus putrefacti cepis? 3662
 Quisquis bis naufragium faciet, frustra Neptunum accusat 2824
 Quisquis secundo navigarit numine, is vel saligno navigarit vimine 1718
 Quoquunque ferant pedes 1333
 Quod adest, boni consule 3705
 Quod in animo sobrii, id est in lingua ebrii 3681
 Quod pulchrum amicum 3692
 Quorsum attinebat me longis tibiis canere? 3630

Rana gyrina sapienter 1149
 Rana Seriphia 682
 Ranae aquam, ut mustelae pingue [sevu] [faevum] 684
 Ranis vinum fundere [ministrare] 681
 Rapina bonorum Cinnari 520

Rapina Cotytis 519
 Rarum esse oportet, quod diu carum velis 1334, 2794
 Rectam ambulare viam 3612
 Referre relata 2170
 Referta mendaciis atraphaxis 4080
 Regia bucula 3673
 Reliquum facito aliquid et Medis 2171
 Repariazare 355
 Res Cannacae 3481
 Res Mandrabuli ordine succedit 1407
 Res sacra consilium 1760
 Respicere finem 905
 Reti ventos [ventum] captare [venari] 348
 Rex aut asinus 676
 Rhadamanthi iuramentum [iudicium] 3294
 Rhadamanthi iusiurandum 3295
 Rhamnusius esse 3297
 Rheginis formidolosior 3303
 Rhodienses sacrificium 3312
 Rhodiensium oraculum 3313
 Rigidissimus rubus aridus 37
 Risus Chiuis 773
 Risus effusus 772
 Risus Ionicus 769
 Risus Megaricus 770
 Risus Sardonius <c>us 771
 Rosam cum anemona conferre 3314
 Rosas loqui 3311
 Rubo arefacto praefactor 37
 Ruente arbore quivis ligna colligit 1024
 Rumpetur tensus funiculus 482
 Rupta crada 2069
 Ruris fons 49
 Rursus talum ponere 3762
 Rus civitas 48
 Rusticanum oratorem ne contemnas 47
 Sacer manipulus 1763
 Sacer piscis 1762
 Sacra nihil sunt praeter malas et cornua 3496
 Sacram solvere ancoram 3607
 Saepe etiam est holitor valde opportuna locutus 3171
 Sal abiit illuc, unde demanaverat 270
 Salamina navis 3318
 Salem apponito 3730
 Salem et fabam 205
 Salem et mensam ne praetereas 209
 Salem lingere 206
 Salem vehens [portans] <in>dormire 208
 Salit mihi oculus dexter 243
 Salsi huic [illi] nihil [non] inest 266
 Salsuginosa vicinia 269
 Salsuginosum sermonem potabili diluit oratione 268
 Samii mores 3321

Samiorum laura 3320
 Samiorum metuere mala 3520
 Samium comatum 2614
 Sanguine flere 148
 Sardanapalus 3008
 Sardi venales 3331
 Sarone magis nauticus 3334
 Sarpedonium litus 3333
 Sat quercus [de quercu] 220
 Satis clarum est etiam caeco 950
 Satis quercus [de quercu] 220
 Satiuss recurrere atque uti curras male 3003
 Saturniae lemae 2087
 Saxum volutum non obducitur musco 2230
 Saxum volvere 2228
 Scabiosa camelus multorum asinorum onera in se recipit 4092
 Scalulae 2016
 Scarabei umbra <e> 1902
 Scarabeo citius persuaseris 1698
 Scarabeo nigrior 1901
 Scarabeus aquilae obstetricatur 90
 Scarabeus aquilam quaerit 1900
 Sclerosum mordeat et mus 1898
 Scit multa vulpes, magnum echinus unicum 3164
 Scopum attingere 3810
 Scriptura et Leucaeus non sunt idem [non conveniunt] 850
 Scutica incitat <omnes> 2464
 Scyrius principatus 533
 Scytala Laconica 3391
 Scytharum oratio 1567
 Secunda meliora 945
 Secundarius cursus 944
 Secundo aestu procedere 1943
 Secundo ferri vento 1357
 Sed anteverit ancorae iactum Deus 226
 Seditio orta dux est etiam Androclides 1262
 Seipsum non alens, canes alere 611
 Semel rubidus et decies pallidus 428
 Semper affert Libya <mali> novi quippiam [aliquid] 84
 Semper aliquis in Cydonis domo 80
 Semper cadunt feliciter tali [taxilli] Iovis 68
 Semper graculus assidet graculo 73
 Semper Ilio mala 72
 Semper Leontini iuxta crateres 74
 Semper monedula assidet monedulae 73
 Semper puellam virginem subiice seni 70
 Semper pusilla Dii pusillis conferunt 82
 Semper virgines Furiae 78
 Senatores orci 4010
 Senectus et longa temporis mora docent omnia 804
 Senex pauca timet 789
 Septa transilire 379

Septimus bos 726
 Serenitati nubem inducit 1495
 Sermo irae medicus 1741
 Sermoni inest os ac vigor 2827
 Sero molunt deorum molae 2989
 Sero sapiunt Cumani 2988
 Sero venisti, ast Colonon hinc te
 conferas 2987
 Serpens nisi serpentem edat, non
 futurus est draco 2984
 Serpentem in sinu fovere 2983
 Serpenti oculus 2981
 Servari haud una navis anchora solet
 2540
 Servavit Herculem coturnix strenuum
 2813
 Servilem capillum prae se ferre 330
 Servilior Messena 1018
 Servilis capillus 331
 Servoque servus potior est herusque
 hero 1016
 Servorum civitas 1471
 Servus cum sis, comam habes 1017
 Si amicos oderimus, quod faciemus
 iis, qui <nos> oderunt? 316
 Si caro non adsit, salsamentum
 adhibendum [taricho contentos
 esse oportet] 313
 Si caseum haberem, non egerem
 opsonio 1085
 Si cepe tantum sumpseris, iam vixeris
 1558
 Si iuxta claudum [cum claudio]
 <co>habitaris, disces
 subclaudicare 317
 Si leonina [leonis] pellis [exuvium]
 deficit [non sufficit], vulpinam
 adsume [adde] [induendam esse]
 311
 Si nequeas bovem, asinum agito 1074
 Si qua ancilla semel fuit, haud
 unquam dominetur 2412
 Si quid mali, in Pyrrham 1082
 Si vina poscat ille, pugnos porrigere
 314
 Sibi ipsi canere 1047
 Sic mala sibi ipsi ut caecias nubem
 attrahens 1843
 Sicula mensa 3351
 Siculissare 3352
 Siculus furatur 3356
 Siculus mare <prospectat> 2656
 Siculus miles 3357
 Siculus omphacissat 3355
 Signum bonum aut certe malum 3448
 Sileni Alcibiadis 3360
 Silvam multam portas 2258
 Simia non capitur laqueo 2604
 Simia plena fuci 3126
 Simia purpurata 3127
 Simia simia est, etiam [licet] si aurea
 gestet [habeat] insignia 3128
 Simiarum pulcherrima deformis 3852
 Similia cuncta, Rhodopis ipsa etiam
 decens 419

Similior ficu 2734
 Similis simili gaudet 2732
 Simonidis cantilena 3362
 Simul da et accipe 280
 Simul dictum, simul et factum 278
 Simul et aure et mente et oculis
 caecus esse 3816
 Simul et misertum est interiitque
 gratia 279
 Sine capite fabula 181
 Sinopissare 3363
 Siphniassare 3366
 Sis condus, in reliquis canis esto si
 libet 1477
 Sisyphei artes 3364
 Solae Lacaenae viros pariant 2491
 Solus currens vicit 2493
 Solvere non potest, qui nodum
 ignorat 2273
 Somnare etiam dormiens 2748
 Sparta liberior 1227
 Spartam nactus es, hanc exorma 1654
 Spartum mandere [arrodere] 3477
 Spartum rodentes 3476
 Spes est in vivis, non est spes ulla
 sepultis 1238
 Spongia mollior 3628
 Sponsi vita 2578
 Sponte bonis mos est conviviae adire
 bonorum 608
 Sponte deus subiicit [emittit] bona
 607
 Squillas a sepulchro vellere 3380
 Stateram ne transgrediare [transiliare]
 1550
 Statuum colare gutture 335
 Stellis notare [signare] <via> 563
 Sterilior oleastro [agrippa] 176
 Stillicidium perpetuum saxum
 excavat 3298
 Stimula equum iuxta lineam 1966
 Stragula semper convoluta habeto
 3522
 Strychnum bibere 3424
 Stultior Coroebo 1641
 Stultior esse Morycho 2533
 Stultior Praxilla 1643
 Stultior Praxillae Adonide 1644
 Stulto digitum ne ostendas, ne et
 palmam tibi devoret 1499
 Stultus tacere nescit 2532
 Suade non quae suavissima, sed quae
 optima sunt 3449
 Suavia cuncta, praeter se ipsam, facit
 fames 418
 Sub omni lapide scorpius dormit
 1294
 Sub tunica et sinu 474
 Subaeratum aurum 3906
 Subere levior 2067
 Subiugus homo 3904
 Suem irritat 3876
 Sumit venenum a vipera aspis 556
 Summa cape et medio potieris [ut
 obtineas medium] 199

Summa nare olfacere 3591
 Summaria indicatura 3317
 Summis <de>gustare [attingere]
 labiis [labris] 200
 Summis uti velis 197
 Summo digito <contingere
 [attingere]> 201
 Summo digito caput scalperet 3831
 Summo pede 202
 Summum cape et medio potieris [ut
 obtineas medium] 199
 Sunt Hermodori verba mercimonium
 2248
 Sunt reliqua prae Crotone frivola
 oppida 2337
 Sunt separati Mysiorum termini
 Phrygumque <sed finire perquam
 est arduum> 4067
 Superatus es a gallo quopiam 1678
 Superbere, tanquam Argivum
 clypeum detrahens 4123
 Supervacuum inter sanos medicus
 2690
 Supposititius esse 3903
 Supra fortunas Callicratis 3880
 Surda testimonia 2137
 Surdaster cum surdastro litigabat;
 iudex autem erat <utroque>
 surdior 1032
 Surdior Toronaeo portu 2140
 Surdior turdo 2139
 Surdo canere 2141
 Sus comessatur 3912
 Sus cum Minerva certamen suscepit
 3915
 Sus lota rediit ad volutabrum luti
 3913
 Sus Minervam <docet [monet]> 3916
 Sus per rosas 3909
 Sus saltavit 3912
 Sus seipsam laudat 3911
 Sus sub fustem 3919
 Sybarissare 3426
 Sybarita per plateam 3427
 Sybaritica clades 3428
 Sybaritica mensa 3429
 Sybaritica vita 3431
 Sybaritici sermones 3430
 Sycophanta 3445
 Sylosontis chlamys 1616
 Syri contra Phoenices 3466
 Tace puer, multum boni in silentio
 4096
 Tacita loqui 3933
 Tacito pede 1676
 Taciturnior esse quam hi qui
 Pythagorae sunt initiati 3367
 Taenarium malum 3536
 Talpa caecior 3818
 Tanagraeus cetus 3540
 Tanquam Chalcidice peperit nobis
 uxor 4139
 Tanquam concham dilacerare 4135

Tanquam in alio mundo 4112	Titanas invocas 3663	Umbram suam metuere [timere] 900
Tanquam in speculo 1811	Titanicum tueri 3665	Una cum ipso canistro 615
Tanquam in tabula 4129	Tithoni senectus [senecta] 3652	Una domus non alit duos canes 1123
Tanquam suber 4127	Tithymallus Laconicus 3651	Una hirundo non facit ver 2469
Tantali horti 3543	Titio ad ignem 888	Una in Sparta expedit senescere 1304
Tantali lapis 3542	Tollere digitum 161	Una lavare 3053
Tantali poenae [supplicia] 3541	Tota aberrare via 3593	Una scuticia incitat <omnes> 2464
Tantali talenta 3524	Toto devorato bove in cauda defecit 2725	Undas numerare 2107
Tarichus assus mox, ut ignem viderit 3547	Toto pectore et toto animo 3035	Universam substantiam indutus est 431
Tarichus haud laturus est, queis dignus est 2939	Toto pede 2729	Universum aes alienum cepe et mulcta allium 3007
Tauro oneratis, cum nequeam portare capellam 2843	Totum everiere 2724	Uno dignus 399
Taurus porrecto ultra Taygetum capite bibit ex Eurota 3556	Totus echinus asper <est> 429	Unum, sed leonem 1324
Telenicia echo 3563	Totus mundus agit histrionem 2632	Unumquaque movere lapidem 3034
Telenico pauperior 3564	Trabem gestare 3603	Unus deus et plures amici 1105
Temporis punctum <est omnis vita> 3420	Tragica simia 3789	Unus vir non omnia videt 1097
Tempus anima rei 1841	Tragicum malum 3788	Unus vir nullus vir 1098
Tenedia securis 3568	Tranquillo remigare aere 144	Unusquisque suum ipsius crepitum malo suaviorem existimat 1207
Tenedius advocatus 3569	Transmittere per flumen 965	Urbanus aequi nil bonive cogitat 2930
Tenedius homo 3566	Trepidare tanquam gallus gallinaceus 3266	Ursa praesente vestigia insequi [quaerere] 515
Tenedius tibicen 3567	Tri a pessima cappa 3793	Usque ad aram esse amicus 2386
Teneri calidis lavacris 417	Tribulis factus serva ordinem 777	Usque ad aures ambas 2387
Tenuiter loqui 2177	Tributus potiora 3530	Usque ad coronidem 467
Terebintho dementior 3570	Triceps Mercurius 3796	Usufructu et proprietate 4043
Tergora tuetur 3392	Tristis scytale 643	Usus altera natura 1064
Termeria mala 3572	Trochi mos 690	Ut asinus balnearioris 4136
Terra defossus habere 797	Trochilus crocodilo medetur 3807	Ut Bagas stare 650
Terra volat 1576	Trutina aequior [iustius] 979	Ut digitos praerodit suos 3114
Terrae bona 3525	Tubam sus audivit 3319	Ut ita loquar 4125
Terrae intestina 808	Tum canent cygni, cum tacuerint gracula 3775	Ut lupus ovem amat 4117
Terrae onus 807	Tumultum ac bellum vultu prae se ferre 3292	Ut mustelae pingue [sevu] [faevum] 684
Terram pro terra 803	Turbare ut unda inaniter 2986	Uter et thylacus 549
Terram video 802	Turpe lucrum gravis thesaurus 1980	Uttere plaustris tuis asinosque ne curaveris 479
Terrestria balnea 4026	Tussis pro crepitu 691	Utinam domi sim 2702
Tertium caput et tertio cerebro 3803	Tutius est tacere quam loqui 564	Utre terrere [terreri] 3833
Tertium servatori 3719	Tyrture loquacior 2159	Utreum caedere [excoriare] 546
Testaceum flagellum 1972	Ubi bene ibi patria 3071	Utreum mergere vento plenum 545
Testudinem Pegaso comparare 4022	Ubi cervi cornua abiiciunt 2795	Utreum vellere 547
Testudinis carnem aut edas aut non edas 1634	Ubi dolet quis, ibi et manum frequens habet 2800	Utreum verberare 546
Testudo muscas 1679	Ubi leonina [leonis] pellis [exuvium] deficit [non sufficit], vulpinam adsume [adde] [induendam esse] 311	Utrique florens amor 302
Testulae conuersio 2829	Ubi per Harma fulgurat 2793	Utroque claudicantes sententiae 1003
Thassus bonorum 1699	Ubi timor, ibi et pudor 1773	Vacuum habitare domum 1968
Theagenis Hecateum 1706	Ubi virtuti suus honos deest, improbitas licentius grassatur 2421	Vale, gratum lumen 3986
Thersitica facies 1721	Ulcus tangere 2018	Valeat amicus cum inimico 1447
Thessalica mulier 1723	Ultima ancora 1756	Vallus vitem <decepit> 1366
Thessalorum commentum 3687	Ultra catalogum vivere 3884	Vas inexplabile 2599
Thracium commentum [inventum] 1732	Ultra cornices vivere 3881	Vas pertusum 2663
Thriorum strepitum audire complurium 3184	Ultra Epimenidis somnum <dormisti> 3883	Vasis instar 32
Thunnissare 1742	Ultra linum 3882	Vel ter sex, vel tres taxilli [tesserae] 1620
Thymbra vicitantes 1738	Ultra deus subiicit [emittit] bona 607	Velut e specula 4111
Tibi occident res, mortuos si somnies 2551	Ultroneus dolor est parare liberos 589	Velut in cratere philotesio 4130
Tibiam tubae comparare 592	Ululas Athenas <ferre> 810	Velut in phiditiis 4131
Tibicinis vitam vivere 591	Umbra pro corpore 3372	Velut umbra sequi 4138
Timidior Pisandro 912	Umbrae 3375	Venerem iusiurandum non punitur 628
Timidus Plutus 908		Veneri suem immolare [mactare] 630
Tinctura Cyzicena 671		
Tinctura Sardonica 672		

Venia primum experienti 3432
 Venter non habet aures 759
 Venti campus 350
 Ventis secundis navigare 1943
 Ventorum stationes norunt indigenae 353
 Ventos <ex>colere 351
 Ventrem mi obiectas, quo probrum haud pulchrius ullum Plenus is est levior, gravis idem, ubi pendet inanis 758
 Venus et Bacchus una sunt 629
 Ver ex anno tollere 1189
 Verba coquorum 3305
 Verba pro farina 3304
 Veriora iis quae apud Sagram gesta [acciderunt] 216
 Veritatem reticere aurum est sepelire 3714
 Veritatis simplex oratio [sermo] 442
 Versatilis Artemon 2650
 Versator ingens in negotio levi 2351
 Verum in muneribus res praestantissima mens est 2587
 Vespa cicadae obstrepat 3471
 Veste circumferre ignem 1770
 Vestis virum <reddidit> 1090
 Veterem arborem transplantare 780
 Villosum pedibus leporem testudo praeibit 893
 Vincit Hyperbolum 3886
 Vincula Tyrrhena 942
 Vinum et pueri veraces 2708
 Vinum non habet clavum 2646
 Viperam in sinu fovere 2983
 Vir fugiens et denuo pugnabit 362
 Vir locum gloriosum facit, non gloriosum facit virum locus 2980
 Vir subdolos in foveam incidet 159
 Vir tredecim cubitorum 364
 Virgo primum 3061
 Virgulto <Aegaeum> transmittere 1405
 Viri probi tyrannidem pulchrum est pati 344
 Viri senis astaphis calvaria 337
 Viri siti in malis amici sunt procul 342
 Viro bono fortuna suppeditat bona 1467
 Viro Lydo negotium non erat, at ipse foras profectus paravit 332
 Viro sapienti omnis terra est calcabilis 334
 Virorum heroum filii noxae 346
 Vita dolii 1553
 Vita expers festi, longa via sine hospitio 696
 Vita extibiata 698
 Vita macerata 699
 Vita misero longa, felici brevis 744
 Vita permollita 217
 Vita permollita 699
 Vita spinosa 695
 Viva vox 1560
 Vivimus non uti volumus, sed uti possumus 1554
 Vivit, incende ignem 1541
 Volam pedis ostendere 3694
 Volaticum iusiurandum 3560
 Volens invito sane animo 1221
 Volens nolens 2605
 Volentem bovem agito 3744
 Vota senum, consulta virosum et facta iuventae 1428
 Votum munificum 1511
 Vox populi, vox Dei 704
 Vulcanium vinculum 1680
 Vulcanus vaticinatus est 625
 Vulpes bovem ducit 277
 Vulpes corrumpitur muneribus 276
 Vulpes iungere 1535
 Vulpes non corrumpitur muneribus 276
 Vulpinari [Vulpizare] cum vulpe [adversus vulpem] [contra vulpem] 273
 Vulturis umbra 871
 Xenocratis caseolus 3701
 Zaleuci lex [leges] 1531
 Zenone temperantior 1546
 Zopyri talenta 1559